

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第五百二十一卷至第五百三十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年九月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十一	- 3 -
第三分见不动品第二十五之一	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十二	- 32 -
第三分见不动品第二十五之二	- 32 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十三	- 61 -
第三分方便善巧品第二十六之一	- 61 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十四	- 89 -
第三分方便善巧品第二十六之二	- 89 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十五	- 119 -
第三分方便善巧品第二十六之三	- 119 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十六	- 152 -
第三分方便善巧品第二十六之四	- 152 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十七	- 182 -
第三分慧到彼岸品第二十七	- 182 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十八	- 210 -
第三分妙相品第二十八之一	- 210 -
大般若波罗蜜多经卷第五百二十九	- 237 -
第三分妙相品第二十八之二	- 237 -
大般若波罗蜜多经卷第五百三十	- 264 -
第三分妙相品第二十八之三	- 264 -
补阙真言	- 290 -
回向偈	- 290 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuǎnshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ 无 上 甚 深 微 妙 法	bǎi qiān wàn jié nán zāo yù 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí 我 今 见 闻 得 受 持	yuàn jiě rú lái zhēn shí yì 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí yī
大般若波罗蜜多经卷第五百二十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn jiàn bú dòng pǐn dì èr shí wǔ zhī yī
第三分见不动品第二十五之一

shí tiān dì shì qiè zuò shì niàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng
时，天帝释窃作是念：“若菩萨摩诃萨修行
bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì shàng chāo yī
布施波罗蜜多广说乃至一切相智，尚超一
qiè yǒu qíng zhī shàng kuàng dé wú shàng zhèng děng pú tí ruò zhū yǒu
切有情之上，况得无上正等菩提！若诸有
qíng wén shuō yī qiè zhì zhì míng zì shēn shēng xìn jiě shàng wéi huò dé rén
情闻说一切智智名字深生信解，尚为获得人
zhōng shàn lì jí dé shì jiān zuì shèng shòu mìng kuàng fā wú shàng zhèng
中善利及得世间最胜寿命，况发无上正
děng jué xīn huò néng tīng wén shēn shēn bō rě bō luó mì duō ruò zhū yǒu
等觉心，或能听闻甚深般若波罗蜜多！若诸有
qíng néng fā wú shàng zhèng děng jué xīn tīng wén bō rě bō luó mì duō
情能发无上正等觉心，听闻般若波罗蜜多
shēn shēn jīng diǎn zhū yú yǒu qíng jiē yīng yuàn yào suǒ huò gōng dé shì
甚深经典，诸余有情皆应愿乐，所获功德，世
jiān tiān rén ā sù luò děng jiē bù néng jí
间天、人、阿素洛等皆不能及。”

ěr shí shì zūn zhī tiān dì shì xīn zhī suǒ niàn biàngào zhī yán
尔时，世尊知天帝释心之所念，便告之言：

rú shì rú shì rú rǔ suǒ niàn
“如是！如是！如汝所念。”

shí tiān dì shì yǒng yuè huān xǐ jí qǔ tiān shàng wēi miào xiāng
时，天帝释踊跃欢喜，即取天上微妙香

huā fèng sǎn rú lái jí zhū pú sà jì sǎn huā yǐ zuò shì yuàn yán
¹ 华，奉散如来及诸菩萨。既散华已，作是愿言：

¹ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

ruò pú sà shèngshànnán zǐ děng qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí
“若菩萨乘善男子等求趣无上正等菩提，
yǐ wǒ suǒshēngshàngēngōng dé lìng bǐ suǒyuàn sù dé yuánmǎn jí
以我所生善根功德，令彼所愿速得圆满，疾
néngzhèng dé yī qiè zhì zhì lìng bǐ suǒ qiú wú shàng fó fǎ sù dé yuán
能证得一切智智，令彼所求无上佛法速得圆
mǎn lìng bǐ suǒ qiú zì rán zhī fǎ sù dé yuánmǎn lìng bǐ suǒ qiú zhēn
满，令彼所求自然之法速得圆满，令彼所求真
wú lòu fǎ sù dé yuánmǎn lìng bǐ yī qiè suǒ yù wén fǎ jiē dé rú yì
无漏法速得圆满，令彼一切所欲闻法皆得如意。
ruò qiú shēngwén dú jué shèngzhě yì lìng suǒyuàn jí dé mǎn zú
若求声闻、独觉乘者，亦令所愿疾得满足。”

zuò shì yuàn yǐ biàn bó fó yán ruò pú sà shèngshànnán zǐ
作是愿已，便白佛言：“若菩萨乘善男子
děng yǐ fā wú shàngzhèngděng jué xīn wǒ zhōng bù shēng yī niàn yì yì
等已发无上正等觉心，我终不生一念异意，
lìng qí tuì zhuǎn dà pú tí xīn wǒ yì bù shēng yī niàn yì yì lìng zhū
令其退转大菩提心。我亦不生一念异意，令诸
pú sà yàn lí wú shàngzhèngděng pú tí tuì duòshēngwén dú jué děng
菩萨厌离无上正等菩提，退堕声闻、独觉等
dì
地。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà yǐ yú wú shàngzhèngděng pú
“世尊！若菩萨摩诃萨已于无上正等菩
tí shēn xīn yào yù wǒ yuàn bǐ xīn bèi fù zēng jìn sù zhèng wú shàng
提深心乐欲，我愿彼心倍复增进，速证无上
zhèngděng pú tí yuàn bǐ pú sà mó hē sà zhòng jiànshēng sǐ zhōng
正等菩提。愿彼菩萨摩诃萨众，见生死中
zhǒngzhǒng kǔ yǐ wèi yù lì lè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
种种苦已，为欲利乐世间天、人、阿素洛等，
fā qǐ zhǒngzhǒngjiān gù dà yuàn wǒ jì zì dù shēng sǐ dà hǎi yì
发起种种坚固大愿：‘我既自度生死大海，亦
dāngjīng qín dù wèi dù zhě wǒ jì zì jiě shēng sǐ xì fù yì dāngjīng
当精勤度未度者。我既自解生死系缚，亦当精
qín jiě wèi jiě zhě wǒ yú zhǒngzhǒngshēng sǐ kǒng bù jì zì ān wěn
勤解未解者。我于种种生死恐怖既自安隐，

² 大正藏：人；永乐北藏及龙藏：之

yì dāng jīng qín ān wèi ān zhě wǒ jì zì zhèng jiū jìng niè pán yì dāng
亦当精勤安未安者。我既自证究竟涅槃，亦当
jīng qín lìng wèi zhèng zhě jiē tóng zhèng dé
精勤令未证者皆同证得。’

shì zūn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú chū fā xīn
“世尊！若善男子、善女人等，于初发心
pú sà gōng dé shēn xīn suí xǐ dé jǐ xǔ fú yú jiǔ fā xīn pú sà
菩萨功德深心随喜，得几许福？于久发心菩萨
gōng dé shēn xīn suí xǐ dé jǐ xǔ fú yú bú tuì zhuǎn dì pú sà
功德深心随喜，得几许福？于不退转地菩萨
gōng dé shēn xīn suí xǐ dé jǐ xǔ fú yú yī shēng suǒ xì pú sà
功德深心随喜，得几许福？于一生所系菩萨
gōng dé shēn xīn suí xǐ dé jǐ xǔ fú
功德深心随喜，得几许福？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā sì dà zhōu jiè
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，四大洲界
kě zhī liǎng shù cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suí xǐ jù xīn suǒ
可知两数，此善男子、善女人等，随喜俱心所
shēng fú dé bù kě zhī liàng jiāo shī jiā xiǎo qiān shì jiè kě zhī liǎng shù
生福德不可知量。憍尸迦，小千世界可知两数，
cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě
此善男子、善女人等，随喜俱心所生福德不可
zhī liàng jiāo shī jiā zhōng qiān shì jiè kě zhī liǎng shù cǐ shàn nán zǐ
知量。憍尸迦，中千世界可知两数，此善男子、
shàn nǚ rén děng suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī liàng jiāo shī
善女人等，随喜俱心所生福德不可知量。憍尸
jiā wǒ cǐ sān qiān dà qiān shì jiè kě zhī liǎng shù cǐ shàn nán zǐ
迦，我此三千大千世界可知两数，此善男子、
shàn nǚ rén děng suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī liàng jiāo shī
善女人等，随喜俱心所生福德不可知量。憍尸
jiā jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè hé wéi yī hǎi yǒu qǔ yī máo xī³
迦，假使三千大千世界合为一海，有取一毛析³
wéi bǎi fēn chí yī fēn duān zhān bǐ hǎi shuǐ kě zhī dī shù cǐ shàn nán
为百分，持一分端沾彼海水可知滴数，此善男
zǐ shàn nǚ rén děng suí xǐ jù xīn suǒ shēng fú dé bù kě zhī liàng
子、善女人等，随喜俱心所生福德不可知量。

³ 大正藏：折；永乐北藏及龙藏：析

suǒ yǐ zhě hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng suí xǐ jù xīn suǒ
所以者何？是善男子、善女人等，随喜俱心所
shēng fú dé wú biān jì gù
生福德无边际故。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán ruò zhū yǒuqíng yú zhū pú sà shū
时，天帝释复白佛言：“若诸有情于诸菩萨殊
shèngōng dé bù suí xǐ zhě dāng zhī jiē shì mó suǒ zhí chí mó suǒ mèi
胜功德不随喜者，当知皆是魔所执持、魔所魅
zhuó mó zhī péngdǎng mó tiān jiè mò lái shēng cǐ jiān suǒ yǐ zhě hé
著、魔之朋党、魔天界没来生此间。所以者何？
ruò pú sà mó hē sà qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí xiū zhū pú sà
若菩萨摩诃萨求趣无上正等菩提，修诸菩萨
mó hē sà xíng ruò yǒu fā xīn yú bǐ gōng dé shēnshēng suí xǐ jiē néng
摩诃萨行，若有发心于彼功德深生随喜，皆能
pò huài yī qiè mó jūn gōngdiàn juànshǔ shì zūn ruò zhū yǒuqíng shēn
破坏一切魔军宫殿眷属。世尊！若诸有情，深
xīn jìng ài fó fǎ sēngbǎo suí suǒ shēng chù cháng yù jiàn fó wén
心敬爱佛、法、僧宝，随所生处常欲见佛、闻
fǎ yù sēng yú zhū pú sà mó hē sà zhòng gōng dé shàn gēn yīng shēn suí
法、遇僧，于诸菩萨摩诃萨众功德善根应深随
xǐ jì suí xǐ yǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí ér bù yīng
喜。既随喜已，回向无上正等菩提，而不应
shēng èr bú èr xiǎng ruò néng rú shì jí zhèng wú shàngzhèngděng
生二、不二想；若能如是，疾证无上正等
pú tí ráo yì yǒuqíng pò mó jūn zhòng
菩提，饶益有情，破魔军众。”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā ruò zhū yǒuqíng yú pú sà mó hē sà gōng dé shàn gēn
说。憍尸迦，若诸有情于菩萨摩诃萨功德善根
shēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí shì zhū yǒuqíng sù
深心随喜，回向无上正等菩提，是诸有情速
néng yuán mǎn zhū pú sà xíng jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí ruò
能圆满诸菩萨行，疾证无上正等菩提。若
zhū yǒuqíng yú pú sà mó hē sà gōng dé shàn gēn shēn xīn suí xǐ huí
诸有情于菩萨摩诃萨功德善根深心随喜，回
xiàng wú shàngzhèngděng pú tí shì zhū yǒuqíng jù dà wēi lì cháng
向无上正等菩提，是诸有情具大威力，常

néng fèng shì yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué jí shàn zhī shí héng
能奉事一切如来、应、正等觉及善知识，恒
wén bō rě bō luó mì duōshēnshēn jīng diǎnshàn zhī yì qù shì zhū yǒu
闻般若波罗蜜多甚深经典善知义趣。是诸有
qíng chéng jiù rú shì suí xǐ huí xiàng gōng dé shàngēn suí suǒ shēng chù
情成就如是随喜回向功德善根，随所生处
cháng wéi yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng gòng yǎng gōng jìng
常为一切世间天、人、阿素洛等供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn bú jiàn è sè bù wén è shēng bú xiù è xiāng
尊重赞叹，不见恶色，不闻恶声，不嗅恶香，
bù cháng è wèi bù jué è chù bù sī è fǎ cháng bù yuǎn lí
不尝恶味，不觉恶触，不思恶法，常不远离
zhū fó shì zūn cóng yī fó tǔ qù yī fó tǔ qīn jìn zhū fó zhòng zhū
诸佛世尊，从一佛土趣一佛土，亲近诸佛种诸
shàngēn chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ hé yǐ gù
善根，成熟有情、严净佛土。何以故？

jiāo shī jiā shì zhū yǒu qíng néng yú wú liàng zuì chū fā xīn zhū
“憍尸迦，是诸有情能于无量最初发心诸

pú sà zhòng gōng dé shàngēn shēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng
菩萨众功德善根深心随喜，回向无上正
děng pú tí néng yú wú liàng yǐ zhù chū dì nǎi zhì shí dì zhū pú sà
等菩提。能于无量已住初地乃至十地诸菩萨
zhòng gōng dé shàngēn shēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú
众功德善根深心随喜，回向无上正等菩
tí néng yú wú liàng yī shēng suǒ xì zhū pú sà zhòng gōng dé shàngēn
提。能于无量一生所系诸菩萨众功德善根
shēn xīn suí xǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yóu cǐ yīn yuán
深心随喜，回向无上正等菩提。由此因缘，
shì zhū yǒu qíng shàngēn zēng jìn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí jì
是诸有情善根增进，疾证无上正等菩提。既
dé wú shàng zhèng děng pú tí néng jìn wèi lái rú shí ráo yì wú liàng wú
得无上正等菩提，能尽未来如实饶益无量无
shù wú biān yǒu qíng lìng zhù wú yú bō niè pán jiè
数无边有情，令住无余般涅槃界。

yǐ shì gù jiāo shī jiā zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng
“以是故，憍尸迦，住菩萨乘善男子等，

yú chū fā xīn zhū pú sà zhòng gōng dé shàngēn yú jiǔ fā xīn zhū pú sà
于初发心诸菩萨众功德善根，于久发心诸菩萨

zhònggōng dé shàngēn yú bú tuì zhuǎn dì zhū pú sà zhònggōng dé shàn
众 功德善根，于不退转地诸菩萨众功德善
gēn yú yī shēngsuǒ xì zhū pú sà zhònggōng dé shàngēn jiē yīng suí
根，于 一生所系诸菩萨众功德善根，皆应随
xǐ huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí yú shēng suí xǐ jí huí xiàng
喜，回向无上正等菩提。于生随喜及回向
shí bù yīng zhí zhuó jí xīn lí xīn suí xǐ huí xiàng bù yīng zhí zhuó
时，不应执著即心、离心随喜回向，不应执著
jí xīn xiū xíng lí xīn xiū xíng ruò néng rú shì wú suǒ zhí zhuó suí xǐ
即心修行、离心修行。若能如是无所执著，随喜
huí xiàng xiū zhū pú sà mó hē sà xíng sù zhèng wú shàngzhèngděng pú
回向修诸菩萨摩诃萨行，速证无上正等菩
tí dù zhū tiān rén ā sù luò děng lìng tuō shēng sǐ dé bō niè
提，度诸天、人、阿素洛等，令脱生死得般涅
pán 槃。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán rú shì zūnshuōzhū fǎ rú huàn
尔时，善现便白佛言：“如世尊说诸法如幻，
yún hé pú sà mó hē sà yǐ rú huàn xīn néng dé wú shàngzhèngděng pú
云何菩萨摩诃萨以如幻心能得无上正等菩
tí 提？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé rǔ jiàn pú sà mó hē sà rú
佛告善现：“于意云何？汝见菩萨摩诃萨如
huàn xīn fǒu
幻心不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn wǒ bú jiàn huàn yì bú
善现答言：“不也！世尊！我不见幻，亦不
jiàn yǒu rú huàn zhī xīn
见有如幻之心。”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé ruò chù wú huàn wú rú huàn
佛告善现：“于意云何？若处无幻、无如幻
xīn rǔ jiàn yǒu shì xīn néng dé wú shàngzhèngděng pú tí fǒu shàn
心，汝见有是心能得无上正等菩提不？”善
xiàn dá yán fú yě shì zūn wǒ dōu bú jiàn yǒu chù wú huàn wú
现答言：“不也！世尊！我都不见有处无幻、无
rú huàn xīn gèng yǒu shì xīn néng dé wú shàngzhèngděng pú tí
如幻心，更有是心能得无上正等菩提。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò chù lí huàn lí rú huàn
佛告善现：“于意云何？若处离幻、离如幻

xīn rǔ jiàn yǒu shì fǎ néng dé wú shàng zhèng děng pú tí fǒu
心，汝见有是法能得无上正等菩提不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn wǒ dōu bú jiàn yǒu chù lí
善现答言：“不也！世尊！我都不见有处离

huàn lí rú huàn xīn gèng yǒu shì fǎ néng dé wú shàng zhèng děng pú tí
幻、离如幻心，更有是法能得无上正等菩
提！

shì zūn wǒ dōu bú jiàn jí lí xīn fǎ shuō hé děng fǎ
“世尊！我都不见即、离心法，说何等法

shì yǒu shì wú yǐ yī qiè fǎ bì jìng lí gù ruò yī qiè fǎ bì jìng
是有、是无？以一切法毕竟离故。若一切法毕竟

lí zhě bù kě shī shè cǐ fǎ shì yǒu cǐ fǎ shì wú ruò fǎ bù kě
离者，不可施設此法是有、此法是无。若法不可

shī shè yǒu wú zé bù kě shuō néng dé wú shàng zhèng děng pú tí
施设有、无，则不可说能得无上正等菩提，

fēi wú suǒ yǒu fǎ néng dé pú tí gù suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ
非无所有法能得菩提故。所以者何？以一切法

jiē wú suǒ yǒu xìng bù kě dé wú rǎn wú jìng hé yǐ gù yǐ bō
皆无所有，性不可得，无染无净。何以故？以般

rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō jiē bì jìng lí gù nèi
若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多皆毕竟离故，内

kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì bì jìng lí gù zhēn rú nǎi zhì bù sī
空乃至无性自性空亦毕竟离故，真如乃至不思

yì jiè yì bì jìng lí gù kǔ jí miè dào shèng dì yì bì jìng
议界亦毕竟离故，苦、集、灭、道圣谛亦毕竟

lí gù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì bì jìng lí gù sì jìng
离故，四念住乃至八圣道支亦毕竟离故，四静

lù sì wú liàng sì wú sè dìng yì bì jìng lí gù kōng wú xiàng
虑、四无量、四无色定亦毕竟离故，空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén yì bì jìng lí gù bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì
无愿解脱门亦毕竟离故，八解脱乃至十遍处亦

bì jìng lí gù jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì bì jìng lí gù tuó luó
毕竟离故，极喜地乃至法云地亦毕竟离故，陀罗

ní mén sān mó dì mén yì bì jìng lí gù wǔ yǎn liù shén tōng yì
尼门、三摩地门亦毕竟离故，五眼、六神通亦

bì jìng lí gù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì bì jìng
毕竟离故，如来十力乃至十八佛不共法亦毕竟
lí gù dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì bì jìng lí gù sān
离故，大慈、大悲、大喜、大舍亦毕竟离故，三
shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yì bì jìng lí gù wú wàng shī fǎ
十二大士相、八十随好亦毕竟离故，无忘失法、
héng zhù shě xìng yì bì jìng lí gù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
恒住舍性亦毕竟离故，一切智、道相智、一切
xiàng zhì yì bì jìng lí gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú
相智亦毕竟离故，一切菩萨摩诃萨行、诸佛无
shàng zhèng děng pú tí yì bì jìng lí gù yī qiè zhì zhì yì bì jìng lí
上正等菩提亦毕竟离故，一切智智亦毕竟离
gù
故。

shì zūn ruò fǎ bì jìng lí shì fǎ bù yīng xiū yì bù yīng
“世尊！若法毕竟离，是法不应修，亦不应
qiǎn yì fù bù yīng yǒu suǒ yīn fā shèn shēn bō rě bō luó mì duō bì
遣，亦复不应有所引发，甚深般若波罗蜜多毕
jìng lí gù yú fǎ bù yīng yǒu suǒ yīn fā
竟离故，于法不应有所引发。

shì zūn shèn shēn bō rě bō luó mì duō jì bì jìng lí yún hé
“世尊！甚深般若波罗蜜多既毕竟离，云何
kě shuō zhū pú sà mó hē sà yī shēn bō rě bō luó mì duō zhèng dé wú
可说诸菩萨摩诃萨依深般若波罗蜜多证得无
shàng zhèng děng pú tí shì zūn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì
上正等菩提？世尊！诸佛无上正等菩提亦
bì jìng lí yún hé lí fǎ néng dé lí fǎ shì gù bō rě bō luó mì
毕竟离，云何离法能得离法？是故般若波罗蜜
duō yīng bù kě shuō zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
多应不可说证得无上正等菩提。”

fó gào shàn xiàn shàn zāi shàn zāi rú shì rú shì rú
佛告善现：“善哉！善哉！如是！如是！如
rǔ suǒ shuō bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō jiē bì
汝所说。般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多皆毕
jìng lí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì yì bì jìng lí shàn xiàn dāng zhī
竟离，广说乃至一切智智亦毕竟离。善现当知！
yǐ bō rě bō luó mì duō bì jìng lí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì yì
以般若波罗蜜多毕竟离，广说乃至一切智智亦

bì jìng lí kě shuō pú sà mó hē sà zhèng dé bì jìng lí zhū fó wú
毕竟离，可说菩萨摩诃萨证得毕竟离诸佛无
shàngzhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī ruò bō rě bō luó mì duō fēi
上正等菩提。善现当知！若般若波罗蜜多非
bì jìng lí yīng fēi bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì ruò yī qiè
毕竟离，应非般若波罗蜜多，广说乃至若一切
zhì zhì fēi bì jìng lí yīng fēi yī qiè zhì zhì shànxiàndāng zhī yǐ
智智非毕竟离，应非一切智智。善现当知！以
bō rě bō luó mì duō bì jìng lí gù dé míng bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多毕竟离故，得名般若波罗蜜多，
guǎngshuō nǎi zhì yī yī qiè zhì zhì bì jìng lí gù dé míng yī qiè zhì
广说乃至以一切智智毕竟离故，得名一切智
zhì shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà fēi bù yī zhǐ shēnshēn
智。是故，善现，诸菩萨摩诃萨非不依止甚深
bō rě bō luó mì duō zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàndāng
般若波罗蜜多证得无上正等菩提。善现当
zhī suī fēi lí fǎ néng dé lí fǎ ér dé wú shàngzhèngděng pú tí
知！虽非离法能得离法，而得无上正等菩提
fēi bù yī zhǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì gù pú sà mó hē sà
非不依止甚深般若波罗蜜多。是故菩萨摩诃萨
zhòng yù dé wú shàngzhèngděng pú tí yīng qín xiū xué shēnshēn bō rě
众欲得无上正等菩提，应勤修学甚深般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà suǒ xíng
具寿善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨所行
yì qù jí wéishēnshēn
义趣极为甚深。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà suǒ
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨所
xíng yì qù jí wéishēnshēn shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà néng
行义趣极为甚深。善现当知！诸菩萨摩诃萨能
wéinán shì suī xíng rú shì shēnshēn yì qù ér yú shēngwén dú jué
为难事，虽行如是甚深义趣，而于声闻、独觉
dì fǎ néng bú zuòzhèng
地法能不作证。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě
尔时，善现复白佛言：“如我解佛所说义者，

zhū pú sà mó hē sà suǒ zuò bù nán   bù yīngshuō bǐ néngwéinán shì
诸菩萨摩诃萨所作不难，不应说彼能为难事。

suǒ yǐ zhě hé   zhū pú sà mó hē sà suǒzhèng yì qù dōu bù kě dé
所以者何？诸菩萨摩诃萨所证义趣都不可得，

néngzhèng bō rě bō luó mì duō yì bù kě dé   zhèng fǎ   zhèngzhě
能证般若波罗蜜多亦不可得，证法、证者、

zhèngchù   zhèng shí yì bù kě dé   shì zūn   zhū pú sà mó hē sà guān
证处、证时亦不可得。世尊！诸菩萨摩诃萨观

yī qiè fǎ jì bù kě dé   yǒu hé yì qù kě wéisuǒzhèng   yǒu hé bō
一切法既不可得，有何义趣可为所证？有何般

rě bō luó mì duō kě wéinéngzhèng   fù yǒu hé děng ér kě shī shè
若波罗蜜多可为能证？复有何等而可施設

zhèng fǎ   zhèngzhě   zhèngchù   zhèng shí   jì ěr   yún hé kě zhí
证法、证者、证处、证时？既尔，云何可执

yóu cǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí   wú shàngzhèngděng pú tí
由此证得无上正等菩提？无上正等菩提

shàng bù kě zhèng   kuàngzhèngshēngwén   dú jué dì fǎ   shì zūn
尚不可证，况证声闻、独觉地法！世尊！

ruò rú shì xíng shì míng pú sà wú suǒ dé xíng   ruò pú sà mó hē sà néng
若如是行是名菩萨无所得行。若菩萨摩诃萨能

xíng rú shì wú suǒ dé xíng   yú yī qiè fǎ dé wú àn zhàng   shì zūn   ruò
行如是无所得行，于一切法得无暗障。世尊！若

pú sà mó hē sà wén rú shì yǔ   xīn bù chénmò yì bù yōu huǐ   bù jīng
菩萨摩诃萨闻如是语，心不沉没亦不忧悔、不惊、

bú bù   shì xíng bō rě bō luó mì duō   shì zūn   shì pú sà mó hē sà
不怖，是行般若波罗蜜多。世尊！是菩萨摩诃萨

rú shì xíng shí   bú jiànzhòngxiàng   bú jiàn wǒ xíng   bú jiàn bù xíng
如是行时，不见众相，不见我行，不见不行，

bú jiàn bō rě bō luó mì duō shì wǒ suǒ xíng   bú jiàn wú shàngzhèngděng
不见般若波罗蜜多是我所行，不见无上正等

pú tí shì wǒ suǒzhèng   yì fù bú jiànzhèngchù   shí děng
菩提是我所证，亦复不见证处、时等。

shì zūn   shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
“世尊！是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多

bú zuò shì niàn   wǒ yuǎnshēngwén   dú jué děng dì   wǒ jìn wú shàng
不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无上

zhèngděng pú tí   pì rú xū kōng bú zuò shì niàn   wǒ qù bǐ shì ruò
正等菩提。’譬如虚空不作是念：‘我去彼事若

yuǎnrùo jìn suǒ yǐ zhě hé xū kōng wú dòng yì wú chā bié wú fēn
远若近。’所以者何？虚空无动亦无差别、无分
bié gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì
别故。诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波罗蜜
duō bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn wú
多不作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无
shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì
上正等菩提。’所以者何？甚深般若波罗蜜
duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù pì rú huàn shì bú zuò shì niàn huàn
多于一切法无分别故。譬如幻士不作是念：‘幻
zhì huàn shī qù wǒ wéi jìn huàn suǒ sì fǎ qù wǒ wéi yuǎn jù jí tú
质幻师去我为近，幻所似法去我为远，聚集徒
zhòng yì jìn yì yuǎn suǒ yǐ zhě hé suǒ huàn zhī shì wú fēn bié gù
众亦近亦远。’所以者何？所幻之士无分别故。
zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō bú
诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深般若波罗蜜多。不
zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn wú shàngzhèng
作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无上正
děng pú tí suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō yú yī
等菩提。’所以者何？甚深般若波罗蜜多于一
qiè fǎ wú fēn bié gù pì rú yǐngxiàng bú zuò shì niàn wǒ yīn bǐ xiàn
切法无分别故。譬如影像不作是念：‘我因彼现
qù wǒ wéi jìn suǒ bù yīn fǎ qù wǒ wéi yuǎn suǒ yǐ zhě hé suǒ
去我为近，所不因法去我为远。’所以者何？所
xiànyǐngxiàng wú fēn bié gù zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng
现影像无分别故。诸菩萨摩诃萨亦复如是，行
shēn bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú
深般若波罗蜜多，不作是念：‘我远声闻、独
jué děng dì wǒ jìn wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé shēn
觉等地，我近无上正等菩提。’所以者何？甚
shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù
深般若波罗蜜多于一切法无分别故。

shì zūn xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà
“世尊！行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨

wú ài wú zēng suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō jí yī
无爱无憎。所以者何？甚深般若波罗蜜多及一
qiè fǎ ài zēng zì xìng bù kě dé gù rú zhū rú lái yīng zhèngděng
切法爱憎自性不可得故。如诸如来、应、正等

jué yú yī qiè fǎ wú ài wú zēng xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhū pú
觉于一切法无爱无憎，行深般若波罗蜜多诸菩

sà mó hē sà yì fù rú shì yú yī qiè fǎ wú ài wú zēng suǒ yǐ zhě
萨摩诃萨亦复如是，于一切法无爱无憎。所以者

hé zhū fó pú sà shēnshēn bō rě bō luó mì duō ài zēng duàn gù
何？诸佛菩萨甚深般若波罗蜜多爱憎断故。

rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué yǒng duàn yī qiè wàng xiǎng fēn bié
如诸如来、应、正等觉永断一切妄想分别，

xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì fú
行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨亦复如是，伏

duàn yī qiè wàng xiǎng fēn bié suǒ yǐ zhě hé zhū fó pú sà shēnshēn
断一切妄想分别。所以者何？诸佛菩萨甚深

bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù
般若波罗蜜多于一切法无分别故。

rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué bú zuò shì niàn wǒ
“如诸如来、应、正等觉，不作是念：‘我

yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn wú shàngzhèngděng pú tí
远声闻、独觉等地，我近无上正等菩提。’

xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì bú
行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨亦复如是，不

zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì wǒ jìn wú shàngzhèng
作是念：‘我远声闻、独觉等地，我近无上正

děng pú tí suǒ yǐ zhě hé zhū fó pú sà shēnshēn bō rě bō luó
等菩提。’所以者何？诸佛菩萨甚深般若波罗

mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù rú zhū rú lái yīng zhèngděng
蜜多于一切法无分别故。如诸如来、应、正等

jué suǒ biàn huà zhě bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng
觉所变化者，不作是念：‘我远声闻、独觉等

dì wǒ jìn wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé zhū fó suǒ
地，我近无上正等菩提。’所以者何？诸佛所

huà wú fēn bié gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà
化无分别故，行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨

yì fù rú shì bú zuò shì niàn wǒ yuǎnshēngwén dú jué děng dì
亦复如是，不作是念：‘我远声闻、独觉等地，

wǒ jìn wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě
我近无上正等菩提。’所以者何？甚深般若

bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú fēn bié gù rú zhū fó děng yù yǒu suǒ
波罗蜜多于一切法无分别故。如诸佛等欲有所

zuò huàzuòhuàzhě lìng zuò bǐ shì rán suǒ huàzhě bú zuò shì niàn wǒ
作，化作化者令作彼事，然所化者不作是念：‘我
néng zào zuò rú shì shì yè suǒ yǐ zhě hé zhū suǒ huàzhě yú suǒ zuò
能造作如是事业。’所以者何？诸所化者于所作
yè wú fēn bié gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà
业无分别故，行深般若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨
yì fù rú shì yǒu suǒ wéi gù ér qín xiū xué jì xiū xué yǐ suī néng
亦复如是，有所为故而勤修学。既修学已，虽能
chéng bàn suǒ zuò shì yè ér yú suǒ zuò wú suǒ fēn bié suǒ yǐ zhě hé
成办所作事业，而于所作无所分别。所以者何？
shēnshēn bō rě bō luó mì duō fǎ ěr yú fǎ wú fēn bié gù rú yǒu qiǎo
甚深般若波罗蜜多法尔于法无分别故。如有巧
jiàng huò bǐ dì zǐ yǒu suǒ wéi gù zào zhū jī guān huò nǚ huò nán
匠或彼弟子，有所为故造诸机关，或女、或男、
huò xiàng mǎ děng cǐ zhū jī guān suī yǒu suǒ zuò ér yú bǐ shì dōu wú
或象马等，此诸机关虽有所作，而于彼事都无
fēn bié suǒ yǐ zhě hé jī guān fǎ ěr wú fēn bié gù xíngshēn bō rě
分别。所以者何？机关法尔无分别故，行深般若
bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì yǒu suǒ wéi gù ér
波罗蜜多诸菩萨摩诃萨亦复如是，有所为故而
chéng lì zhī jì chéng lì yǐ suī néng chéng bàn zhǒng zhǒng shì yè
成立之。既成立已，虽能成办种种事业，
ér yú qí zhōng dōu wú fēn bié suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó
而于其中都无分别。所以者何？甚深般若波罗
mì duō fǎ ěr yú fǎ wú fēn bié gù
蜜多法尔于法无分别故。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán wéi dàn bō rě bō
尔时，舍利子问具寿善现言：“为但般若波
luó mì duō yú yī qiè fǎ wú suǒ fēn bié wéi jìng lù děng bō luó mì duō
罗蜜多于一切法无所分别，为静虑等波罗蜜多
yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié
于一切法亦无分别？”

shàn xiàn dá yán fēi dàn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú
善现答言：“非但般若波罗蜜多于一切法无
suǒ fēn bié jìng lù děng wǔ bō luó mì duō yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié
所分别，静虑等五波罗蜜多于一切法亦无分别。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán wéi dàn liù zhǒng bō luó mì
时，舍利子问善现言：“为但六种波罗蜜

duō yú yī qiè fǎ wú suǒ fēn bié wéi sè yùn nǎi zhì shí yùn yú yī qiè fǎ
多于一切法无所分别，为色蕴乃至识蕴于一切法
yì wú fēn bié wéiyǎnchù nǎi zhì yì chù yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié
亦无分别，为眼处乃至意处于一切法亦无分别，
wéi sè chù nǎi zhì fǎ chù yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéiyǎn jiè nǎi zhì
为色处乃至法处于一切法亦无分别，为眼界乃至
yì jiè yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yú yī qiè
意界于一切法亦无分别，为色界乃至法界于一切
fǎ yì wú fēn bié wéiyǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yú yī qiè fǎ yì wú
法亦无分别，为眼识界乃至意识界于一切法亦无
fēn bié wéiyǎnchù nǎi zhì yì chù yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéiyǎn
分别，为眼触乃至意触于一切法亦无分别，为眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yú
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受于
yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi dì jiè nǎi zhì shí jiè yú yī qiè fǎ yì wú
一切法亦无分别，为地界乃至识界于一切法亦无
fēn bié wéi yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié
分别，为因缘乃至增上缘于一切法亦无分别，
wéi wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi nèi kōng nǎi
为无明乃至老死于一切法亦无分别，为内空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi zhēn rú nǎi zhì
至无性自性空于一切法亦无分别，为真如乃至
bù sī yì jiè yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi kǔ jí miè dào
不思議界于一切法亦无分别，为苦、集、灭、道
shèng dì yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
圣谛于一切法亦无分别，为四念住乃至八圣
dào zhī yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi sì jìng lǜ sì wú liàng sì
道支于一切法亦无分别，为四静虑、四无量、四
wú sè dìng yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi kōng wú xiàng wú yuàn
无色定于一切法亦无分别，为空、无相、无愿
jiě tuō mén yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn
解脱门于一切法亦无分别，为八解脱乃至十遍
chù yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yú
处于一切法亦无分别，为净观地乃至如来地于
yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yú yī qiè fǎ
一切法亦无分别，为极喜地乃至法云地于一切法
yì wú fēn bié wéi tuó luó ní mén sān mó dì mén yú yī qiè fǎ yì wú
亦无分别，为陀罗尼门、三摩地门于一切法亦无

fēn bié wéi wǔ yǎn liù shéntōng yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi rú
分别，为五眼、六神通于一切法亦无分别，为如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié
来十力乃至十八佛不共法于一切法亦无分别，
wéi dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié
为大慈、大悲、大喜、大舍于一切法亦无分别，
wéi sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié
为三十二大士相、八十随好于一切法亦无分别，
wéi wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi
为无忘失法、恒住舍性于一切法亦无分别，为
yī qiè zhì dào xiāng zhì yī qiè xiàng zhì yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié
一切智、道相智、一切相智于一切法亦无分别，
wéi yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié wéi yī
为预流果乃至独觉菩提于一切法亦无分别，为一
qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yú yī qiè
切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提于一切
fǎ yì wú fēn bié wéi yǒu wéi jiè huò wú wéi jiè yú yī qiè fǎ yì wú fēn
法亦无分别，为有为界或无为界于一切法亦无分
bié 别？”

shàn xiàn dá yán fēi dàn liù zhǒng bō luó mì duō yú yī qiè fǎ
善现答言：“非但六种波罗蜜多于一切法
wú suǒ fēn bié sè nǎi zhì wú wéi jiè yú yī qiè fǎ yì wú fēn bié suǒ
无所分别，色乃至无为界于一切法亦无分别。所
yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ xìng xiāng jiē kōng wú fēn bié gù
以者何？以一切法性相皆空、无分别故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán ruò yī qiè fǎ jiē wú fēn bié
时，舍利子问善现言：“若一切法皆无分别，
yún hé ér yǒu liú zhuǎn shēng sǐ wǔ qù chā bié yún hé fù yǒu yù liú
云何而有流转生死五趣差别？云何复有预流、
yī lái bù huán ā luó hàn dú jué pú sà jí zhū rú lái shèng
一来、不还、阿罗汉、独觉、菩萨及诸如来圣
wèi chā bié 位差别？”

shàn xiàn duì yuē yǒu qíng diān dǎo fán nǎo yīn yuán fā qǐ zhǒng
善现对曰：“有情颠倒烦恼因缘，发起种
zhǒng shēn yǔ yì yè yóu sī gǎn dé yù wéi gēn běn yè yì shú guǒ
种身、语、意业，由斯感得欲为根本业异熟果，

yī cǐ shī shè dì yù pángshēng è guǐ rén tiān wǔ qù chā bié
依此施設地獄、傍生、餓鬼、人、天五趣差別。

yòusuǒ wènyányún hé fù yǒu yù liú guǒděngshèngwèichā bié
“又所問言云何復有預流果等聖位差別，

shè lì zǐ wú fēn bié gù shī shè yù liú jí yù liú guǒ wú fēn bié gù
舍利子，無分別故施設預流及預流果，無分別故

shī shè yī lái jí yī lái guǒ wú fēn bié gù shī shè bù huán jí bù huán
施設一來及一來果，無分別故施設不還及不還

guǒ wú fēn bié gù shī shè ā luó hàn jí ā luó hàn guǒ wú fēn bié gù
果，無分別故施設阿羅漢及阿羅漢果，無分別故

shī shè dú jué jí dú jué pú tí wú fēn bié gù shī shè pú sà mó hē sà
施設獨覺及獨覺菩提，無分別故施設菩薩摩訶薩

jí pú sà mó hē sà xíng wú fēn bié gù shī shè rú lái yīng zhèngděng
及菩薩摩訶薩行，無分別故施設如來、應、正等

jué jí fó wú shàngzhèngděng pú tí
覺及佛無上正等菩提。

shè lì zǐ guò qù rú lái yīng zhèngděng jué yóu wú
“舍利子，過去如來、應、正等覺，由無

fēn bié fēn bié duàn gù kě shī shè yǒu wèi lái rú lái yīng zhèng
分別、分別斷故可施設有；未來如來、應、正

děng jué yóu wú fēn bié fēn bié duàn gù kě shī shè yǒu xiàn zài shí
等覺，由無分別、分別斷故可施設有；現在十

fāng zhū fó shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué yì wú fēn bié
方諸佛世界一切如來、應、正等覺，亦無分別、

fēn bié duàn gù kě shī shè yǒu shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán dāng zhī
分別斷故可施設有。舍利子，由此因緣，當知

zhū fǎ jiē wú fēn bié yóu wú fēn bié zhēn rú fǎ jiè guǎng shuō nǎi zhì
諸法皆無分別，由無分別真如、法界廣說乃至

bù sī yì jiè wéi dìng liàng gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yīng xíng
不思議界為定量故。舍利子，諸菩薩摩訶薩應行

rú shì wú suǒ fēn bié shèn shēn bō rě bō luó mì duō
如無所分別甚深般若波羅蜜多。

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà néng xíng rú shì wú suǒ fēn
“舍利子，若菩薩摩訶薩能行如無所分

bié shèn shēn bō rě bō luó mì duō biàn néng zhèng dé wú suǒ fēn bié qīng
別甚深般若波羅蜜多，便能證得無所分別清

jìng wú shàngzhèngděng pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè
淨無上正等菩提，能盡未來利樂一切。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí wéixíngjiān fǎ wéixíng fēi jiān fǎ
般若波罗蜜多时，为行坚法、为行非坚法？”

shànxiàndá yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
善现答言：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí xíng fēi jiān fǎ bù xíngjiān fǎ hé yǐ gù shè lì zǐ
多时，行非坚法、不行坚法。何以故？舍利子，

bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō fēi jiān fǎ gù nèi
般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多非坚法故，内

kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng fēi jiān fǎ gù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì
空乃至无性自性空非坚法故，真如乃至不思议

jiè fēi jiān fǎ gù kǔ shèng dì nǎi zhì dào shèng dì fēi jiān fǎ gù sì
界非坚法故，苦圣谛乃至道圣谛非坚法故，四

niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī fēi jiān fǎ gù sì jìng lǜ sì wú liàng
念住乃至八圣道支非坚法故，四静虑、四无量、

sì wú sè dìng fēi jiān fǎ gù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fēi
四无色定非坚法故，空、无相、无愿解脱门非

jiān fǎ gù bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù fēi jiān fǎ gù jí xǐ dì nǎi
坚法故，八解脱乃至十遍处非坚法故，极喜地乃

zhì fǎ yún dì fēi jiān fǎ gù tuó luó ní mén sān mó dì mén fēi jiān fǎ
至法云地非坚法故，陀罗尼门、三摩地门非坚法

gù wǔ yǎn liù shéntōng fēi jiān fǎ gù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
故，五眼、六神通非坚法故，如来十力乃至十八

fó bú gòng fǎ fēi jiān fǎ gù dà cí dà bēi dà xǐ dà shě fēi
佛不共法非坚法故，大慈、大悲、大喜、大舍非

jiān fǎ gù sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo fēi jiān fǎ gù wú
坚法故，三十二大士相、八十随好非坚法故，无

wàng shī fǎ héngzhù shěxìng fēi jiān fǎ gù yī qiè zhì dào xiàng zhì
忘失法、恒住舍性非坚法故，一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì fēi jiān fǎ gù suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà
一切相智非坚法故。所以者何？诸菩萨摩诃萨

xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yú bō rě bō luó mì duō nǎi zhì yī
行深般若波罗蜜多时，于般若波罗蜜多乃至一

qiè xiàng zhì shàng bú jiànyǒu fēi jiān fǎ kě dé kuàngjiànyǒujiān fǎ kě
切相智尚不见有非坚法可得，况见有坚法可

dé
得！”

shí yǒu wú liàng yù jiè tiān zǐ sè jiè tiān zǐ xián zuò shì niàn
时，有无量欲界天子、色界天子咸作是念：

ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng fā wú shàng zhèng děng jué xīn
“若善男子、善女人等能发无上正等觉心，
rú shēn bō rě bō luó mì duō suǒ shuō yì xíng bú zhèng shí jì bú duò
如深般若波罗蜜多所说义行，不证实际，不堕
shēng wén jí dú jué dì yóu cǐ yīn yuán shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
声闻及独觉地，由此因缘，是善男子、善女人
děng shèn wéi xī yǒu néng wéi nán shì yīng dāng jìng lǐ
等甚为希有，能为难事，应当敬礼。”

ěr shí shàn xiàn zhī zhū tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn biàn gào zhī yán
尔时，善现知诸天子心之所念，便告之言：

shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bú zhèng shí jì bú duò shēng wén
“是善男子、善女人等不证实际，不堕声闻
jí dú jué dì fēi shèn xī yǒu yì wèi wéi nán ruò pú sà mó hē sà
及独觉地，非甚希有，亦未为难。若菩萨摩诃萨
zhī yī qiè fǎ jí zhū yǒu qíng jiē bù kě dé ér fā wú shàng zhèng děng
知一切法及诸有情皆不可得，而发无上正等
jué xīn pī jīng jìn jiǎ shì dù wú liàng wú shù yǒu qíng lìng rù wú yú
觉心，被精进甲，誓度无量无数有情，令入无余
bō niè pán jiè shì pú sà mó hē sà nǎi shèn xī yǒu néng wéi nán shì
般涅槃界，是菩萨摩诃萨乃甚希有，能为难事。

tiān zǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà suī zhī yǒu qíng dōu wú
“天子当知！若菩萨摩诃萨虽知有情都无
suǒ yǒu ér fā wú shàng zhèng děng jué xīn pī jīng jìn jiǎ wèi yù tiáo fú
所有，而发无上正等觉心，被精进甲为欲调伏
zhū yǒu qíng zhòng rú yǒu wèi yù tiáo fú xū kōng hé yǐ gù zhū tiān
诸有情众，如有为欲调伏虚空。何以故？诸天
zǐ xū kōng lí gù dāng zhī yī qiè yǒu qíng yì lí xū kōng kōng gù
子！虚空离故，当知一切有情亦离；虚空空故，
dāng zhī yī qiè yǒu qíng yì kōng xū kōng bù jiān shí gù dāng zhī yī qiè
当知一切有情亦空；虚空不坚实故，当知一切
yǒu qíng yì bù jiān shí xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè yǒu qíng
有情亦不坚实；虚空无所有故，当知一切有情
yì wú suǒ yǒu yóu cǐ yīn yuán shì pú sà mó hē sà nǎi shèn xī yǒu
亦无所有。由此因缘，是菩萨摩诃萨乃甚希有，
néng wéi nán shì
能为难事。

tiān zǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà pī dà yuàn kǎi wèi
“天子当知！是菩萨摩诃萨被大愿铠，为
yù tiáo fú yī qiè yǒu qíng ér zhū yǒu qíng dōu wú suǒ yǒu rú yǒu pī kǎi
欲调伏一切有情，而诸有情都无所有，如有被铠
yǔ xū kōng zhàn
与虚空战。

tiān zǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà pī dà yuàn kǎi wèi
“天子当知！是菩萨摩诃萨被大愿铠，为
yù ráo yì yī qiè yǒu qíng ér zhū yǒu qíng jí dà yuàn kǎi jù bù kě dé
欲饶益一切有情，而诸有情及大愿铠俱不可得。
hé yǐ gù zhū tiān zǐ yǒu qíng lí gù cǐ dà yuàn kǎi dāng zhī yì
何以故？诸天子！有情离故，此大愿铠当知亦
lí yǒu qíng kōng gù cǐ dà yuàn kǎi dāng zhī yì kōng yǒu qíng bù jiān
离；有情空故，此大愿铠当知亦空；有情不坚
shí gù cǐ dà yuàn kǎi dāng zhī yì bù jiān shí yǒu qíng wú suǒ yǒu gù
实故，此大愿铠当知亦不坚实；有情无所有故，
cǐ dà yuàn kǎi dāng zhī yì wú suǒ yǒu
此大愿铠当知亦无所有。

tiān zǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà tiáo fú ráo yì zhū yǒu
“天子当知！是菩萨摩诃萨调伏饶益诸有
qíng shì yì bù kě dé hé yǐ gù zhū tiān zǐ yǒu qíng lí gù cǐ
情事亦不可得。何以故？诸天子！有情离故，此
tiáo fú ráo yì shì dāng zhī yì lí yǒu qíng kōng gù cǐ tiáo fú ráo yì
调伏饶益事当知亦离；有情空故，此调伏饶益
shì dāng zhī yì kōng yǒu qíng bù jiān shí gù cǐ tiáo fú ráo yì shì dāng
事当知亦空；有情不坚实故，此调伏饶益事当
zhī yì bù jiān shí yǒu qíng wú suǒ yǒu gù cǐ tiáo fú ráo yì shì dāng zhī
知亦不坚实；有情无所有故，此调伏饶益事当知
yì wú suǒ yǒu
亦无所有。

tiān zǐ dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yì wú suǒ yǒu hé yǐ
“天子当知！诸菩萨摩诃萨亦无所有。何以
gù zhū tiān zǐ yǒu qíng lí gù zhū pú sà mó hē sà dāng zhī yì lí
故？诸天子！有情离故，诸菩萨摩诃萨当知亦离；
yǒu qíng kōng gù zhū pú sà mó hē sà dāng zhī yì kōng yǒu qíng bù jiān
有情空故，诸菩萨摩诃萨当知亦空；有情不坚
shí gù zhū pú sà mó hē sà dāng zhī yì bù jiān shí yǒu qíng wú suǒ yǒu
实故，诸菩萨摩诃萨当知亦不坚实；有情无所有

gù zhū pú sà mó hē sà dāng zhī yì wú suǒ yǒu
故，诸菩萨摩诃萨当知亦无所有。

tiān zǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wén rú shì yǔ xīn bù
“天子当知！若菩萨摩诃萨闻如是语，心不

chén mò bù jīng bú bù yì bù yōu huǐ dāng zhī shì pú sà mó hē
沉没、不惊、不怖亦不忧悔，当知是菩萨摩诃

sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō hé yǐ gù zhū tiān zǐ sè yùn nǎi
萨行深般若波罗蜜多。何以故？诸天子！色蕴乃

zhì shí yùn lí gù yǒu qíng yì lí yǎn chù nǎi zhì yì chù lí gù yǒu qíng
至识蕴离故有情亦离，眼处乃至意处离故有情

yì lí sè chù nǎi zhì fǎ chù lí gù yǒu qíng yì lí yǎn jiè nǎi zhì yì
亦离，色处乃至法处离故有情亦离，眼界乃至意

jiè lí gù yǒu qíng yì lí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè lí gù yǒu qíng yì lí
界离故有情亦离，色界乃至法界离故有情亦离，

yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè lí gù yǒu qíng yì lí yǎn chù nǎi zhì yì
眼识界乃至意识界离故有情亦离，眼触乃至意

chù lí gù yǒu qíng yì lí yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
触离故有情亦离，眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu lí gù yǒu qíng yì lí dì jiè nǎi zhì shí
触为缘所生诸受离故有情亦离，地界乃至识

jiè lí gù yǒu qíng yì lí yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán lí gù yǒu qíng
界离故有情亦离，因缘乃至增上缘离故有情

yì lí wú míng nǎi zhì lǎo sǐ lí gù yǒu qíng yì lí bù shī bō luó mì
亦离，无明乃至老死离故有情亦离，布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí gù yǒu qíng yì lí nèi kōng nǎi zhì
多乃至般若波罗蜜多离故有情亦离，内空乃至

wú xìng zì xìng kōng lí gù yǒu qíng yì lí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
无性自性空离故有情亦离，真如乃至不思議界

lí gù yǒu qíng yì lí kǔ shèng dì nǎi zhì dào shèng dì lí gù yǒu qíng
离故有情亦离，苦圣谛乃至道圣谛离故有情

yì lí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī lí gù yǒu qíng yì lí sì
亦离，四念住乃至八圣道支离故有情亦离，四

jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng lí gù yǒu qíng yì lí kōng
静虑、四无量、四无色定离故有情亦离，空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén lí gù yǒu qíng yì lí bā jiě tuō nǎi zhì
无相、无愿解脱门离故有情亦离，八解脱乃至

shí biàn chù lí gù yǒu qíng yì lí jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì lí gù
十遍处离故有情亦离，净观地乃至如来地离故

yǒuqíng yì lí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì lí gù yǒuqíng yì lí tuó
有情亦离，极喜地乃至法云地离故有情亦离，陀
luó ní mén sān mó dì mén lí gù yǒuqíng yì lí wǔ yǎn liù shén
罗尼门、三摩地门离故有情亦离，五眼、六神
tōng lí gù yǒuqíng yì lí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
通离故有情亦离，如来十力乃至十八佛不共法
lí gù yǒuqíng yì lí dà cí dà bēi dà xǐ dà shě lí gù yǒu
离故有情亦离，大慈、大悲、大喜、大舍离故有
qíng yì lí sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo lí gù yǒuqíng yì
情亦离，三十二大士相、八十随好离故有情亦
lí wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng lí gù yǒuqíng yì lí yī qiè
离，无忘失法、恒住舍性离故有情亦离，一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì lí gù yǒuqíng yì lí yù liú guǒ
智、道相智、一切相智离故有情亦离，预流果
nǎi zhì dú jué pú tí lí gù yǒuqíng yì lí yī qiè pú sà mó hē sà xíng
乃至独觉菩提离故有情亦离，一切菩萨摩诃萨行、
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí lí gù yǒuqíng yì lí yī qiè zhì zhì
诸佛无上正等菩提离故有情亦离，一切智智
lí gù yǒuqíng yì lí
离故有情亦离。

tiān zǐ dāng zhī sè yùn lí gù liù bō luó mì duō yì lí nǎi
“天子当知！色蕴离故六波罗蜜多亦离，乃
zhì shí yùn lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì sè yùn lí
至识蕴离故六波罗蜜多亦离，广说乃至色蕴离
gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì shí yùn lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离，乃至识蕴离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yǎn chù lí gù liù bō luó mì duō yì lí nǎi
“天子当知！眼处离故六波罗蜜多亦离，乃
zhì yì chù lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì yǎn chù lí
至意处离故六波罗蜜多亦离，广说乃至眼处离
gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì yì chù lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离，乃至意处离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī sè chù lí gù liù bō luó mì duō yì lí nǎi
“天子当知！色处离故六波罗蜜多亦离，乃
zhì fǎ chù lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì sè chù lí
至法处离故六波罗蜜多亦离，广说乃至色处离
gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì fǎ chù lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离，乃至法处离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yǎn jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí nǎi
“天子当知！眼界离故六波罗蜜多亦离，乃

zhì yì jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì yǎn jiè lí
至眼界离故六波罗蜜多亦离，广说乃至眼界离

gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì yì jiè lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离，乃至眼界离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī sè jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí nǎi
“天子当知！色界离故六波罗蜜多亦离，乃

zhì fǎ jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì sè jiè lí
至法界离故六波罗蜜多亦离，广说乃至色界离

gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì fǎ jiè lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离，乃至法界离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yǎn shí jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！眼识界离故六波罗蜜多亦离，

nǎi zhì yì shí jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì yǎn
乃至意识界离故六波罗蜜多亦离，广说乃至眼

shí jiè lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì yì shí jiè lí gù yī qiè zhì
识界离故一切智智亦离，乃至意识界离故一切智

zhì yì lí
智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yǎnchù lí gù liù bō luó mì duō yì lí nǎi
“天子当知！眼触离故六波罗蜜多亦离，乃

zhì yì chù lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì yǎnchù lí
至意触离故六波罗蜜多亦离，广说乃至眼触离

gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì yì chù lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离，乃至意触离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu lí gù liù
“天子当知！眼触为缘所生诸受离故六

bō luó mì duō yì lí nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu lí gù
波罗蜜多亦离，乃至意触为缘所生诸受离故

liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū
六波罗蜜多亦离，广说乃至眼触为缘所生诸

shòu lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū
受离故一切智智亦离，乃至意触为缘所生诸

shòu lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
受离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī dì jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí nǎi
“天子当知！地界离故六波罗蜜多亦离，乃

zhì shí jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì dì jiè lí
至识界离故六波罗蜜多亦离，广说乃至地界离
gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì shí jiè lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离，乃至识界离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yīn yuán lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！因缘离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì zēngshàngyuán lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì
乃至增上缘离故六波罗蜜多亦离，广说乃至
yīn yuán lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì zēngshàngyuán lí gù yī
因缘离故一切智智亦离，乃至增上缘离故一
qiè zhì zhì yì lí
切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī wú míng lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！无明离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì lǎo sǐ lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì wú
乃至老死离故六波罗蜜多亦离，广说乃至无
míng lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì lǎo sǐ lí gù yī qiè zhì zhì
明离故一切智智亦离，乃至老死离故一切智智
yì lí
亦离。

tiān zǐ dāng zhī bù shī bō luó mì duō lí gù nèi kōng nǎi zhì
“天子当知！布施波罗蜜多离故内空乃至
wú xìng zì xìng kōng yì lí nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí gù nèi kōng
无性自性空亦离，乃至般若波罗蜜多离故内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì lí guǎngshuō nǎi zhì bù shī bō luó mì
乃至无性自性空亦离，广说乃至布施波罗蜜
duō lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lí gù
多离故一切智智亦离，乃至般若波罗蜜多离故
yī qiè zhì zhì yì lí
一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī nèi kōng lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！内空离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō
乃至无性自性空离故六波罗蜜多亦离，广说
nǎi zhì nèi kōng lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
乃至内空离故一切智智亦离，乃至无性自性空
lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī zhēn rú lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！真如离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì bù sī yì jiè lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì
乃至不思議界离故六波罗蜜多亦离，广说乃至
zhēn rú lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì bù sī yì jiè lí gù yī
真如离故一切智智亦离，乃至不思議界离故一
qiè zhì zhì yì lí
切智智亦离。”

tiān zǐ dāng zhī kǔ shèng dì lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！苦圣谛离故六波罗蜜多亦离，
jí miè dào shèng dì lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi
集、灭、道圣谛离故六波罗蜜多亦离，广说乃
zhì kǔ shèng dì lí gù yī qiè zhì zhì yì lí jí miè dào shèng dì
至苦圣谛离故一切智智亦离，集、灭、道圣谛
lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
离故一切智智亦离。”

tiān zǐ dāng zhī sì niàn zhù lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！四念住离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì bā shèng dào zhī lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi
乃至八圣道支离故六波罗蜜多亦离，广说乃
zhì sì niàn zhù lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì bā shèng dào zhī lí
至四念住离故一切智智亦离，乃至八圣道支离
gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离。”

tiān zǐ dāng zhī sì jìng lù lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！四静虑离故六波罗蜜多亦离，
sì wú liàng sì wú sè dìng lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō
四无量、四无色定离故六波罗蜜多亦离，广说
nǎi zhì sì jìng lù lí gù yī qiè zhì zhì yì lí sì wú liàng sì wú sè
乃至四静虑离故一切智智亦离，四无量、四无色
dìng lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
定离故一切智智亦离。”

tiān zǐ dāng zhī kōng jiě tuō mén lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！空解脱门离故六波罗蜜多亦
lí wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén lí gù liù bō luó mì duō yì lí
离，无相、无愿解脱门离故六波罗蜜多亦离，
guǎngshuō nǎi zhì kōng jiě tuō mén lí gù yī qiè zhì zhì yì lí wú xiàng
广说乃至空解脱门离故一切智智亦离，无相、

wú yuàn jiě tuō mén lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
无愿解脱门离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī bā jiě tuō lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！八解脱离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì shí biàn chù lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì
乃至十遍处离故六波罗蜜多亦离，广说乃至
bā jiě tuō lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì shí biàn chù lí gù yī
八解脱离故一切智智亦离，乃至十遍处离故一
qiè zhì zhì yì lí
切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī jìng guān dì lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！净观地离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì rú lái dì lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì jìng
乃至如来地离故六波罗蜜多亦离，广说乃至净
guān dì lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì rú lái dì lí gù yī qiè
观地离故一切智智亦离，乃至如来地离故一切
zhì zhì yì lí
智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī jí xǐ dì lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！极喜地离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì fǎ yún dì lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì jí
乃至法云地离故六波罗蜜多亦离，广说乃至极
xǐ dì lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì fǎ yún dì lí gù yī qiè zhì
喜地离故一切智智亦离，乃至法云地离故一切智
zhì yì lí
智亦离。

tiān zǐ dāng zhī tuó luó ní mén lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！陀罗尼门离故六波罗蜜多亦
lí sān mó dì mén lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì
离，三摩地门离故六波罗蜜多亦离，广说乃至
tuó luó ní mén lí gù yī qiè zhì zhì yì lí sān mó dì mén lí gù yī
陀罗尼门离故一切智智亦离，三摩地门离故一
qiè zhì zhì yì lí
切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī wǔ yǎn lí gù liù bō luó mì duō yì lí liù
“天子当知！五眼离故六波罗蜜多亦离，六
shéntōng lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì wǔ yǎn lí
神通离故六波罗蜜多亦离，广说乃至五眼离

gù yī qiè zhì zhì yì lí liù shéntōng lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离，六神通离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī rú lái shí lì lí gù liù bō luó mì duō yì
“天子当知！如来十力离故六波罗蜜多亦
lí nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ lí gù liù bō luó mì duō yì lí
离，乃至十八佛不共法离故六波罗蜜多亦离，
guǎngshuō nǎi zhì rú lái shí lì lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì shí
广说乃至如来十力离故一切智智亦离，乃至十
bā fó bú gòng fǎ lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
八佛不共法离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī dà cí lí gù liù bō luó mì duō yì lí dà
“天子当知！大慈离故六波罗蜜多亦离，大
bēi dà xǐ dà shě lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi
悲、大喜、大舍离故六波罗蜜多亦离，广说乃
zhì dà cí lí gù yī qiè zhì zhì yì lí dà bēi dà xǐ dà shě lí
至大慈离故一切智智亦离，大悲、大喜、大舍离
gù yī qiè zhì zhì yì lí
故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī sān shí èr dà shì xiàng lí gù liù bō luó mì
“天子当知！三十二大士相离故六波罗蜜
duō yì lí bā shí suí hǎo lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō
多亦离，八十随好离故六波罗蜜多亦离，广说
nǎi zhì sān shí èr dà shì xiàng lí gù yī qiè zhì zhì yì lí bā shí suí
乃至三十二大士相离故一切智智亦离。八十随
hǎo lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
好离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī wú wàng shī fǎ lí gù liù bō luó mì duō yì
“天子当知！无忘失法离故六波罗蜜多亦
lí héngzhù shěxìng lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎngshuō nǎi zhì
离，恒住舍性离故六波罗蜜多亦离，广说乃至
wú wàng shī fǎ lí gù yī qiè zhì zhì yì lí héngzhù shěxìng lí gù yī
无忘失法离故一切智智亦离，恒住舍性离故一
qiè zhì zhì yì lí
切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yī qiè zhì lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！一切智离故六波罗蜜多亦离，
dào xiāng zhì yī qiè xiàng zhì lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng
道相智、一切相智离故六波罗蜜多亦离，广

shuō nǎi zhì yī qiè zhì lí gù yī qiè zhì zhì yì lí dào xiàng zhì yī
说乃至一切智离故一切智智亦离，道相智、一
qiè xiàng zhì lí gù yī qiè zhì zhì yì lí
切相智离故一切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yù liú guǒ lí gù liù bō luó mì duō yì lí
“天子当知！预流果离故六波罗蜜多亦离，
nǎi zhì dú jué pú tí lí gù liù bō luó mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì
乃至独觉菩提离故六波罗蜜多亦离，广说乃至
yù liú guǒ lí gù yī qiè zhì zhì yì lí nǎi zhì dú jué pú tí lí gù yī
预流果离故一切智智亦离，乃至独觉菩提离故一
qiè zhì zhì yì lí
切智智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yī qiè pú sà mó hē sà xíng lí gù liù bō
“天子当知！一切菩萨摩诃萨行离故六波
luó mì duō yì lí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí lí gù liù bō luó
罗蜜多亦离，诸佛无上正等菩提离故六波罗
mì duō yì lí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè pú sà mó hē sà xíng lí gù yī
蜜多亦离，广说乃至一切菩萨摩诃萨行离故一
qiè zhì zhì yì lí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí lí gù yī qiè zhì
切智智亦离，诸佛无上正等菩提离故一切智
zhì yì lí
智亦离。

tiān zǐ dāng zhī yī qiè zhì zhì lí gù liù bō luó mì duō yì
“天子当知！一切智智离故六波罗蜜多亦
lí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì lí gù zhū fó wú shàng zhèng děng
离，广说乃至一切智智离故诸佛无上正等
pú tí yì lí
菩提亦离。

tiān zǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wén shuō zhū fǎ wú bù
“天子当知！若菩萨摩诃萨闻说诸法无不
lí shí qí xīn bù jīng bù kǒng bù bù bù yōu bù huǐ bù
离时，其心不惊、不恐、不怖、不忧、不悔、不
chén bú mò dāng zhī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
沉、不没，当知是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō
多。”

ěr shí shì zūn gào shàn xiàn yuē hé yīn yuán gù zhū pú sà
尔时，世尊告善现曰：“何因缘故，诸菩萨

mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō xīn bù chén mò
摩诃萨于深般若波罗蜜多心不沉没？”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn yī yī qiè fǎ wú suǒ yǒu gù
具寿善现白言：“世尊！以一切法无所有故、

jiē yuǎn lí gù jiē jì jìng gù wú suǒ yǒu gù wú shēngmiè gù
皆远离故、皆寂静故、无所有故、无生灭故、

wú xìngxiàng gù zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō xīn
无性相故，诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多心

bù chén mò shì zūn yóu rú shì děngzhǒngzhǒng yīn yuán zhū pú sà
不沉没。世尊！由如是等种种因缘，诸菩萨

mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō xīn bù chén mò suǒ yǐ zhě hé ?
摩诃萨于深般若波罗蜜多心不沉没。所以者何？

zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ ruò néng chén mò ruò suǒ chén mò
诸菩萨摩诃萨于一切法若能沉没、若所沉没、

ruò chén mò chù ruò chén mò shí ruò chén mò zhě yóu cǐ chén mò jiē
若沉没处、若沉没时、若沉没者，由此沉没皆

bù kě dé yī yī qiè fǎ bù kě dé gù shì zūn ruò pú sà mó hē
不可得，以一切法不可得故。世尊！若菩萨摩诃

sà wén shuō shì shì xīn bù chén mò yì bù jīng bù bù yōu bù huǐ
萨闻说是事，心不沉没亦不惊怖、不忧、不悔，

dāng zhī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě
当知是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多。所以者

hé shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ jiē bù kě dé bù kě shī
何？是菩萨摩诃萨观一切法皆不可得、不可施

shè shì néng chén mò shì suǒ chén mò shì chén mò chù shì chén mò
设是能沉没、是所沉没、是沉没处、是沉没

shí shì chén mò zhě yóu cǐ chén mò yǐ shì yīn yuán zhū pú sà
时、是沉没者，由此沉没。以是因缘，诸菩萨

mó hē sà wén rú shì shì xīn bù chén mò yì bù jīng bù bù yōu bù
摩诃萨闻如是事，心不沉没亦不惊怖、不忧、不

huǐ shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shēn bō rě bō
悔。世尊！若菩萨摩诃萨能如是行甚深般若波

luó mì duō zhū tiān dì shì dà fàn tiān wáng shì jiè zhǔ děng cháng gòng
罗蜜多，诸天帝释、大梵天王、世界主等常共

jìng lǐ gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn
敬礼、供养恭敬、尊重赞叹。”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng shēn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨能如是行甚深

bō rě bō luó mì duō fēi dàn héng wéi zhū tiān dì shì dà fàn tiān wáng
般若波罗蜜多，非但恒为诸天帝释、大梵天王、
shì jiè zhǔ děng gòng sù jǐng lǐ gòng yǎng gōng jìng zūn chóng zàn tàn
世界主等共所敬礼、供养恭敬、尊重赞叹。
shì pú sà mó hē sà yì wéi guò cǐ jí guāng jìng tiān ruò biàn jìng tiān
是菩萨摩诃萨亦为过此极光净天、若遍净天、
ruò guǎng guǒ tiān ruò jìng jū tiān jí yú tiān lóng ā sù luò děng héng
若广果天、若净居天及余天、龙、阿素洛等恒
gòng jìng lǐ gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn shì pú sà mó hē
共敬礼、供养恭敬、尊重赞叹。是菩萨摩诃
sà néng rú shì xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō yì wéi shí fāng wú
萨能如是行甚深般若波罗蜜多，亦为十方无
liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí
量、无数、无边世界一切如来、应、正等觉及
zhū pú sà mó hē sà zhòng cháng gòng hù niàn shàn xiàn dāng zhī shì pú
诸菩萨摩诃萨众常共护念。善现当知！是菩
sà mó hē sà néng rú shì xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō zé lìng bù
萨摩诃萨能如是行甚深般若波罗蜜多，则令布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō sù dé yuán mǎn guǎng shuō nǎi zhì yì
施乃至般若波罗蜜多速得圆满，广说乃至亦
lìng yī qiè zhì zhì sù dé yuán mǎn shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē
令一切智智速得圆满。善现当知！若菩萨摩诃
sà néng rú shì xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō cháng wéi zhū fó jí
萨能如是行甚深般若波罗蜜多，常为诸佛及
zhū pú sà bìng zhū tiān lóng ā sù luò děng shǒu hù yì niàn sù dé
诸菩萨并诸天、龙、阿素洛等守护忆念，速得
yuán mǎn yī qiè gōng dé shì pú sà mó hē sà dāng zhī xíng fó suǒ yīng
⁴ 圆满一切功德。是菩萨摩诃萨当知行佛所应
xíng chù yì zhèng xiū xíng fó suǒ xíng xíng sù zhèng wú shàng zhèng děng pú
行处，亦正修行佛所行行，速证无上正等菩
tí yǔ fó shì zūn yīng zhī wú yì
提，与佛世尊应知无异。

大般若波罗蜜多经卷第五百二十一

⁴ 大正藏：能；永乐北藏及龙藏：得

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí èr
大般若波罗蜜多经卷第五百二十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn jiàn bú dòng pǐn dì èr shí wǔ zhī èr
第三分见不动品第二十五之二

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà qí xīn jiān gù yú yú
“复次，善现，是菩萨摩诃萨其心坚固逾于
jīn gāng jiǎ shǐ shí fāng jìng qié shā dēng zhū fó shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē
金刚，假使十方殄伽沙等诸佛世界一切有情皆
biàn wéi mó shì zhū mó zhòng gè fù huà zuò ěr suǒ è mó cǐ zhū è
变为魔，是诸魔众各复化作尔所恶魔，此诸恶
mó jiē yǒu wú liàng wú shù shén lì shì zhū è mó jìn qí shén lì bù néng
魔皆有无量无数神力，是诸恶魔尽其神力不能
liú nán shì pú sà mó hē sà lìng bù néng xíng shēn shēn bō rě bō luó mì
留难是菩萨摩诃萨，令不能行甚深般若波罗蜜
duō suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yǐ dé bō rě bō luó mì
多。所以者何？是菩萨摩诃萨已得般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo zhī yī qiè fǎ bù kě dé gù
多方便善巧，知一切法不可得故。

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà chéng jiù èr fǎ yī
“善现当知！若菩萨摩诃萨成就二法，一
qiè è mó bù néng liú nán lìng bù néng xíng shēn shēn bō rě bō luó mì
切恶魔不能留难，令不能行甚深般若波罗蜜
duō hé děng wéi èr yī zhě guān chá zhū fǎ jiē kōng èr zhě
多。何等为二？一者、观察诸法皆空。二者、
bù shě zhū yǒu qíng lèi shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà chéng jiù
不舍诸有情类。善现当知！若菩萨摩诃萨成就
èr fǎ yī qiè è mó bù néng zhàng ài lìng bù néng xíng shēn shēn bō
二法，一切恶魔不能障碍，令不能行甚深般
rě bō luó mì duō hé děng wéi èr yī zhě rú shuō xī jiē néng zuò
若波罗蜜多，何等为二？一者、如说悉皆能作。
èr zhě cháng wéi zhū fó hù niàn
二者、常为诸佛护念。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíngshèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨能如是行甚

shēn bō rě bō luó mì duō zhū tiān zǐ děngcháng lái lǐ jìng qīn jìn
深般若波罗蜜多，诸天子等常来礼敬，亲近

gòngyǎng qǐngwènquàn fā zuò rú shì yán shàn zāi dà shì
供养、请问劝发，作如是言：‘善哉！大士！

yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí dāng qín zhùkōng wú xiàng wú
欲证无上正等菩提，当勤住空、无相、无

yuàn hé yǐ gù shànán zǐ ruò qín zhùkōng wú xiàng wú yuàn
愿。何以故？善男子！若勤住空、无相、无愿，

yī qiè yǒuqíng wú yī hù zhěnéngzuò yī hù wú guī yī zhěnéngzuò guī
一切有情无依怙者能作依怙，无归依者能作归

yī wú jiù hù zhěnéngzuò jiù hù wú tóu qù zhěnéngzuò tóu qù
依，无救护者能作救护，无投趣者能作投趣，

wú shèzháizhěnéngzuò shèzhái wú zhōuzhǔzhěnéngzuò zhōuzhǔ yǔ àn
无舍宅者能作舍宅，无洲渚者能作洲渚，与暗

míngzhěnéngzuò guāngmíng yǔ lóngmángzhěnéngzuò ěr mù hé yǐ gù
冥者能作光明，与聋盲者能作耳目。何以故？

shànán zǐ rú shì zhùkōng wú xiàng wú yuàn jí wéi ān zhùshèn
善男子！如是住空、无相、无愿，即为安住甚

shēn bō rě bō luó mì duō ruò néng ān zhùshēnshēn bō rě bō luó mì
深般若波罗蜜多，若能安住甚深般若波罗蜜

duō sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī ruò pú
多，速证无上正等菩提。’善现当知！若菩

sà mó hē sà néng rú shì zhùshēnshēn bō rě bō luó mì duō zé wéi shí
萨摩诃萨能如是住甚深般若波罗蜜多，则为十

fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè xiàn zài zhū fó chǔ dà zhòngzhōng
方无量、无数、无边世界现在诸佛处大众中

zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn shì pú sà mó hē sà míng zì zhǒng
自然欢喜称扬赞叹是菩萨摩诃萨名字、种

xìng jí zhū gōng dé suǒ wèi ān zhùshēnshēn bō rě bō luó mì duōzhēn jìng
姓及诸功德，所谓安住甚深般若波罗蜜多真净

gōng dé
功德。

shànxiàndāng zhī rú wǒ jīn zhě wèi zhòng xuān shuō shēnshēn
“善现当知！如我今者为众宣说甚深

bō rě bō luó mì duō zài dà zhòngzhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn
般若波罗蜜多，在大众中自然欢喜称扬赞

tàn bǎo chuáng pú sà mó hē sà shī qì pú sà mó hē sà děng zhū pú
叹宝幢菩萨摩诃萨、尸弃菩萨摩诃萨等诸菩
sà mó hē sà jí yú xiàn zài bú dòng fó suǒ jìng xiū fàn xíng zhù shēn bō
萨摩诃萨，及余现在⁵不动佛所净修梵行住深般
rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng
若波罗蜜多诸菩萨摩诃萨名字、种姓及诸功
dé suǒ wèi ān zhù shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhēn jìng gōng dé xiàn
德，所谓安住甚深般若波罗蜜多真净功德。现
zài dōng fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng
在东方无量、无数、无边世界一切如来、应、
zhèng děng jué wèi zhòng xuān shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō yú bǐ
正等觉为众宣说甚深般若波罗蜜多，于彼
yì yǒu zhū pú sà mó hē sà jìng xiū fàn xíng bù lí bō rě bō luó mì duō
亦有诸菩萨摩诃萨净修梵行不离般若波罗蜜多，
bǐ zhū rú lái yīng zhèng děng jué gè yú zhòng zhōng zì rán huān xǐ
彼诸如来、应、正等觉各于众中自然欢喜
chēng yáng zàn tàn bǐ pú sà mó hē sà míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé
称扬赞叹彼菩萨摩诃萨名字、种姓及诸功德，
suǒ wèi bù lí shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhēn jìng gōng dé nán xī běi
所谓不离甚深般若波罗蜜多真净功德。南西北
fāng sì wéi shàng xià yì fù rú shì
方四维上下亦复如是。

shàn xiàn dāng zhī yǒu pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xíng
“善现当知！有菩萨摩诃萨从初发心行
shēn bō rě bō luó mì duō jiàn cì yuán mǎn dà pú tí dào jiàn cì yuán
深般若波罗蜜多，渐次圆满大菩提道，渐次圆
mǎn shēn shēn bō rě bō luó mì duō nǎi zhì dāng dé yī qiè xiàng zhì yì
满甚深般若波罗蜜多，乃至当得一切相智，亦
wéi shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèng
为十方无量、无数、无边世界一切如来、应、正
děng jué zài dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn shì pú sà
等觉在大众中自然欢喜称扬赞叹是菩萨
mó hē sà míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé suǒ wèi xiū xíng shēn shēn bō
摩诃萨名字、种姓及诸功德，所谓修行甚深般
rě bō luó mì duō zhēn jìng gōng dé suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē
若波罗蜜多真净功德。所以者何？是菩萨摩诃

⁵ 大正藏：住；永乐北藏及龙藏：在

sà néng wéi nán shì bú duàn fó zhǒng lì yì ān lè yī qiè yǒu qíng
萨能为难事不断佛种，利益安乐一切有情。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán hé děng pú sà mó hē sà
尔时，善现便白佛言：“何等菩萨摩诃萨

méng fó shì zūn zài dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng
蒙佛世尊在大众中自然欢喜称扬赞叹名

zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé wéi bú tuì zhuǎn wéi tuì zhuǎn yé
字、种姓及诸功德，为不退转、为退转耶？”

fó gào shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà zhù bú tuì zhuǎn xíng shēn
佛告善现：“有菩萨摩诃萨住不退转行深

bō rě bō luó mì duō méng fó shì zūn zài dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ
般若波罗蜜多，蒙佛世尊在大众中自然欢喜

chēng yáng zàn tàn míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé fù yǒu pú sà mó
称扬赞叹名字、种姓及诸功德。复有菩萨摩

hē sà suī wèi shòu jì ér xiū bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo yì
诃萨虽未受记而修般若波罗蜜多方便善巧，亦

méng zhū fó zài dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn míng zì
蒙诸佛在大众中自然欢喜称扬赞叹名字

zhǒng xìng jí zhū gōng dé
种姓及诸功德。”

jù shòu shàn xiàn fù bō fó yán cǐ suǒ shuō zhě shì hé pú
具寿善现复白佛言：“此所说者是何菩

sà
萨？”

fó gào shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà suí bú dòng fó wéi pú
佛告善现：“有菩萨摩诃萨随不动佛为菩

sà shí suǒ xiū ér xué yǐ dé ān zhù bú tuì zhuǎn wèi shì pú sà mó hē
萨时所修而学，已得安住不退转位，是菩萨摩诃

sà méng fó shì zūn zài dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēng yáng zàn tàn
萨蒙佛世尊在大众中自然欢喜称扬赞叹

míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé fù yǒu pú sà mó hē sà suí bǎo
名字、种姓及诸功德。复有菩萨摩诃萨随宝

chuáng pú sà mó hē sà shī qì pú sà mó hē sà děng suǒ xiū ér xué
幢菩萨摩诃萨、尸弃菩萨摩诃萨等所修而学，

shì pú sà mó hē sà suī wèi shòu jì ér qín jīng jìn xíng shēn bō rě bō
是菩萨摩诃萨虽未受记而勤精进，行深般若波

luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo yì méng zhū fó zài dà zhòng zhōng zì rán
罗蜜多方便善巧，亦蒙诸佛在大众中自然

huān xǐ chēngyángzàn tàn míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé
欢喜称扬赞叹名字、种姓及诸功德。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，有菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yú yī qiè fǎ wú shēng xìng zhōng suī shēn xìn jiě ér wèi zhèng dé
蜜多，于一切法无生性中虽深信解而未证得

wú shēng fǎ rěn yú shēn bō rě bō luó mì duō suī shēn xìn jiě ér wèi
无生法忍，于深般若波罗蜜多虽深信解而未

zhèng dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ bì jìng kōng xìng suī shēn xìn jiě
证得无生法忍，于一切法毕竟空性虽深信解

ér wèi zhèng dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ jiē jì jìng xìng suī shēn
而未证得无生法忍，于一切法皆寂静性虽深

xìn jiě ér wèi zhèng dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ jiē yuǎn lí xìng
信解而未证得无生法忍，于一切法皆远离性

suī shēn xìn jiě ér wèi zhèng dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ wú suǒ
虽深信解而未证得无生法忍，于一切法无所

yǒu xìng suī shēn xìn jiě ér wèi zhèng dé wú shēng fǎ rěn yú yī qiè fǎ
有性虽深信解而未证得无生法忍，于一切法

bú zì zài xìng suī shēn xìn jiě ér wèi zhèng dé wú shēng fǎ rěn yú yī
不自在性虽深信解而未证得无生法忍，于一

qiè fǎ bù jiān shí xìng suī shēn xìn jiě ér wèi zhèng dé wú shēng fǎ rěn
切法不坚实性虽深信解而未证得无生法忍。

shàn xiàn rú shì děng pú sà mó hē sà yì méng zhū fó zài dà zhòng
善现，如是等菩萨摩诃萨亦蒙诸佛在大众

zhōng zì rán huān xǐ chēngyángzàn tàn míng zì zhǒng xìng jí zhū gōng dé
中自然欢喜称扬赞叹名字、种姓及诸功德。

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà méng fó shì zūn zài
“善现当知！若菩萨摩诃萨蒙佛世尊在

dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēngyángzàn tàn míng zì zhǒng xìng jí
大众中自然欢喜称扬赞叹名字、种姓及

zhū gōng dé shì pú sà mó hē sà chāo zhū shēng wén dú jué děng dì
诸功德，是菩萨摩诃萨超诸声闻、独觉等地，

bì dé wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē
必得无上正等菩提。善现当知！若菩萨摩诃

sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo méng fó shì zūn zài
萨行深般若波罗蜜多方便善巧，蒙佛世尊在

dà zhòng zhōng zì rán huān xǐ chēngyángzàn tàn míng zì zhǒng xìng jí
大众中自然欢喜称扬赞叹名字、种姓及

zhūgōng dé shì pú sà mó hē sà bì dāng ān zhù bú tuì zhuǎnwèi zhù
诸功德，是菩萨摩诃萨必当安住不退转位，住
shì wèi yǐ jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
是位已，疾证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà wénshuō rú shì shèn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨闻说如是甚

shēn bō rě bō luó mì duōsuǒyǒu yì qù wú yí wú huò bù mí
深般若波罗蜜多所有义趣，无疑、无惑、不迷、

bú mèn dànzuò shì niàn rú fó suǒshuōshēn bō rě bō luó mì
不闷，但作是念：‘如佛所说甚深般若波罗蜜

duō qí lǐ bì rán wú yǒudiāndǎo shì pú sà mó hē sà yóu yú bō
多，其理必然无有颠倒。’是菩萨摩诃萨由于般

rě bō luó mì duōshēnshēngjìng xìn jiàn cì dāng yú bú dòng fó suǒ jí
若波罗蜜多深生净信，渐次当于不动佛所及

zhū pú sà mó hē sà suǒguǎngwén bō rě bō luó mì duō yú qí yì qù
诸菩萨摩诃萨所广闻般若波罗蜜多，于其义趣

shēnshēng xìn jiě jì xìn jiě yǐ dāng dé zhù yú bú tuì zhuǎnwèi zhù
深生信解。既信解已当得住于不退转位，住

shì wèi yǐ jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
是位已，疾证无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà dàn wén rú shì shèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨但闻如是甚

shēn bō rě bō luó mì duō néngshēng xìn jiě bù shēng fěi bàng shàng
深般若波罗蜜多，能生信解不生诽谤，尚

duōhuò dé shūshèngshàngēn kuàngnéngshòu chí dú sòngtōng lì yī
多获得殊胜善根，况能受持读诵通利，依

zhēn rú lǐ xì niàn sī wéi ān zhùzhēn rú jīng qín xiū xué shì pú sà
真如理系念思惟，安住真如精勤修学！是菩萨

mó hē sà sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàngzhèngděng
摩诃萨速当安住不退转地，疾证无上正等

pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè
菩提，能尽未来利乐一切。”

ěr shí shànxiàn jí bó fó yán zhū fǎ shí xìng jiē bù kě dé
尔时，善现即白佛言：“诸法实性皆不可得，

rú hé kě shuō zhū pú sà mó hē sà ān zhùzhēn rú jīng qín xiū xué sù
如何可说诸菩萨摩诃萨安住真如精勤修学，速

dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí néng
当安住不退转地，疾证无上正等菩提，能

jìn wèi lái lì lè yī qiè
尽未来利乐一切？”

fó gào shàn xiàn   rú fó suǒ huà ān zhù zhēn rú xiū zhū pú sà
佛告善现：“如佛所化安住真如修诸菩萨

mó hē sà xíng   sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì   jí zhèng wú shàng
摩诃萨行，速当安住不退转地，疾证无上

zhèngděng pú tí   wèi zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì   zhū pú sà mó hē sà
正等菩提，为诸有情作大饶益。诸菩萨摩诃萨

yì fù rú shì   ān zhù zhēn rú xiū zhū pú sà mó hē sà xíng   sù dāng
亦复如是，安住真如修诸菩萨摩诃萨行，速当

ān zhù bú tuì zhuǎn dì   jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí   wèi zhū yǒu
安住不退转地，疾证无上正等菩提，为诸有

qíng zuò dà ráo yì
情作大饶益。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán   rú lái suǒ huà dōu wú suǒ yǒu
具寿善现复白佛言：“如来所化都无所有，

fǎ lí zhēn rú jìng bù kě dé   shéi zhù zhēn rú xiū pú sà xíng   shéi dāng
法离真如竟不可得，谁住真如修菩萨行？谁当

ān zhù bú tuì zhuǎn dì   shéi zhèng wú shàng zhèngděng pú tí   shéi
安住不退转地？谁证无上正等菩提？谁

wèi yǒu qíng zuò dà ráo yì   shì zūn   zhēn rú shàng bù kě dé   hé kuàng
为有情作大饶益？世尊！真如尚不可得，何况

dé yǒu ān zhù zhēn rú xiū pú sà xíng   sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì
得有安住真如修菩萨行，速当安住不退转地，

jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí   wèi zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì   cǐ
疾证无上正等菩提，为诸有情作大饶益！此

ruò shí yǒu bì wú shì chù
若实有必无是处。”

fó gào shàn xiàn   rú shì   rú shì   rú rǔ suǒ shuō   rú lái
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。如来

suǒ huà dōu wú suǒ yǒu   fǎ lí zhēn rú jìng bù kě dé   shéi zhù zhēn rú xiū
所化都无所有，法离真如竟不可得，谁住真如修

pú sà xíng   shéi dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì   shéi zhèng wú shàng
菩萨行？谁当安住不退转地？谁证无上

zhèngděng pú tí   shéi wèi yǒu qíng zuò dà ráo yì   shàn xiàn   zhēn rú
正等菩提？谁为有情作大饶益？善现，真如

shàng bù kě dé   hé kuàng dé yǒu ān zhù zhēn rú xiū pú sà xíng   sù
尚不可得，何况得有安住真如修菩萨行，速

dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wèi
当安住不退转地，疾证无上正等菩提，为
zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì cǐ ruò shí yǒu bì wú shì chù suǒ yǐ zhě hé
诸有情作大饶益！此若实有必无是处。所以者何？
rú lái chū shì ruò bù chū shì zhū fǎ fǎ ěr bù lí zhēn rú fǎ jiè
如来出世若不出世，诸法法尔不离真如、法界、
fǎ xìng guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì jiè jué dìng wú yǒu ān zhù zhēn rú
法性广说乃至不思議界，决定无有安住真如
xiū pú sà xíng sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì jí zhèng wú shàng
修菩萨行，速当安住不退转地，疾证无上
zhèngděng pú tí wèi zhū yǒu qíng zuò ráo yì shì hé yǐ gù zhū fǎ
正等菩提，为诸有情作饶益事。何以故？诸法
zhēn rú wú shēng wú miè yì wú zhù yì shǎo fèn kě dé shàn xiàn ruò
真如无生无灭，亦无住异少分可得。善现，若
fǎ wú shēng wú miè yì wú zhù yì shǎo fèn kě dé shéi zhù qí zhōng xiū
法无生无灭，亦无住异少分可得，谁住其中修
pú sà xíng shéi dāng ān zhù bú tuì zhuǎn dì shéi zhèng wú shàng
菩萨行？谁当安住不退转地？谁证无上
zhèngděng pú tí shéi wèi yǒu qíng zuò dà ráo yì cǐ ruò shí yǒu bì
正等菩提？谁为有情作大饶益？此若实有，必
wú shì chù dàn yī shì sù jiǎ shī shè yǒu
无是处，但依⁶世俗假施设有。”

shí tiān dì shì biàn bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，天帝释便白佛言：“如是般若波罗蜜多
wēi miào shēn shēn jí nán xìn jiě zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
微妙甚深极难信解，诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō suī zhī zhū fǎ jiē bù kě dé ér qiú wú shàngzhèngděng pú
罗蜜多，虽知诸法皆不可得，而求无上正等菩
tí yù wèi yǒu qíng zuò dà ráo yì shèn wéi nán shì suǒ yǐ zhě hé jué
提，欲为有情作大饶益甚为难事。所以者何？决
dìng wú yǒu ān zhù zhēn rú xiū pú sà xíng sù dāng ān zhù bú tuì zhuǎn
定无有安住真如修菩萨行，速当安住不退转
dì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wèi zhū yǒu qíng zuò ráo yì shì
地，疾证无上正等菩提、为诸有情作饶益事，
ér zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí guān yī qiè
而诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，观一切

⁶ 大正藏：于；永乐北藏及龙藏：依

fǎ dōu wú suǒ yǒu yú shēn fǎ xìng xīn bù chén mò wú huò wú yí
法都无所有，于深法性心不沉没，无惑、无疑、
bù jīng bù kǒng yì bù mí mèn rú shì děng shì shèn wéi xī yǒu
不惊、不恐亦不迷闷，如是等事甚为希有。”

ěr shí shàn xiàn yǔ dì shì yán jiāo shī jiā rú rǔ suǒ shuō
尔时，善现语帝释言：“憍尸迦，如汝所说。

zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān yī qiè fǎ dōu
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，观一切法都

wú suǒ yǒu yú shēn fǎ xìng xīn bù chén mò wú huò wú yí bù
无所有，于深法性心不沉没，无惑、无疑、不

jīng bù kǒng yì bù mí mèn rú shì děng shì shèn xī yǒu zhě jiāo shī
惊、不恐亦不迷闷，如是等事甚希有者。憍尸

jiā zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān yī qiè
迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，观一切

fǎ běn xìng jiē kōng yú cǐ kōng zhōng dōu wú suǒ yǒu shéi chén shéi mò
法本性皆空，于此空中都无所有，谁沉？谁没？

shéi huò shéi yí shéi jīng shéi kǒng shéi mí shéi mèn shì gù
谁惑？谁疑？谁惊？谁恐？谁迷？谁闷？是故

pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yú shēn fǎ xìng xīn
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，于深法性心

bù chén mò wú huò wú yí bù jīng bù kǒng yì bù mí mèn
不沉没、无惑、无疑、不惊、不恐亦不迷闷，

shèn wéi xī yǒu
甚⁷为希有。”

shí tiān dì shì bó shàn xiàn yán zūn zhě suǒ shuō wú bù yī kōng
时，天帝释白善现言：“尊者所说无不依空，

shì gù suǒ yán cháng wú zhì ài pì rú yǐ jiàn yǎng shè xū kōng ruò jìn
是故所言常无滞碍。譬如以箭仰射虚空，若近

ruò yuǎn jù wú zhì ài zūn zhě suǒ shuō yì fù rú shì shéi néng yú zhōng
若远俱无滞碍，尊者所说亦复如是，谁能于中

gǎn zuò liú nán
敢作留难？”

shí tiān dì shì jí bó fó yán wǒ rú shì shuō rú shì zàn
时，天帝释即白佛言：“我如是说、如是赞、

rú shì jì wéi shùn rú lái yīng zhèng děng jué shí yǔ fǎ yǔ
如是记，为顺如来、应、正等觉实语、法语，

⁷ 大正藏：未；永乐北藏及龙藏：甚

yú fǎ suí fǎ wéizhèng jì fǒu
于法随法，为正记不？”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán jiāo shī jiā rǔ rú shì shuō
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，汝如是说、
rú shì zàn rú shì jì jiē shùn rú lái yīng zhèngděngjué shí yǔ
如是赞、如是记，皆顺如来、应、正等觉实语、
fǎ yǔ yú fǎ suí fǎ wú diāndǎo jì
法语，于法随法无颠倒记。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán xī yǒu shì zūn dà dé shàn
时，天帝释复白佛言：“希有！世尊！大德善
xiànzhūyǒusuǒshuō wú bù yī kōng wú xiàng wú yuàn yì yī sì
现诸有所说，无不依空、无相、无愿，亦依四
niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì yī sì jìng lǜ sì wú liàng sì
念住乃至八圣道支，亦依四静虑、四无量、四
wú sè dìng yì yī bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì yī bù shī nǎi zhì
无色定，亦依八解脱乃至十遍处，亦依布施乃至
bō rě bō luó mì duō yì yī nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì yī
般若波罗蜜多，亦依内空乃至无性自性空，亦依
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì yī kǔ jí miè dào shèng dì
真如乃至不思議界，亦依苦、集、灭、道圣谛，
yì yī pú sà mó hē sà dì yì yī yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
亦依菩萨摩诃萨地，亦依一切陀罗尼门、三摩地
mén yì yī wǔ yǎn liù shéntōng yì yī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
门，亦依五眼、六神通，亦依如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ yì yī dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì yī
佛不共法，亦依大慈、大悲、大喜、大舍，亦依
sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yì yī wú wàng shī fǎ héng
三十二大士相、八十随好，亦依无忘失法、恒
zhù shě xìng yì yī yī qiè zhì dào xiàng zhì yì yī qiè xiàng zhì yì
住舍性，亦依一切智、道相智、一切相智，亦
yì pú sà mó hē sà xíng jí fó wú shàng zhèngděng pú tí
依菩萨摩诃萨行及佛无上正等菩提。”

ěr shí shì zūn gàotiān dì shì jiāo shī jiā jù shòushànxiàn
尔时，世尊告天帝释：“憍尸迦，具寿善现
zhù zhū fǎ kōng guān bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
住诸法空，观布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多
shàng bù kě dé kuàng yǒu xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
尚不可得，况有行布施波罗蜜多乃至般若波

luó mì duōzhě kě dé guān sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī shàng bù
罗蜜多者可得！观四念住乃至八圣道支尚不

kě dé kuàngyǒu xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī zhě kě dé
可得，况有修四念住乃至八圣道支者可得！

guān sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìngshàng bù kě dé kuàng
观四静虑、四无量、四无色定尚不可得，况

yǒu xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìngzhě kě dé guān bā
有修四静虑、四无量、四无色定者可得！观八

jiě tuō nǎi zhì shí biànchùshàng bù kě dé kuàngyǒu xiū bā jiě tuō nǎi
解脱乃至十遍处尚不可得，况有修八解脱乃

zhì shí biànchùzhě kě dé guān nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngshàng
至十遍处者可得！观内空乃至无性自性空尚

bù kě dé kuàngyǒuzhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngzhě kě dé
不可得，况有住内空乃至无性自性空者可得！

guānzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè shàng bù kě dé kuàngyǒuzhùzhēn rú
观真如乃至不思議界尚不可得，况有住真如

nǎi zhì bù sī yì jiè zhě kě dé guān kǔ jí miè dào shèng dì
乃至不思議界者可得！观苦、集、灭、道圣谛

shàng bù kě dé kuàngyǒuzhù kǔ jí miè dào shèng dì zhě kě
尚不可得，况有住苦、集、灭、道圣谛者可

de guānkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shàng bù kě dé kuàng
得！观空、无相、无愿解脱门尚不可得，况

yǒu xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zhě kě dé guānzhū pú sà
有修空、无相、无愿解脱门者可得！观诸菩萨

mó hē sà dì shàng bù kě dé kuàngyǒu xiū pú sà mó hē sà dì zhě
摩诃萨地尚不可得，况有修菩萨摩诃萨地者

kě dé guāntuó luó ní mén sān mó dì mén shàng bù kě dé kuàng
可得！观陀罗尼门、三摩地门尚不可得，况

yǒu xiū tuó luó ní mén sān mó dì mén zhě kě dé guān wǔ yǎn liù
有修陀罗尼门、三摩地门者可得！观五眼、六

shéntōngshàng bù kě dé kuàngyǒu yīn fā wǔ yǎn liù shéntōngzhě kě
神通尚不可得，况有引发五眼、六神通者可

de guān rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shàng bù kě dé
得！观如来十力乃至十八佛不共法尚不可得，

kuàngyǒu yīn fā rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zhě kě dé
况有引发如来十力乃至十八佛不共法者可得！

guān dà cí dà bēi dà xǐ dà shěshàng bù kě dé kuàngyǒu ān
观大慈、大悲、大喜、大舍尚不可得，况有安

zhù dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zhě kě dé guān sān shí èr dà
住大慈、大悲、大喜、大舍者可得！观三十二大
shì xiàng bā shí suí hǎo shàng bù kě dé kuàng yǒu yǐ cǐ xiàng hǎo
士相、八十随好尚不可得，况有以此相好
zhuāng yán shēn zhě kě dé guān wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng shàng
庄严身者可得！观无忘失法、恒住舍性尚
bù kě dé kuàng yǒu yǐn fā wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng zhě kě dé
不可得，况有引发无忘失法、恒住舍性者可得！
guān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shàng bù kě dé kuàng
观一切智、道相智、一切相智尚不可得，况
yǒu yǐn fā yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhě kě dé guān
有引发一切智、道相智、一切相智者可得！观
yī qiè pú sà mó hē sà xíng shàng bù kě dé kuàng yǒu néng xíng yī qiè
一切菩萨摩诃萨行尚不可得，况有能行一切
pú sà mó hē sà xíng zhě kě dé guān zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
菩萨摩诃萨行者可得！观诸佛无上正等菩提
shàng bù kě dé kuàng yǒu néng zhèng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
尚不可得，况有能证诸佛无上正等菩提
zhě kě dé guān yī qiè zhì zhì shàng bù kě dé kuàng yǒu néng dé yī
者可得！观一切智智尚不可得，况有能得一
qiè zhì zhì zhě kě dé guān zhū rú lái yīng zhèng děng jué shàng bù
切智智者可得！观诸如来、应、正等觉尚不
kě dé kuàng yǒu néng zhuǎn wú shàng fǎ lún zhě kě dé guān wú shēng
可得，况有能转无上法轮者可得！观无生
miè fǎ shàng bù kě dé kuàng yǒu néng zhèng wú shēng miè fǎ zhě kě dé
灭法尚不可得，况有能证无生灭法者可得！
hé yǐ gù jiāo shī jiā jù shòu shàn xiàn yú yī qiè fǎ zhù yuǎn lí zhù
何以故？憍尸迦，具寿善现于一切法住远离住，
zhù jì jìng zhù zhù wú suǒ yǒu zhù zhù wú suǒ dé zhù zhù kōng zhù
住寂静住，住无所有住，住无所得住，住空住，
zhù wú xiàng zhù zhù wú yuàn zhù
住无相住，住无愿住。

jiāo shī jiā jù shòu shàn xiàn yú yī qiè fǎ zhù rú shì děng wú
“憍尸迦，具寿善现于一切法住如是等无

liàng shèng zhù bǐ zhū pú sà mó hē sà zhòng suǒ zhù bō rě bō luó mì
量胜住，比诸菩萨摩诃萨众所住般若波罗蜜
duō shēn miào xíng zhù bǎi fēn qiān fēn nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì
多深妙行住，百分、千分乃至邬波尼杀昙分亦

bù jí yī hé yǐ gù jiāo shī jiā chúzhū fó zhù shì zhū pú sà
不及一。何以故？憍尸迦，除诸佛住，是诸菩萨
mó hē sà zhòngsuǒ zhù bō rě bō luó mì duōshēnmiào xíng zhù yú zhū
摩诃萨众所住般若波罗蜜多深妙行住，于诸
shēngwén dú jué děngzhù wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào
声闻、独觉等住为最为胜、为尊为高、为妙
wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng yǐ shì gù jiāo shī jiā ruò pú
为微妙、为上为无上。以是故，憍尸迦，若菩
sà mó hē sà yù zhù yī qiè yǒu qíng shàng zhě dāng zhù bō rě bō luó
萨摩诃萨，欲住一切有情上者，当住般若波罗
mì duōshēnmiào xíng zhù hé yǐ gù jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē
蜜多深妙行住。何以故？憍尸迦，诸菩萨摩诃
sà zhù cǐ zhù zhōng chāo zhū shēngwén dú jué děng dì zhèng rù pú
萨住此住中，超诸声闻、独觉等地，证入菩
sà zhèng xìng lí shēng jí néng yuán mǎn yī qiè fó fǎ yǒng duàn fán
萨正性离生，疾能圆满一切佛法，永断烦
nǎo xí qì xiāng xù sù néng zhèng dé yī qiè zhì zhì dé míng rú lái
恼习气相续，速能证得一切智智，得名如来、
yīng zhèng děng jué bì jìng lì lè yī qiè yǒu qíng lìng zhù rén tiān
应、正等觉，毕竟利乐一切有情，令住人、天、
sānshèng jiě tuō
三乘解脱。”

shí zhòng huì zhōng wú liàng wú shù sān shí sān tiān huān xǐ yǒng yuè
时，众会中无量无数三十三天欢喜踊跃，
gè qǔ tiānshàng wēi miào xiāng huā fèng sǎn rú lái jí zhū dì zǐ shì
各取天上微妙香⁸华，奉散如来及诸弟子。是
shí zhòng nèi bā bǎi bì chū jù cóng zuò qǐ dǐng lǐ fó zú piān fù
时，众内八百苾刍，俱从座起顶礼佛足，偏覆
zuǒ jiān yòu xī zhuó dì qū gōng gōng jìng hé zhǎng xiàng fó zhān yǎng zūn
左肩右膝著地，曲躬恭敬合掌向佛，瞻仰尊
yán mù bú zàn shě fó shén lì gù gè yú zhǎng zhōng wēi miào xiāng huā
颜目不暂舍。佛神力故，各于掌中微妙香⁹华
zì rán yíng mǎn shì bì chū zhòng yǒng yuè huān xǐ dé wèi céng yǒu gè
自然盈满，是苾刍众踊跃欢喜得未曾有，各
yǐ cǐ huā fèng sǎn fó shàng jí zhū pú sà jì sǎn huā yǐ tóng fā yuàn
以此华奉散佛上及诸菩萨。既散华已同发愿

⁸ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

⁹ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

yán wǒ děng yòng sī shèng shàngēn lì yuàn cháng ān zhù shèn shēn bō
言：“我等用斯胜善根力，愿常安住甚深般
rě bō luó mì duō wēi miào xíng zhù shēng wén dú jué suǒ bù néng zhù
若波罗蜜多微妙行住，声闻、独觉所不能住，
sù qù wú shàng zhèng děng pú tí chāo zhū shēng wén dú jué děng dì
速趣无上正等菩提，超诸声闻、独觉等地。”

ěr shí rú lái zhī bì chū zhòng yì yào qīng jìng dìng bú tuì zhuǎn
尔时，如来知苾刍众意乐清净定不退转，
jí biàn wēi xiào rú fó cháng fǎ cóng qí miàn mén fàng zhǒng zhǒng guāng
即便微笑如佛常法，从其面门放种种光，
qīng huáng chì bái hóng zǐ bì lǜ jīn yín pō zhī biàn zhào sān qiān dà qiān
青黄赤白红紫碧绿金银颇胝，遍照三千大千
shì jiè qí guāng jiàn shè huán rào fó shēn jīng sān zā yǐ cóng dǐng shàng
世界，其光渐摄还绕佛身，经三匝已从顶上
rù
入。

shí ā nán tuó jì dǔ sī ruì huān xǐ yǒng yuè jí cóng zuò qǐ
时，阿难陀既睹斯瑞欢喜踊跃，即从座起
lǐ fó hé zhǎng bó yán shì zūn hé yīn hé yuán xiàn cǐ wēi xiào zhū
礼佛合掌白言：“世尊！何因何缘现此微笑？诸
fó xiàn xiào fēi wú yīn yuán wéi yuàn rú lái āi mǐn wèi shuō
佛现笑非无因缘，唯愿如来哀愍为说！”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán cǐ zhū bì chū yú dāng lái
尔时，佛告阿难陀言：“此诸苾刍，于当来
shì xīng yù jié zhōng jiē dé zuò fó tóng míng sǎn huā shí hào jù zú
世星喻劫中，皆得作佛同名散华，十号具足。
bǐ fó shòu liàng suǒ jū guó tǔ bì chū dì zǐ yī qiè jiē tóng
彼佛寿量、所居国土、苾刍弟子，一切皆同。
shì zhū rú lái jiē zhù qiān suì chū shēng chū jiā jí chéng fó hòu suí
是诸如来皆住千岁，初生、出家及成佛后，随
suǒ zài chù ruò zhòu ruò yè cháng yǔ wǔ sè wēi miào xiāng¹⁰ huā yóu cǐ
所在处若昼若夜常雨五色微妙香¹⁰华。由此
yīn yuán gù wǒ wēi xiào shì gù qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà yù dé
因缘故我微笑。是故，庆喜！若菩萨摩诃萨欲得
ān zhù zuì shèng zhù zhě dāng xué bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó
安住最胜住者，当学般若波罗蜜多。若菩萨摩

¹⁰ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

hē sà yù dé ān zhù rú lái zhù zhě dāngxué bō rě bō luó mì duō
诃萨欲得安住如来住者，当学般若波罗蜜多。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jīng qín
“庆喜当知！若善男子、善女人等，精勤

xiū xué shèn shēn bō rě bō luó mì duō shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
修学甚深般若波罗蜜多，是善男子、善女人等，

xiān shì huò cóng rén zhōng mò yǐ huán shēng cǐ chù huò cóng dǔ shǐ duō
先世或从人中没已还生此处，或从睹史多

tiān shàng mò lái shēng rén jiān bǐ yú xiān shì huò zài rén zhōng huò jū tiān
天上没来生人间。彼于先世或在人中或居天

shàng yóu céng guǎng wén shèn shēn bō rě bō luó mì duō gù yú jīn
上，由曾广闻甚深般若波罗蜜多故，于今

shēng néng qín xiū xué shèn shēn bō rě bō luó mì duō qìng xǐ dāng zhī
生能勤修学甚深般若波罗蜜多。庆喜当知！

rú lái xiàn jiàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng qín xiū xué shèn
如来现见若善男子、善女人等，能勤修学甚

shēn bō rě bō luó mì duō yú shēn mìng cái wú suǒ gù zhuó dāng
深般若波罗蜜多，于身、命、财无所顾著，当

zhī jué dìng shì dà pú sà
知决定是大菩萨。

fù cì qìng xǐ ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ài
“复次，庆喜！若善男子、善女人等，爱

yào tīng wén shèn shēn bō rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú sòng
乐听闻甚深般若波罗蜜多，闻已受持、读诵、

tōng lì jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi wèi pú sà shèng shàn nán zǐ
通利、精勤修学、如理思惟，为菩萨乘善男子

dēng xuān shuō kāi shì jiào jiè jiào shòu dāng zhī bǐ rén shì dà pú sà
等宣说、开示、教诫教授。当知彼人是大菩萨，

céng yú guò qù qīn cóng rú lái wén shuō rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì
曾于过去亲从如来闻说如是甚深般若波罗蜜

duō wén yǐ shòu chí dú sòng tōng lì jīng qín xiū xué rú lǐ
多，闻已受持、读诵、通利、精勤修学、如理

sī wéi yì céng wèi tā xuān shuō kāi shì jiào jiè jiào shòu shèn shēn
思惟，亦曾为他宣说、开示、教诫教授甚深

bō rě bō luó mì duō gù yú jīn shēng néng bàn shì shì qìng xǐ dāng zhī
般若波罗蜜多故，于今生能办是事。庆喜当知！

shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng céng yú guò qù wú liàng fó suǒ zhòng
是善男子、善女人等，曾于过去无量佛所种

zhūshàngēn gù yú jīn shēngnéngzuò shì shì cǐ shànnán zǐ shàn
诸善根故，于今生能作是事。此善男子、善
nǚ rén dēngyīngzuò shì niàn wǒ xiān bù cóngshēngwén dú jué wénshuō
女人等应作是念：‘我先不从声闻、独觉闻说
rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō dìng cóng zhū fó wénshuō rú shì
如是甚深般若波罗蜜多，定从诸佛闻说如是
shēnshēn bō rě bō luó mì duō wǒ xiān bù yú shēngwén dú jué qīn jìn
甚深般若波罗蜜多。我先不于声闻、独觉亲近
gòngyǎngzhòngzhūshàngēn dìng yú rú lái yīng zhèngděngjué qīn jìn
供养种诸善根，定于如来、应、正等觉亲近
gòngyǎngzhòngzhūshàngēn yóu shì yīn yuán jīn dé wén cǐ shēnshēn bō
供养种诸善根。由是因缘今得闻此甚深般
rě bō luó mì duō ài yào shòu chí dú sòng tōng lì jīng qín xiū
若波罗蜜多，爱乐受持、读诵、通利、精勤修
xué rú lǐ sī wéi guǎng wèi yǒu qíng xuān shuō wú juàn
学、如理思惟、广为有情宣说无倦。’

qìng xǐ dāng zhī ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng ài yào
“庆喜当知！若善男子、善女人等，爱乐
tīng wén shēnshēn bō rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú sòng tōng
听闻甚深般若波罗蜜多，闻已受持、读诵、通
lì jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi ruò fǎ ruò yì ruò wén
利、精勤修学、如理思惟，若法、若义、若文、
ruò yì jiē shàntōng dá suí shùn xiū xíng shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng
若意皆善通达随顺修行，是善男子、善女人等
zé wéi xiàn jiàn wǒ děng rú lái yīng zhèngděngjué
则为现见我等如来、应、正等觉。

qìng xǐ dāng zhī ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng wénshuō
“庆喜当知！若善男子、善女人等，闻说
rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu yì qù shēn xīn xìn jiě
如是甚深般若波罗蜜多所有义趣，深心信解、
bù shēng huǐ bàng bù kě jǔ huài shì shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng
不生毁谤、不可沮坏，是善男子、善女人等
yǐ céng gòngyǎng wú liàng zhū fó yú zhū fó suǒ duō zhòng shàngēn yì
已曾供养无量诸佛，于诸佛所多种善根，亦
wéi wú liàng shàn yǒu shè shòu
为无量善友摄受。

qìng xǐ dāng zhī ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén dēng néng
“庆喜当知！若善男子、善女人等，能

yú rú lái yīng zhèngděngjué shèng fú tián suǒ zhòng zhū shàn gēn suī
于如来、应、正等觉胜福田所种诸善根，虽
dìng dāng dé huò shēng wén guǒ huò dú jué guǒ huò rú lái guǒ ér zhèng
定当得或声闻果、或独觉果、或如来果而证
wú shàng zhèng děng pú tí yào yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù
无上正等菩提，要于般若波罗蜜多甚深义趣
shàn dá wú ài xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ān zhù nèi
善达无碍，修行布施乃至般若波罗蜜多，安住内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
空乃至无性自性空，安住真如乃至不思議界，
ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā
安住苦、集、灭、道圣谛，修行四念住乃至八
shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiū
圣道支，修行四静虑、四无量、四无色定，修
xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí
行空、无相、无愿解脱门，修行八解脱乃至十
biàn chù xiū xíng pú sà mó hē sà dì xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén
遍处，修行菩萨摩诃萨地，修行一切陀罗尼门、
sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi
三摩地门，修行五眼、六神通，修行如来十力乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
至十八佛不共法，修行大慈、大悲、大喜、大舍，
xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng
修行无忘失法、恒住舍性，修行一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì lìng jí yuán mǎn
智、一切相智，令极圆满。

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng yú bō rě bō luó
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨能于般若波罗

mì duō shēn shēn yì qù shàn dá wú ài xiū xíng bù shī bō luó mì duō
蜜多甚深义趣善达无碍，修行布施波罗蜜多
guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì lìng jí yuán mǎn shì pú sà mó hē sà
广说乃至一切相智令极圆满，是菩萨摩诃萨
bù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí ér zhù shēng wén dú jué dì zhě
不证无上正等菩提，而住声闻、独觉地者，
bì wú shì chù shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù dé wú shàng zhèng děng
必无是处。是故菩萨摩诃萨众欲得无上正等
pú tí yīng yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù shàn dá wú ài
菩提，应于般若波罗蜜多甚深义趣善达无碍，

xiū xíng bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì lìng jí
修行布施波罗蜜多广说乃至一切相智令极
yuán mǎn shì gù qìng xǐ wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng
圆满。是故，庆喜！我以般若波罗蜜多甚深经
diǎn fù zhǔ yú rǔ yīng zhèng shòu chí dú sòng tōng lì mò lìng wàng
典付嘱于汝，应正受持、读诵、通利，莫令忘
shī
失。

qìng xǐ dāng zhī chú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng
“庆喜当知！除此般若波罗蜜多甚深经
diǎn shòu chí zhū yú wǒ suǒ shuō fǎ shè yǒu wàng shī qí zuì shàng qīng
典，受持诸余我所说法，设有忘失其罪尚轻。
ruò yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn bú shàn shòu chí xià zhì
若于般若波罗蜜多甚深经典不善受持，下至
yī jù yǒu suǒ wàng shī qí zuì shèn zhòng qìng xǐ dāng zhī ruò yú
一句有所忘失，其罪甚重。庆喜当知！若于
bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn xià zhì yī jù néng shàn shòu chí
般若波罗蜜多甚深经典，下至一句能善受持
bú wàng shī zhě huò fú wú liàng ruò yú bō rě bō luó mì duō shēn shēn
不忘失者，获福无量。若于般若波罗蜜多甚深
jīng diǎn bú shàn shòu chí xià zhì yī jù yǒu wàng shī zhě suǒ huò zhòng
经典不善受持，下至一句有忘失者，所获重
zuì tóng qián fú liàng shì gù qìng xǐ wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō
罪同前福量。是故，庆喜！我以般若波罗蜜多
shēn shēn jīng diǎn yīn qín fù rǔ dāng zhèng shòu chí dú sòng tōng lì
甚深经典殷勤付汝，当正受持、读诵通利、
rú lǐ sī wéi guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì lìng shòu chí zhě jiū
如理思惟、广为他说、分别开示，令受持者究
jìng jiě liǎo wén yì yì qù
竟解了文义意趣。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú shēn
“庆喜当知！若善男子、善女人等，于深
bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi
般若波罗蜜多受持读诵、究竟通利、如理思惟、
guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì lìng qí jiě liǎo zé wéi shòu chí shè qǔ
广为他说、分别开示令其解了，则为受持摄取
guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú
过去、未来、现在诸佛世尊所证无上正等菩

提。

qìng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng qǐ yīn
“庆喜当知！若善男子、善女人等，起殷
jìng xīn xiàn yú wǒ suǒ yù chí zhǒng zhǒng shàng miào huā mán nǚ zhì
净心，现于我所，欲持种种上妙华鬘乃至
dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wú xiè juàn zhě dāng yú bō
灯明供养恭敬、尊重赞叹无懈倦者，当于般
rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì
若波罗蜜多，至心听闻、受持读诵、究竟通利、
rú lǐ sī wéi guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì lìng qí jiě liǎo huò
如理思惟、广为他说、分别开示令其解了，或
fù shū xiě zhòng bǎo zhuāng yán héng yǐ zhǒng zhǒng shàng miào huā mán
复书写众宝庄严，恒以种种上妙华鬘
nǚ zhì dēng míng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wú dé xiè xī qìng
乃至灯明供养恭敬、尊重赞叹无得懈怠。庆
xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gòng yǎng gōng jìng
喜当知！若善男子、善女人等，供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn shèn shēn bō rě bō luó mì duō zé wéi xiàn qián gòng yǎng
尊重赞叹甚深般若波罗蜜多，则为现前供养
gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wǒ jí shí fāng sān shì zhū fó qìng xǐ dāng zhī
恭敬、尊重赞叹我及十方三世诸佛。庆喜当知！
ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wén shēn bō rě bō luó mì duō qǐ yīn
若善男子、善女人等闻深般若波罗蜜多，起殷
jìng xīn gōng jìng ài yào jí yú guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái
净心恭敬爱乐，即于过去、未来、现在一切如来、
yīng zhèng děng jué suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí qǐ yīn jìng xīn
应、正等觉所证无上正等菩提，起殷净心
gōng jìng ài yào qìng xǐ ruò rǔ ài yào yú wǒ bù shě yú wǒ yì
恭敬爱乐。庆喜！若汝爱乐于我、不舍于我，亦
dāng ài yào bù shě bō rě bō luó mì duō shèn shēn jīng diǎn xià zhì yī
当爱乐、不舍般若波罗蜜多甚深经典，下至一
jù wú lìng wàng shī
句无令忘失。

qìng xǐ wǒ shuō rú shì bō rě bō luó mì duō shèn shēn jīng diǎn
“庆喜！我说如是般若波罗蜜多甚深经典
fù zhǔ yīn yuán suī jīng wú liàng bǎi qiān dà jié yì bù kě jìn jǔ yào
付嘱因缘，虽经无量百千大劫亦不可尽，举要

ér yán rú wǒ jì shì rǔ děng dà shī shēnshēn bō rě bō luó mì duō
而言，如我既是汝等大师，甚深般若波罗蜜多
dāng zhī yì shì rǔ děng dà shī rǔ děngtiān rén jìng zhòng yú wǒ
当知亦是汝等大师，汝等天、人敬重于我，
yì dāng jìng zhòng shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì gù qīng xǐ wǒ
亦当敬重甚深般若波罗蜜多。是故，庆喜！我
yǐ wú liàng shàn qiǎo fāng biàn fù rǔ bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng
以无量善巧方便，付汝般若波罗蜜多甚深经
diǎn rǔ dāng shòu chí wù lìng wàng shī wǒ jīn chí cǐ shēnshēn bō rě
典，汝当受持勿令忘失，我今持此甚深般若
bō luó mì duō duì zhū tiān rén ā sù luò děng wú liàng dà zhòng fù
波罗蜜多，对诸天、人、阿素洛等无量大众付
zhǔ yú rǔ yīng zhèng shòu chí wú lìng wàng shī
嘱于汝，应正受持无令忘失。

qīng xǐ wǒ jīn shí yán gào rǔ zhū yǒu jìng xìn yù bù shě
“庆喜！我今实言告汝，诸有净信，欲不舍
fó yù bù shě fǎ yù bù shě sēng fù yù bù shě sān shì zhū fó suǒ
佛，欲不舍法，欲不舍僧，复欲不舍三世诸佛所
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dìng bù yīng shě shēnshēn bō rě bō luó
证无上正等菩提，定不应舍甚深般若波罗
mì duō rú shì míng wéi wǒ děng zhū fó jiào jiè jiào shòu zhū dì zǐ fǎ
蜜多，如是名为我等诸佛教诫教授诸弟子法。

qīng xǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng ài yào
“庆喜当知！若善男子、善女人等，爱乐
tīng wén shēnshēn bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng jiū jìng tōng
听闻甚深般若波罗蜜多，受持、读诵、究竟通
lì rú lǐ sī wéi yǐ wú liàng mén guǎng wèi tā shuō fēn bié kāi shì
利、如理思惟，以无量门广为他说，分别开示、
shī shè jiàn lì lìng qí jiě liǎo jīng jìn xiū xíng shì shàn nán zǐ shàn nǚ
施設建立，令其解了精进修行，是善男子、善女
rén děng sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí néng jìn yuán mǎn yī qiè
人等速证无上正等菩提，能近圆满一切
zhì zhì suǒ yǐ zhě hé zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yī qiè zhì
智智。所以者何？诸佛无上正等菩提、一切智
zhì jiē yī rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō ér dé shēng gù
智，皆依如是甚深般若波罗蜜多而得生故。

qīng xǐ dāng zhī sān shì zhū fó jiē yī rú shì shēnshēn bō rě
“庆喜当知！三世诸佛皆依如是甚深般若

bō luó mì duōchūshēng wú shàngzhèngděng pú tí shì gù qìng xǐ
波罗蜜多出生无上正等菩提。是故，庆喜！

ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàngzhèngděng pú tí dāng qín jīng jìn
若菩萨摩诃萨欲得无上正等菩提，当勤精进

xiū xué rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé shēnshēn
修学如是甚深般若波罗蜜多。所以者何？甚深

bō rě bō luó mì duō shì zhū pú sà mó hē sà mǔ shēngzhū pú sà mó
般若波罗蜜多是诸菩萨摩诃萨母，生诸菩萨摩

hē sà gù
诃萨故。

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà qín xué liù zhǒng bō luó
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨勤学六种波罗

mì duō sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shì gù qìng xǐ wǒ
蜜多，速证无上正等菩提。是故，庆喜！我

yǐ cǐ liù bō luó mì duōgèng fù zhǔ rǔ dāngzhèngshòu chí wú lìng wàng
以此六波罗蜜多更付嘱汝，当正受持无令忘

shī suǒ yǐ zhě hé rú shì liù zhǒng bō luó mì duō shì zhū rú lái
失。所以者何？如是六种波罗蜜多，是诸如来、

yīng zhèngděngjué wú jìn fǎ zàng yī qiè fó fǎ cóng cǐ shēng gù
应、正等觉无尽法藏，一切佛法从此生故。

qìng xǐ dāng zhī shí fāng sān shì zhū fó shì zūn suǒ shuō fǎ yào
“庆喜当知！十方三世诸佛世尊所说法要，

jiē shì liù zhǒng bō luó mì duō wú jìn fǎ zàng zhī suǒ liú chū qìng xǐ
皆是六种波罗蜜多无尽法藏之所流出。庆喜

dāng zhī shí fāng sān shì zhū fó shì zūn jiē yī liù zhǒng bō luó mì duō
当知！十方三世诸佛世尊，皆依六种波罗蜜多

wú jìn fǎ zàng jīng qín xiū xué zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí qìng
无尽法藏精勤修学，证得无上正等菩提。庆

xǐ dāng zhī shí fāng sān shì zhū fó shì zūn shēng wén dì zǐ jiē yī liù
喜当知！十方三世诸佛世尊声闻弟子，皆依六

zhǒng bō luó mì duō wú jìn fǎ zàng jīng qín xiū xué yǐ zhèng dāng
种波罗蜜多无尽法藏精勤修学，已、正、当

rù wú yú niè pán
入无余涅槃。

fù cì qìng xǐ jiǎ shǐ rǔ wèishēngwénshèngrén shuōshēng
“复次，庆喜！假使汝为声闻乘人说声

wén fǎ yóu cǐ fǎ gù sānqiān dà qiān shì jiè yǒuqíng yī qiè jiē dé ā
闻法，由此法故三千大千世界有情一切皆得阿

luó hàn guǒ yóu wèi wèi wǒ zuò fó dì zǐ suǒ yīng zuò shì rǔ ruò néng wèi
罗汉果，犹未为我作佛弟子所应作事。汝若能为
pú sà shèng rén xuān shuō yī jù shēn shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yīng
菩萨乘人宣说一句甚深般若波罗蜜多相应
zhī fǎ jí míng wéi wǒ zuò fó dì zǐ suǒ yīng zuò shì wǒ yú cǐ shì shēn
之法，即名为我作佛弟子所应作事，我于此事深
shēng suí xǐ shèng rǔ jiào huà sān qiān dà qiān shì jiè yǒu qíng yī qiè jiē
生随喜，胜汝教化三千大千世界有情一切皆
dé ā luó hàn guǒ
得阿罗汉果。

fù cì qìng xǐ jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng
“复次，庆喜！假使三千大千世界一切有情，
yóu tā jiào lì fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn jù shí zhèng dé ā luó hàn
由他教力非前非后皆得人身，俱时证得阿罗汉
guǒ shì zhū ā luó hàn suǒ yǒu shī xìng jiè xìng xiū xìng zhū fú yè shì
果，是诸阿罗汉所有施性、戒性、修性诸福业事。

yú rǔ yì yún hé bǐ fú yè shì nìng wéi duō fǒu
于汝意云何？彼福业事宁为多不？”

qìng xǐ dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì bǐ
庆喜答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！彼
fú yè shì wú liàng wú biān
福业事无量无边。”

fó gào qìng xǐ ruò yǒu shēng wén néng wèi pú sà xuān shuō bō
佛告庆喜：“若有声闻能为菩萨宣说般
rě bō luó mì duō xiāng yīng zhī fǎ jīng yī rì yè suǒ huò fú jù shènduō
若波罗蜜多相应之法，经一日夜所获福聚甚多
yú bǐ qìng xǐ dāng zhī zhì yī rì yè dàn jīng yī rì fù zhì yī rì
于彼。庆喜当知！置一日夜但经一日，复置一日
dàn jīng bàn rì fù zhì bàn rì dàn jīng yī shí fù zhì yī shí dàn jīng shí
但经半日，复置半日但经一时，复置一时但经食
qǐng fù zhì shí qǐng dàn jīng xū yú fù zhì xū yú dàn jīng é ěr fù
顷，复置食顷但经须臾，复置须臾但经俄尔，复
zhì é ěr jīng tán zhǐ qǐng shì shēng wén rén néng wèi pú sà xuān shuō bō
置俄尔经弹指顷，是声闻人能为菩萨宣说般
rě bō luó mì duō xiāng yīng zhī fǎ suǒ huò fú jù shènduō yú qián hé
若波罗蜜多相应之法，所获福聚甚多于前。何
yǐ gù cǐ shēng wén rén suǒ huò fú jù chāo guò yī qiè shēng wén dú
以故？此声闻人所获福聚超过一切声闻、独

jué zhūshàngēn gù
觉诸善根故。

fù cì qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèishēngwénrénxuān
“复次，庆喜！若菩萨摩诃萨为声闻人宣
shuōzhǒngzhǒngshēngwénshèng fǎ jiǎ shǐ sānqiān dà qiān shì jiè yī qiè
说种种声闻乘法，假使三千大千世界一切
yǒuqíngyóu cǐ fǎ gù xī jiē zhèng dé ā luó hàn guǒ jiē jù zhǒng
有情由此法故，悉皆证得阿罗汉果，皆具种
zhǒngshūshènggōng dé yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà yóu cǐ
种殊胜功德。于意云何？是菩萨摩诃萨由此
yīn yuán suǒ huò fú jù nìng wéi duō fǒu
因缘所获福聚宁为多不？”

qīng xǐ dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì shì
庆喜答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！是
pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù wú liàng wú biān
菩萨摩诃萨所获福聚无量无边。”

fó gào qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèishēngwénshèng huò
佛告庆喜：“若菩萨摩诃萨为声闻乘、或
dú jué shèng huò wú shàngshèngshànán zǐ děng xuānshuō bō rě bō
独觉乘、或无上乘善男子等，宣说般若波
luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ jīng yī rì yè suǒ huò fú jù shènduō yú qián
罗蜜多相应之法，经一日夜所获福聚甚多于前。

qīng xǐ dāng zhī zhì yī rì yè dàn jīng yī rì fù zhì yī rì dàn jīng
庆喜当知！置一日夜但经一日，复置一日但经
bàn rì fù zhì bàn rì dàn jīng yī shí fù zhì yī shí dàn jīng shí qǐng
半日，复置半日但经一时，复置一时但经食顷，

fù zhì shí qǐng dàn jīng xū yú fù zhì xū yú dàn jīng é ěr fù zhì é
复置食顷但经须臾，复置须臾但经俄尔，复置俄
ěr jīng tán zhǐ qǐng shì pú sà mó hē sà néng wèi sānshèngshànán zǐ
尔经弹指顷，是菩萨摩诃萨能为三乘善男子

děng xuānshuō bō rě bō luó mì duōxiāngyìng zhī fǎ suǒ huò fú jù shèn
等，宣说般若波罗蜜多相应之法，所获福聚甚
duō yú qián wú liàng wú shù hé yǐ gù shēnshēn bō rě bō luó mì duō
多于前无量无数。何以故？甚深般若波罗蜜多

xiāngyìng fǎ shī chāoguò yī qiè shēngwén dú jué xiāngyìng fǎ shī jí
相应法施，超过一切声闻、独觉相应法施及

bǐ sān¹¹ shèngzhūshàngēn gù suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà
彼三¹¹乘诸善根故。所以者何？是菩萨摩诃萨
zì qiú wú shàngzhèngděng pú tí yì yǐ dà shèngxiāngyìng zhī fǎ shì
自求无上正等菩提，亦以大乘相应之法示
xiànjiàodào¹² zàn lì qīng xǐ tā zhū yǒu qīng lìng yú wú shàngzhèngděng pú
现教道¹²赞励庆喜他诸有情令于无上正等菩
tí dé bú tuì zhuǎn
提得不退转。

qīng xǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà zì xiū liù zhǒng bō luó
“庆喜当知！是菩萨摩诃萨自修六种波罗
mì duō yì jiào tā xiū liù zhǒng bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì zì xiū
蜜多，亦教他修六种波罗蜜多，广说乃至自修
yī qiè zhì zhì yì jiào tā xiū yī qiè zhì zhì yóu shì yīn yuán shàngēn
一切智智，亦教他修一切智智。由是因缘，善根
zēngzhǎng ruò yú wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě wú yǒu
增长，若于无上正等菩提有退转者，无有
shì chù
是处。”

ěr shí shì zūn sì zhòngwéirào zànshuō bō rě bō luó mì duō
尔时，世尊四众围绕，赞说般若波罗蜜多
fù ā nán tuó lìng shòu chí yǐ fù yú yī qiè tiān lóng yào chā jiàn
付阿难陀令受持已，复于一切天、龙、药叉、健
dá fù děng dà zhòng huì qián xiàn shéntōng lì lìng zhòng jiē jiàn bú dòng
达缚等大众会前现神通力，令众皆见不动
rú lái yīng zhèngděngjué shēngwén pú sà dà zhòngwéirào
如来、应、正等觉，声闻、菩萨、大众围绕，
wèi hǎi yù huì xuānshuō miào fǎ jí jiàn bǐ tǔ yán jìng zhī xiàng qí
为海喻会宣说妙法，及见彼土严净之相，其
shēngwénsēng jiē ā luó hàn zhū lòu yǐ jìn wú fù fán nǎo dé zhēn zì
声闻僧皆阿罗汉，诸漏已尽无复烦恼得真自
zài xīn shàn jiě tuō huì shàn jiě tuō rú tiáo huì mǎ yì rú dà lóng
在，心善解脱、慧善解脱，如调慧马亦如大龙，
yǐ zuò suǒ zuò yǐ bàn suǒ bàn qì zhū zhòng dàn dài dé jǐ lì jìn zhū
已作所作已办所办，弃诸重担速得己利，尽诸
yǒu jié zhèng zhī jiě tuō zhì xīn zì zài dì yī jiū jìng qí pú sà sēng
有结正知解脱，至心自在第一究竟。其菩萨僧

¹¹ 大正藏：二；永乐北藏及龙藏：三

¹² 大正藏：导；永乐北藏及龙藏：道

yī qiè jiē shì zhòngwàngsuǒ shí dé tuó luó ní jí wú ài biàn chéng
一切皆是众望所识，得陀罗尼及无碍辩，成
jiù wú liàngshūshènggōng dé fó shèshén lì lìng cǐ zhòng huì tiān
就无量殊胜功德。佛摄神力，令此众会天、
lóng yàochā jiàn dá fù děng bú fù jiàn bǐ bú dòng rú lái yīng
龙、药叉、健达缚等，不复见彼不动如来、应、
zhèngděngjué shēngwén pú sà jí yú dà zhòngbìng bǐ fó tǔ yánjìng
正等觉、声闻、菩萨及余大众并彼佛土严净
zhī xiàng bǐ fó zhòng huì jí yánjìng tǔ jiē fēi cǐ tǔ yǎngēnsuǒ duì
之相。彼佛众会及严净土皆非此土眼根所对。
suǒ yǐ zhě hé fó shèshén lì yú bǐ yuǎnjìng wú jiànyuán gù
所以者何？佛摄神力，于彼远境无见缘故。

ěr shí fó gào ā nántuóyán bú dòng rú lái yīng zhèng
尔时，佛告阿难陀言：“不动如来、应、正
děngjué guó tǔ zhòng huì rǔ gèngjiàn fǒu
等觉国土众会，汝更见不？”

ā nántuóyán wǒ bú fù jiàn bǐ shì fēi cǐ yǎnsuǒxíng gù
阿难陀言：“我不复见，彼事非此眼所行故。”

fó gào jù shòu ā nántuóyán rú bǐ rú lái zhòng huì guó tǔ
佛告具寿阿难陀言：“如彼如来众会国土，
fēi cǐ tǔ yǎnsuǒxíngjìng jiè dāng zhī zhū fǎ yì fù rú shì fēi yǎngēn
非此土眼所行境界，当知诸法亦复如是，非眼根
děngsuǒxíngjìng jiè
等所行境界。

qìng xǐ dāng zhī fǎ bù xíng fǎ fǎ bú jiàn fǎ fǎ bù zhī
“庆喜当知！法不行法，法不见法，法不知
fǎ fǎ bú zhèng fǎ
法，法不证法。

qìng xǐ dāng zhī yī qiè fǎ xìng wú néng xíng zhě wú néng jiàn
“庆喜当知！一切法性无能行者，无能见
zhě wú néng zhī zhě wú néng zhèng zhě wú dòng wú zuò suǒ yǐ
者，无能知者，无能证者，无动、无作。所以
zhě hé yī yī qiè fǎ jiē wú zuò yòng néng qǔ suǒ qǔ xìng yuǎn lí
者何？以一切法皆无作用，能取、所取性远离
gù yī yī qiè fǎ bù kě sī yì néng suǒ sī yì xìng yuǎn lí gù
故。以一切法不可思议，能、所思议性远离故。

yī yī qiè fǎ rú huàn shì děng zhòng yuán hé hé xiāng sì yǒu gù yǐ
以一切法如幻事等，众缘和合相似有故；以

yī qiè fǎ wú zuò shòuzhě wàngxiàn sì yǒu wú jiān shí gù qìng xǐ
一切法无作、受者，妄现似有无坚实故。庆喜
dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng néng rú shì jiàn néng
当知！若菩萨摩诃萨能如是行，能如是见，能
rú shì zhī néng rú shì zhèng shì xíng bō rě bō luó mì duō yì bù
如是知，能如是证，是行般若波罗蜜多，亦不
zhí zhuó cǐ zhū fǎ xiàng qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shì
执著此诸法相。庆喜当知！若菩萨摩诃萨如是
xué shí shì xué bō rě bō luó mì duō
学时，是学般若波罗蜜多。

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yù dé yī qiè bō luó
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨欲得一切波罗
mì duō sù jí yuánmǎn zhì yī qiè fǎ jiū jìng bǐ àn yīng xué bō rě bō
蜜多速疾圆满至一切法究竟彼岸，应学般若波
luó mì duō suǒ yǐ zhě hé rú shì xué zhě yú zhū xué zhōng wéi zuì wéi
罗蜜多。所以者何？如是学者，于诸学中为最为
shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无上，
lì yì ān lè yī qiè yǒu qíng wú yī hù zhě wèi zuò yī hù zhū fó shì
利益安乐一切有情，无依护者为作依护，诸佛世
zūn kāi xǔ chēng zàn xiū xué bō rě bō luó mì duō
尊开许称赞修学般若波罗蜜多。

qìng xǐ dāng zhī zhū fó pú sà xué cǐ xué yǐ zhù cǐ xué
“庆喜当知！诸佛、菩萨学此学已住此学
zhōng néng yǐ yòu shǒu ruò yòu zú zhǐ jǔ qǔ sān qiān dà qiān shì jiè
中，能以右手若右足指，举取三千大千世界，
zhì zhì tā fāng huò huán běn chù qí zhōng yǒu qíng bù zhī bù jué wú sǔn
掷置他方或还本处，其中有情不知不觉、无损
wú bù suǒ yǐ zhě hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé wēi lì
无怖。所以者何？甚深般若波罗蜜多功德威力
bù kě sī yì guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó jí zhū pú sà xué cǐ bō
不可思议，过去未来现在诸佛及诸菩萨，学此般
rě bō luó mì duō yú qù lái jīn jí wú wéi fǎ xī jiē huò dé wú ài
若波罗蜜多，于去来今及无为法，悉皆获得无碍
zhì jiàn shì gù qìng xǐ wǒ shuō néng xué shèn shēn bō rě bō luó mì
智见。是故，庆喜！我说能学甚深般若波罗蜜
duō yú zhū xué zhōng wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi
多，于诸学中为最为胜、为尊为高、为妙为微

miào wéishàngwéi wú shàng

妙、为上为无上。

qìng xǐ dāng zhī zhūyǒu yù qǔ shēnshēn bō rě bō luó mì duō
“庆喜当知！诸有欲取甚深般若波罗蜜多

liàng biān jì zhě rú yú chī zhě yù qǔ xū kōng liàng jí biān jì hé
量、边际者，如愚痴者欲取虚空量及边际。何

yǐ gù shēnshēn bō rě bō luó mì duō gōng dé wú liàng wú biān jì
以故？甚深般若波罗蜜多功德无量、无边际
gù
故。

qìng xǐ dāng zhī wǒ zhōng bù shuō shēnshēn bō rě bō luó mì
“庆喜当知！我终不说甚深般若波罗蜜

duō gōng dé shèng lì rú míng shēn děng yǒu liàng biān jì suǒ yǐ
多功德胜利，如名、身等有量、边际。所以

zhě hé míng jù wén shēn shì yǒu liàng fǎ shēnshēn bō rě bō luó mì
者何？名句、文身是有量法，甚深般若波罗蜜

duō gōng dé shèng lì fēi yǒu liàng fǎ fēi míng shēn děng néng liáng bō rě
多功德胜利非有量法，非名、身等能量般若

bō luó mì duō gōng dé shèng lì yì fēi bō rě bō luó mì duō gōng dé
波罗蜜多功德胜利，亦非般若波罗蜜多功德

shèng lì shì bǐ suǒ liáng
胜利是彼所量。”

ěr shí qìng xǐ biàn bó fó yán hé yīn yuán gù shēnshēn bō
尔时，庆喜便白佛言：“何因缘故，甚深般

rě bō luó mì duō shuō wéi wú liàng ? ”
若波罗蜜多说为无量？”

fó gào qìng xǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō xìng wú jìn gù
佛告庆喜：“甚深般若波罗蜜多性无尽故、

xìng yuǎn lí gù xìng jì jìng gù rú shí jì gù rú xū kōng gù shuō
性远离故、性寂静故、如实际故、如虚空故，说

wéi wú liàng qìng xǐ dāng zhī sān shì zhū fó jiē xué bō rě bō luó mì
为无量。庆喜当知！三世诸佛皆学般若波罗蜜

duō jiū jìng yuán mǎn zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí wèi zhū yǒu
多，究竟圆满证得无上正等菩提，为诸有

qíng xuān shuō kāi shì ér cǐ bō rě bō luó mì duō cháng wú miè jìn suǒ
情宣说开示，而此般若波罗蜜多常无灭尽。所

yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō yóu rú xū kōng bù kě jìn
以者何？甚深般若波罗蜜多犹如虚空不可尽

gù zhūyǒu yù jìn shèshēn bō rě bō luó mì duō zé wéi yù jìn xū
故。诸有欲尽甚深般若波罗蜜多，则为欲尽虚
kōngbiān jì
空边际。

qìng xǐ dāng zhī bù shī děng liù bō luó mì duōguǎngshuō nǎi
“庆喜当知！布施等六波罗蜜多广说乃

zhì yī qiè zhì zhì bù kě jìn gù jiē fēi yǐ jìn jīn jìn dāng jìn
至一切智智不可尽故，皆非已尽、今尽、当尽。

suǒ yǐ zhě hé rú shì děng fǎ wú shēng wú miè yì wú zhù yì rú
所以者何？如是等法无生、无灭亦无住异，如

hé kě dé shī shèyǒu jìn
何可得施设有尽？”

ěr shí rú lái cóng miàn mén chū guǎng cháng shé xiàng biàn fù miàn
尔时，如来从面门出广长舌相遍覆面

lún xiànshéxiàng yǐ huáncóngkǒu rù gàoqìng xǐ yuē yú yì
轮，现舌相已，还从口入。告庆喜曰：“于意

yún hé shì jiān ruò yǒu rú shì shé xiàng suǒ fā yǔ yán yǒu xū wàng
云何？世间若有如是舌相，所发语言有虚妄

fǒu
不？”

qìng xǐ duì yuē fú yě shì zūn
庆喜对曰：“不也！世尊！”

fó gàoqìng xǐ rǔ cóng jīn qù yīngwèi sì zhòngguǎngshuō rú
佛告庆喜：“汝从今去，应为四众广说如

shì shèshēn bō rě bō luó mì duō fēn bié kāi shī shè jiàn lì lìng qí
是甚深般若波罗蜜多，分别开示施設建立令其

yì liǎo qìng xǐ dāng zhī rú shì bō rě bō luó mì duōshēn mì zàngzhōng
易了。庆喜当知！如是般若波罗蜜多深密藏中，

guǎngshuō yī qiè pú tí fēn fǎ jí zhū fǎ xiàng shì gù yī qiè qiú shēng
广说一切菩提分法及诸法相，是故一切求声

wénshèng qiú dú jué shèng qiú wú shàngshèngshànán zǐ děng jiē
闻乘、求独觉乘、求无上乘善男子等，皆

yīng yī cǐ shèshēn bō rě bō luó mì duōsuǒshuō fǎ mén cháng qín xiū
应依此甚深般若波罗蜜多所说法门常勤修

xué wù shēngyànjuàn ruò néng rú shì cháng qín xiū xué sù dāngzhèng dé
学勿生厌倦。若能如是常勤修学，速当证得

zì suǒ qiú yì
自所求义。

fù cì qìng xǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì néng wù
“复次，庆喜！甚深般若波罗蜜多是能悟
rù yī qiè fǎ xiàng shì néng wù rù yī qiè wén zì shì néng wù rù tuó
入一切法相，是能悟入一切文字，是能悟入陀
luó ní mén zhū pú sà mó hē sà yīng yú rú shì tuó luó ní mén cháng
罗尼门，诸菩萨摩诃萨应于如是陀罗尼门常
qín xiū xué ruò pú sà mó hē sà shòu chí rú shì tuó luó ní mén jí
勤修学。若菩萨摩诃萨受持如是陀罗尼门，疾
néng zhèng dé yī qiè biàn cái zhū wú ài jiě qìng xǐ dāng zhī shēnshēn
能证得一切辩才诸无碍解。庆喜当知！甚深
bō rě bō luó mì duō nǎi shì guò qù wèi lái lái xiàn zài zhū fó shì zūn wú
般若波罗蜜多，乃是过去未来现在诸佛世尊无
jìn fǎ zàng rèn chí yī qiè wēi miào fó fǎ shì gù wǒ jīn fēn míng gào
尽法藏任¹³持一切微妙佛法。是故我今分明告
rǔ ruò yǒu yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng jiū
汝，若有于此甚深般若波罗蜜多受持读诵、究
jìng tōng lì rú lǐ sī wéi zé wéi shòu chí sān shì zhū fó suǒ dé wú
竟通利、如理思惟，则为受持三世诸佛所得无
shàng zhèng děng pú tí qìng xǐ dāng zhī wǒ shuō rú shì shēnshēn bō
上正等菩提。庆喜当知！我说如是甚深般
rě bō luó mì duō shì néng yóu qù pú tí dào zhě zhī jiān gù zú yì
若波罗蜜多，是能游¹⁴趣菩提道者之坚固足，亦
shì yī qiè wú shàng fó fǎ dà tuó luó ní rǔ děng ruò néng shòu chí rú
是一切无上佛法大陀罗尼，汝等若能受持如
shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō tuó luó ní zhě zé wéi zǒng chí yī qiè
是甚深般若波罗蜜多陀罗尼者，则为总持一切
fó fǎ lì yì ān lè yī qiè yǒu qíng
佛法利益安乐一切有情。”

大般若波罗蜜多经卷第五百二十二

¹³ 大正藏：住；永乐北藏及龙藏：任

¹⁴ 大正藏：逝；永乐北藏及龙藏：游

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí sān
大般若波罗蜜多经卷第五百二十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn fāng biàn shàn qiǎo pǐn dì èr shí liù zhī yī
第三分方便善巧品第二十六之一

ěr shí shàn xiàn zuò shì niàn yán rú shì bō rě bō luó mì duō
尔时，善现作是念言：“如是般若波罗蜜多
zuì wéi shēn shēn zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì zuì shēn shēn wǒ
最为甚深，诸佛无上正等菩提亦最甚深，我
dāng wèn fó èr shēn shēn yì
当问佛二甚深义。”

zuò shì niàn yǐ biàn bó fó yán shēn shēn bō rě bō luó mì duō
作是念已，便白佛言：“甚深般若波罗蜜多
jí fó wú shàng zhèng děng pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jí
即佛无上正等菩提，诸佛无上正等菩提即
shēn bō rě bō luó mì duō rú shì bō rě bō luó mì duō jí fó wú shàng
深般若波罗蜜多，如是般若波罗蜜多及佛无上
zhèng děng pú tí jù zuì shēn shēn bù kě jìn gù hé yuán cǐ èr shuō
正等菩提，俱最甚深不可尽故，何缘此二说
wéi wú jìn
为无尽？”

fó gào shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō jí fó wú shàng
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多及佛无上
zhèng děng pú tí jiē rú xū kōng bù kě jìn gù shuō wéi wú jìn
正等菩提，皆如虚空不可尽故，说为无尽。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà yīng yǐn
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨应引
fā bō rě bō luó mì duō
发般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng guān sè wú jìn gù
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨应观色无尽故，
yīn fā bō rě bō luó mì duō yīng guān shòu xiǎng xíng shí wú jìn
引发般若波罗蜜多；应观受、想、行、识无尽

gù yīn fā bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yīngguān yī qiè zhì
故，引发般若波罗蜜多；广说乃至应观一切智

zhì yì wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō
智亦无尽故，引发般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngguān sè rú xū
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应观色如虚

kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānshòu xiǎng
空无尽故，引发般若波罗蜜多；应观受、想、

xíng shí rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō guǎng
行、识如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；广

shuō nǎi zhì yīngguān yī qiè zhì zhì rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě
说乃至应观一切智智如虚空无尽故，引发般若

bō luó mì duō
波罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngguān wú míng yuán
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应观无明缘

xíng rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguānxíng
行如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；应观行

yuán shí rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān
缘识如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；应观

shí yuán míng sè rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō
识缘名色如虚空无尽故，引发般若波罗蜜多；

yīngguān míng sè yuán liù chù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō
应观名色缘六处如虚空无尽故，引发般若波

luó mì duō yīngguān liù chù yuán chù rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō
罗蜜多；应观六处缘触如虚空无尽故，引发般

rě bō luó mì duō yīngguān chù yuán shòu rú xū kōng wú jìn gù yīn fā
若波罗蜜多；应观触缘受如虚空无尽故，引发

bō rě bō luó mì duō yīngguān shòu yuán ài rú xū kōng wú jìn gù yīn
般若波罗蜜多；应观受缘爱如虚空无尽故，引

fā bō rě bō luó mì duō yīngguān ài yuán qǔ rú xū kōng wú jìn gù
发般若波罗蜜多；应观爱缘取如虚空无尽故，

yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān qǔ yuán yǒu rú xū kōng wú jìn gù
引发般若波罗蜜多；应观取缘有如虚空无尽故，

yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān yǒu yuán shēng rú xū kōng wú jìn
引发般若波罗蜜多；应观有缘生如虚空无尽

gù yīn fā bō rě bō luó mì duō yīngguān shēng yuán lǎo sǐ chóu tàn
故，引发般若波罗蜜多；应观生缘老死愁叹

kǔ yōunǎo rú xū kōng wú jìn gù yīn fā bō rě bō luó mì duō
苦 忧 恼 如 虚 空 无 尽 故 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yīngzuò rú shì yīn
“ 善 现 当 知 ！ 诸 菩 萨 摩 诃 萨 应 作 如 是 ， 引

fā bō rě bō luó mì duō shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà rú
发 般 若 波 罗 蜜 多 。 善 现 当 知 ！ 诸 菩 萨 摩 诃 萨 如

shì guānchá shí èr yuán qǐ yuǎn lí èr biān shì zhū pú sà mó hē sà
是 观 察 十 二 缘 起 远 离 二 边 ， 是 诸 菩 萨 摩 诃 萨

zhòng bú gòngmiào guān shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà pú tí
众 不 共 妙 观 。 善 现 当 知 ！ 诸 菩 萨 摩 诃 萨 菩 提

shù xià zuò jīn gāngzuò rú shí guānchá shí èr yuán qǐ yóu rú xū kōng
树 下 坐 金 刚 座 ， 如 实 观 察 十 二 缘 起 犹 如 虚 空

bù kě jìn gù biànnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì shànxiàndāng zhī
不 可 尽 故 ， 便 能 证 得 一 切 智 智 。 善 现 当 知 ！

ruò pú sà mó hē sà yǐ rú xū kōng wú jìn xíngxiàng xíngshēn bō rě bō
若 菩 萨 摩 诃 萨 以 如 虚 空 无 尽 行 相 ， 行 深 般 若 波

luó mì duō rú shí guānchá shí èr yuán qǐ bú duòshēngwén jí dú jué
罗 蜜 多 ， 如 实 观 察 十 二 缘 起 ， 不 堕 声 闻 及 独 觉

dì sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
地 ， 速 证 无 上 正 等 菩 提 。

shànxiàndāng zhī zhù pú sà shèngshànnán zǐ děng ruò yú
“ 善 现 当 知 ！ 住 菩 萨 乘 善 男 子 等 ， 若 于

wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì zhuǎnzhě jiē xī bù yī yīn fā bō rě
无 上 正 等 菩 提 有 退 转 者 ， 皆 悉 不 依 引 发 般 若

bō luó mì duōqiǎobiànzuò yì yóu bǐ bù liǎoyún hé pú sà mó hē sà
波 罗 蜜 多 巧 便 作 意 ， 由 彼 不 了 云 何 菩 萨 摩 诃 萨

xiū xíng bō rě bō luó mì duō néng yǐ rú xū kōng wú jìn xíngxiàng rú
修 行 般 若 波 罗 蜜 多 ， 能 以 如 虚 空 无 尽 行 相 ， 如

shí guānchá shí èr yuán qǐ yīn fā bō rě bō luó mì duō shànxiàndāng
实 观 察 十 二 缘 起 ， 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 。 善 现 当

zhī zhù pú sà shèngshànnán zǐ děng ruò yú wú shàngzhèngděng pú
知 ！ 住 菩 萨 乘 善 男 子 等 ， 若 于 无 上 正 等 菩

tí ér yǒu tuì zhuǎn jiē yóuyuǎn lí yīn fā bō rě bō luó mì duōfāng
提 而 有 退 转 ， 皆 由 远 离 引 发 般 若 波 罗 蜜 多 方

biànshànqiǎo shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng yú wú shàng
便 善 巧 。 善 现 当 知 ！ 若 菩 萨 摩 诃 萨 能 于 无 上

zhèngděng pú tí bú tuì zhuǎnzhě yī qiè jiē yī yīn fā bō rě bō luó
正 等 菩 提 不 退 转 者 ， 一 切 皆 依 引 发 般 若 波 罗

mì duō fāng biàn shàn qiǎo shì pú sà mó hē sà yóu yī rú shì fāng biàn
蜜多方便善巧。是菩萨摩诃萨由依如是方便
shàn qiǎo xiū xíng bō rě bō luó mì duō yī rú xū kōng wú jìn xíng xiàng
善巧，修行般若波罗蜜多，以如虚空无尽行相，
yīn fā bō rě bō luó mì duō rú shí guān chá shí èr yuán qǐ shì pú
引发般若波罗蜜多，如实观察十二缘起。是菩
sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán sù néng yuán mǎn shēn shēn bō rě bō luó
萨摩诃萨由此因缘，速能圆满甚深般若波罗
mì duō
蜜多。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà rú shì guān chá yuán
“善现当知！诸菩萨摩诃萨如是观察缘
qǐ fǎ shí bú jiàn yǒu fǎ wú yīn ér shēng bú jiàn yǒu fǎ wú yīn ér miè
起法时，不见有法无因而生，不见有法无因而灭，
bú jiàn yǒu fǎ xìng xiàng cháng zhù bù shēng bú miè bú jiàn yǒu fǎ yǒu wǒ
不见有法性相常住不生不灭，不见有法有我、
yǒu qíng guǎng shuō nǎi zhì zhī zhě jiàn zhě bú jiàn yǒu fǎ ruò cháng ruò
有情广说乃至知者、见者，不见有法若常若
wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng
无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、
ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shàn xiàn dāng zhī
若寂静若不寂静、若远离若不远离。善现当知！
zhū pú sà mó hē sà cháng yīng rú shì guān chá yuán qǐ xiū xíng bō rě
诸菩萨摩诃萨常应如是观察缘起，修行般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。

shàn xiàn dāng zhī ruò shí pú sà mó hē sà rú shí guān chá
“善现当知！若时菩萨摩诃萨如实观察
yuán qǐ fǎ mén xiū xíng bō rě bō luó mì duō shì shí pú sà mó hē sà
缘起法门，修行般若波罗蜜多，是时菩萨摩诃萨
bú jiàn sè yùn nǎi zhì shí yùn ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò
不见色蕴乃至识蕴若常若无常、若乐若苦、若
wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn
我若无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若远
lí ruò bù yuǎn lí guǎng shuō nǎi zhì bú jiàn yī qiè zhì zhì ruò cháng ruò
离若不远离，广说乃至不见一切智智若常若
wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng
无常、若乐若苦、若我若无我、若净若不净、

ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shànxiàndāng zhī
若寂静若不寂静、若远离若不远离。善现当知！

ruò shí pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shì shí pú sà
若时菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，是时菩萨

mó hē sà suī xíng bō rě bō luó mì duō ér bú jiànyǒusuǒ xíng bō rě bō
摩诃萨虽行般若波罗蜜多，而不见有所行般若波

luó mì duō yì fù bú jiànyǒu fǎ néng jiàn suǒ xíng bō rě bō luó mì duō
罗蜜多，亦复不见有法能见所行般若波罗蜜多，

yì bú jiànyǒu rú shì bú jiàn suī xíng jìng lǜ jīng jìn ān rěn jìng
亦不见有如是不见。虽行静虑、精进、安忍、净

jiè bù shī bō luó mì duō ér bú jiànyǒusuǒ xíng jìng lǜ nǎi zhì bù shī
戒、布施波罗蜜多，而不见有所行静虑乃至布施

bō luó mì duō yì fù bú jiànyǒu fǎ néng jiàn suǒ xíng jìng lǜ nǎi zhì bù
波罗蜜多，亦复不见有法能见所行静虑乃至布

shī bō luó mì duō yì bú jiànyǒu rú shì bú jiàn guǎngshuō nǎi zhì suī
施波罗蜜多，亦不见有如是不见。广说乃至虽

xiū yī qiè zhì zhì ér bú jiànyǒusuǒ xiū yī qiè zhì zhì yì fù bú jiàn
修一切智智，而不见有所修一切智智，亦复不见

yǒu fǎ néng jiàn suǒ xiū yī qiè zhì zhì yì bú jiànyǒu rú shì bú jiàn
有法能见所修一切智智，亦不见有如是不见。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yǐ wú
“善现当知！诸菩萨摩诃萨于一切法以无

suǒ dé ér wéifāngbiànyīng xíng bō rě bō luó mì duō shànxiàndāng zhī
所得而为方便应行般若波罗蜜多。善现当知！

ruò shí pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn
若时菩萨摩诃萨于一切法，以无所得而为方便，

xiū xíng bō rě bō luó mì duō shì shí è mó shēng dà yōunǎo rú zhòng
修行般若波罗蜜多，是时恶魔生大忧恼如中

dú jiàn pì rú yǒurén fù mǔ cù sàng shēn xīn kǔ tòng è mó yì
毒箭，譬如有人父母卒丧，身心苦痛，恶魔亦

ěr。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán wéi yī è mó jiàn zhū pú sà
具寿善现便白佛言：“为一恶魔见诸菩萨

yú yī qiè fǎ yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn xiū xíng bō rě bō luó mì
于一切法，以无所得而为方便，修行般若波罗蜜

duō shēng dà yōunǎo rú zhòng dú jiàn wéibiàn sānqiān dà qiān shì jiè
多，生大忧恼如中毒箭？为遍三千大千世界

yī qiè è mó jiē yì rú shì
一切恶魔皆亦如是？”

fó gào shàn xiàn biàn mǎn sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó
佛告善现：“遍满三千大千世界一切恶魔
jiē yì rú shì gè yú běn zuò bù néng zì ān
皆亦如是，各于本座不能自安。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà cháng yīng ān zhù shèn
“善现当知！诸菩萨摩诃萨常应安住甚
shēn bō rě bō luó mì duō zhēn jìng xíng zhù ruò pú sà mó hē sà cháng
深般若波罗蜜多真净行住，若菩萨摩诃萨常
néng ān zhù shèn shēn bō rě bō luó mì duō zhēn jìng xíng zhù shì jiān tiān
能安住甚深般若波罗蜜多真净行住，世间天、
rén ā sù luò děng sì qiú qí duǎn zhōng bù néng dé yì fù bù néng
人、阿素洛等伺求其短终不能得，亦复不能
rǎo luàn zhàng ài shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù dé wú
扰乱障碍。是故，善现，若菩萨摩诃萨欲得无
shàng zhèng děng pú tí dāng qín ān zhù shèn shēn bō rě bō luó mì duō
上正等菩提，当勤安住甚深般若波罗蜜多
zhēn jìng xíng zhù
真净行住。

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng zhèng ān zhù shèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨能正安住甚
shēn bō rě bō luó mì duō zhēn jìng xíng zhù zé néng xiū mǎn bù shī jìng
深般若波罗蜜多真净行住，则能修满布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō ruò pú sà
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，若菩萨
mó hē sà néng zhèng xiū xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō biàn néng jù
摩诃萨能正修行甚深般若波罗蜜多，便能具
zú xiū mǎn yī qiè bō luó mì duō
足修满一切波罗蜜多。”

ěr shí shàn xiàn jí bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
尔时，善现即白佛言：“云何菩萨摩诃萨能
zhèng xiū xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō biàn néng xiū mǎn bù shī
正修行甚深般若波罗蜜多，便能修满布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà wú dào xiū xíng shèn shēn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨无倒修行甚深

bō rě bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāng yìng zhī xīn ér xíng bù
般若波罗蜜多时，以一切智智相应之心而行布
shī nǎi zhì bō rě chí cǐ gōng dé yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī
施乃至般若，持此功德与诸有情同共回向一
qiè zhì zhì rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà néng zhèng xiū xíng
切智智。如是，善现，诸菩萨摩诃萨能正修行
shèn shēn bō rě bō luó mì duō biàn néng xiū mǎn bù shī jìng jiè ān
甚深般若波罗蜜多，便能修满布施、净戒、安
rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！云何菩萨
mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō yǐn shè jìng jiè nǎi zhì bō rě bō
摩诃萨安住布施波罗蜜多引摄净戒乃至般若波
luó mì duō
罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ wú ài rǎn wú qiān
佛告善现：“若菩萨摩诃萨以无爱染、无慳
lìn xīn xíng bù shī shí chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī
吝心行布施时，持此布施与诸有情同共回向一
qiè zhì zhì yú zhū yǒu qíng qǐ cí shēn yè yǔ yè yì yè yuǎn
切智智，于诸有情起慈身业、语业、意业，远
lí è jiè shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō yǐn shè
离恶戒，是为菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多引摄
jìng jiè bō luó mì duō
净戒波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà yǐ wú ài rǎn wú qiān lìn xīn xíng bù
“若菩萨摩诃萨以无爱染、无慳吝心行布
shī shí chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì
施时，持此布施与诸有情同共回向一切智智，
ruò zhū shòu zhě huò yú yǒu qíng fēi lǐ huǐ mà xián hài líng rǔ pú sà
若诸受者或余有情非理毁骂、嫌害、凌辱，菩萨
yú bǐ bù qǐ biàn yì chēn fèn hài xīn shēn yǔ jiā bào wéi shēng lián
于彼不起变异瞋忿害心、身、语加报，唯生怜
mǐn cí bēi zhī xīn yǐ hé ruǎn yán cán kuì xùn xiè shì wéi pú sà mó hē
愍慈悲之心，以和软言惭愧逊谢，是为菩萨摩诃
sà ān zhù bù shī bō luó mì duō yǐn shè ān rěn bō luó mì duō
萨安住布施波罗蜜多引摄安忍波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà yǐ wú ài rǎn wú qiān lìn xīn xíng bù
“若菩萨摩诃萨以无爱染、无悭吝心行布

shī shí chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì
施时，持此布施与诸有情同共回向一切智智，

ruò zhū shòu zhě huò yú yǒu qíng fēi lǐ huǐ mà xián hài líng rǔ ěr shí pú
若诸受者或余有情非理毁骂嫌害凌辱，尔时菩

sà biàn zuò shì niàn zhū yǒu zào zuò rú shì lèi yè huán zì gǎn dé rú
萨便作是念：‘诸有造作如是类业，还自感得如

shì lèi guǒ wǒ jīn bù yīng jì bǐ suǒ zuò fèi xiū zì yè fù zuò shì
是类果，我今不应计彼所作，废修自业。’复作是

niàn wǒ yīng yú bǐ jí yú yǒu qíng shě xīn shī xīn bèi gèng zēng zhǎng
念：‘我应于彼及余有情，舍心施心倍更增长

wú suǒ gù xī zuò shì niàn yǐ fā qǐ zēng shàng shēn xīn jīng jìn
无所顾惜。’作是念已，发起增上身心精进，

cháng xíng huì shě shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō
常行惠舍，是为菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多

yǐn shè jīng jìn bō luó mì duō
引摄精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà yǐ wú ài rǎn wú qiān lìn xīn xíng bù
“若菩萨摩诃萨以无爱染、无悭吝心行布

shī shí chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì
施时，持此布施与诸有情同共回向一切智智，

yú zhū shòu zhě jí yú jìng jiè xīn wú sǎn luàn bù qiú zhū yù sān jiè èr
于诸受者及余境界心无散乱，不求诸欲三界二

shèng wéi qiú fó guǒ shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì
乘，唯求佛果，是为菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜

duō yǐn shè jìng lù bō luó mì duō
多引摄静虑波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà yǐ wú ài rǎn wú qiān lìn xīn xíng bù
“若菩萨摩诃萨以无爱染、无悭吝心行布

shī shí chí cǐ bù shī yǔ zhū yǒu qíng tóng gòng huí xiàng yī qiè zhì zhì
施时，持此布施与诸有情同共回向一切智智，

guān zhū shòu zhě shī zhě shī wù jiē rú huàn shì bú jiàn cǐ shī yú
观诸受者、施者、施物皆如幻事，不见此施于

zhū yǒu qíng yǒu sǔn yǒu yì dá yī qiè fǎ bì jìng jiē kōng bù kě dé gù
诸有情有损有益，达一切法毕竟皆空不可得故，

shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bù shī bō luó mì duō yǐn shè bō rě bō
是为菩萨摩诃萨安住布施波罗蜜多引摄般若波

luó mì duō
罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà ān zhù
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨安住

jìng jiè bō luó mì duō yǐn shè bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
净戒波罗蜜多引摄布施乃至般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜

duō jù shēn lǜ yí jù yǔ lǜ yí jù yì lǜ yí zào zhū fú yè
多，具身律仪，具语律仪，具意律仪，造诸福业，

yóu cǐ fú yè lí duàn shēng mìng nǎi zhì xié jiàn bù qiú shēng wén dú
由此福业离断生命乃至邪见，不求声闻、独

jué děng dì wéi qiú wú shàng zhèng děng pú tí pú sà ěr shí ān zhù
觉等地，唯求无上正等菩提。菩萨尔时安住

jìng jiè guǎng xíng huì shī suí zhū yǒu qíng xū shí yǔ shí xū yǐn yǔ yǐn
净戒广行惠施，随诸有情须食与食、须饮与饮、

xū yú zī jù yǔ yú zī jù fù chí rú shì bù shī shàng ēn yǔ zhū yǒu
须余资具与余资具，复持如是布施善根，与诸有

qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí bù qiú shēng
情平等共有回向无上正等菩提，不求声

wén dú jué děng dì shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì
闻、独觉等地，是为菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜

duō yǐn shè bù shī bō luó mì duō
多引摄布施波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō shè zhū yǒu
“若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多。设诸有

qíng jìng lái fēn gē pú sà zhī jié gè qǔ chí qù pú sà yú bǐ bù
情竟来分割菩萨支节，各取持去，菩萨于彼不

shēng yī niàn fèn huì zhī xīn dàn zuò shì niàn wǒ jīn huò dé guǎng dà
生一念忿恚之心，但作是念：‘我今获得广大

shàn lì wèi shě chòu huì wēi cuì zhī shēn dé fó qīng jìng jīn gāng zhī
善利，谓舍臭秽危脆之身，得佛清净金刚之

shēn shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō yǐn shè ān
身。’是为菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多引摄安

rěn bō luó mì duō
忍波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō shēn xīn
“若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，身心

jīng jìn cháng wú jiàn duàn pī dà bēi jiǎ fā hóng shì yán yī qiè yǒu
精进常无间断，被大悲甲发弘誓言：‘一切有
qíng chén lún kǔ hǎi wǒ dāng bá zhì gān lù niè pán shì wéi pú sà mó
情沉沦苦海，我当拔置甘露涅槃。’是为菩萨摩
hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō yǐn shè jīng jìn bō luó mì duō
诃萨安住净戒波罗蜜多引摄精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō suī rù chū
“若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，虽入初

jìng lǜ nǎi zhì miè xiǎng shòu dìng ér bú duò shēng wén dú jué děng dì
静虑乃至灭想受定，而不堕声闻、独觉等地
yì bú zhèng shí jì yóu běn yuàn lì suǒ rèn chí gù zuò shì niàn yán
亦不证实际，由本愿力所任持故，作是念言：

zhū yǒu qíng lèi chén nì kǔ hǎi bù néng zì chū wǒ jīn jì zhù qīng jìng
‘诸有情类沉溺苦海不能自出，我今既住清净

shī luó fāng biàn yīn fā shéntōng jìng lǜ dìng dāng bá zhì cháng lè niè
尸罗，方便引发神通静虑，定当拔置常乐涅
pán shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō yǐn shè jìng
槃。’是为菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多引摄静
lǜ bō luó mì duō
虑波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó mì duō bú jiàn yǒu
“若菩萨摩诃萨安住净戒波罗蜜多，不见有

fǎ ruò yǒu wéi ruò wú wéi ruò duò yǒu xiàng ruò duò wú xiàng ruò duò yǒu
法若有为若无为、若堕有相若堕无相、若堕有
shù ruò duò wú shù wéi guān zhū fǎ bù lí zhēn rú guǎng shuō nǎi zhì bù
数若堕无数，唯观诸法不离真如，广说乃至不

sī yì jiè cǐ zhēn rú děng yì bù kě dé yóu cǐ bō rě bō luó mì
思议界，此真如等亦不可得，由此般若波罗蜜

duō fāng biàn shàn qiǎo bú duò shēng wén dú jué děng dì wéi qù wú
多方便善巧，不堕声闻、独觉等地，唯趣无

shàng zhèng děng pú tí shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng jiè bō luó
上正等菩提，是为菩萨摩诃萨安住净戒波罗

mì duō yǐn shè bō rě bō luó mì duō
蜜多引摄般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà ān zhù
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨安住

ān rěn bō luó mì duō yǐn shè bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
安忍波罗蜜多引摄布施乃至般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜

duō cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōngjiān
多，从初发心乃至安坐妙菩提座，于其中间，

shè yǒu zhǒng zhǒng yǒu qíng zhī lèi fēi lǐ huǐ mà qīng miè líng rǔ nǎi zhì
设有种种有情之类，非理毁骂轻蔑凌辱，乃至

fēn gē zhī jié chí qù pú sà ěr shí dōu wú fèn huì dàn zuò shì niàn
分割支节持去，菩萨尔时都无忿恚，但作是念：

cǐ zhū yǒu qíng shēn kě lián mǐn wéi fán nǎo dú rǎo luàn shēn xīn bù dé
‘此诸有情深可怜愍，为烦恼毒扰乱身心不得

zì zài wú yī wú hù pín kǔ suǒ bī wǒ dāng shī bǐ suí yì suǒ xū yǐn
自在，无依无护贫苦所逼，我当施彼随意所须饮

shí yī fú jī yú zī jù fù chí rú shì bù shī shàngēn yǔ zhū
食、衣服及余资具。’复持如是布施善根，与诸

yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ
有情平等共有回向无上正等菩提，以无所

dé ér wéi fāng biàn rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi
得而为方便。如是回向大菩提时远离三心，谓

shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó
谁回向？何所回向？以何回向？是为菩萨摩

hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō yǐn shè bù shī bō luó mì duō
诃萨安住安忍波罗蜜多引摄布施波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō cóngchū
“若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多，从初

fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōngjiān nǎi zhì wèi jiù
发心乃至安坐妙菩提座，于其中间，乃至为救

zì mìng yīn yuán yú zhū yǒu qíng zhōng bù sǔn hài nǎi zhì bù qǐ zhū è
自命因缘，于诸有情终不损害，乃至不起诸恶

xié jiàn pú sà rú shì xiū jìng jiè shí bù qiú shēng wén dú jué děng
邪见。菩萨如是修净戒时，不求声闻、独觉等

dì fù chí rú shì jìng jiè shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí
地，复持如是净戒善根，与诸有情平等共有回

xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn rú shì
向无上正等菩提，以无所得而为方便。如是

huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí
回向大菩提时远离三心，谓谁回向？何所回

xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō
向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住安忍波

luó mì duō yǐn shè jìng jiè bō luó mì duō

罗蜜多引摄净戒波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō fā qǐ
“若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多，发起

yǒngměngzēngshàngjīng jìn chángzuò shì niàn ruò yī yǒuqíng zài yī
勇猛增上精进，常作是念：‘若一有情在一

yú shàn nà wài huò shí huò bǎi nǎi zhì wú liàng yú shàn nà wài huò
踰缮那外，或十、或百乃至无量踰缮那外，或

zài yī shì jiè wài huò shí huò bǎi nǎi zhì wú liàng zhū shì jiè wài yīng kě
在一世界外，或十、或百乃至无量诸世界外应可

dù zhě wǒ dìng dāng wǎng fāng biàn jiào huà lìng qí shòu chí huò bā xué
度者，我定当往方便教化，令其受持或八学

chù huò wǔ xué chù huò shí xué chù huò jù xué chù huò lìng zhù yù
处、或五学处、或十学处、或具学处，或令住预

liú guǒ huò lìng zhù yī lái guǒ huò lìng zhù bù huán guǒ huò lìng zhù ā
流果，或令住一来果，或令住不还果，或令住阿

luó hàn guǒ huò lìng zhù dú jué pú tí huò lìng ān zhù zhū pú sà dì nǎi
罗汉果，或令住独觉菩提，或令安住诸菩萨地乃

zhì wú shàng zhèng děng pú tí shàng bù cí láo kuàng wèi jiào huà wú
至无上正等菩提，尚不辞劳，况为教化无

liàng wú shù wú biān yǒu qíng jīe lìng huò dé lì yì ān lè ér dāng xiè
量无数无边有情，皆令获得利益安乐而当懈

juàn fù chí rú shì jīng jìn shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu
倦！’复持如是精进善根，与诸有情平等共有

huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn rú
回向无上正等菩提，以无所得而为方便。如

shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí
是回向大菩提时远离三心，谓谁回向？何所回

xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō
向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住安忍波

luó mì duō yǐn shè jīng jìn bō luó mì duō

罗蜜多引摄精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō shè xīn bú
“若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多，摄心不

luàn lí yù è bú shàn fǎ yǒu xún yǒu sì lí shēng xǐ lè rù
乱，离欲恶不善法，有寻有伺，离生喜乐，入

chū jìng lù guǎng shuō nǎi zhì rù miè xiǎng shòu dìng cǐ zhū dìng zhōng suí
初静虑，广说乃至入灭想受定，此诸定中随

suǒshēng qǐ xīn xīn suǒ fǎ jí zhūshàngēn yī qiè hé hé yǔ zhūyǒu
所生起心、心所法及诸善根，一切和合与诸有
qíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí yǐ wú suǒ dé
情平等共有回向无上正等菩提，以无所得
ér wéifāngbiàn rú shì huíxiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèishéi
而为方便。如是回向大菩提时远离三心，谓谁
huí xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng yú zhū jìng lǜ jí jìng
回向？何所回向？以何回向？于诸静虑及静
lǜ zhī dōu wú suǒ dé shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì
虑支都无所得。是为菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜
duō yǐn shè jìng lǜ bō luó mì duō
多引摄静虑波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō xiū xíng bō
“若菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多，修行般

rě bō luó mì duō yú zhū fǎ zhōngzhù xiū fǎ guān suī yǐ yuǎn lí
若波罗蜜多，于诸法中住修¹⁵法观，虽以远离
xíngxiàng huò yǐ jì jìng xíngxiàng huò yǐ wú jìn xíngxiàng huò yǐ yǒng
行相，或以寂静行相，或以无尽行相，或以永
miè xíngxiàng guān yī qiè fǎ ér yú fǎ xìng néng bú zuò zhèng nǎi zhì
灭行相观一切法，而于法性能不作证，乃至
néng zuò miào pú tí zuò zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí cóng cǐ
能坐妙菩提座，证得无上正等菩提，从此
zuò qǐ zhuàn miào fǎ lún lì yì ān lè zhū yǒu qíng lèi fù chí rú shì
座起转妙法轮，利益安乐诸有情类。复持如是
miào huì shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng
妙慧善根，与诸有情平等共有回向无上正
děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn rú shì huí xiàng dà pú tí
等菩提，以无所得而为方便。如是回向大菩提
shí yuǎn lí sān xīn wèishéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí
时远离三心，谓谁回向？何所回向？以何回
xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù ān rěn bō luó mì duō yǐn shè bō
向？是为菩萨摩诃萨安住安忍波罗蜜多引摄般
rě bō luó mì duō rú shì yǐn shè fēi qǔ fēi shě
若波罗蜜多，如是引摄非取非舍。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà ān zhù
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨安住

¹⁵ 大正藏：循；永乐北藏及龙藏：修

jīng jìn bō luó mì duō yǐn shè bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
精进波罗蜜多引摄布施乃至般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜

duō shēn xīn jīng jìn cháng wú xiè xī qiú zhū shàn fǎ yì wú yàn juàn
多，身心精进常无懈怠，求诸善法亦无厌倦，

héng zuò shì niàn wǒ dìng yīng dé yī qiè zhì zhì bù yīng bù dé
恒作是念：‘我定应得一切智智，不应不得。’

shì pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì yī qiè yǒu qíng cháng fā shì yuàn
是菩萨摩诃萨为欲饶益一切有情常发誓愿：

ruò yī yǒu qíng zài yī yú shàn nà wài huò shí huò bǎi nǎi zhì wú
‘若一有情在一踰缮那外，或十、或百乃至无

liàng yú shàn nà wài huò zài yī shì jiè wài huò shí huò bǎi nǎi zhì wú
量踰缮那外，或在一世界外，或十、或百乃至无

liàng zhū shì jiè wài yīng kě dù zhě wǒ dìng dāng wǎng fāng biàn jiào huà ruò
量诸世界外应可度者，我定当往方便教化若

pú sà shèng shàn nán zǐ děng lìng zhù wú shàng zhèng děng pú tí ruò
菩萨乘善男子等，令住无上正等菩提；若

shēng wén shèng shàn nán zǐ děng lìng zhù yù liú yī lái bù huán
声闻乘善男子等，令住预流、一来、不还、

ā luó hàn guǒ ruò dú jué shèng shàn nán zǐ děng lìng qí ān zhù dú jué
阿罗汉果；若独觉乘善男子等，令其安住独觉

pú tí ruò yú yǒu qíng lìng qí ān zhù shí shàn yè dào rú shì jiē yǐ
菩提；若余有情，令其安住十善业道，如是皆以

fǎ shī cái shī ér chōng zú zhī fāng biàn yǐn shè fù chí rú shì bù shī
法施、财施而充足之方便引摄。’复持如是布施

shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú
善根，与诸有情平等共有回向无上正等菩

tí bù qiú shēng wén dú jué děng dì yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn
提，不求声闻、独觉等地，以无所得而为方便。

rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng hé suǒ
如是回向大菩提时远离三心，谓谁回向？何所

huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn
回向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住精进

bō luó mì duō yǐn shè bù shī bō luó mì duō
波罗蜜多引摄布施波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō cóng chū
“若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多，从初

fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò zì lí hài shēng mìng nǎi zhì xié
发心乃至安坐妙菩提座，自离害生命乃至邪
jiàn yì quàn tā lí hài shēng mìng nǎi zhì xié jiàn wú dào chēng yáng lí
见，亦劝他离害生命乃至邪见，无倒称扬离
hài shēng mìng nǎi zhì xié jiàn fā huān xǐ zàn tàn lí hài shēng mìng nǎi zhì
害生命乃至邪见法，欢喜赞叹离害生命乃至
xié jiàn zhě shì pú sà mò hē sà chí cǐ jìng jiè bō luó mì duō bù qiú
邪见者。是菩萨摩诃萨持此净戒波罗蜜多，不求
èr shèng jí sān jiè guǒ dàn chí rú shì jìng jiè shàngēn yǔ zhū yǒu qíng
二乘及三界果，但持如是净戒善根，与诸有情
píngděng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèngděng pú tí yǐ wú suǒ dé ér
平等共有回向无上正等菩提，以无所得而
wéi fāng biàn rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí
为方便。如是回向大菩提时远离三心，谓谁回
xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mò hē sà
向？何所回向？以何回向？是为菩萨摩诃萨
ān zhù jīng jìn bō luó mì duō yǐn shè jìng jiè bō luó mì duō
安住精进波罗蜜多引摄净戒波罗蜜多。

ruò pú sà mò hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō cóng chū
“若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多，从初

fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōng jiān rén fēi rén
发心乃至安坐妙菩提座，于其中间，人、非人
děng jìng lái nǎo chù huò fù zhuó cì duàn gē zhī tǐ suí yì chí qù
等竞来恼触，或复斫刺、断割支体随意持去。

pú sà ěr shí bú zuò shì niàn shéi zhuó cì wǒ shéi duàn gē wǒ
菩萨尔时不作是念：‘谁斫刺我？谁断割我？

shéi fù chí qù dàn zuò shì niàn wǒ jīn huò dé guǎng dà shàn lì
谁复持去？’但作是念：‘我今获得广大善利，

bǐ zhū yǒu qíng wèi yì wǒ gù lái duàn gē wǒ shēn fēn zhī jié rán wǒ
彼诸有情为益我故，来断割我身分支节。然我

běn wèi yī qiè yǒu qíng ér shòu cǐ shēn bǐ lái zì qǔ jǐ suǒ yǒu wù ér
本为一切有情而受此身，彼来自取己所有物而

chéng wǒ shì pú sà rú shì shěn dì sī wéi zhū fǎ shí xiàng ér xiū ān
成我事。’菩萨如是审谛思惟诸法实相而修安

rěn chí cǐ ān rěn shū shèng shàngēn bù qiú shēng wén dú jué děng
忍，持此安忍殊胜善根，不求声闻、独觉等

dì dàn chí rú shì ān rěn shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píngděng gòng yǒu huí
地，但持如是安忍善根，与诸有情平等共有回

xiàng wú shàngzhèngděng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn rú shì
向无上正等菩提，以无所得而为方便。如是
huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèishéi huí xiàng hé suǒ huí
回向大菩提时远离三心，谓谁回向？何所回
xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō
向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住精进波
luó mì duō yǐn shè ān rěn bō luó mì duō
罗蜜多引摄安忍波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō qín xiū zhū
“若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多，勤修诸

dìng wèi lí yù è bú shàn fǎ yǒuxúnyǒu sì lí shēng xǐ lè
定，谓离欲恶不善法，有寻有伺，离生喜乐，
rù chū jìng lù guǎngshuō nǎi zhì rù dì sì jìng lù yú zhū yǒu qíng qǐ
入初静虑，广说乃至入第四静虑；于诸有情起
yǔ lè xiǎng rù cí wú liàng guǎngshuō nǎi zhì rù shě wú liàng yú
与乐想，入慈无量，广说乃至入舍无量；于
zhū sè zhōng qǐ yàn cū xiǎng rù kōng wú biān chù dìng guǎngshuō nǎi zhì
诸色中起厌粗想，入空无边处定，广说乃至
rù miè xiǎng shòu dìng shì pú sà mó hē sà suī rù rú shì jìng lù wú
入灭想受定。是菩萨摩诃萨虽入如是静虑、无
liàng wú sè miè dìng ér bú shè shòu bǐ yì shú guǒ dàn suí yǒu
量、无色、灭定，而不摄受彼异熟果，但随有
qíng yīng kě shòu huà zuò ráo yì chù ér yú zhōng shēng jì shēng bǐ yǐ
情应可受化，作饶益处而于中生。既生彼已，
yòng sì shè shì liù dào bǐ àn ér ráo yì zhī shì pú sà mó hē sà yī
用四摄事、六到彼岸而饶益之。是菩萨摩诃萨依
zhū jìng lù qǐ shèng shén tōng cóng yī fó tǔ zhì yī fó tǔ qīn jìn gòng
诸静虑起胜神通，从一佛土至一佛土，亲近供
yǎng zhū fó shì zūn qǐng wèn shēn shēn zhū fǎ xìng xiàng jīng qín yīn fā shū
养诸佛世尊，请问甚深诸法性相，精勤引发殊
shèng shàn gēn chí cǐ shàn gēn yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yǔ zhū yǒu
胜善根。持此善根以无所得而为方便，与诸有
qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí rú shì huí xiàng
情平等共有回向无上正等菩提。如是回向
dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèishéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ
大菩提时远离三心，谓谁回向？何所回向？以
hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō yǐn
何回向？是为菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多引

shè jìng lù bō luó mì duō

摄静虑波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō bú jiàn bù
“若菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多，不见布

shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng
施乃至般若波罗蜜多若名、若事、若性、若相，

bú jiàn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò míng ruò shì ruò xìng
不见四念住乃至八圣道支若名、若事、若性、

ruò xiàng nǎi zhì bú jiàn yī qiè zhì zhì ruò míng ruò shì ruò xìng
若相，乃至不见一切智智若名、若事、若性、

ruò xiàng yì bú jiàn yī qiè fǎ ruò míng ruò shì ruò xìng ruò xiàng
若相，亦不见一切法若名、若事、若性、若相，

yú zhū fǎ zhōng bù qǐ xiàng¹⁶ niàn wú suǒ zhí zhuó rú shuō néng zuò
于诸法中不起相¹⁶念，无所执著，如说能作。

fù chí rú shì miào huì shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng
复持如是妙慧善根，与诸有情平等共有回向

wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn rú shì huí
无上正等菩提，以无所得而为方便。如是回

xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng
向大菩提时远离三心，谓谁回向？何所回向？

yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jīng jìn bō luó mì duō
以何回向？是为菩萨摩诃萨安住精进波罗蜜多

yǐn shè bō rě bō luó mì duō
引摄般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà ān zhù
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨安住

jìng lù bō luó mì duō yǐn shè bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
静虑波罗蜜多引摄布施乃至般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜

duō yú zhū yǒu qíng xíng cái fǎ shī wèi lí yù è bú shàn fǎ yǒu
多，于诸有情行财、法施，谓离欲恶不善法，有

xún yǒu sì lí shēng xǐ lè rù chū jìng lù guǎng shuō nǎi zhì rù miè
寻有伺，离生喜乐，入初静虑，广说乃至入灭

xiǎng shòu dìng shì pú sà mó hē sà yǐ wú luàn xīn wèi zhū yǒu qíng xuān
想受定。是菩萨摩诃萨以无乱心为诸有情宣

¹⁶ 大正藏：想；永乐北藏及龙藏：相

shuō zhèng fǎ xíng cái fǎ shī shì pú sà mó hē sà cháng zì xíng cái
说正法，行财、法施。是菩萨摩诃萨常自行财、
fǎ shī yì cháng quàn tā xíng cái fǎ shī cháng zhèng chēng yáng xíng
法施，亦常劝他行财、法施，常正称扬行
cái fǎ shī fǎ cháng huān xǐ zàn tàn xíng cái fǎ shī zhě shì pú
财、法施法，常欢喜赞叹行财、法施者。是菩
sà mó hē sà chí cǐ shàn gēn bù qiú shēng wén dú jué děng dì dàn
萨摩诃萨持此善根，不求声闻、独觉等地，但
chí rú shì bù shī shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú
持如是布施善根，与诸有情平等共有回向无
shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn rú shì huí xiàng
上正等菩提，以无所得而为方便。如是回向
dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ
大菩提时远离三心，谓谁回向？何所回向？以
hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō yǐn
何回向？是为菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多引
shè bù shī bō luó mì duō
摄布施波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō shòu chí
“若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，受持
jìng jiè cháng bù fā qǐ tān chēn chī hài jù xíng zhī xīn yì bù
净戒，常不发起贪、瞋、痴害俱行之心，亦不
fā qǐ qiān jí pò jiè jù xíng zhī xīn dàn cháng fā qǐ yī qiè zhì zhì
发起悭嫉、破戒俱行之心，但常发起一切智智
xiāng yìng zuò yì fù chí rú shì jìng jiè shàn gēn bù qiú shēng wén dú
相应作意。复持如是净戒善根，不求声闻、独
jué děng dì yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng
觉等地，与诸有情平等共有回向无上正等
pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn rú shì huí xiàng dà pú tí shí
菩提，以无所得而为方便。如是回向大菩提时
yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng
远离三心，谓谁回向？何所回向？以何回向？
shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō yǐn shè jìng jiè bō
是为菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多引摄净戒波
luó mì duō
罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō xiū xíng ān
“若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多修行安

rěn guān sè rú jù mò guānshòu rú fú pào guānxiǎng rú yángyàn
忍，观色如聚沫，观受如浮泡，观想如阳焰，

guānxíng rú bā jiāo guān shí rú huàn shì zuò shì guān shí yú wǔ qǔ
观行如芭蕉，观识如幻事，作是观时，于五取

yùn bù jiān shí xiǎngchángxiàn zài qián fù zuò shì niàn zhū fǎ jiē kōng
蕴不坚实想常现在前。复作是念：‘诸法皆空

lí wǒ wǒ suǒ sè shì shéi sè shòu shì shéi shòu xiǎng shì shéi xiǎng
离我、我所，色是谁色？受是谁受？想是谁想？

xíng shì shéi xíng shí shì shéi shí rú shì guān shí fù zuò shì niàn
行是谁行？识是谁识？’如是观时复作是念：

zhū fǎ jiē kōng wú wǒ wǒ suǒ shéi néng zhuó jié shéi shòu zhuó jié
‘诸法皆空无我、我所，谁能斫截？谁受斫截？

shéi néng huǐ mà shéi shòu huǐ mà shéi fù yú zhōng yīng qǐ fèn huì
谁能毁骂？谁受毁骂？谁复于中应起忿恚？’

pú sà rú shì yī zhǐ jìng lù shěnguānchá shí néng jù ān rěn fù chí
菩萨如是依止静虑，审观察时能具安忍，复持

rú shì ān rěn shàngēn yǔ zhū yǒuqíng píngděng gòngyǒu huí xiàng wú shàng
如是安忍善根，与诸有情平等共有回向无上

zhèngděng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn rú shì huíxiàng dà
正等菩提，以无所得而为方便。如是回向大

pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèishéi huíxiàng hé suǒ huíxiàng yǐ hé
菩提时远离三心，谓谁回向？何所回向？以何

huíxiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō yǐn shè
回向？是为菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多引摄

ān rěn bō luó mì duō
安忍波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō fā qín jīng
“若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，发勤精

jìn lí yù è bú shàn fǎ yǒuxúnyǒu sì lí shēng xǐ lè rù
进，离欲恶不善法，有寻有伺，离生喜乐，入

chū jìng lù guǎngshuō nǎi zhì rù dì sì jìng lù pú sà rú shì xiū jìng
初静虑，广说乃至入第四静虑。菩萨如是修静

lù shí yú zhū jìng lù jí jìng lù zhī jiē bù qǔ xiàng fā qǐ zhǒngzhǒng
虑时，于诸静虑及静虑支皆不取相，发起种种

shén jìng zhì tōng néng zuò wú biān dà shén biàn shì huò fù fā qǐ tiān ěr
神境智通，能作无边大神变事。或复发起天耳

zhì tōng míngliǎo qīng jìng guò rén tiān ěr néng rú shí wén shí fāng shì
智通，明了清净过人、天耳，能如实闻十方世

jiè qíng fēi qíng lèi zhǒngzhǒng yīn shēng huò fù fā qǐ tā xīn zhì tōng
界情非情类种种音声。或复发起他心智通，
néng rú shí zhī shí fāng shì jiè tā yǒuqíngzhòng xīn xīn suǒ fǎ huò fù
能如实知十方世界他有情众心、心所法。或复
fā qǐ sù zhù zhì tōng rú shí niàn zhī shí fāng shì jiè wú liàngyǒuqíngzhū
发起宿住智通，如实念知十方世界无量有情诸
sù zhù shì huò fù fā qǐ tiānyǎn zhì tōng míngliǎoqīngjìngguòrén tiān
宿住事。或复发起天眼智通，明了清净过人、天
yǎn néng rú shí jiàn shí fāng shì jiè yǒuqíng wú qíngzhǒngzhǒng sè xiàng
眼，能如实见十方世界有情无情种种色像
nǎi zhì yè guǒ jiē rú shí zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù cǐ wǔ qīngjìng
乃至业果皆如实知。是菩萨摩诃萨安住此五清净
shéntōng cóng yī fó guó zhì yī fó guó qīn jìn gòngyǎngzhū fó shì zūn
神通，从一佛国至一佛国，亲近供养诸佛世尊，
qǐngwèn rú lái shēnshēn fǎ yì zhòng zhí wú liàngzhēn jìng shàngēn
请问如来甚深法义，种植无量真净善根，
chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ qín xiū zhǒngzhǒng pú sà shèngxíng
成熟有情、严净佛土，勤修种种菩萨胜行。
chí cǐ shàngēn bù qiú sān jiè jí èr shèngguǒ yǔ zhū yǒuqíngpíngděng
持此善根不求三界及二乘果，与诸有情平等
gòngyǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéifāng
共有回向无上正等菩提，以无所得而为方
biàn rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèishéi huí xiàng
便。如是回向大菩提时远离三心，谓谁回向？
hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù
何所回向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住
jìng lǜ bō luó mì duō yǐn shè jīng jìn bō luó mì duō
静虑波罗蜜多引摄精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō guān sè
“若菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，观色

yùn nǎi zhī shí yùn bù kě dé guǎngshuō nǎi zhì guān yī qiè zhì zhì yì
蕴乃至识蕴不可得，广说乃至观一切智智亦
bù kě dé guānyǒuwéi jiè bù kě dé guān wú wéi jiè yì bù kě dé
不可得，观有为界不可得，观无为界亦不可得。

rú shì pú sà guān yī qiè fǎ bù kě dé gù wú zuò wú zào wú zuò zào
如是菩萨观一切法不可得故无作无造，无作造

gù wú shēng wú miè wú shēngmiè gù wú qǔ wú shě wú qǔ shě gù bì
故无生无灭，无生灭故无取无舍，无取舍故毕

jìng qīng jìng cháng zhù wú biàn suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ zhū fó
竟 清 净 常 住 无 变 。 所 以 者 何 ？ 以 一 切 法 ， 诸 佛
chū shì ruò bù chū shì ān zhù fǎ xìng fǎ jiè fǎ zhù wú shēng
出 世 若 不 出 世 ， 安 住 法 性 、 法 界 、 法 住 ， 无 生 、
wú miè cháng wú biàn yì shì pú sà mó hē sà xīn cháng bú luàn
无 灭 、 常 无 变 异 。 是 菩 萨 摩 诃 萨 心 常 不 乱 ，
héng shí ān zhù yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì rú shí guān chá yī qiè
恒 时 安 住 一 切 智 智 相 应 作 意 ， 如 实 观 察 一 切
fǎ xìng dōu wú suǒ yǒu fù chí rú shì miào huì shàng ēn yǔ zhū yǒu qíng
法 性 都 无 所 有 。 复 持 如 是 妙 慧 善 根 ， 与 诸 有 情
píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér
平 等 共 有 回 向 无 上 正 等 菩 提 ， 以 无 所 得 而
wéi fāng biàn rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí
为 方 便 。 如 是 回 向 大 菩 提 时 远 离 三 心 ， 谓 谁 回
xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà
向 ？ 何 所 回 向 ？ 以 何 回 向 ？ 是 为 菩 萨 摩 诃 萨
ān zhù jìng lù bō luó mì duō yǐn shè bō rě bō luó mì duō
安 住 静 虑 波 罗 蜜 多 引 摄 般 若 波 罗 蜜 多 。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà ān zhù
具 寿 善 现 复 白 佛 言 ：“ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 安 住

bō rě bō luó mì duō yǐn shè bù shī nǎi zhì jìng lù bō luó mì duō
般 若 波 罗 蜜 多 引 摄 布 施 乃 至 静 虑 波 罗 蜜 多 ？ ”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì
佛 告 善 现 ：“ 若 菩 萨 摩 诃 萨 安 住 般 若 波 罗 蜜

duō guān yī qiè fǎ kōng wú suǒ yǒu
多 ， 观 一 切 法 空 无 所 有 。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà ān
具 寿 善 现 便 白 佛 言 ：“ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 安

zhù bō rě bō luó mì duō guān yī qiè fǎ kōng wú suǒ yǒu
住 般 若 波 罗 蜜 多 ， 观 一 切 法 空 无 所 有 ？ ”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì
佛 告 善 现 ：“ 诸 菩 萨 摩 诃 萨 安 住 般 若 波 罗 蜜

duō guān nèi kōng nèi kōng xìng bù kě dé guān wài kōng wài kōng
多 ， 观 内 空 ， 内 空 性 不 可 得 ； 观 外 空 ， 外 空

xìng bù kě dé guān nèi wài kōng nèi wài kōng xìng bù kě dé guān dà
性 不 可 得 ； 观 内 外 空 ， 内 外 空 性 不 可 得 ； 观 大

kōng dà kōng xìng bù kě dé guān kōng kōng kōng kōng xìng bù kě dé
空 ， 大 空 性 不 可 得 ； 观 空 空 ， 空 空 性 不 可 得 ；

guānshèng yì kōng shèng yì kōngxìng bù kě dé guānyǒuwéikōng yǒu
观胜义空，胜义空性不可得；观有为空，有
wéikōngxìng bù kě dé guān wú wéikōng wú wéikōngxìng bù kě dé
为 空 性 不 可 得 ； 观 无 为 空 ， 无 为 空 性 不 可 得 ；
guān bì jìngkōng bì jìngkōngxìng bù kě dé guān wú jì kōng wú jì
观 毕 竟 空 ， 毕 竟 空 性 不 可 得 ； 观 无 际 空 ， 无 际
kōngxìng bù kě dé guān wú sànkōng wú sànkōngxìng bù kě dé guān
空 性 不 可 得 ； 观 无 散 空 ， 无 散 空 性 不 可 得 ； 观
běnxìngkōng běnxìngkōngxìng bù kě dé guānxiàngkōng xiàngkōngxìng
本 性 空 ， 本 性 空 性 不 可 得 ； 观 相 空 ， 相 空 性
bù kě dé guān yī qiè fǎ kōng yī qiè fǎ kōngxìng bù kě dé shì
不 可 得 ； 观 一 切 法 空 ， 一 切 法 空 性 不 可 得 。 是
pú sà mó hē sà ān zhù rú shì shí sì kōngzhōng bù dé sè ruò kōng ruò
菩 萨 摩 诃 萨 安 住 如 是 十 四 空 中 ， 不 得 色 若 空 若
bù kōng bù dé shòu xiǎng xíng shí ruò kōng ruò bù kōng guǎng
不 空 ， 不 得 受 、 想 、 行 、 识 若 空 若 不 空 ， 广
shuō nǎi zhì bù dé yī qiè zhì zhì ruò kōng ruò bù kōng bù dé yǒu wéi jiè
说 乃 至 不 得 一 切 智 智 若 空 若 不 空 ， 不 得 有 为 界
ruò kōng ruò bù kōng bù dé wú wéi jiè ruò kōng ruò bù kōng
若 空 若 不 空 ， 不 得 无 为 界 若 空 若 不 空 。

shì pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒu
“是 菩 萨 摩 诃 萨 安 住 般 若 波 罗 蜜 多 ， 于 诸 有

qíngsuǒ yǒu bù shī ruò shí ruò yǐn jí yú zī jù jiē guān wéikōng ruò néng
情 所 有 布 施 若 食 若 饮 及 余 资 具 皆 观 为 空 ， 若 能
bù shī ruò suǒ bù shī ruò bù shī fú ruò bù shī guǒ rú shì yī
布 施 、 若 所 布 施 、 若 布 施 福 、 若 布 施 果 ， 如 是 一
qiè yì guān wéikōng pú sà ěr shí yóu zhù kōng guān ài rǎn qiān lìn
切 亦 观 为 空 。 菩 萨 尔 时 由 住 空 ， 观 爱 染 、 悭 吝
jiē wú róng qǐ suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě
皆 无 容 起 。 所 以 者 何 ？ 是 菩 萨 摩 诃 萨 修 行 般 若
bō luó mì duō cóng chū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò rú shì
波 罗 蜜 多 ， 从 初 发 心 乃 至 安 坐 妙 菩 提 座 ， 如 是
fēn bié yī qiè bù qǐ rú zhū rú lái yīng zhèngděng jué wú shí zàn
分 别 一 切 不 起 。 如 诸 如 来 、 应 、 正 等 觉 无 时 暂
qǐ ài xīn qiān xīn cǐ pú sà mó hē sà yì fù rú shì xiū xíng bō
起 爱 心 、 悭 心 ， 此 菩 萨 摩 诃 萨 亦 复 如 是 ， 修 行 般
rě bō luó mì duō ài xīn qiān xīn jiē yǒng bù qǐ shàn xiān dāng zhī
若 波 罗 蜜 多 ， 爱 心 、 悭 心 皆 永 不 起 。 善 现 当 知 ！

rú shì bō rě bō luó mì duō shì zhū pú sà mó hē sà shī néng lìng pú
如是般若波罗蜜多，是诸菩萨摩诃萨师，能令菩
sà mó hē sà zhòng bù qǐ yī qiè wàng xiǎng fēn bié suǒ xíng bù shī jiē
萨摩诃萨众不起一切妄想分别，所行布施皆
wú rǎn zhuó shì pú sà mó hē sà chí cǐ shàn gēn yǐ wú suǒ dé ér wéi
无染著。是菩萨摩诃萨持此善根，以无所得而为
fāng biàn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú
方便，与诸有情平等共有回向无上正等菩
tí rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng
提。如是回向大菩提时远离三心，谓谁回向？
hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù
何所回向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住
bō rě bō luó mì duō yǐn shè bù shī bō luó mì duō
般若波罗蜜多引摄布施波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō shòu chí jìng
“若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多受持净

jiè yī qiè shēng wén dú jué děng xīn wú róng dé qǐ suǒ yǐ zhě hé
戒，一切声闻、独觉等心无容得起。所以者何？

shì pú sà mó hē sà guān zhū shēng wén dú jué děng dì jiē bù kě dé
是菩萨摩诃萨观诸声闻、独觉等地皆不可得，

huí xiàng bǐ xīn yì bù kě dé huí xiàng bǐ dì shēn yǔ lǜ yí yì bù
回向彼心亦不可得，回向彼地身、语律仪亦不

kě dé shì pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō cóng chū fā
可得。是菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多，从初发

xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò yú qí zhōng jiān zì lí duàn shēng mìng
心乃至安坐妙菩提座，于其中间自离断生命

nǎi zhì xié jiàn yì quàn tā lí duàn shēng mìng nǎi zhì xié jiàn wú dào
乃至邪见，亦劝他离断生命乃至邪见，无倒

chēng yáng lí duàn shēng mìng nǎi zhì xié jiàn fǎ huān xǐ zàn tàn lí duàn
称扬离断生命乃至邪见法，欢喜赞叹离断

shēng mìng nǎi zhì xié jiàn zhě shì pú sà mó hē sà chí cǐ jìng jiè suǒ
生命乃至邪见者。是菩萨摩诃萨持此净戒所

shēng shàn gēn bù qiú èr shèng jí sān jiè guǒ yǔ zhū yǒu qíng píng děng
生善根，不求二乘及三界果，与诸有情平等

gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng
共有回向无上正等菩提，以无所得而为方

biàn rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng
便。如是回向大菩提时远离三心，谓谁回向？

hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù
何所回向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住

bō rě bō luó mì duō yǐn shè jìng jiè bō luó mì duō
般若波罗蜜多引摄净戒波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō qǐ suí shùn
“若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多起随顺

rěn dé cǐ rěn yǐ cháng zuò shì niàn yī qiè fǎ zhōng wú yǒu yī fǎ
忍，得此忍已常作是念：‘一切法中无有一法

ruò qǐ ruò miè ruò shēng ruò lǎo ruò bìng ruò sǐ ruò néng
若起、若灭、若生、若老、若病、若死、若能

mà zhě ruò shòu mà zhě ruò néng bàng zhě ruò shòu bàng zhě ruò néng
骂者、若受骂者、若能谤者、若受谤者。若能

gē jié zhuó cì dǎ fù nǎo chù jiā hài ruò suǒ gē jié zhuó cì dǎ fù rú
割截斫刺打缚恼触加害、若所割截斫刺打缚，如

shì yī qiè xìng xiàng jiē kōng bù yīng yú zhōng wàng xiǎng fēn bié shì pú
是一切性相皆空，不应于中妄想分别。’是菩

sà mó hē sà dé cǐ rěn gù cóng chū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí
萨摩诃萨得此忍故，从初发心乃至安坐妙菩提

zuò yú qí zhōng jiān jiǎ shǐ yī qiè yǒu qíng zhī lèi jiē lái hē huǐ
座，于其中间，假使一切有情之类，皆来呵毁

fěi bàng líng rǔ yǐ zhū dāo zhàng wǎ shí kuài děng sǔn hài
诽谤凌辱，以诸刀、杖、瓦、石块等，损害、

dǎ zhì gē jié zhuó cì nǎi zhì fēn jiě shēn zhū zhī jié ěr shí
打掷、割截、斫刺，乃至分解身诸支节。尔时，

pú sà xīn wú biàn yì dàn zuò shì niàn shēn kě guài zāi zhū fǎ xìng
菩萨心无变异，但作是念：‘深可怪哉！诸法性

zhōng dōu wú hē huǐ fěi bàng líng rǔ jiā hài děng shì ér zhū yǒu
中都无呵毁、诽谤、凌辱、加害等事，而诸有

qíng wàng xiǎng fēn bié wèi wéi shí yǒu fā qǐ zhǒng zhǒng fán nǎo è yè
情妄想分别谓为实有，发起种种烦恼恶业，

xiàn zài dāng lái shòu zhū kǔ nǎo shì pú sà mó hē sà chí cǐ shàn gēn
现在当来受诸苦恼。’是菩萨摩诃萨持此善根，

yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí rú
与诸有情平等共有回向无上正等菩提。如

shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí
是回向大菩提时远离三心，谓谁回向？何所回

xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō
向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住般若波

luó mì duō yǐn shè ān rěn bō luó mì duō

罗蜜多引摄安忍波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō yǒng měng
“若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多勇猛

jīng jìn wèi zhū yǒu qíng xuān shuō zhèng fǎ lìng zhù bù shī bō luó mì duō
精进，为诸有情宣说正法，令住布施波罗蜜多

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō huò lìng zhù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
乃至般若波罗蜜多，或令住四念住乃至八圣道

zhī huò lìng ān zhù zhū yú gōng dé shì pú sà mó hē sà chéng jiù zhǒng
支，或令安住诸余功德。是菩萨摩诃萨成就种

zhǒng fāng biàn shàn qiǎo shēn xīn jīng jìn yǐ shén tōng lì wǎng yī shì
种方便善巧，身心精进，以神通力，往一世

jiè huò shí huò bǎi nǎi zhì wú liàng wú biān shì jiè zhū yǒu qíng suǒ xuān
界、或十、或百乃至无量无边世界诸有情所，宣

shuō zhèng fǎ fāng biàn huà dǎo lìng zhù yù liú yī lái bù huán
说正法方便化导，令住预流、一来、不还、

ā luó hàn guǒ huò lìng ān zhù dú jué pú tí huò lìng zhèng dé yī qiè
阿罗汉果，或令安住独觉菩提，或令证得一切

zhì zhì shì pú sà mó hē sà suī wéi cǐ shì ér bú zhù yǒu wéi jiè yì
智智。是菩萨摩诃萨虽为此事而不住有为界，亦

bú zhù wú wéi jiè fù chí rú shì jīng jìn shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng
不住无为界。复持如是精进善根，与诸有情平

děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéi
等共有回向无上正等菩提，以无所得而为

fāng biàn rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān xīn wèi shéi huí xiàng
方便。如是回向大菩提时远离三心，谓谁回向？

hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi pú sà mó hē sà ān zhù
何所回向？以何回向？是为菩萨摩诃萨安住

bō rě bō luó mì duō yǐn shè jīng jìn bō luó mì duō
般若波罗蜜多引摄精进波罗蜜多。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō chú zhū fó
“若菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多，除诸佛

dìng yú yú yī qiè shēng wén dú jué pú sà shèng dìng jiē néng
定，于余一切声闻、独觉、菩萨胜定，皆能

zì zài suí yì rù chū shì pú sà mó hē sà ān zhù pú sà zì zài shèng
自在随意入出。是菩萨摩诃萨安住菩萨自在胜

dìng yú bā jiě tuō jiē néng zì zài shùn nì rù chū wèi yǒu sè guān zhū
定，于八解脱皆能自在顺逆入出，谓有色观诸

sè jiě tuō nǎi zhì mièxiǎngshòu jiě tuō shì pú sà mó hē sà fù yú jiǔ
色解脱乃至灭想受解脱。是菩萨摩诃萨复于九
cì dì dìng ruò nì ruò shùn zì zài rù chū wèi sì jìng lǜ sì wú liàng
次第定若逆若顺自在入出，谓四静虑、四无量、
sì wú sè dìng mièxiǎngshòu dìng shì pú sà mó hē sà yú bā jiě tuō
四无色定、灭想受定。是菩萨摩诃萨于八解脱、
jiǔ cì dì dìng shùn nì rù chū shàn chéng shú yǐ néng rù pú sà mó hē
九次第定顺逆入出善成熟已，能入菩萨摩诃
sà shī zǐ pín shēn sān mó dì yún hé míng wéi pú sà mó hē sà shī zǐ
萨师子频申三摩地。云何名为菩萨摩诃萨师子
pín shēn sān mó dì wèi pú sà mó hē sà lí yù è bú shàn fǎ yǒu
频申三摩地？谓菩萨摩诃萨离欲恶不善法，有
xún yǒu sì lí shēng xǐ lè rù chū jìng lǜ cì dì nǎi zhì chāo yī
寻有伺，离生喜乐，入初静虑，次第乃至超一
qiè fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù rù mièxiǎngshòu dìng fù cóng mièxiǎngshòu
切非想非非想处入灭想受定，复从灭想受
dìng qǐ huán rù fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng cì dì nǎi zhì rù chū jìng
定起还入非想非非想处定，次第乃至入初静
lǜ shì wéi pú sà mó hē sà shī zǐ pín shēn sān mó dì
虑，是为菩萨摩诃萨师子频申三摩地。

shì pú sà mó hē sà yú shī zǐ pín shēn sān mó dì shàn chéng
“是菩萨摩诃萨于师子频申三摩地善成

shú yǐ fù rù pú sà mó hē sà jí sàn sān mó dì yún hé míng wéi pú
熟已，复入菩萨摩诃萨集散三摩地。云何名为菩
sà mó hē sà jí sàn sān mó dì wèi pú sà mó hē sà lí yù è bú
萨摩诃萨集散三摩地？谓菩萨摩诃萨离欲恶不
shàn fǎ yǒu xún yǒu sì lí shēng xǐ lè rù chū jìng lǜ cóng chū
善法，有寻有伺，离生喜乐，入初静虑，从初
jìng lǜ qǐ cì dì nǎi zhì rù mièxiǎngshòu dìng cóng mièxiǎngshòu dìng qǐ
静虑起次第乃至入灭想受定，从灭想受定起
rù chū jìng lǜ cóng chū jìng lǜ qǐ rù mièxiǎngshòu dìng cóng mièxiǎng
入初静虑，从初静虑起入灭想受定，从灭想
shòu dìng qǐ rù dì èr jìng lǜ cóng dì èr jìng lǜ qǐ rù mièxiǎngshòu
受定起入第二静虑，从第二静虑起入灭想受
dìng cóng mièxiǎngshòu dìng qǐ rù dì sān jìng lǜ cóng dì sān jìng lǜ qǐ
定，从灭想受定起入第三静虑，从第三静虑起
rù mièxiǎngshòu dìng cóng mièxiǎngshòu dìng qǐ rù dì sì jìng lǜ cóng
入灭想受定，从灭想受定起入第四静虑，从

dì sì jìng lǜ qǐ rù mièxiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng qǐ rù kōng
第四静虑起入灭想受定，从灭想受定起入空

wú biānchùdìng cóngkōng wú biānchùdìng qǐ rù mièxiǎngshòudìng cóng
无边处定，从空无边处定起入灭想受定，从

mièxiǎngshòudìng qǐ rù shí wú biānchùdìng cóng shí wú biānchùdìng qǐ
灭想受定起入识无边处定，从识无边处定起

rù mièxiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng qǐ rù wú suǒyǒuchùdìng
入灭想受定，从灭想受定起入无所有处定，

cóng wú suǒyǒuchùdìng qǐ rù mièxiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng
从无所有处定起入灭想受定，从灭想受定

qǐ rù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng cóng fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng qǐ
起入非想非非想处定，从非想非非想处定起

rù mièxiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng qǐ fù rù fēi xiǎng fēi fēi
入灭想受定，从灭想受定起复入非想非非

xiǎngchùdìng cóng fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn cóng
想处定，从非想非非想处定起住不定心，从

bú dìng xīn huán rù mièxiǎngshòudìng cóngmièxiǎngshòudìng qǐ zhù bú
不定心还入灭想受定，从灭想受定起住不

dìng xīn cóng bú dìng xīn rù fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng cóng fēi xiǎng
定心，从不定心入非想非非想处定，从非想

fēi fēi xiǎngchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn cóng bú dìng xīn rù wú suǒyǒuchù
非非想处定起住不定心，从不定心入无所有处

dìng cóng wú suǒyǒuchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn cóng bú dìng xīn rù shí
定，从无所有处定起住不定心，从不定心入识

wú biānchùdìng cóng shí wú biānchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn cóng bú dìng
无边处定，从识无边处定起住不定心，从不定

xīn rù kōng wú biānchùdìng cóngkōng wú biānchùdìng qǐ zhù bú dìng xīn
心入空无边处定，从空无边处定起住不定心，

cóng bú dìng xīn rù dì sì jìng lǜ cóng dì sì jìng lǜ qǐ zhù bú dìng xīn
从不定心入第四静虑，从第四静虑起住不定心，

cóng bú dìng xīn rù dì sān jìng lǜ cóng dì sān jìng lǜ qǐ zhù bú dìng xīn
从不定心入第三静虑，从第三静虑起住不定心，

cóng bú dìng xīn rù dì èr jìng lǜ cóng dì èr jìng lǜ qǐ zhù bú dìng xīn
从不定心入第二静虑，从第二静虑起住不定心，

cóng bú dìng xīn rù chūjìng lǜ cóngchūjìng lǜ qǐ zhù bú dìng xīn shì
从不定心入初静虑，从初静虑起住不定心，是

wéi pú sà mó hē sà jí sànsān mó dì
为菩萨摩诃萨集散三摩地。

ruò pú sà mó hē sà ān zhù rú shì jí sàn sān mó dì dé yī
“若菩萨摩诃萨安住如是集散三摩地，得一

qiè fǎ píngděng shí xìng shì pú sà mó hē sà fù chí rú shì jìng lù shàn
切法平等实性。是菩萨摩诃萨复持如是静虑善

gēn yǔ zhū yǒu qíng píngděng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèngděng pú tí
根，与诸有情平等共有回向无上正等菩提，

yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn rú shì huí xiàng dà pú tí shí yuǎn lí sān
以无所得而为方便。如是回向大菩提时远离三

xīn wèi shéi huí xiàng hé suǒ huí xiàng yǐ hé huí xiàng shì wéi
心，谓谁回向？何所回向？以何回向？是为

pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duō yǐn shè jìng lù bō luó mì
菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多引摄静虑波罗蜜

duō
多。”

大般若波罗蜜多经卷第五百二十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí sì
大般若波罗蜜多经卷第五百二十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn fāng biàn shàn qiǎo pǐn dì èr shí liù zhī èr
第三分方便善巧品第二十六之二

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩
hē sà chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo fā qù wú shàng zhèng děng jué
诃萨成就如是方便善巧，发趣无上正等觉
xīn yǐ jīng jǐ shí
心已经几时？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà fā qù wú shàng zhèng
佛告善现：“是菩萨摩诃萨发趣无上正
děng jué xīn yǐ jīng wú shù bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō jié
等觉心，已经无数百千俱胝那庾多劫。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà chéng jiù
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨成就
rú shì fāng biàn shàn qiǎo yǐ céng qīn jìn gòng yǎng jǐ fó
如是方便善巧，已曾亲近供养几佛？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà yǐ céng qīn jìn gòng yǎng
佛告善现：“是菩萨摩诃萨已曾亲近供养
jìng qié shā shù zhū fó
殄伽沙数诸佛。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà chéng jiù
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨成就
rú shì fāng biàn shàn qiǎo yǐ zhòng hé děng wēi miào shàn gēn
如是方便善巧，已种何等微妙善根？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà fā xīn yǐ lái wú yǒu
佛告善现：“是菩萨摩诃萨发心已来，无有
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō suǒ yǐn shàn gēn ér bù
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多所引善根而不
jīng qín xiū xué yuán mǎn yóu cǐ yīn yuán chéng jiù rú shì fāng biàn shàn
精勤修学圆满，由此因缘，成就如是方便善

qiǎo
巧。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà chéng jiù
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨成就

rú shì fāngbiànshànqiǎo shèn wéi xī yǒu
如是方便善巧，甚为希有！”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩

sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo shèn wéi xī yǒu
萨摩诃萨成就如是方便善巧，甚为希有！

shànxiàndāng zhī rú rì yuè lún zhōuxíngzhào zhú sì dà zhōu
“善现当知！如日月轮周行照烛¹⁷四大洲

jiè zuò zhū shì yè qí zhōngsuǒ yǒu qíng fēi qíng lèi suí bǐ guāng míng
界作诸事业，其中所有情、非情类，随彼光明

shì lì ér zhuǎn gè chéng jǐ shì rú shì bō rě bō luó mì duō zhào
势力而转各成己事。如是般若波罗蜜多，照

zhú yú wǔ bō luó mì duō zuò zhū shì yè bù shī děng wǔ bō luó mì duō
烛¹⁸余五波罗蜜多作诸事业，布施等五波罗蜜多，

suí shùn bō rě bō luó mì duō shì lì ér zhuǎn gè chéng jǐ shì
随顺般若波罗蜜多势力而转，各成己事。

shànxiàndāng zhī bù shī děng wǔ bō luó mì duō jiē yóu bō
“善现当知！布施等五波罗蜜多，皆由般

rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù nǎi dé míng wéi bō luó mì duō rú
若波罗蜜多所摄受故，乃得名为波罗蜜多。如

zhuàn lún wáng ruò wú qī bǎo bù míng lún wáng yào jù qī bǎo nǎi míng
转轮王，若无七宝不名轮王，要具七宝乃名

lún wáng bù shī děng wǔ bō luó mì duō yì fù rú shì ruò lí bō rě
轮王。布施等五波罗蜜多亦复如是，若离般若

bō luó mì duō bù dé míng wéi bō luó mì duō yào yóu bō rě bō luó mì
波罗蜜多，不得名为波罗蜜多，要由般若波罗蜜

duō suǒ shè shòu gù nǎi dé míng wéi bō luó mì duō
多所摄受故乃得名为波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī rú yǒu nǚ rén duān yán jù fù ruò wú qiáng
“善现当知！如有女人端严巨富，若无强

fū suǒ shè hù zhě yì wéi è rén zhī suǒ líng rǔ ruò yǒu qiáng fū suǒ shè
夫所摄护者，易为恶人之所凌辱，若有强夫所摄

¹⁷ 大正藏：触；永乐北藏及龙藏：烛

¹⁸ 大正藏：触；永乐北藏及龙藏：烛

hù zhě bù wéi è rén zhī suǒ líng rǔ bù shī děng wǔ bō luó mì duō yì
护者，不为恶人之所凌辱。布施等五波罗蜜多亦
fù rú shì ruò wú bō rě bō luó mì duō lì suǒ shè hù yì wéitiānmó
复如是，若无般若波罗蜜多力所摄护，易为天魔
jí bǐ juànshǔ zhī suǒ jǔ huài ruò yǒu bō rě bō luó mì duō lì suǒ shè
及彼眷属之所沮坏，若有般若波罗蜜多力所摄
hù yī qiè tiānmó jí bǐ juànshǔ bù néng jǔ huài
护，一切天魔及彼眷属不能沮坏。

shànxiàndāng zhī rú yǒng jūn jiàng miào xián bīng fǎ shàn bèi
“善现当知！如勇军将妙闲兵法，善备
zhǒng zhǒng jiān gù kǎi zhàng¹⁹ lín guó yuàn dí suǒ bù néng hài bù shī
种种坚固铠仗¹⁹，邻国怨敌所不能害。布施
děng wǔ bō luó mì duō yì fù rú shì bù lí bō rě bō luó mì duō tiān
等五波罗蜜多亦复如是，不离般若波罗蜜多，天
mó juànshǔ zēng shàng màn rén nǎi zhì pú sà zhān tú luó děng jiē bù néng
魔眷属、增上慢人乃至菩萨旃荼罗等皆不能
huài
坏。

shànxiàndāng zhī rú shàn bù zhōu zhū xiǎo wáng děng suí shí
“善现当知！如瞻部洲诸小王等，随时
cháo shì zhuàn lún shèng wáng yī zhuàn lún wáng dé yóu shèng chù bù shī
朝侍转轮圣王，依转轮王得游胜处。布施
děng wǔ bō luó mì duō yì fù rú shì suí zhù bō rě bō luó mì duō yóu
等五波罗蜜多亦复如是，随助般若波罗蜜多，由
bǐ shì lì suǒ yǐn dǎo gù sù qù wú shàng zhèng děng pú tí
彼势力所引导故，速趣无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī rú shàn bù zhōu dōng fāng zhū shuǐ wú bù
“善现当知！如瞻部洲东方诸水，无不
jiē qù jìng qié dà hé suí jìng qié hé liú rù dà hǎi bù shī děng wǔ bō
皆趣殒伽大河，随殒伽河流入大海。布施等五波
luó mì duō yì fù rú shì jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè yǐn gù
罗蜜多亦复如是，皆为般若波罗蜜多所摄引故，
néng zhì wú shàng zhèng děng pú tí
能至无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī rú rén yòu shǒu néng zuò zhòng shì rú shì
“善现当知！如人右手能作众事，如是

¹⁹ 大正藏：杖；永乐北藏及龙藏：仗

bō rě bō luó mì duō néng yǐn yī qiè shū shèng shàn fǎ shàn xiàn dāng zhī
般若波罗蜜多能引一切殊胜善法。善现当知！

rú rén zuǒ shǒu suǒ zuò bù biàn rú shì qián wǔ bō luó mì duō bù néng yǐn
如人左手所作不便，如是前五波罗蜜多不能引
shēng shū shèng shàn fǎ
生殊胜善法。

shàn xiàn dāng zhī pì rú zhòng liú suí qí dà xiǎo ruò rù dà
“善现当知！譬如众流随其大小，若入大

hǎi tóng yī xián wèi bù shī děng wǔ bō luó mì duō yì fù rú shì yào
海同一咸味。布施等五波罗蜜多亦复如是，要
rù bō rě bō luó mì duō nǎi néng zhèng dé yī qiè zhì zhì yóu cǐ dé
入般若波罗蜜多，乃能证得一切智智，由此得
míng dào bǐ àn zhě
名到彼岸者。

shàn xiàn dāng zhī rú zhuàn lún wáng yù yǒu suǒ qù sì jūn
“善现当知！如转轮王欲有所趣，四军

dǎo cóng lún bǎo jū xiān wáng jí sì jūn niàn yù yǐn shí lún jí wéi zhù
导从轮宝居先，王及四军念欲饮食轮即为住，
jì yǐn shí yǐ wáng niàn yù xíng lún jí qián qù qí lún qù zhù suí
既饮食已，王念欲行，轮即前去，其轮去住随
wáng yì yù zhì suǒ qù fāng bù fù qián qù bù shī děng wǔ bō luó mì
王意欲，至所趣方不复前去。布施等五波罗蜜
duō yì fù rú shì yǔ zhū shàn fǎ yù qù wú shàng zhèng děng pú tí
多亦复如是，与诸善法欲趣无上正等菩提，
yào yīn bō rě bō luó mì duō yǐ wéi qián dǎo jìn zhǐ jù suí bù xiāng shě
要因般若波罗蜜多以为前导，进止俱随不相舍
lí ruò zhì fó guǒ gèng bù qián jìn
离，若至佛果更不前进。

shàn xiàn dāng zhī rú zhuàn lún wáng qī bǎo jù zú yù yǒu
“善现当知！如转轮王七宝具足，欲有

suǒ zhì sì jūn qī bǎo qián hòu dǎo cóng ěr shí lún bǎo suī zuì jū xiān
所至，四军七宝前后导从，尔时轮宝虽最居先，
ér bù fēn bié qián hòu zhī xiàng rú shì qián wǔ bō luó mì duō yǔ zhū shàn
而不分别前后之相。如是前五波罗蜜多与诸善
fǎ yù qù wú shàng zhèng děng pú tí dìng yǐ bō rě bō luó mì duō wéi
法欲趣无上正等菩提，定以般若波罗蜜多为
qí qián dǎo rán cǐ bō rě bō luó mì duō bù zuò shì niàn wǒ yú qián
其前导，然此般若波罗蜜多不作是念：‘我于前

wǔ bō luó mì duō zuì wéiqiándǎo bǐ suí cóng wǒ bù shī děng wǔ bō
五波罗蜜多最为前导，彼随从我。’布施等五波
luó mì duō bú zuò shì niàn shēnshēn bō rě bō luó mì duō jū wǒ děng
罗蜜多，不作是念：‘甚深般若波罗蜜多居我等
qián wǒ suí cóng bǐ suǒ yǐ zhě hé rú shì liù zhǒng bō luó mì
前，我随从彼。’所以者何？如是六种波罗蜜
duō jí yī qiè fǎ zì xìng jiē dùn wú suǒ néng wéi wú yǒuzhǔ zǎi xū jiǎ
多及一切法，自性皆钝无所能为，无有主宰虚假
bù shí kōng wú suǒ yǒu bú zì zài xiàng pì rú yángyàn guāngyǐng
不实，空无所有不自在相。譬如阳焰、光影、
shuǐyuè huàn shì mèngděng qí zhōngdōu wú fēn bié zuò yòng zhēn shí
水月、幻事、梦等，其中都无分别作用真实
tǐ xiàng
体相。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng
具寿善现复白佛言：“若一切法自性皆空，
dōu wú zhēn shí tǐ xiàng zuò yòng zhū pú sà mó hē sà yún hé xiū xué bù
都无真实体相作用，诸菩萨摩诃萨云何修学布
shī děng liù bō luó mì duō néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
施等六波罗蜜多，能证无上正等菩提？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú cǐ liù zhǒng bō luó
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨于此六种波罗
mì duō qín xiū xué shí cháng zuò shì niàn shì jiānyǒuqíng xīn héngdiān
蜜多勤修学时，常作是念：‘世间有情心恒颠
dǎo mò shēng sǐ kǔ bù néng zì tuō wǒ ruò bù xiū qiǎobiànshèng
倒，没生死苦，不能自脱，我若不修巧便胜
xíng bù néng bá jì bǐ shēng sǐ kǔ wǒ dāng wèi bǐ zhū yǒuqíng lèi
行，不能拔济彼生死苦；我当为彼诸有情类，
qín xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō fāngbiànshànqiǎo sù qù wú
勤修布施乃至般若波罗蜜多方便善巧，速趣无
shàng zhèng děng pú tí bá zhū yǒuqíng shēng sǐ dà kǔ
上正等菩提，拔诸有情生死大苦。’

shì pú sà mó hē sà zuò cǐ niàn yǐ wèi zhū yǒuqíng shě nèi
“是菩萨摩诃萨作此念已，为诸有情舍内
wài wù shě yǐ fù zuò rú shì sī wéi wǒ yú cǐ wù dōu wú suǒ shě
外物，舍已复作如是思惟：‘我于此物都无所舍。
suǒ yǐ zhě hé cǐ nèi wài wù zì xìng jiē kōng bù kě shě shī fēi wéi
所以者何？此内外物自性皆空不可舍施，非唯

shǔ wǒ shì pú sà mó hē sà yóu cǐ guānchá xiū xíng bù shī bō luó
属我。’ 是菩萨摩诃萨由此观察，修行布施波罗
mì duō sù dé yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
蜜多速得圆满，疾证无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèizhūyǒuqíngzhōng bú fàn jiè suǒ yǐ
“是菩萨摩诃萨为诸有情终不犯戒。所以

zhě hé shì pú sà mó hē sà chángzuò cǐ niàn wǒ wèiyǒuqíng qiú
者何？是菩萨摩诃萨常作此念：‘我为有情求

qù wú shàngzhèngděng pú tí jué dìng bù yīngduànzhòngshēngmìng nǎi
趣无上正等菩提，决定不应断众生命乃

zhì xié jiàn yì dìng bù yīng qiú miào yù jìng jí zhūtiān lè yì dìng bù
至邪见，亦定不应求妙欲境及诸天乐，亦定不

yīng qiú èr shèng dì wéi zì jiě tuō shì pú sà mó hē sà yóu cǐ guān
应求二乘地唯自解脱。’ 是菩萨摩诃萨由此观

chá xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō sù dé yuánmǎn jí zhèng wú shàng
察，修行净戒波罗蜜多速得圆满，疾证无上

zhèngděng pú tí
正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèizhūyǒuqíng bù qǐ fèn huì jiǎ shǐ
“是菩萨摩诃萨为诸有情不起忿恚，假使

héngzāo huǐ bàng líng rǔ fēn jiě zhī²⁰ jié shòuzhū kǔ nǎo yì bù
恒遭毁谤、凌辱、分解支²⁰节、受诸苦恼，亦不

fā qǐ yī niàn è xīn suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà guānchá
发起一念恶心。所以者何？是菩萨摩诃萨观察

yī qiè shēng rú gǔ xiǎng sè rú jù mò bù yīng yú zhōngwàngshēng
一切声如谷响、色如聚沫，不应于中妄生

chēnhèn shì pú sà mó hē sà yóu cǐ guānchá xiū xíng ān rěn bō luó
瞋恨。是菩萨摩诃萨由此观察，修行安忍波罗

mì duō sù dé yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
蜜多速得圆满，疾证无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèizhūyǒuqíng qín qiú shàn fǎ nǎi zhì
“是菩萨摩诃萨为诸有情，勤求善法乃至

wú shàngzhèngděng pú tí yú qí zhōngjiāncháng bú xiè dài suǒ yǐ
无上正等菩提，于其中间常不懈怠。所以

zhě hé shì pú sà mó hē sà chángzuò shì niàn wǒ ruò xiè dài bù
者何？是菩萨摩诃萨常作是念：‘我若懈怠，不

²⁰ 大正藏：肢；永乐北藏及龙藏：支

néng jì bá yī qiè yǒu qíng lìng qí yuǎn lí shēng sǐ dà kǔ yì bù néng
能济拔一切有情令其远离生死大苦，亦不能
dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà yóu cǐ guān chá xiū xíng jīng
得一切智智。’是菩萨摩诃萨由此观察，修行精
jìn bō luó mì duō sù dé yuán mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
进波罗蜜多速得圆满，疾证无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèi zhū yǒu qíng qín xiū shèng dìng nǎi zhì
“是菩萨摩诃萨为诸有情，勤修胜定乃至

wú shàng zhèng děng pú tí zhōng bù fā qǐ tān chēn chī děng sǎn
无上正等菩提，终不发起贪、瞋、痴等散
dòng zhī xīn suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà cháng zuò cǐ niàn
动之心。所以者何？是菩萨摩诃萨常作此念：

wǒ ruò fā qǐ tān chēn chī děng sǎn dòng zhī xīn zé bù néng chéng
‘我若发起贪、瞋、痴等散动之心，则不能成

ráo yì tā shì yì bù néng zhèng suǒ qiú fó guǒ shì pú sà mó hē sà
饶益他事，亦不能证所求佛果。’是菩萨摩诃萨

yóu cǐ guān chá xiū xíng jìng lǜ bō luó mì duō sù dé yuán mǎn jí zhèng
由此观察，修行静虑波罗蜜多速得圆满，疾证

wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。

shì pú sà mó hē sà wèi zhū yǒu qíng bù lí bō rě bō luó mì
“是菩萨摩诃萨为诸有情，不离般若波罗蜜

duō nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí cháng qín xiū xué wēi miào shèng
多，乃至无上正等菩提，常勤修学微妙胜

huì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà cháng zuò cǐ niàn ruò lí
慧。所以者何？是菩萨摩诃萨常作此念：‘若离

bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒu qíng bù néng chéng shú yì bù néng
般若波罗蜜多，于诸有情不能成熟，亦不能

zhèng wú shàng pú tí shì pú sà mó hē sà yóu cǐ guān chá xiū xíng
证无上菩提。’是菩萨摩诃萨由此观察，修行

bō rě bō luó mì duō sù dé yuán mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú
般若波罗蜜多速得圆满，疾证无上正等菩

tí yóu cǐ yīn yuán suī yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng dōu wú zhēn shí
提。由此因缘，虽一切法自性皆空，都无真实

tǐ xiàng zuò yòng ér zhū pú sà mó hē sà zhòng qín xiū liù zhǒng bō
体相作用，而诸菩萨摩诃萨众，勤修六种波

luó mì duō zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí
罗蜜多，证得无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò cǐ liù zhǒng bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“若此六种波罗蜜多

wú chā bié xìng jiē shì bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu gù yún hé kě
无差别性，皆是般若波罗蜜多所摄受故，云何可

shuō bō rě bō luó mì duō yú wǔ bō luó mì duō wéi zuì wéi shèng wéi
说般若波罗蜜多于五波罗蜜多，为最为胜、为

zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng ? ”
尊为高、为妙为微妙、为上为无上？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō bù shī
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。布施

děng liù bō luó mì duō wú chā bié xìng jiē shì bō rě bō luó mì duō suǒ
等六波罗蜜多无差别性，皆是般若波罗蜜多所

shè shòu gù ruò wú bō rě bō luó mì duō bù shī děng wǔ bù dé míng
摄受故。若无般若波罗蜜多，布施等五不得名

wéi bō luó mì duō yào yī bō rě bō luó mì duō bù shī děng wǔ nǎi dé
为波罗蜜多；要依般若波罗蜜多，布施等五乃得

míng wéi bō luó mì duō
名为波罗蜜多。

shàn xiàn dāng zhī rú yǒu qíng lèi suī yǒu zhǒng zhǒng shēn sè
“善现当知！如有情类，虽有种种身色

chā bié ruò wǎng qīn jìn miào gāo shān wáng xián tóng yī sè rú shì qián
差别，若往亲近妙高山王咸同一色。如是前

wǔ bō luó mì duō suī yǒu zhǒng zhǒng pǐn lèi chā bié ér wéi bō rě bō
五波罗蜜多，虽有种种品类差别，而为般若波

luó mì duō suǒ shè shòu gù jiē yóu bō rě bō luó mì duō xiū chéng mǎn
罗蜜多所摄受故，皆由般若波罗蜜多修成满

gù jiē rù bō rě bō luó mì duō bù kě shī shè chā bié míng xìng yòu
故，皆入般若波罗蜜多，不可施設差别名姓。又

qián wǔ zhǒng bō luó mì duō yī zhǐ bō rě bō luó mì duō fāng néng
前五种波罗蜜多，依止般若波罗蜜多，方能

zhèng dé yī qiè zhì zhì nǎi dé míng wéi dào bī àn zhě shì gù liù zhǒng
证得一切智智，乃得名为到彼岸者，是故六种

bō luó mì duō jiē tóng yī wèi xìng wú chā bié bù kě shī shè cǐ shì
波罗蜜多，皆同一味，性无差别，不可施設此是

bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé rú shì liù zhǒng
布施乃至般若波罗蜜多。所以者何？如是六种

bō luó mì duō jiē néng zhèng dé yī qiè zhì zhì néng dào bī àn xìng
波罗蜜多，皆能证得一切智智，能到彼岸，性

wú chā bié yóu shì yīn yuán bù shī děng liù bù kě shī shè míng xìng yǒu
无差别，由是因缘，布施等六不可施設名姓有
yì
异。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán bō luó mì duō jí yī qiè fǎ
具寿善现复白佛言：“波罗蜜多及一切法，
ruò suí shí yì jiē wú cǐ bǐ shèng liè chā bié hé yuán gù shuō bō rě
若随实义皆无此彼胜劣差别，何缘故说般若
bō luó mì duō yú wǔ bō luó mì duō wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo
波罗蜜多于五波罗蜜多，为最为胜、为尊为高、
wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
为妙为微妙、为上为无上？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò suí
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。若随
shí yì bō luó mì duō jí yī qiè fǎ jiē wú cǐ bǐ shèng liè chā bié
实义，波罗蜜多及一切法，皆无此彼胜劣差别，
dàn yī shì sù yán shuō zuò yòng shuō yǒu cǐ bǐ shèng liè chā bié shī shè
但依世俗言说作用，说有此彼胜劣差别。施設
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wèi yù dù tuō zhū yǒu qíng lèi shì
布施乃至般若波罗蜜多，为欲度脱诸有情类世
sú zuò yòng shēng lǎo bìng sǐ rán zhū yǒu qíng shēng lǎo bìng sǐ jiē fēi shí
俗作用生老病死，然诸有情生老病死皆非实
yǒu dàn jiǎ shī shè suǒ yǐ zhě hé yǒu qíng wú gù dāng zhī zhū fǎ yì
有但假施設。所以者何？有情无故，当知诸法亦
wú suǒ yǒu shēn shēn bō rě bō luó mì duō dá yī qiè fǎ dōu wú suǒ yǒu
无所有，甚深般若波罗蜜多达一切法都无所有，
néng bá yǒu qíng shì sù zuò yòng shēng lǎo bìng sǐ yóu cǐ gù shuō bō rě
能拔有情世俗作用生老病死，由此故说般若
bō luó mì duō yú wǔ bō luó mì duō wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo
波罗蜜多于五波罗蜜多，为最为胜、为尊为高、
wéi miào wéi wēi miào wéi shàng wéi wú shàng
为妙为微妙、为上为无上。

shàn xiàn dāng zhī rú zhuàn lún wáng suǒ yǒu nǚ bǎo yú rén
“善现当知！如转轮王所有女宝于人
zhōng nǚ wéi zuì wéi shèng wéi zūn wéi gāo wéi miào wéi wēi miào
中女，为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、
wéi shàng wéi wú shàng rú shì bō rě bō luó mì duō yú qián wǔ zhǒng bō
为上为无上，如是般若波罗蜜多于前五种波

luó mì duō wéi zuì wéishèng wéi zūn wéigāo wéimiào wéi wēimiào
罗蜜多，为最为胜、为尊为高、为妙为微妙、
wéishàngwéi wú shàng
为上为无上。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú lái hé yuándànshuòzànshuō
具寿善现复白佛言：“如来何缘但数赞说

shèshēn bō rě bō luó mì duō yú bù shī děng bō luó mì duō wéi zuì wéi
甚深般若波罗蜜多于布施等波罗蜜多，为最为
shèng wéi zūn wéigāo wéimiào wéi wēimiào wéishàngwéi wú shàng
胜、为尊为高、为妙为微妙、为上为无上？”

fó gàoshànxiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō pǔ néngshèshòu
佛告善现：“由此般若波罗蜜多普能摄受

yī qièshàn fǎ hé hé qù rù yī qiè zhì zhì ān zhù bú dòng yǐ wú
一切善法，和合趣入一切智智，安住不动，以无
suǒ dé wéifāngbiàn gù
所得为方便故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多

yú zhūshàn fǎ yǒu qǔ shě fǒu
于诸善法有取舍不？”

fó yán fú yě rú shì bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú
佛言：“不也！如是般若波罗蜜多于一切法无

qǔ wú shě hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng dōu wú²¹ kě
取无舍。何以故？以一切法自性皆空，都无²¹可
qǔ bù kě shě gù
取、不可舍故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多

yú hé děng fǎ wú qǔ wú shě
于何等法无取无舍？”

fó gàoshànxiàn rú shì bō rě bō luó mì duō yú sè nǎi zhì
佛告善现：“如是般若波罗蜜多，于色乃至

yī qiè zhì zhì wú qǔ wú shě
一切智智无取无舍。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多，

²¹ 大正藏：不；永乐北藏及龙藏：无

yún hé yú sè guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì wú qǔ wú shě
云何于色广说乃至一切智智无取无舍？”

fó gào shàn xiàn rú shì bō rě bō luó mì duō bù sī wéi sè
佛告善现：“如是般若波罗蜜多，不思惟色
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì shì gù yú sè guǎngshuō nǎi zhì yī qiè
广说乃至一切智智，是故于色广说乃至一切
zhì zhì wú qǔ wú shě
智智无取无舍。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“云何般若波罗蜜多，
bù sī wéi sè guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì
不思惟色广说乃至一切智智？”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yú sè nǎi zhì yī
佛告善现：“由此般若波罗蜜多于色乃至一
qiè zhì zhì bù sī wéi yī qiè xiàng yì bù sī wéi yī qiè suǒ yuán
切智智，不思惟一切相，亦不思惟一切所缘，
shì gù yú sè guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì jiē bù sī wéi
是故于色广说乃至一切智智皆不思惟。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà bù sī wéi
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨不思惟
sè guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì yún hé zēng zhǎng suǒ zhòng shàngēn
色广说乃至一切智智，云何增长所种善根？
ruò bù zēng zhǎng suǒ zhòng shàngēn yún hé yuán mǎn bō luó mì duō
若不增长所种善根，云何圆满波罗蜜多？
ruò bù yuán mǎn bō luó mì duō yún hé zhèng dé yī qiè zhì zhì
若不圆满波罗蜜多，云何证得一切智智？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà bù sī wéi sè guǎngshuō
佛告善现：“若菩萨摩诃萨不思惟色广说
nǎi zhì yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà biàn néng zēng zhǎng suǒ zhòng
乃至一切智智，是菩萨摩诃萨便能增长所种
shàngēn suǒ zhòng shàngēn dé zēng zhǎng gù biàn néng yuán mǎn bō luó mì
善根。所种善根得增长故便能圆满波罗蜜
duō bō luó mì duō dé yuán mǎn gù biàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
多，波罗蜜多得圆满故便能证得一切智智。
suǒ yī zhě hé zhū pú sà mó hē sà yào yú zhū sè guǎngshuō nǎi zhì
所以者何？诸菩萨摩诃萨要于诸色广说乃至
yī qiè zhì zhì néng bù sī wéi nǎi néng jù zú xiū zhū pú sà mó hē sà
一切智智能不思惟，乃能具足修诸菩萨摩诃萨

xíng zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
行，证得无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù zhū pú sà mó
具寿善现复白佛言：“何因缘故，诸菩萨摩

hē sà yào yú zhū sè guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì néng bù sī wéi
诃萨要于诸色广说乃至一切智智能不思惟，

fāngnéng jù zú xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé wú shàngzhèng
方能具足修诸菩萨摩诃萨行，证得无上正

děng pú tí
等菩提。”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ruò sī wéi sè guǎngshuō
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨若思惟色广说

nǎi zhì yī qiè zhì zhì zé yǒusuǒ dé yǒusuǒ dé gù biànzhūósān jiè ruò
乃至一切智智则有所得，有所得故便著三界，若

zhuósān jiè bù néng jù zú xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé wú
著三界，不能具足修诸菩萨摩诃萨行，证得无

shàngzhèngděng pú tí ruò pú sà mó hē sà bù sī wéi sè guǎngshuō
上正等菩提。若菩萨摩诃萨不思惟色广说

nǎi zhì yī qiè zhì zhì biàn wú suǒ dé wú suǒ dé gù bù zhuósān jiè yǐ
乃至一切智智便无所得，无所得故不著三界，以

yú sān jiè bù shēngzhuó gù biànnéng jù zú xiū zhū pú sà mó hē sà
于三界不生著故，便能具足修诸菩萨摩诃萨

xíng zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí shì gù shànxiàn ruò pú
行，证得无上正等菩提。是故，善现，若菩

sà mó hē sà yù néng jù zú xiū zhū pú sà mó hē sà xíng jí zhèng wú
萨摩诃萨欲能具足修诸菩萨摩诃萨行，疾证无

shàngzhèngděng pú tí dāng qín xiū xuéshēnshēn bō rě bō luó mì duō
上正等菩提，当勤修学甚深般若波罗蜜多，

bù yīng sī wéirǎnzhuózhū fǎ
不应思惟染著诸法。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà yù qín xiū
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨欲勤修

xuéshēnshēn bō rě bō luó mì duō dāng yú hé zhù
学甚深般若波罗蜜多，当于何住？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù qín xiū xuéshēnshēn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨欲勤修学甚深

bō rě bō luó mì duō bù yīngzhù sè guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì
般若波罗蜜多，不应住色，广说乃至一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù zhū pú sà mó
具寿善现复白佛言：“何因缘故，诸菩萨摩

hē sà yù qín xiū xué shènshēn bō rě bō luó mì duō bù yīng zhù sè
诃萨欲勤修学甚深般若波罗蜜多，不应住色

guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì
广说乃至一切智智？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng qín xiū xué shènshēn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨能勤修学甚深

bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú zhí zhuó gù bù yīng zhù sè
般若波罗蜜多，于一切法无执著故，不应住色

guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà
广说乃至一切智智。所以者何？是菩萨摩诃萨

bú jiàn yǒu fǎ kě yú qí zhōng ér qǐ zhí zhuó jí kě ān zhù rú shì
不见有法可于其中而起执著及可安住。如是，

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ wú zhí zhuó jí wú ān zhù ér wéi fāng
善现，诸菩萨摩诃萨以无执著及无安住而为方

biàn néng qín xiū xué shènshēn bō rě bō luó mì duō
便，能勤修学甚深般若波罗蜜多。

shànxiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn ruò
“善现当知！若菩萨摩诃萨作如是念：‘若

néng rú shì wú suǒ zhí zhuó wú suǒ ān zhù jīng qín xiū xué shènshēn bō
能如是无所执著、无所安住，精勤修学甚深般

rě bō luó mì duō shì xiū bō rě bō luó mì duō shì xíng bō rě bō luó
若波罗蜜多，是修般若波罗蜜多，是行般若波罗

mì duō wǒ néng rú shì wú suǒ zhí zhuó wú suǒ ān zhù jīng qín xiū
蜜多。我能如是无所执著、无所安住，精勤修

xué shènshēn bō rě bō luó mì duō shì xiū bō rě bō luó mì duō shì xíng
学甚深般若波罗蜜多，是修般若波罗蜜多，是行

bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà yóu rú shì niàn qǔ xiàng zhí
般若波罗蜜多。’是菩萨摩诃萨由如是念取相执

zhuó yuǎn lí bō rě bō luó mì duō ruò yuǎn lí bō rě bō luó mì duō
著，远离般若波罗蜜多。若远离般若波罗蜜多，

zé yuǎn lí bù shī bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì suǒ
则远离布施波罗蜜多广说乃至一切智智。所

yǐ zhě hé shènshēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ wú suǒ zhí
以者何？甚深般若波罗蜜多于一切法无所执

zhuó fēi shēn bō rě bō luó mì duō yǒu zhí zhuó zhě jí zhí zhuó xìng suǒ
著，非深般若波罗蜜多有执著者及执著性。所

yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō dōu wú zì xìng kě yú zhū fǎ
以者何？甚深般若波罗蜜多都无自性可于诸法
yǒu suǒ zhí zhuó shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō
有所执著。是故，善现，诸菩萨摩诃萨行深般
rě bō luó mì duō yú yī qiè fǎ jí shēn bō rě bō luó mì duō jiē wú
若波罗蜜多，于一切法及深般若波罗蜜多皆无
zhí zhuó
执著。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí qǐ rú shì xiǎng cǐ shì bō rě bō luó mì duō wǒ xíng
蜜多时，起如是想：‘此是般若波罗蜜多，我行
bō rě bō luó mì duō jí shì biàn xíng zhū fǎ shí xiàng shì pú sà mó
般若波罗蜜多，即是遍行诸法实相。’是菩萨摩
hē sà yóu qǐ cǐ xiǎng biàn tuì bō rě bō luó mì duō ruò tuì bō rě
诃萨由起此想，便退般若波罗蜜多。若退般若
bō luó mì duō zé tuì bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì
波罗蜜多，则退布施波罗蜜多广说乃至一切智
zhì suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì yī qiè zhǒng bái
智。所以者何？甚深般若波罗蜜多是一切种白
fǎ gēnběn ruò tuì bō rě bō luó mì duō zé wéi tuì shī yī qiè bái fǎ
法根本，若退般若波罗蜜多，则为退失一切白法。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn shèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨作如是念：‘甚

shēn bō rě bō luó mì duō shè shòu bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi
深般若波罗蜜多，摄受布施波罗蜜多广说乃
zhì yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà tuì shī bō rě bō luó mì duō
至一切智智。’是菩萨摩诃萨退失般若波罗蜜多，
ruò tuì shī bō rě bō luó mì duō zé bù néng shè shòu bù shī bō luó mì
若退失般若波罗蜜多，则不能摄受布施波罗蜜
duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé fēi lí bō rě bō
多广说乃至一切智智。所以者何？非离般若波
luó mì duō néng biàn shè shòu pú tí fēn fǎ jí néng zhèng dé yī qiè zhì
罗蜜多能遍摄受菩提分法，及能证得一切智
zhì
智。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn ān
“善现当知！若菩萨摩诃萨作如是念：‘安

zhù bō rě bō luó mì duō biàn yú wú shàngzhèngděng pú tí dìng dé shòu
住般若波罗蜜多，便于无上正等菩提定得授
jì 记。’ shì pú sà mó hē sà yóuzuò shì niàn tuì shī bō rě bō luó mì
是菩萨摩诃萨由作是念，退失般若波罗蜜
duō ruò tuì shī bō rě bō luó mì duō biàn yú wú shàngzhèngděng pú
多。若退失般若波罗蜜多，便于无上正等菩
tí bù kānshòu jì suǒ yǐ zhě hé fēi lí bō rě bō luó mì duō kě
提不堪受²²记。所以者何？非离般若波罗蜜多可
yú wú shàngzhèngděng pú tí yǒu dé shòu jì
于无上正等菩提有得受²³记。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn ān
“善现当知！若菩萨摩诃萨作如是念：‘安

zhù bō rě bō luó mì duō zé néng yǐn fā bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
住般若波罗蜜多，则能引发布施波罗蜜多，乃至
néng yǐn fā dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shì pú sà mó hē
能引发大慈、大悲、大喜、大舍。’ shì pú sà mó hē
是菩萨摩诃
sà yóu rú shì niàn zé tuì shī bō rě bō luó mì duō ruò tuì shī bō rě
萨由如是念，则退失般若波罗蜜多，若退失般若
bō luó mì duō zé bù néng yǐn fā bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bù
波罗蜜多，则不能引发布施波罗蜜多，乃至不
néng yǐn fā dà cí dà bēi dà xǐ dà shě suǒ yǐ zhě hé fēi
能引发大慈、大悲、大喜、大舍。所以者何？非
lí bō rě bō luó mì duō ér néng yǐn fā ān zhùshèng fǎ
离般若波罗蜜多，而能引发安住胜法。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà zuò rú shì niàn fó
“善现当知！若菩萨摩诃萨作如是念：‘佛

zhī zhū fǎ wú shèshòuxiàng zì zhèng wú shàngzhèngděng pú tí dé pú
知诸法无摄受相，自证无上正等菩提。得菩
tí yǐ wèizhū yǒuqíng xuānshuō kāi shì zhū fǎ shí xiàng shì pú sà mó
提已，为诸有情宣说开示诸法实相。’ shì pú sà mó
是菩萨摩
hē sà yóu rú shì niàn zé wéi tuì shī shèshēn bō rě bō luó mì duō
诃萨由如是念，则为退失甚深般若波罗蜜多。
suǒ yǐ zhě hé rú lái yú fǎ wú zhī wú jué wú shuō wú shì
所以者何？如来于法无知、无觉、无说、无示。
suǒ yǐ zhě hé zhū fǎ shí xìng bù kě zhī jué bù kě shī shè yún hé
所以者何？诸法实性不可知觉、不可施設，云何

²² 大正藏：授；永乐北藏及龙藏：受

²³ 大正藏：授；永乐北藏及龙藏：受

dé yǒu zhī jué shuō shì yī qiè fǎ zhě ruò yán shí yǒu zhī jué shuō shì
得有知觉、说示一切法者？若言实有知觉说示
yī qiè fǎ zhě wú yǒu shì chù
一切法者，无有是处。”

ěr shí jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨
mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō yún hé dāng dé lí rú shì děng
摩诃萨行深般若波罗蜜多，云何当得离如是等
zhǒngzhǒngguò shī
种种过失？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō zuò rú shì niàn yī qiè fǎ wú suǒ yǒu bù kě qǔ ruò fǎ
多，作如是念：‘一切法无所有、不可取，若法
wú suǒ yǒu bù kě qǔ zé wú yǒu néng xiàn děng jué zhě yì wú yǒu
无所有、不可取，则无有能现等觉者，亦无有
néng xuān shuō kāi shì ruò néng rú shì xíng shì xíngshēn bō rě bō luó
能宣说开示。’若能如是行，是行深般若波罗
mì duō lí zhū guò shī ruò pú sà mó hē sà zhuó wú suǒ yǒu bù kě qǔ
蜜多离诸过失。若菩萨摩诃萨著无所有、不可取
fǎ zé lí bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō
法，则离般若波罗蜜多。所以者何？甚深般若波
luó mì duō yú yī qiè fǎ wú suǒ zhí zhuó wú suǒ shè shòu ruò yú zhū
罗蜜多，于一切法无所执著、无所摄受，若于诸
fǎ yǒu suǒ zhí zhuó yǒu suǒ shè shòu zé lí bō rě bō luó mì duō
法有所执著、有所摄受，则离般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán bō rě bō luó mì duō yú bō
具寿善现复白佛言：“般若波罗蜜多于般
rě bō luó mì duō wéi yuǎn lí wéi bù yuǎn lí nǎi zhì bù shī bō luó
若波罗蜜多为远离、为不远离？乃至布施波罗
mì duō yú bù shī bō luó mì duō wéi yuǎn lí wéi bù yuǎn lí guǎng
蜜多于布施波罗蜜多为远离、为不远离？广
shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì yú yī qiè zhì zhì wéi yuǎn lí wéi bù yuǎn lí
说乃至一切智智于一切智智为远离、为不远离？
shì zūn ruò bō rě bō luó mì duō yú bō rě bō luó mì duō shè yuǎn lí
世尊！若般若波罗蜜多于般若波罗蜜多设远离、
shè bù yuǎn lí yún hé pú sà mó hē sà néng wú zhí zhuó yǐn fā bō rě
设不远离，云何菩萨摩诃萨能无执著引发般若

bō luó mì duō rú shì nǎi zhì ruò bù shī bō luó mì duō yú bù shī bō
波罗蜜多？如是乃至若布施波罗蜜多于布施波
luó mì duō shè yuǎn lí shè bù yuǎn lí yún hé pú sà mó hē sà néng
罗蜜多设远离、设不远离，云何菩萨摩诃萨能
wú zhí zhuó yīn fā bù shī bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì ruò yī qiè
无执著引发布施波罗蜜多？广说乃至若一切
zhì zhì yú yī qiè zhì zhì shè yuǎn lí shè bù yuǎn lí yún hé pú sà
智智于一切智智设远离、设不远离，云何菩萨
mó hē sà néng wú zhí zhuó yīn fā yī qiè zhì zhì
摩诃萨能无执著引发一切智智？”

fó gào shàn xiàn bō rě bō luó mì duō yú bō rě bō luó mì duō
佛告善现：“般若波罗蜜多于般若波罗蜜多

fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shì gù pú sà mó hē sà néng wú zhí zhuó
非远离、非不远离，是故菩萨摩诃萨能无执著
yīn fā bō rě bō luó mì duō rú shì nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yú
引发般若波罗蜜多。如是乃至布施波罗蜜多于
bù shī bō luó mì duō fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shì gù pú sà mó
布施波罗蜜多非远离、非不远离，是故菩萨摩
hē sà néng wú zhí zhuó yīn fā bù shī bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì
诃萨能无执著引发布施波罗蜜多。广说乃至
yī qiè zhì zhì yú yī qiè zhì zhì fēi yuǎn lí fēi bù yuǎn lí shì gù
一切智智于一切智智非远离、非不远离，是故
pú sà mó hē sà néng wú zhí zhuó yīn fā yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé
菩萨摩诃萨能无执著引发一切智智。所以者何？
fēi jí zì xìng fēi lí zì xìng ér néng yīn fā ān zhù zì xìng
非即自性，非离自性，而能引发安住自性。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō bù zhí zhuó sè wèi cǐ shì sè cǐ sè shǔ bǐ guǎngshuō
蜜多，不执著色，谓此是色、此色属彼，广说
nǎi zhì yì bù zhí zhuó yī qiè zhì zhì wèi cǐ shì yī qiè zhì zhì cǐ yī
乃至亦不执著一切智智，谓此是一切智智、此一
qiè zhì zhì shǔ bǐ shì pú sà mó hē sà yú rú shì yī qiè fǎ wú zhí
切智智属彼。是菩萨摩诃萨于如是一切法无执
zhuó gù biàn néng yīn fā bō rě bō luó mì duō nǎi zhì néng yīn fā yī
著故，便能引发般若波罗蜜多，乃至能引发一
qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
切智智。所以者何？若菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō yú zhū fǎ zhōng yǒu suǒ zhí zhuó wèi cǐ shì fǎ cǐ fǎ
罗蜜多，于诸法中有所执著，谓此是法、此法
shǔ bǐ zé bù néng suí yì yīn fā ān zhù shū shèng gōng dé
属彼，则不能随意引发安住殊胜功德。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō bù guān sè ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ
蜜多，不观色若常若无常、若乐若苦、若我

ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò kōng ruò bù kōng ruò yuǎn lí ruò
若无我、若净若不净、若空若不空、若远离若

bù yuǎn lí nǎi zhì bù guān yī qiè zhì zhì ruò cháng ruò wú cháng ruò
不远离，乃至不观一切智智若常若无常、若

lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò kōng ruò bù kōng
乐若苦、若我若无我、若净若不净、若空若不空、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí shì pú sà mó hē sà yú rú shì yī qiè fǎ
若远离若不远离，是菩萨摩诃萨于如是一切法

bù guān chá biàn yīn fā bō rě bō luó mì duō nǎi zhì néng yīn fā yī
不观察，便引发般若波罗蜜多，乃至能引发一

qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
切智智。所以者何？若菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō yú zhū fǎ zhōng yǒu suǒ guān chá ruò cháng ruò wú cháng ruò
罗蜜多，于诸法中有所观察若常若无常、若

lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò kōng ruò bù kōng
乐若苦、若我若无我、若净若不净、若空若不空、

ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí zé bù néng suí yì yīn fā ān zhù shū shèng
若远离若不远离，则不能随意引发安住殊胜

gōng dé
功德。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō zé wéi xiū xíng bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yì wéi
蜜多，则为修行布施波罗蜜多，广说乃至亦为

xiū xíng yī qiè zhì zhì
修行一切智智。

fù cì shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō suí suǒ xíng
“复次，善现，甚深般若波罗蜜多随所行

chù yī qiè suǒ yǒu bō luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ jiē xī
处，一切所有波罗蜜多，及余一切菩提分法皆悉

suí xíng shèns hēn bō rě bō luó mì duō suí suǒ zhì chù yī qiè suǒ yǒu bō
随 行。甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 随 所 至 处，一 切 所 有 波
luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ jiē xī suí zhì rú zhuàn lún
罗 蜜 多 及 余 一 切 菩 提 分 法 皆 悉 随 至。如 转 轮
wáng suí suǒ xíng chù sì bù yǒng jūn jiē xī suí xíng rú zhuàn lún wáng
王 随 所 行 处，四 部 勇 军 皆 悉 随 行，如 转 轮 王
suí suǒ zhì chù sì bù yǒng jūn jiē xī suí zhì shèns hēn bō rě bō luó
随 所 至 处，四 部 勇 军 皆 悉 随 至。甚 深 般 若 波 罗
mì duō yì fù rú shì suí yǒu suǒ xíng jí yǒu suǒ zhì bù shì děng wǔ bō
蜜 多 亦 复 如 是，随 有 所 行 及 有 所 至，布 施 等 五 波
luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ jiē xī suí zhú jiū jìng zhì yú yī
罗 蜜 多 及 余 一 切 菩 提 分 法 皆 悉 随 逐，究 竟 至 于 一
qiè zhì zhì rú shàn yù zhě jià sì mǎ chē lìng bì xiǎn lù xíng yú zhèng
切 智 智。如 善 御 者 驾 驷 马 车，令 避 险 路 行 于 正
dào suí běn yì yù néng wǎng suǒ zhì shèns hēn bō rě bō luó mì duō yì
道，随 本 意 欲 能 往 所 至。甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 亦
fù rú shì shàn yù yī qiè bō luó mì duō jí yú suǒ yǒu pú tí fēn fǎ
复 如 是，善 御 一 切 波 罗 蜜 多 及 余 所 有 菩 提 分 法，
lìng bì shēng sǐ niè pán xiǎn lù xíng yú zì lì lì tā zhèng dào zhì běn
令 避 生 死 涅 槃 险 路，行 于 自 利 利 他 正 道，至 本
suǒ qiú yī qiè zhì zhì
所 求 一 切 智 智。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán zhū pú sà mó hē sà yún hé
尔 时，善 现 便 白 佛 言：“诸 菩 萨 摩 诃 萨 云 何

wéi dào yún hé fēi dào
为 道？云 何 非 道？”

fó gào shàn xiàn ruò shēng wén dào ruò dú jué dào ruò yì
佛 告 善 现：“若 声 闻 道、若 独 觉 道、若 异

shēng dào fēi zhū pú sà mó hē sà dào yī cǐ bù néng wǎng yī qiè zhì
生 道，非 诸 菩 萨 摩 诃 萨 道，依 此 不 能 往 一 切 智

zhì gù shèns hēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐn yī qiè pú tí fēn fǎ shì
智 故；甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 所 引 一 切 菩 提 分 法，是

zhū pú sà mó hē sà dào yī cǐ dìng néng wǎng yī qiè zhì zhì gù
诸 菩 萨 摩 诃 萨 道，依 此 定 能 往 一 切 智 智 故。”

jù shòu shàn xiàn fù bō fó yán shèns hēn bō rě bō luó mì duō
具 寿 善 现 复 白 佛 言：“甚 深 般 若 波 罗 蜜 多

chū xiàn shì jiān néng wéi dà shì suǒ wèi shì xiàn yī qiè pú sà mó hē sà
出 现 世 间 能 为 大 事，所 谓 示 现 一 切 菩 萨 摩 诃 萨

zhòngdào fēi dàoxiàng lìng zhū pú sà mó hē sà zhòng zhī dào fēi
众道、非道相，令诸菩萨摩诃萨众知道、非
dào jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
道，疾能证得一切智智。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō shènsēn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。甚深

bō rě bō luó mì duōchūxiàn shì jiānnéngwéi dà shì suǒ wèi shì xiàn yī
般若波罗蜜多出现世间能为大事，所谓示现一

qiè pú sà mó hē sà zhòngdào fēi dàoxiàng lìng zhū pú sà mó hē sà
切菩萨摩诃萨众道、非道相，令诸菩萨摩诃萨

zhòng zhī dào fēi dào jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
众知道、非道，疾能证得一切智智。

fù cì shànxiàn shènsēn bō rě bō luó mì duōchūxiàn shì
“复次，善现，甚深般若波罗蜜多出现世

jiānnéngwéi dà shì suǒ wèi dù tuō wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng lìng
间能为大事，所谓度脱无量无数无边有情，令

huòshūshèng lì yì ān lè shànxiàndāng zhī shènsēn bō rě bō luó
获殊胜利益安乐。善现当知！甚深般若波罗

mì duō suī zuò wú biān lì lè tā shì ér yú cǐ shì wú suǒ qǔ zhuó
蜜多虽作无边利乐他事，而于此事无所取著。

shànxiàndāng zhī shènsēn bō rě bō luó mì duō suī néng shì xiànsuǒ zuò
善现当知！甚深般若波罗蜜多虽能示现所作

shì yè ér bù qǔ sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì bù qǔ yī
事业，而不取色、受、想、行、识，乃至不取一

qiè zhì zhì yì fù bù qǔ shēngwén dú jué suǒ zuò shì yè shànxiàn
切智智，亦复不取声闻、独觉所作事业。善现

dāng zhī shènsēn bō rě bō luó mì duō suī néng yǐn dǎo yī qiè pú sà
当知！甚深般若波罗蜜多，虽能引导一切菩萨

mó hē sà zhònglǐng qù wú shàngzhèngděng pú tí yuǎn lí shēngwén
摩诃萨众令趣无上正等菩提，远离声闻、

dú jué děng dì ér yú zhū fǎ wú shēng wú miè yǐ fǎ zhù xìng shì ²⁴ dìng
独觉等地，而于诸法无生无灭，以法住性是²⁴定

liàng gù
量故。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán shènsēn bō rě bō luó mì duō
尔时，善现复白佛言：“甚深般若波罗蜜多

²⁴ 大正藏：为；永乐北藏及龙藏：是

ruò yú zhū fǎ wú shēng wú miè yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
若于诸法无生无灭，云何菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí wèi zhū yǒu qíng yīng xíng bù shī yīng chí jìng jiè yīng
波罗蜜多时，为诸有情应行布施，应持净戒，应
qǐ ān rěn yīng qín jīng jìn yīng rù jìng lù yīng xiū bō rě
起安忍，应勤精进，应入静虑，应修般若？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yuán yī qiè zhì zhì wèi zhū yǒu qíng yīng xíng bù shī yīng chí jìng
多时，缘一切智智，为诸有情应行布施，应持净
jiè yīng qǐ ān rěn yīng qín jīng jìn yīng rù jìng lù yīng xiū bō rě
戒，应起安忍，应勤精进，应入静虑，应修般若。

shì pú sà mó hē sà chí cǐ shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu
是菩萨摩诃萨持此善根，与诸有情平等共有

huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí shì pú sà mó hē sà chí cǐ shàngēn
回向无上正等菩提。是菩萨摩诃萨持此善根，

huí xiàng wú shàng zhèng děng jué gù zé xiū liù zhǒng bō luó mì duō sù
回向无上正等觉故，则修六种波罗蜜多速

dé yuánmǎn yì xiū pú sà cí bēi xǐ shě sù dé yuánmǎn
得圆满，亦修菩萨慈、悲、喜、舍速得圆满，

yóu sī jí dé yī qiè zhì zhì nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò cháng bù
由斯疾得一切智智，乃至安坐妙菩提座，常不

yuǎn lí rú shì liù zhǒng bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà cháng bù
远离如是六种波罗蜜多。若菩萨摩诃萨常不

yuǎn lí rú shì liù zhǒng bō luó mì duō zé bù yuǎn lí yī qiè zhì zhì
远离如是六种波罗蜜多，则不远离一切智智。

shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé yī qiè zhì zhì
是故，善现，若菩萨摩诃萨欲疾证得一切智智，

dāng qín jīng jìn xiū xué liù zhǒng bō luó mì duō dāng²⁵ qín jīng jìn xiū xíng
当勤精进修学六种波罗蜜多，当²⁵勤精进修行

liù zhǒng bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà cháng qín jīng jìn xiū xué
六种波罗蜜多。若菩萨摩诃萨常勤精进修学、

xiū xíng rú shì liù zhǒng bō luó mì duō yī qiè shàngēn jí dé yuánmǎn
修行如是六种波罗蜜多，一切善根疾得圆满，

sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí shì gù shàn xiàn zhū pú sà mó
速证无上正等菩提。是故，善现，诸菩萨摩

²⁵ 大正藏：常；永乐北藏及龙藏：当

hē sà yīng yǔ liù zhǒng bō luó mì duōhénggòngxiāngyìng wú dé zàn shě
诃萨应与六种波罗蜜多恒共相应，无得暂舍。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà néng
尔时，善现便白佛言：“云何菩萨摩诃萨能与六种波罗蜜多常共相应，无时暂舍？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shí guān sè fēi xiāng
佛告善现：“若菩萨摩诃萨如实观色非相
yìng fēi bù xiāngyìng rú shí guānshòu xiǎng xíng shí fēi xiāngyìng
应非不相应，如实观受、想、行、识非相应

fēi bù xiāngyìng guǎngshuō nǎi zhì rú shí guān yī qiè zhì zhì fēi xiāngyìng
非不相应，广说乃至如实观一切智智非相应
fēi bù xiāngyìng shì pú sà mó hē sà néng yǔ liù zhǒng bō luó mì duō
非不相应，是菩萨摩诃萨能与六种波罗蜜多，

chánggòngxiāngyìng wú shí zànshě fù cì shànxiàn ruò pú sà
常共相应，无时暂舍。复次，善现，若菩萨
mó hē sà chángzuò shì niàn wǒ bù yīngzhù sè yì bù yīngzhù fēi sè
摩诃萨常作是念：“我不应住色，亦不应住非色，

guǎngshuō nǎi zhì wǒ bù yīngzhù yī qiè zhì zhì yì bù yīngzhù fēi yī qiè
广说乃至我不应住一切智智，亦不应住非一切
zhì zhì hé yǐ gù sè fēi néngzhù fēi suǒzhù guǎngshuō nǎi zhì
智智。何以故？色非能住、非所住，广说乃至

yī qiè zhì zhì yì fēi néngzhù fēi suǒzhù gù shì pú sà mó hē sà
一切智智亦非能住、非所住故。”是菩萨摩诃萨
néng yǔ liù zhǒng bō luó mì duō chánggòngxiāngyìng wú shí zànshě
能与六种波罗蜜多，常共相应无时暂舍。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng yǐ rú shì wú zhù
“善现当知！若菩萨摩诃萨能以如是无住
fāngbiàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà jí zhèng
方便，修行六种波罗蜜多，是菩萨摩诃萨疾证

wú shàngzhèngděng pú tí
无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī rú rén yù shí ān mò luó guǒ bàn nà suō
“善现当知！如人欲食庵没罗果、半娜娑

guǒ xiān qǔ qí zǐ zhòng zhí liángtián suí shí gài guànshǒu shì yíng lǐ
²⁶果，先取其子种植²⁷良田，随时溉灌守视营理，
jiàn cì shēngzhǎng yá jīng zhī yè shí jié hé hé biànyǒuhuāguǒ guǒ
渐次生长芽茎枝叶，时节和合便有华果，果
chéngshú yǐ qǔ ér shí zhī rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà
成熟已取而食之。如是，善现，诸菩萨摩诃萨
yù dé wú shàngzhèngděng pú tí xiānxué liù zhǒng bō luó mì duō fù
欲得无上正等菩提，先学六种波罗蜜多，复
yú yǒuqíng huò yǐ bù shī huò yǐ ài yǔ huò yǐ lì xíng huò yǐ tóng
于有情或以布施，或以爱语，或以利行，或以同
shì ér shèshòu zhī jì shèshòu yǐ jiào lìng ān zhù bù shī jìng jiè
事而摄受之。既摄受已，教令安住布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí lìng ān zhù sì
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，及令安住四
niànzhùděng pú tí fēn fǎ jì ān zhù yǐ jiě tuō yī qiè shēng sǐ dà
念住等菩提分法。既安住已，解脱一切生死大
kǔ zhèng dé chángzhù yǒng jì ān lè pú sà rú shì dāng dé wú shàng
苦，证得常住永寂安乐。菩萨如是当得无上
zhèngděng pú tí néng jìn wèi lái ráo yì yī qiè
正等菩提，能尽未来饶益一切。

shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù yú zhū fǎ bù jiǎ
“是故，善现，若菩萨摩诃萨欲于诸法不假
tā yuán ér zì jué wù yù néngchéngshú yī qiè yǒuqíng yù néngyán
他缘而自觉²⁸悟，欲能成熟一切有情，欲能严
jìng suǒ qiú fó tǔ yù jí ān zuò miào pú tí zuò yù néngxiáng fú zhū
净所求佛土，欲疾安坐妙菩提座，欲能降伏诸
è mó jūn yù jí zhèng dé yī qiè zhì zhì yù zhuàn fǎ lún dù yǒu
恶魔军，欲疾证得一切智智，欲转法轮，度有
qíngzhòng yīngxué liù zhǒng bō luó mì duō yǐ sì shè shì fāngbiànshè
情众，应学六种波罗蜜多，以四摄事方便摄
shòuzhū yǒuqíng lèi lìng qí jiě tuō shēng sǐ zhòng kǔ pú sà rú shì qín
受诸有情类，令其解脱生死众苦，菩萨如是勤
xiū xué shí yīng yú bō rě bō luó mì duō cháng qín xiū xué
修学时，应于般若波罗蜜多常勤修学。”

²⁶ 大正藏：婆；永乐北藏及龙藏：娑

²⁷ 大正藏：殖；永乐北藏及龙藏：植

²⁸ 大正藏：开；永乐北藏及龙藏：觉

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fó shuō pú sà yīng yú bō rě
具寿善现复白佛言：“佛说菩萨应于般若

bō luó mì duō qín xiū xué yé
波罗蜜多勤修学耶？”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì wǒ shuō pú sà yīng yú
佛言：“善现，如是！如是！我说菩萨应于

bō rě bō luó mì duō cháng qín xiū xué
般若波罗蜜多常勤修学。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà yù yú zhū fǎ dé dà
“善现当知！若菩萨摩诃萨欲于诸法得大

zì zài dāngxué bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō
自在，当学般若波罗蜜多。所以者何？甚深般

rě bō luó mì duō jù dà wēi lì néng lìng pú sà mó hē sà zhòng yú yī
若波罗蜜多具大威力，能令菩萨摩诃萨众于一

qiè fǎ dé dà zì zài shànxiàndāng zhī shēnshēn bō rě bō luó mì duō
切法得大自在。善现当知！甚深般若波罗蜜多

shì zhū shàn fǎ suǒ qù xiàng mén pì rú dà hǎi shì yī qiè shuǐ suǒ qù
是诸善法所趣向门。譬如大海是一切水所趣

xiàng mén shì gù shànxiàn ruò shēng wén shèng shàn nán zǐ děng
向门。是故，善现，若声闻乘善男子等，

ruò dú jué shèng shàn nán zǐ děng ruò wú shàng shèng shàn nán zǐ děng
若独觉乘善男子等，若无上乘善男子等，

jiē yīng yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō cháng qín xiū xué
皆应于此甚深般若波罗蜜多常勤修学。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨于深般若波罗

mì duō qín xiū xué shí yīng yú bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì
蜜多勤修学时，应于布施乃至般若波罗蜜多亦

cháng xiū xué nǎi zhì yīng yú yī qiè zhì zhì yì cháng xiū xué
常修学，乃至应于一切智智亦常修学。

shànxiàndāng zhī rú shàn shè rén jiǎ zhòu jiān gù zhí hǎo
“善现当知！如善射人，甲冑坚固、执好

gōng jiàn bú jù yuàn dí zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì shè shòu
弓箭，不惧怨敌。诸菩萨摩诃萨亦复如是，摄受

bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì fāng biàn shàn qiǎo
般若波罗蜜多广说乃至一切智智方便善巧，

yī qiè mó jūn wài dào tā lùn jiē bù néng fú shì gù shànxiàn
一切魔军、外道、他论皆不能伏。是故，善现，

ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmào fǎ
若菩萨摩诃萨欲得无上正等菩提，转妙法
lún dù yǒuqíngzhòng dāng qín xiū xuéshènshēn bō rě bō luó mì duō ruò
轮度有情众，当勤修学甚深般若波罗蜜多。若
pú sà mó hē sà cháng qín xiū xuéshènshēn bō rě bō luó mì duō biàn
菩萨摩诃萨常勤修学甚深般若波罗蜜多，便
wéiguò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn chánggòng hù niàn
为过去未来现在诸佛世尊常共护念。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà cháng
具寿善现即白佛言：“云何菩萨摩诃萨常
qín xiū xuéshènshēn bō rě bō luó mì duō biàn wéiguò qù wèi lái xiàn zài
勤修学甚深般若波罗蜜多，便为过去未来现在
zhū fó shì zūn chánggòng hù niàn
诸佛世尊常共护念？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cháng qín xiū xuéshènshēn
佛告善现：“若菩萨摩诃萨常勤修学甚深
bō rě bō luó mì duō jí néng xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng
般若波罗蜜多，即能修行布施、净戒、安忍、精
jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì gù
进、静虑、般若波罗蜜多广说乃至一切智智故，
wéiguò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn chánggòng hù niàn
为过去未来现在诸佛世尊常共护念。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà yún hé xiū
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨云何修
xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì
行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜
duō guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì biàn wéiguò qù wèi lái xiàn zài zhū
多广说乃至一切智智，便为过去未来现在诸
fó shì zūn chánggòng hù niàn
佛世尊常共护念？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī bō luó mì
佛告善现：“是菩萨摩诃萨修行布施波罗蜜
duō guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì shí guān bù shī bō luó mì duō nǎi
多广说乃至一切智智时，观布施波罗蜜多乃
zhì yī qiè zhì zhì jiē bù kě dé gù wéiguò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì
至一切智智皆不可得故，为过去未来现在诸佛世
zūn chánggòng hù niàn
尊常共护念。”

fù cì shànxiàn guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó yú shì pú
“复次，善现，过去未来现在诸佛，于是菩
sà mó hē sà suǒ suī cháng hù niàn ér bù yǐ sè shòu xiǎng xíng
萨摩诃萨所虽常护念，而不以色、受、想、行、
shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì gù xīng hù niàn yǐ sè nǎi zhì yī qiè
识广说乃至一切智智故兴护念，以色乃至一切
zhì zhì bù kě dé gù
智智不可得故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà suī duō
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨虽多
chù xué ér wú xué chù
处学而无学处。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà suī
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨虽
duō chù xué ér wú xué chù suǒ yǐ zhě hé shí wú yǒu fǎ kě lìng pú sà
多处学而无学处。所以者何？实无有法可令菩萨
mó hē sà zhòng yú zhōng xiū xué
摩诃萨众于中修学。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán fó wèi pú sà mó hē sà zhòng
尔时，善现复白佛言：“佛为菩萨摩诃萨众，
huò lüè huò guǎng xuān shuō liù zhǒng bō luó mì duō xiāng yīng zhī fǎ ruò
或略或广宣说六种波罗蜜多相应之法。若
pú sà mó hē sà yù dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún
菩萨摩诃萨欲得无上正等菩提，转妙法轮
dù yǒu qíng zhòng yú cǐ liù zhǒng bō luó mì duō xiāng yīng fǎ jiào ruò lüè
度有情众，于此六种波罗蜜多相应法教若略
ruò guǎng jiē yīng tīng wén shòu chí dú sòng lìng jí tōng lì jì
若广，皆应听闻、受持、读诵、令极通利，既
tōng lì yǐ rú lǐ sī wéi jì sī wéi yǐ shěn zhèng guān chá jì
通利已，如理思惟，既思惟已，审正观察，既
guān chá yǐ lìng xīn xīn suǒ yú suǒ yuán xiàng jiē bù fù zhuǎn
观察已，令心、心所于所缘相皆不复转。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō fù cì
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。复次，
shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú fó shì zūn suǒ shuō liù zhǒng bō luó mì
善现，诸菩萨摩诃萨于佛世尊所说六种波罗蜜
duō xiāng yīng fǎ jiào ruò lüè ruò guǎng qín xiū xué shí yīng yú zhū fǎ rú
多相应法教若略、若广勤修学时，应于诸法如

shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
实了知略、广之相。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà yú
尔时，善现便白佛言：“云何菩萨摩诃萨于

yī qiè fǎ rú shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
一切法如实了知略、广之相？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī sè zhēn rú
佛告善现：“若菩萨摩诃萨如实了知色真如

xiàng rú shí liǎo zhī shòu xiǎng xíng shí zhēn rú xiàng guǎngshuō
相，如实了知受、想、行、识真如相，广说

nǎi zhì rú shí liǎo zhī yī qiè zhì zhì zhēn rú xiàng shì pú sà mó hē sà
乃至如实了知一切智智真如相，是菩萨摩诃萨

yú yī qiè fǎ rú shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
于一切法如实了知略、广之相。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé sè zhēn rú xiàng yún
具寿善现复白佛言：“云何色真如相？云

hé shòu xiǎng xíng shí zhēn rú xiàng guǎngshuō nǎi zhì yún hé yī
何受、想、行、识真如相？广说乃至云何一

qiè zhì zhì zhēn rú xiàng zhū pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī ér yú
切智智真如相？诸菩萨摩诃萨如实了知而于

zhōngxué yú yī qiè fǎ rú shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
中学，于一切法如实了知略、广之相？”

fó gào shànxiàn sè zhēn rú wú shēng wú miè yì wú zhù yì
佛告善现：“色真如无生无灭，亦无住异

ér kě shī shè shì míng sè zhēn rú xiàng shòu xiǎng xíng shí zhēn
而可施設，是名色真如相；受、想、行、识真

rú wú shēng wú miè yì wú zhù yì ér kě shī shè shì míngshòu xiǎng
如无生无灭，亦无住异而可施設，是名受、想、

xíng shí zhēn rú xiàng guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì zhēn rú wú shēng
行、识真如相。广说乃至一切智智真如无生

wú miè yì wú zhù yì ér kě shī shè shì míng yī qiè zhì zhì zhēn rú
无灭，亦无住异而可施設，是名一切智智真如

xiàng zhū pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī dāng yú zhōngxué yú yī qiè
相。诸菩萨摩诃萨如实了知当于中学，于一切

fǎ rú shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
法如实了知略、广之相。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī sè shí
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如实了知色实

jì xiàng rú shí liǎo zhī shòu xiǎng xíng shí shí jì xiàng guǎng
际相，如实了知受、想、行、识实际相，广
shuō nǎi zhì rú shí liǎo zhī yī qiè zhì zhì shí jì xiàng shì pú sà mó hē
说乃至如实了知一切智智实际相，是菩萨摩诃
sà yú yī qiè fǎ rú shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
萨于一切法如实了知略、广之相。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé sè shí jì xiàng yún
尔时，善现便白佛言：“云何色实际相？云
hé shòu xiǎng xíng shí shí jì xiàng guǎng shuō nǎi zhì yún hé yī
何受、想、行、识实际相？广说乃至云何一
qiè zhì zhì shí jì xiàng zhū pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī ér yú
切智智实际相？诸菩萨摩诃萨如实了知而于
zhōng xué yú yī qiè fǎ rú shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
中学，于一切法如实了知略、广之相？”

fó gào shàn xiàn wú sè jì shì míng sè shí jì xiàng wú shòu
佛告善现：“无色际是名色实际相，无受、
xiǎng xíng shí jì shì míng shòu xiǎng xíng shí shí jì xiàng guǎng
想、行、识际是名受、想、行、识实际相，广
shuō nǎi zhì wú yī qiè zhì zhì jì shì míng yī qiè zhì zhì shí jì xiàng zhū
说乃至无一切智智际是名一切智智实际相。诸
pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī dāng yú zhōng xué yú yī qiè fǎ rú shí
菩萨摩诃萨如实了知当于中学，于一切法如实
liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
了知略、广之相。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī sè fǎ
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如实了知色法
jiè xiàng rú shí liǎo zhī shòu xiǎng xíng shí fǎ jiè xiàng guǎng
界相，如实了知受、想、行、识法界相，广
shuō nǎi zhì rú shí liǎo zhī yī qiè zhì zhì fǎ jiè xiàng shì pú sà mó hē
说乃至如实了知一切智智法界相，是菩萨摩诃
sà yú yī qiè fǎ rú shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
萨于一切法如实了知略、广之相。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé sè fǎ jiè xiàng yún
尔时，善现便白佛言：“云何色法界相？云
hé shòu xiǎng xíng shí fǎ jiè xiàng guǎng shuō nǎi zhì yún hé yī
何受、想、行、识法界相？广说乃至云何一
qiè zhì zhì fǎ jiè xiàng zhū pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī ér yú
切智智法界相？诸菩萨摩诃萨如实了知而于

zhōngxué yú yī qiè fǎ rú shí liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
中学，于一切法如实地了知略、广之相？”

fó gào shàn xiàn sè rú xū kōng wú zhàng wú ài wú
佛告善现：“色如虚空，无障、无碍、无
shēng wú miè wú duàn wú xù ér kě shī shè shì míng sè fǎ jiè
生、无灭、无断、无续而可施設，是名色法界
xiàng shòu xiǎng xíng shí rú xū kōng wú zhàng wú ài
相。受、想、行、识如虚空，无障、无碍、
wú shēng wú miè wú duàn wú xù ér kě shī shè shì míng shòu
无生、无灭、无断、无续而可施設，是名受、
xiǎng xíng shí fǎ jiè xiàng guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì rú xū
想、行、识法界相。广说乃至一切智智如虚
kōng wú zhàng wú ài wú shēng wú miè wú duàn wú xù
空，无障、无碍、无生、无灭、无断、无续
ér kě shī shè shì míng yī qiè zhì zhì fǎ jiè xiàng zhū pú sà mó hē
而可施設，是名一切智智法界相。诸菩萨摩诃
sà rú shí liǎo zhī dāng yú zhōngxué yú yī qiè fǎ rú shí liǎo zhī lüè
萨如实地了知当于中学，于一切法如实地了知略、
guǎng zhī xiàng
广之相。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà fù yún
尔时，善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨复云
hé yīng zhī yī qiè fǎ lüè guǎng zhī xiàng
何应知一切法略、广之相？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ
佛告善现：“若菩萨摩诃萨如实地了知一切法
bù hé bú sǎn shì pú sà mó hē sà yīng rú shì zhī yī qiè fǎ lüè
不合不散，是菩萨摩诃萨应如是知一切法略、
guǎng zhī xiàng
广之相。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán hé děng yī qiè fǎ bù hé bú
具寿善现便白佛言：“何等一切法不合不
sǎn
散？”

fó gào shàn xiàn sè bù hé bú sǎn shòu xiǎng xíng shí
佛告善现：“色不合不散，受、想、行、识
bù hé bú sǎn guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì bù hé bú sǎn tān yù
不合不散，广说乃至一切智智不合不散，贪欲、

chēn huì yú chī bù hé bú sàn yù jiè sè jiè wú sè jiè bù hé
瞋恚、愚痴不合不散，欲界、色界、无色界不合
bú sàn yǒuwéi jiè wú wéi jiè bù hé bú sàn suǒ yǐ zhě hé rú
不散，有为界、无为界不合不散。所以者何？如
shì zhū fǎ jiē wú zì xìng ruò wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu
是诸法皆无自性，若无自性则无所有，若无所有
zé bù kě shuō yǒu hé yǒu sàn zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ rú
则不可说有合有散。诸菩萨摩诃萨于一切法如
shì liǎo zhī zé néng liǎo zhī lüè guǎng zhī xiàng
是了知，则能了知略、广之相。”

大般若波罗蜜多经卷第五百二十四

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百二十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn fāng biàn shàn qiǎo pǐn dì èr shí liù zhī sān
第三分方便善巧品第二十六之三

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn rú shì míng wéi
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！如是名为
lüè shè bō rě bō luó mì duō zhū pú sà mó hē sà ruò yú zhōng xué néng
略摄般若波罗蜜多，诸菩萨摩诃萨若于中学能
duō suǒ zuò shì zūn rú shì lüè shè bō rě bō luó mì duō xīn xué pú
多所作。世尊！如是略摄般若波罗蜜多，新学菩
sà mó hē sà zhòng yīng yú zhōng xué nǎi zhì zhù dì shí dì zhū pú sà
萨摩诃萨众应于中学，乃至住第十地诸菩萨
mó hē sà yì yīng yú zhōng cháng qín xiū xué ruò pú sà mó hē sà néng
摩诃萨亦应于中常勤修学。若菩萨摩诃萨能
yú rú shì lüè shè bō rě bō luó mì duō cháng qín xiū xué yú yī qiè fǎ
于如是略摄般若波罗蜜多常勤修学，于一切法
néng rú shí zhī lüè guǎng zhī xiàng shì zūn rú shì lüè shè bō rě bō luó
能如实知略广之相。世尊！如是略摄般若波罗
mì duō wēi miào fǎ mén lì gēn pú sà mó hē sà zhòng nǎi néng wù rù
蜜多微妙法门，利根菩萨摩诃萨众乃能悟入。”

fó gào shàn xiàn rú shì fǎ mén zhū pú sà mó hē sà ruò lì
佛告善现：“如是法门，诸菩萨摩诃萨若利
gēn zhě ruò zhōng gēn zhě ruò dùn gēn zhě jiē néng wù rù rú shì fǎ
根者，若中根者，若钝根者，皆能悟入如是法
mén wú zhàng wú ài zhū pú sà mó hē sà dìng bù dìng gēn zhuān xīn xué
门无障无碍；诸菩萨摩诃萨定、不定根专心学
zhě jiē néng wù rù shàn xiàn dāng zhī rú shì fǎ mén wēi miào qīng jìng
者皆能悟入。善现当知！如是法门微妙清净，
zhū xiè dài zhě liè jīng jìn zhě shī zhèng niàn zhě sǎn dòng xīn zhě
诸懈怠者、劣精进者、失正念者、散动心者、
xí è huì zhě bù néng wù rù bú xiè dài zhě shèng jīng jìn zhě jù
习恶慧者不能悟入，不懈怠者、胜精进者、具

zhèngniànzhě shànshè xīn zhě xiū miào huì zhě nǎi néng wù rù shàn
正念者、善摄心者、修妙慧者乃能悟入。善
xiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà yù zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì zhǎn
现当知！若菩萨摩诃萨欲住菩萨不退转地展
zhuǎn nǎi zhì dì shí dì zhě dāng qín fāng biàn rù cǐ fǎ mén ruò pú sà
转乃至第十地者，当勤方便入此法门。若菩萨
mó hē sà yù jí zhèng dé yī qiè zhì zhì dāng qín fāng biàn rù cǐ fǎ
摩诃萨欲疾证得一切智智，当勤方便入此法
mén
门。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú cǐ bō rě bō luó
“善现当知！若菩萨摩诃萨如此般若波罗

mì duōshēnshēn jīng diǎn suǒ shuō ér xué shì pú sà mó hē sà zé néng
蜜多甚深经典所说而学，是菩萨摩诃萨则能
suí xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó
随学布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗
mì duō yì néng suí xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì néng suí
蜜多，亦能随学内空乃至无性自性空，亦能随
xué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì néng suí xué kǔ shèng dì nǎi zhì
学真如乃至不思議界，亦能随学苦圣谛乃至
dào shèng dì yì néng suí xué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì
道圣谛，亦能随学四念住乃至八圣道支，亦
néng suí xué sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng yì néng suí xué
能随学四静虑、四无量、四无色定，亦能随学
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì néng suí xué bā jiě tuō nǎi zhì
空、无相、无愿解脱门，亦能随学八解脱乃至
shí biàn chù yì néng suí xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì néng suí
十遍处，亦能随学极喜地乃至法云地，亦能随
xué tuó luó ní mén sān mó dì mén yì néng suí xué wǔ yǎn liù shén
学陀罗尼门、三摩地门，亦能随学五眼、六神
tōng yì néng suí xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì
通，亦能随学如来十力乃至十八佛不共法，亦
néng suí xué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì néng suí xué wú
能随学大慈、大悲、大喜、大舍，亦能随学无
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì néng suí xué yī qiè zhì dào xiàng zhì
忘失法、恒住舍性，亦能随学一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì yì néng suí xué yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì néng
一切相智，亦能随学一切菩萨摩诃萨行，亦能

suí xué zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yì néng suí xué yī qiè zhì zhì
随学诸佛无上正等菩提，亦能随学一切智智，
shì pú sà mó hē sà jì suí xué yǐ néng suí zhèng dé bù shī jìng jiè
是菩萨摩诃萨既随学已，能随证得布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，广说乃至
yī qiè zhì zhì
一切智智。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú cǐ bō rě bō luó
“善现当知！若菩萨摩诃萨如此般若波罗
mì duōshēnshēnjīngdiǎnsuǒshuō ér xué shì pú sà mó hē sà suǒyǒumó
蜜多甚深经典所说而学，是菩萨摩诃萨所有魔
shì jiē néng jué zhī suí qǐ jí miè shì gù shànxiàn ruò pú sà mó
事皆能觉知随起即灭。是故，善现，若菩萨摩
hē sà yù jí chúmiè yī qiè yè zhàng yù zhèngshè shòufāngbiànshàn
诃萨欲疾除灭一切业障，欲正摄受方便善
qiǎo dāngxué bō rě bō luó mì duō
巧，当学般若波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī ruò shí pú sà mó hē sà qín xíng xiū xí rú
“善现当知！若时菩萨摩诃萨勤行修习如
shì bō rě bō luó mì duō shì shí pú sà mó hē sà biàn wéi wú liàng wú
是般若波罗蜜多，是时菩萨摩诃萨便为无量无
biān shì jiè yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué xiàn zài zhù chí shuō zhèng
边世界一切如来、应、正等觉现在住持说正
fǎ zhě cháng gòng hù niàn suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài zhū
法者常共护念。所以者何？过去未来现在诸
fó wú bù jiē cóngshēnshēn bō rě bō luó mì duō ér chūshēng gù shì
佛，无不皆从甚深般若波罗蜜多而出生故。是
gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng xíng bō rě bō luó mì duō
故，善现，若菩萨摩诃萨能行般若波罗蜜多，
yīngzuò shì niàn guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó suǒ zhèng dé fǎ wǒ yì
应作是念：‘过去未来现在诸佛所证得法，我亦
dāngzhèng rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng qín xiū xué
当证。’如是，善现，诸菩萨摩诃萨应勤修学
shēnshēn bō rě bō luó mì duō ruò qín xiū xuéshēnshēn bō rě bō luó mì
甚深般若波罗蜜多，若勤修学甚深般若波罗蜜
duō jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shì gù shànxiàn zhū pú
多，疾证无上正等菩提。是故，善现，诸菩

sà mó hē sà chángyīng bù lí yī qiè zhì zhì xiāngyīngzuò yì xíngshēn
萨摩诃萨 常 应不离一切智智相应作意，行深
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó
“善现当知！若菩萨摩诃萨于深般若波罗

mì duō wú dào xiū xíng jīng tán zhǐ qǐng shì pú sà mó hē sà suǒ huò
蜜多，无倒修行，经弹指顷，是菩萨摩诃萨所获

fú jù qí liàngshènduō jiǎ shǐ yǒu néng fāng biàn shàn qiǎo jiào huà sān
福聚其量甚多。假使有能方便善巧，教化三

qiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng jīē lǐng ān zhù bù shī jìng jiè ān
千大千世界一切有情，皆令安住布施、净戒、安

rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō huò lǐng ān zhù qīng jìng
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，或令安住清净

jiě tuō jiě tuō zhì jiàn huò lǐng ān zhù yù liú nǎi zhì ā luó hàn guǒ
解脱、解脱智见，或令安住预流乃至阿罗汉果，

huò lǐng ān zhù dú jué pú tí shì rén suī huò wú biān fú jù ér yóu bù
或令安住独觉菩提，是人虽获无边福聚，而犹不

jí wú dào xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō jīng tán zhǐ qǐng suǒ dé
及无倒修行甚深般若波罗蜜多经弹指顷所得

fú jù suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě bō luó mì duō néng shēng yī
福聚。所以者何？甚深般若波罗蜜多，能生一

qiè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì
切布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜

duō néng shēng yī qiè qīng jìng jiě tuō jiě tuō zhì jiàn néng shēng yī
多，能生一切清净解脱、解脱智见，能生一

qiè yù liú nǎi zhì ā luó hàn guǒ néng shēng yī qiè dú jué pú tí guò
切预流乃至阿罗汉果，能生一切独觉菩提。过

qù wèi lái xiàn zài zhū fó wú bù jiē yóu shēn shēn bō rě bō luó mì duō
去未来现在诸佛，无不皆由甚深般若波罗蜜多，

ér dé chū xiàn dù tuō wú liàng wú biān yǒu qíng
而得出现度脱无量无边有情。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng cháng bù lí yī
“复次，善现，若菩萨摩诃萨能常不离一

qiè zhì zhì xiāngyīngzuò yì xíng shēn bō rě bō luó mì duō jīng xū yú
切智智相应作意，行深般若波罗蜜多，经须臾

qǐng huò jīng bàn rì huò jīng yī rì huò jīng bàn yuè huò jīng yī yuè
顷，或经半日，或经一日，或经半月，或经一月，

huò jīng yī shí huò jīng yī suì huò jīng bǎi suì huò jīng yī jié huò
或经一时，或经一岁，或经百岁，或经一劫，或
jīng bǎi jié nǎi zhì huò jīng wú shù dà jié shì pú sà mó hē sà suǒ huò
经百劫，乃至或经无数大劫，是菩萨摩诃萨所获
fú jù qí liàng shèn duō shèng jiào shí fāng gè rú jìng qié shā shù shì jiè
福聚其量甚多，胜教十方各如殄伽沙数世界
zhū yǒu qíng lèi jiē lìng ān zhù bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
诸有情类，皆令安住布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō huò lìng ān zhù qīng jìng jiě tuō jiě tuō
静虑、般若波罗蜜多，或令安住清净解脱、解脱
zhì jiàn huò lìng ān zhù yù liú nǎi zhì ā luó hàn guǒ huò lìng ān zhù dú
智见，或令安住预流乃至阿罗汉果，或令安住独
jué pú tí suǒ huò fú jù suǒ yǐ zhě hé shèn shēn bō rě bō luó mì
觉菩提，所获福聚。所以者何？甚深般若波罗蜜
duō chū shēng guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué
多出生过去未来现在一切如来、应、正等觉，
wèi zhū yǒu qíng wú dào shī shè bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng
为诸有情无倒施設布施、净戒、安忍、精进、静
lù bō rě bō luó mì duō wú dào shī shè qīng jìng jiě tuō jiě tuō zhì
虑、般若波罗蜜多，无倒施設清净解脱、解脱智
jiàn wú dào shī shè yù liú nǎi zhì ā luó hàn guǒ wú dào shī shè dú jué
见，无倒施設预流乃至阿罗汉果，无倒施設独觉
pú tí wú dào shī shè zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí gù cǐ fú jù
菩提，无倒施設诸佛无上正等菩提故，此福聚
shèng guò yú bǐ
胜过于彼。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如深般若波罗
mì duō suǒ shuō ér zhù shì pú sà mó hē sà dāng zhī yǐ zhù bú tuì
蜜多所说而住，是菩萨摩诃萨当知已住不退
zhuǎn wèi cháng wéi zhū fó zhī suǒ hù niàn chéng jiù zuì shèng fāng biàn
转位，常为诸佛之所护念，成就最胜方便
shàn qiǎo yǐ céng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng wú liàng jù zhī nà yǔ duō
善巧，已曾亲近、供养恭敬无量俱胝那庾多
fó yú zhū fó suǒ yǐ zhí wú liàng shèng miào shàn gēn yǐ wéi wú liàng
佛，于诸佛所已植无量胜妙善根，已为无量
zhēn jìng shàn yǒu zhī suǒ shè hù jiǔ yǐ xiū xí bù shī děng liù bō luó mì
真净善友之所摄护，久已修习布施等六波罗蜜

duō guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì shànxiàndāng zhī shì pú sà
多，广说乃至一切智智。善现当知！是菩萨
mó hē sà zhùtóngzhēn dì yī qiè suǒyuàn wú bù yuánmǎn chángjiàn
摩诃萨住童真地，一切所愿无不圆满，常见
zhū fó céng wú zàn shě yú zhū shàngēnhéng bù yuǎn lí chángnéng
诸佛曾无暂舍，于诸善根恒不远离，常能
chéngshú suǒhuà yǒuqíng yì chángyán jìng suǒ qiú fó tǔ cóng yī fó
成熟所化有情，亦常严净所求佛土，从一佛
guó zhì yī fó guó gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zhū fó shì zūn
国至一佛国，供养恭敬、尊重赞叹诸佛世尊，
tīngshòu xiū xíng pú sà shèng fǎ shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà
听受修行菩萨乘法。善现当知！是菩萨摩诃萨
yǐ dé wú duàn wú jìn biàn cái yǐ dé shū shèng tuó luó ní fǎ chéng
已得无断无尽辩才，已得殊胜陀罗尼法，成
jiù zuì shàng wēimiào sè shēn yǐ dé zhū fó shòuyuánmǎn jì yú suí
就最上微妙色身，已得诸佛授圆满记，于随
suǒyào wèi dù yǒuqíng shòuzhū yǒushēn yǐ dé zì zài
所乐为度有情，受诸有身已得自在。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà shàn rù suǒyuán shàn
“善现当知！是菩萨摩诃萨善入所缘，善
rù xíngxiàng shàn rù yī qiè zì fēi zì mén shàn rù yǒuyán wú
入行相，善入一切字、非字门，善入有言、无
yán fǎ yì shàn rù yī èr jí duōzēng yǔ shàn rù nǚ nán fēi èr
言法义，善入一、二及多增语，善入女男非二
zēng yǔ shàn rù guò qù wèi lái xiàn zài zhū fǎ zēng yǔ shàn rù zhū wén
增语，善入过去未来现在诸法增语，善入诸文，
shàn rù zhū yì shàn rù zhū yùn shàn rù zhū chù shàn rù zhū jiè
善入诸义，善入诸蕴，善入诸处，善入诸界，
shàn rù yuán qǐ jí yuán qǐ zhī shàn rù shì jiān shàn rù niè pán shàn
善入缘起及缘起支，善入世间，善入涅槃，善
rù fǎ jiè xiàng shàn rù yǒu wéi xiàng shàn rù wú wéi xiàng shàn rù
入法界相，善入有为相，善入无为相，善入
xíngxiàng shàn rù fēi xíngxiàng shàn rù xiàngxiàng shàn rù fēi xiàng
行相，善入非行相，善入相相，善入非相
xiàng shàn rù yǒu xìng shàn rù wú xìng shàn rù zì xìng shàn rù tā
相，善入有性，善入无性，善入自性，善入他
xìng shàn rù jié fù shàn rù lí xì shàn rù jié fù lí xì shàn
性，善入结缚，善入离系，善入结缚离系，善

rù xiāngyìng shàn rù bù xiāngyìng shàn rù xiāngyìng bù xiāngyìng
入相应，善入不相应，善入相应、不相应，
shàn rù zhēn rú shàn rù bù xū wàngxìng shàn rù bú biàn yì xìng
善入真如，善入不虚妄性，善入不变异性，
shàn rù fǎ xìng shàn rù fǎ jiè shàn rù fǎ dìng shàn rù fǎ zhù
善入法性，善入法界，善入法定，善入法住，
shàn rù yīn xìng shàn rù fēi yīn xìng shàn rù yuánxìng shàn rù fēi yuán
善入因性，善入非因性，善入缘性，善入非缘
xìng shàn rù shèng dì shàn rù jìng lǜ shàn rù wú liàng shàn rù
性，善入圣谛，善入静虑，善入无量，善入
wú sè shàn rù bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shàn rù sì niàn
无色，善入布施乃至般若波罗蜜多，善入四念
zhù nǎi zhì bā shèngdào zhī shàn rù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
住乃至八圣道支，善入空、无相、无愿解脱
mén shàn rù bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù shàn rù yī qiè tuó luó ní
门，善入八解脱乃至十遍处，善入一切陀罗尼
mén shàn rù yī qiè sān mó dì mén shàn rù wǔ yǎn shàn rù liù shén
门，善入一切三摩地门，善入五眼，善入六神
tōng shàn rù pú sà mó hē sà dì shàn rù rú lái shí lì nǎi zhì shí
通，善入菩萨摩诃萨地，善入如来十力乃至十
bā fó bú gòng fǎ shàn rù dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shàn
八佛不共法，善入大慈、大悲、大喜、大舍，善
rù zhūxiàng shàn rù suí hǎo shàn rù wú wàng shī fǎ héngzhù shě
入诸相，善入随好，善入无忘失法、恒住舍
xìng shàn rù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shàn rù yǒu
性，善入一切智、道相智、一切相智，善入有
wéi jiè shàn rù wú wéi jiè shàn rù jiè shàn rù fēi jiè shàn rù
为界，善入无为界，善入界，善入非界，善入
kōng shàn rù bù kōng shàn rù sè zuò yì nǎi zhì shí zuò yì guǎng
空，善入不空，善入色作意乃至识作意，广
shuō nǎi zhì shàn rù yī qiè zhì zhì zuò yì shàn rù sè xiàng kōng nǎi zhì
说乃至善入一切智智作意，善入色相空乃至
shí xiàng kōng guǎng shuō nǎi zhì shàn rù yī qiè zhì zhì xiàng kōng shàn
识相空，广说乃至善入一切智智相空，善
rù qīng ān dào shàn rù bù qīng ān dào shàn rù shēng shàn rù miè
入轻安道，善入不轻安道，善入生，善入灭，
shàn rù zhù yì shàn rù zhèngjiàn shàn rù xié jiàn shàn rù jiàn
善入住、异，善入正见，善入邪见，善入见，

shàn rù fēi jiàn shàn rù tān chēn chī shàn rù wú tān wú chēn
善入非见，善入贪、瞋、痴，善入无贪、无瞋、
wú chī shàn rù jiàn chán suí mián jié fù shàn rù bǐ duàn
无痴，善入见、缠、随眠、结缚，善入彼断，
shàn rù míng shàn rù sè shàn rù míng sè shàn rù suǒ yuán yuán
善入名，善入色，善入名、色，善入所缘缘，
shàn rù zēng shàng yuán shàn rù yīn yuán shàn rù děng wú jiàn yuán
善入增上缘，善入因缘，善入等无间缘，
shàn rù xíng xiàng shàn rù yīn guǒ shàn rù kǔ jí miè dào
善入行相，善入因果，善入苦、集、灭、道，
shàn rù wǔ qù shàn rù wǔ qù dào shàn rù yù liú guǒ jí yù liú guǒ
善入五趣，善入五趣道，善入预流果及预流果
dào shàn rù yī lái guǒ jí yī lái guǒ dào shàn rù bù huán guǒ jí bù
道，善入一来果及一来果道，善入不还果及不
huán guǒ dào shàn rù ā luó hàn guǒ jí ā luó hàn guǒ dào shàn rù dú
还果道，善入阿罗汉果及阿罗汉果道，善入独
jué pú tí jí dú jué pú tí dào shàn rù wú shàng pú tí jí wú shàng
觉菩提及独觉菩提道，善入无上菩提及无上
pú tí dào shàn rù yī qiè zhì jí yī qiè zhì dào shàn rù dào xiàng zhì
菩提道，善入一切智及一切智道，善入道相智
jí dào xiàng zhì dào shàn rù yī qiè xiàng zhì jí yī qiè xiàng zhì dào
及道相智道，善入一切相智及一切相智道，
shàn rù gēn jí gēn yuán mǎn shàn rù gēn shèng liè shàn rù jí huì
善入根及根圆满，善入根胜劣，善入疾慧、
lì huì sù huì dá huì guǎng huì shēn huì dà huì wú zhàng
利慧、速慧、达慧、广慧、深慧、大慧、无障
ài huì shàn rù guò qù wèi lái xiàn zài shàn rù fāng biàn shàn rù yì
碍慧，善入过去未来现在，善入方便，善入意
yào zēng shàng yì yào shàn rù wén yì shàn rù ān lì sān shèng fāng
乐、增上意乐，善入文义，善入安立三乘方
biàn
便。

shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“善现当知！若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yǐn shēn bō rě bō luó mì duō xiū shēn bō rě bō luó mì duō
蜜多，引深般若波罗蜜多，修深般若波罗蜜多，

dé rú shì děng wú liàng wú biān gōng dé shèng lì
得如是等无量无边功德胜利。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà yún hé
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨云何

xíngshēn bō rě bō luó mì duō yún hé yǐn shēn bō rě bō luó mì duō
行深般若波罗蜜多？云何引深般若波罗蜜多？

yún hé xiū shēn bō rě bō luó mì duō
云何修深般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīngguān sè yùn nǎi zhì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨应观色蕴乃至

shí yùn jì jìng gù kě pò huài gù bú zì zài gù tǐ xū wěi gù
识蕴寂静故，可破坏故，不自在故，体虚伪故，

bù jiān shí gù yīngxíngshēn bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yīng
不坚实故，应行深般若波罗蜜多。广说乃至应

guān yī qiè zhì zhì jì jìng gù kě pò huài gù bú zì zài gù tǐ xū
观一切智智寂静故，可破坏故，不自在故，体虚

wěi gù bù jiān shí gù yīngxíngshēn bō rě bō luó mì duō shànxiàn
伪故，不坚实故，应行深般若波罗蜜多。善现

rǔ wèn zhū pú sà mó hē sà yún hé yǐn shēn bō rě bō luó mì duō
汝问‘诸菩萨摩诃萨云何引深般若波罗蜜多？’

zhě zhū pú sà mó hē sà rú yǐn xū kōngkōng yīng yǐn shēn bō rě bō
者，诸菩萨摩诃萨如引虚空空，应引深般若波

luó mì duō shànxiàn rǔ wèn zhū pú sà mó hē sà yún hé xiū shēn bō
罗蜜多。善现汝问‘诸菩萨摩诃萨云何修深般

rě bō luó mì duō zhě zhū pú sà mó hē sà rú xiū chúqiǎn yīng
若波罗蜜多？’者，诸菩萨摩诃萨如修除遣，应

xiū shēn bō rě bō luó mì duō
修深般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō yǐn shēn bō rě bō luó mì duō xiū shēn bō rě bō
般若波罗蜜多，引深般若波罗蜜多，修深般若波

luó mì duō yīngjīng jǐ shí
罗蜜多，应经几时？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心乃至

ān zuòmiào pú tí zuò yīngxíngshēn bō rě bō luó mì duō yīng yǐn shēn
安坐妙菩提座，应行深般若波罗蜜多，应引深

bō rě bō luó mì duō yīng xiū shēn bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多，应修深般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà zhù hé
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨住何

děng xīn wú jiàn yīng xíng shēn bō rě bō luó mì duō yīng yǐn shēn bō rě
等心无间，应行深般若波罗蜜多，应引深般若
bō luó mì duō yīng xiū shēn bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多，应修深般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn nǎi zhì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心乃至

jiū jìng wú róng zàn qǐ zhū yú zuò yì wéi²⁹ cháng ān zhù yī qiè zhì zhì
究竟，无容暂起诸余作意，唯²⁹常安住一切智智
xiāng yìng zuò yì yīng xíng shēn bō rě bō luó mì duō yīng yǐn shēn bō rě
相应作意，应行深般若波罗蜜多，应引深般若
bō luó mì duō yīng xiū shēn bō rě bō luó mì duō shàn xiàn dāng zhī
波罗蜜多，应修深般若波罗蜜多。善现当知！

shì pú sà mó hē sà nǎi zhì néng lìng xīn xīn suǒ fǎ yú jìng bù zhuǎn
是菩萨摩诃萨乃至能令心、心所法于境不转，
nǎi dé míng wéi xíng shēn bō rě bō luó mì duō yǐn shēn bō rě bō luó mì
乃得名为行深般若波罗蜜多，引深般若波罗蜜
duō xiū shēn bō rě bō luó mì duō
多，修深般若波罗蜜多。

shì zūn zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多，

wéi xíng yǐn xiū dé yī qiè zhì zhì fǒu
为行、引、修，得一切智智不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多

wéi bù xíng yǐn xiū dé yī qiè zhì zhì fǒu
为不行、引、修，得一切智智不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多

wéi yì xíng yǐn xiū yì bù xíng yǐn xiū dé yī qiè zhì zhì fǒu
为亦行、引、修亦不行、引、修，得一切智智不？”

²⁹ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：为

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō
“世尊！诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多
wéi fēi xíng yǐn xiū fēi bù xíng yǐn xiū dé yī qiè zhì zhì fǒu
为非行、引、修非不行、引、修，得一切智智不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn ruò ěr zhū pú sà mó hē sà yún hé dāng dé yī qiè
“世尊！若尔，诸菩萨摩诃萨云何当得一切
zhì zhì
智智？”

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà dé yī qiè zhì zhì dāng rú zhēn
“善现，诸菩萨摩诃萨得一切智智当如真
rú
如。”

shì zūn yún hé dāng rú zhēn rú
“世尊！云何当如真如？”

shànxiàn dāng rú shí jì
“善现，当如实际。”

shì zūn yún hé dāng rú shí jì
“世尊！云何当如实际？”

shànxiàn dāng rú fǎ jiè
“善现，当如法界。”

shì zūn yún hé dāng rú fǎ jiè
“世尊！云何当如法界？”

shànxiàn dāng rú wǒ jiè nǎi zhì bǔ tè qié luó jiè
“善现，当如我界乃至补特伽罗界。”

shì zūn yún hé dāng rú wǒ jiè nǎi zhì bǔ tè qié luó jiè
“世尊！云何当如我界乃至补特伽罗界？”

shànxiàn yú yì yún hé wǒ nǎi zhì bǔ tè qié luó wéi kě
“善现，于意云何？我乃至补特伽罗为可
dé fǒu
得不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

shànxiàn ruò wǒ nǎi zhì bǔ tè qié luó jì bù kě dé wǒ
“善现，若我乃至补特伽罗既不可得，我

dāngyún hé kě shī shè wǒ jiè nǎi zhì bǔ tè qié luó jiè rú shì shàn
当云何可施设我界乃至补特伽罗界？如是，善
xiàn ruò pú sà mó hē sà bù shī shè bō rě bō luó mì duō yì bù shī
现，若菩萨摩诃萨不施设般若波罗蜜多，亦不施
shè yī qiè zhì zhì yì bù shī shè yī qiè fǎ shì pú sà mó hē sà dìng
设一切智智，亦不施设一切法，是菩萨摩诃萨定
dāngzhèng dé yī qiè zhì zhì
当证得一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán wéidàn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“为但般若波罗蜜多
bù kě shī shè wéijìng lǜ děng bō luó mì duō yì bù kě shī shè yé
不可施设，为静虑等波罗蜜多亦不可施设耶？”

fó gào shànxiàn fēi dàn bō rě bō luó mì duō bù kě shī shè
佛告善现：“非但般若波罗蜜多不可施设，
jìng lǜ děng wǔ bō luó mì duō yì bù kě shī shè ruò shēngwén fǎ ruò
静虑等五波罗蜜多亦不可施设。若声闻法、若
dú jué fǎ ruò pú sà fǎ ruò zhū fó fǎ ruò yǒuwéi fǎ ruò wú
独觉法、若菩萨法、若诸佛法、若有为法、若无
wéi fǎ rú shì děng yī qiè fǎ jiē bù kě shī shè
为法，如是等一切法皆不可施设。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē bù kě shī shè
具寿善现复白佛言：“若一切法皆不可施设，
yún hé kě shī shè shì dì yù shì pángshēng shì guǐ jiè shì rén
云何可施设是地狱、是傍生、是鬼界、是人、
shì tiān shì yù liú shì yī lái shì bù huán shì ā luó hàn shì
是天、是预流、是一来、是不还、是阿罗汉、是
dú jué shì pú sà shì zhū fó shì yī qiè fǎ yé
独觉、是菩萨、是诸佛、是一切法耶？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé yǒuqíng shī shè jí fǎ shī shè
佛告善现：“于意云何？有情施设及法施设
shí kě dé fǒu
实可得否？”

shànxiàn bó yán fú yě shì zūn
善现白言：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn ruò yǒuqíng shī shè jí fǎ shī shè shí bù kě dé
佛告善现：“若有情施设及法施设实不可得，
wǒ dāngyún hé kě shī shè shì dì yù guǎngshuō nǎi zhì shì yī qiè fǎ
我当云何可施设是地狱，广说乃至是一切法？”

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，
yīngxué yī qiè fǎ jiē bù kě shī shè ér qù wú shàngzhèngděng pú tí
应学一切法皆不可施设，而趣无上正等菩提。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí qǐ bù yīngxué sè qǐ bù yīngxuéshòu
般若波罗蜜多时，岂不应学色？岂不应学受、
xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì qǐ bù yīngxué yī qiè zhì zhì
想、行、识？广说乃至岂不应学一切智智？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí yīngxué sè bù zēng bù jiǎn yīngxuéshòu xiǎng xíng shí
多时，应学色不增不减，应学受、想、行、识
bù zēng bù jiǎn guǎngshuō nǎi zhì yīngxué yī qiè zhì zhì bù zēng bù jiǎn
不增不减，广说乃至应学一切智智不增不减。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí yún hé yīngxué sè bù zēng bù jiǎn yún hé
般若波罗蜜多时，云何应学色不增不减？云何
yīngxuéshòu xiǎng xíng shí bù zēng bù jiǎn guǎngshuō nǎi zhì yún
应学受、想、行、识不增不减？广说乃至云
hé yīngxué yī qiè zhì zhì bù zēng bù jiǎn
何应学一切智智不增不减？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí yǐ bù shēng bú miè gù yīngxué sè yǐ bù shēng bú miè gù yīng
多时，以不生不灭故应学色，以不生不灭故应
xuéshòu xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì yǐ bù shēng bú miè gù
学受、想、行、识，广说乃至以不生不灭故
yīngxué yī qiè zhì zhì
应学一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí yún hé yǐ bù shēng bú miè gù yīngxué sè
般若波罗蜜多时，云何以不生不灭故应学色？
yún hé yǐ bù shēng bú miè gù yīngxuéshòu xiǎng xíng shí guǎng
云何以不生不灭故应学受、想、行、识？广

shuō nǎi zhì yún hé yǐ bù shēng bú miè gù yīng xué yī qiè zhì zhì
说乃至云何以不生不灭故应学一切智智？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yīng xué bù qǐ bú zuò zhū xíng ruò qiǎn ruò xiū
多时，应学不起不作诸行若遣若修。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí yún hé yīng xué bù qǐ bú zuò zhū xíng ruò qiǎn
般若波罗蜜多时，云何应学不起不作诸行若遣

ruò xiū
若修？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng yīng xué bù qǐ bú zuò zhū xíng
多时，观一切法自相皆空，应学不起不作诸行

ruò qiǎn ruò xiū
若遣若修。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí guān yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng
深般若波罗蜜多时，观一切法自相皆空？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yīng guān sè yóu sè xiàng kōng yīng guān shòu xiǎng xíng
多时，应观色由色相空，应观受、想、行、

shí yóu shòu xiǎng xíng shí xiàng kōng guǎng shuō nǎi zhì yīng guān zhū
识由受、想、行、识相空，广说乃至应观诸

fó wú shàng zhèng děng pú tí yóu zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí xiàng
佛无上正等菩提由诸佛无上正等菩提相

kōng yīng guān yī qiè zhì zhì yóu yī qiè zhì zhì xiàng kōng rú shì shàn
空，应观一切智智由一切智智相空。如是，善

xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yīng guān
现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，应观

zhū fǎ zì xiàng jiē kōng
诸法自相皆空。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò sè yóu sè xiàng kōng shòu
具寿善现复白佛言：“若色由色相空，受、

xiǎng xíng shí yóushòu xiǎng xíng shí xiàngkōng guǎngshuō nǎi
想、行、识由受、想、行、识相空，广说乃
zhì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yóu zhū fó wú shàngzhèngděng pú
至诸佛无上正等菩提由诸佛无上正等菩
tí xiàngkōng yī qiè zhì zhì yóu yī qiè zhì zhì xiàngkōng yún hé pú sà
提相空，一切智智由一切智智相空，云何菩萨
mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
摩诃萨行深般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà dōu wú suǒ xíng shì xíng
佛告善现：“若菩萨摩诃萨都无所行，是行
shēn bō rě bō luó mì duō
深般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yuán pú sà mó hē sà dōu
具寿善现复白佛言：“何缘菩萨摩诃萨都
wú suǒ xíng shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō
无所行，是行深般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn yóushēn bō rě bō luó mì duō bù kě dé zhū
佛告善现：“由深般若波罗蜜多不可得，诸
pú sà mó hē sà yì bù kě dé xíng yì bù kě dé ruò néng xíng zhě
菩萨摩诃萨亦不可得，行亦不可得，若能行者、
ruò yóu cǐ xíng xíng shí xíng chù jiē bù kě dé shì gù shàn xiàn
若由此行、行时、行处皆不可得。是故，善现，
zhū pú sà mó hē sà dōu wú suǒ xíng shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō
诸菩萨摩诃萨都无所行，是行深般若波罗蜜多，
yǐ yú qí zhōng yī qiè xì lùn bù kě dé gù
以于其中一切戏论不可得故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà dōu wú
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨都无
suǒ xíng shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō xīn xué pú sà mó hē sà yún
所行是行深般若波罗蜜多，新学菩萨摩诃萨云
hé xíngshēn bō rě bō luó mì duō
何行深般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn xīn xué pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn yīng
佛告善现：“新学菩萨摩诃萨从初发心，应
yú yī qiè fǎ cháng xué wú suǒ dé rú shì xué yǐ yòng wú suǒ dé ér
于一切法常学无所得，如是学已，用无所得而
wéifāngbiàn yīng xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi
为方便，应修布施乃至般若波罗蜜多，广说乃

zhì yòng wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yīng xiū yī qiè zhì zhì
至用无所得而为方便，应修一切智智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán qí hé míng wéi yǒu suǒ dé zhě
具寿善现复白佛言：“齐何名为有所得者？”

qí hé míng wéi wú suǒ dé zhě
齐何名为无所得者？”

fó gào shàn xiàn zhū yǒu èr zhě míng yǒu suǒ dé zhū wú èr zhě
佛告善现：“诸有二者名有所得，诸无二者

míng wú suǒ dé
名无所得。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé yǒu èr míng yǒu suǒ dé
具寿善现复白佛言：“云何有二名有所得？”

yún hé wú èr míng wú suǒ dé
云何无二名无所得？”

fó gào shàn xiàn yǎn sè wéi èr nǎi zhì yì fǎ wéi èr
佛告善现：“眼、色为二，乃至意、法为二，

guǎng shuō nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zhū fó wéi èr rú
广说乃至诸佛无上正等菩提、诸佛为二；如

shì yī qiè yǒu xì lùn zhě jiē míng wéi èr zhū yǒu èr zhě jiē yǒu suǒ dé
是一切有戏论者皆名为二，诸有二者皆有所得。

fēi yǎn fēi sè wéi wú èr nǎi zhì fēi yì fēi fǎ wéi wú èr guǎng
非眼、非色为无二，乃至非意、非法为无二，广

shuō nǎi zhì fēi fó wú shàng zhèng děng pú tí fēi fó wéi wú èr rú
说乃至非佛无上正等菩提、非佛为无二；如

shì yī qiè lí xì lùn zhě jiē míng wú èr zhū wú èr zhě jiē wú suǒ dé
是一切离戏论者皆名无二，诸无二者皆无所得。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán wéi yóu yǒu suǒ dé gù wú suǒ dé
具寿善现复白佛言：“为由有所得故无所得？”

wéi yóu wú suǒ dé gù wú suǒ dé
为由无所得故无所得？”

fó gào shàn xiàn fēi yóu yǒu suǒ dé gù wú suǒ dé yì fēi yóu
佛告善现：“非由有所得故无所得，亦非由

wú suǒ dé gù wú suǒ dé rán yǒu suǒ dé jí wú suǒ dé píng děng zhī xìng
无所得故无所得，然有所得及无所得平等之性

míng wú suǒ dé rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yú yǒu suǒ dé
名无所得。如是，善现，诸菩萨摩诃萨于有所得

jí wú suǒ dé píng děng xìng zhōng yīng qín xiū xué shàn xiàn dāng zhī zhū
及无所得平等性中应勤修学。善现当知！诸

pú sà mó hē sà rú shì xué shí míngxué bō rě bō luó mì duō wú suǒ
菩萨摩诃萨如是学时，名学般若波罗蜜多无所
dé yì lí zhūguò shī
得义离诸过失。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bù zhuó yǒu suǒ dé bù zhuó wú suǒ dé shì
般若波罗蜜多时，不著有所得，不著无所得，是
pú sà mó hē sà yún hé xiū xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō néng
菩萨摩诃萨云何修行甚深般若波罗蜜多，能
cóng yī dì jìn qù yī dì jiàn cì yuánmǎn yóu sī zhèng dé yī qiè zhì
从一地进趣一地渐次圆满，由斯证得一切智
zhì zhì ? ”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí fēi zhù yǒu suǒ dé fēi zhù wú suǒ dé xíngshēn bō rě bō luó mì
多时，非住有所得、非住无所得行深般若波罗蜜
duō néngcóng yī dì jìn qù yī dì jiàn cì yuánmǎn nǎi zhì zhèng dé
多，能 从一地进趣一地渐次圆满，乃至证得
yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō wú suǒ
一切智智。所以者何？甚深般若波罗蜜多无所
dé yī qiè zhì zhì yì wú suǒ dé néng xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhě
得，一切智智亦无所得，能行深般若波罗蜜多者、
xíngchù xíng shí yì wú suǒ dé cǐ wú suǒ dé yì wú suǒ dé shànxiàn
行处、行时亦无所得，此无所得亦无所得。善现
dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì xíngshēnshēn bō rě bō luó mì
当知！诸菩萨摩诃萨应如是行甚深般若波罗蜜
duō duō 。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò shēnshēn bō rě bō luó mì
具寿善现复白佛言：“若甚深般若波罗蜜
duō bù kě dé yī qiè zhì zhì yì bù kě dé néng xíngshēn bō rě bō luó
多不可得，一切智智亦不可得，能行深般若波
mì duō zhě xíngchù xíng shí yì bù kě dé cǐ bù kě dé yì bù kě
蜜多者、行处、行时亦不可得，此不可得亦不可
dé yún hé pú sà mó hē sà xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō shí yú yī
得，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，于一

qiè fǎ chángyàojué zé wèi cǐ shì sè cǐ shì shòu xiǎng xíng
切法常乐决择，谓此是色，此是受、想、行、
shí guǎngshuō nǎi zhì cǐ shì wú shàngzhèngděng pú tí cǐ shì qīngjìng
识，广说乃至此是无上正等菩提，此是清净
yī qiè zhì zhì
一切智智？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí suī yú zhū fǎ chángyàojué zé ér bù dé sè bù dé shòu
多时，虽于诸法常乐决择而不得色，不得受、
xiǎng xíng shí nǎi zhì bù dé yī qiè zhì zhì
想、行、识，乃至不得一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí ruò bù dé sè bù dé shòu xiǎng xíng
般若波罗蜜多时，若不得色，不得受、想、行、
shí nǎi zhì bù dé yī qiè zhì zhì yún hé néng yuánmǎn liù bō luó mì
识，乃至不得一切智智，云何能圆满六波罗蜜

duō ruò bù néng yuánmǎn liù bō luó mì duō yún hé néng rù pú sà
多？若不能圆满六波罗蜜多，云何能入菩萨

zhèngxìng lí shēngwèi ruò bù néng rù pú sà zhèngxìng lí shēngwèi
正性离生位？若不能入菩萨正性离生位，

yún hé néng yánjìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng ruò bù néng yánjìng fó
云何能严净佛土、成熟有情？若不能严净佛

tǔ chéngshú yǒuqíng yún hé néng dé yī qiè zhì zhì ruò bù néng dé
土、成熟有情，云何能得一切智智？若不能得

yī qiè zhì zhì yún hé néng zhuànmiào fǎ lún zuò zhū fó shì ruò bù
一切智智，云何能转妙法轮作诸佛事？若不

néng zhuànmiào fǎ lún zuò zhū fó shì yún hé néng jiě tuō yǒuqíng shēng
能转妙法轮作诸佛事，云何能解脱有情生

sǐ zhòng kǔ lìng dé jiū jìng ān lè niè pán
死众苦，令得究竟安乐涅槃？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí bú wèi sè gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō bú wèi shòu xiǎng
多时，不为色故行深般若波罗蜜多，不为受、想、

xíng shí gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì bú wèi wú
行、识故行深般若波罗蜜多，广说乃至不为无

shàngzhèngděng pú tí gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō bú wèi yī qiè
上 正 等 菩 提 故 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 不 为 一 切
zhì zhì gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō
智 智 故 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó
尔 时 ， 具 寿 善 现 白 佛 言 ： “ 世 尊 ！ 诸 菩 萨 摩

hē sà wèi hé shì gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō
诃 萨 为 何 事 故 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 ？ ”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà wú suǒ wéi gù xíngshēn bō
佛 告 善 现 ： “ 诸 菩 萨 摩 诃 萨 无 所 为 故 行 深 般
rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ dōu wú suǒ wéi dōu
若 波 罗 蜜 多 。 所 以 者 何 ？ 以 一 切 法 都 无 所 为 、 都
wú suǒ zuò shēnshēn bō rě bō luó mì duō yì wú suǒ wéi yì wú suǒ zuò
无 所 作 ， 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 亦 无 所 为 、 亦 无 所 作 ，
zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yì wú suǒ wéi yì wú suǒ zuò zhū pú
诸 佛 无 上 正 等 菩 提 亦 无 所 为 、 亦 无 所 作 ， 诸 菩
sà mó hē sà yì wú suǒ wéi yì wú suǒ zuò rú shì shànxiàn zhū
萨 摩 诃 萨 亦 无 所 为 、 亦 无 所 作 。 如 是 ， 善 现 ， 诸
pú sà mó hē sà yì wú suǒ wéi jí wú suǒ zuò ér wéifāngbiàn xíngshēn
菩 萨 摩 诃 萨 以 无 所 为 及 无 所 作 而 为 方 便 ， 行 深
bō rě bō luó mì duō
般 若 波 罗 蜜 多 。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē wú suǒ wéi yì
具 寿 善 现 复 白 佛 言 ： “ 若 一 切 法 皆 无 所 为 亦
wú suǒ zuò bù yīngjiàn lì sānshèngchābié wèishēngwénshèng ruò
无 所 作 ， 不 应 建 立 三 乘 差 别 ， 谓 声 闻 乘 、 若
dú jué shèng ruò wú shàngshèng
独 觉 乘 、 若 无 上 乘 。”

fó gào shànxiàn fēi wú suǒ wéi wú suǒ zuò fǎ kě dé jiàn lì
佛 告 善 现 ： “ 非 无 所 为 、 无 所 作 法 可 得 建 立 ，
yào yǒu suǒ wéi yǒu suǒ zuò fǎ kě dé jiàn lì suǒ yǐ zhě hé yǒu zhū
要 有 所 为 、 有 所 作 法 可 得 建 立 。 所 以 者 何 ？ 有 诸
yú fū wú wén yì shēng zhí zhuó zhū sè shòu xiǎng xíng shí
愚 夫 无 闻 异 生 ， 执 著 诸 色 、 受 、 想 、 行 、 识 ，
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì yóu zhí zhuó gù niàn sè dé sè niàn
广 说 乃 至 一 切 智 智 ； 由 执 著 故 ， 念 色 得 色 ， 念
shòu xiǎng xíng shí dé shòu xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi
受 、 想 、 行 、 识 得 受 、 想 、 行 、 识 ， 广 说 乃

zhì niàn yī qiè zhì zhì dé yī qiè zhì zhì yóuniàn dé gù zuò shì sī wéi
至念一切智智得一切智智。由念得故，作是思惟：

wǒ dìngdāng dé wú shàng pú tí tuō zhū yǒuqíngshēng sǐ dà kǔ
‘我定当得无上菩提，脱诸有情生死大苦，
lìng dé jiū jìng ān lè niè pán shànxiàndāng zhī shì zhū yú fū wú wén
令得究竟安乐涅槃。’善现当知！是诸愚夫无闻
yì shēng yóudiāndǎo gù zuò shì sī wéi zé wéibàng fó suǒ yǐ zhě
异生，由颠倒故，作是思惟则为谤佛。所以者
hé fó yǐ wǔ yǎn qiú sè bù kě dé qiú shòu xiǎng xíng shí bù
何？佛以五眼求色不可得，求受、想、行、识不
kě dé nǎi zhì qiú fó wú shàng pú tí yì bù kě dé qiú zhū yǒuqíng
可得，乃至求佛无上菩提亦不可得，求诸有情
yì bù kě dé bǐ zhū yú fū wú wén yì shēng máng wú huì mù zhí zhuó
亦不可得。彼诸愚夫无闻异生，盲无慧目执著
zhū fǎ ruò dāng zhèng dé wú shàng pú tí tuō zhū yǒuqíngshēng sǐ dà
诸法，若当证得无上菩提、脱诸有情生死大
kǔ lìng dé jiū jìng ān lè niè pán bì wú shì chù
苦，令得究竟安乐涅槃，必无是处。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò zhū rú lái yīng zhèng
具寿善现复白佛言：“若诸如来、应、正
děng jué jiē yǐ wǔ yǎn qiú sè bù kě dé qiú shòu xiǎng xíng shí
等觉皆以五眼求色不可得，求受、想、行、识
yì bù kě dé nǎi zhì qiú fó wú shàng pú tí yì bù kě dé qiú zhū yǒu
亦不可得，乃至求佛无上菩提亦不可得，求诸有
qíng yì bù kě dé yīng wú zhèng dé wú shàng pú tí tuō zhū yǒuqíng
情亦不可得，应无证得无上菩提，脱诸有情
shēng sǐ dà kǔ lìng dé jiū jìng ān lè niè pán ruò ěr yún hé shì zūn
生死大苦，令得究竟安乐涅槃。若尔，云何世尊
zhèng dé wú shàng pú tí ān lì yǒuqíng sān jù chā bié wèi zhèng xìng
证得无上菩提，安立有情三聚差别，谓正性
dìng jù xié xìng dìng jù jí bù dìng jù
定聚、邪性定聚及不定聚？”

fó gào shànxiàn wǒ yǐ wǔ yǎn rú shí guānchá jué dìng wú wǒ
佛告善现：“我以五眼如实观察，决定无我
shí néng zhèng dé wú shàng pú tí ān lì yǒuqíng sān jù chā bié rán zhū
实能证得无上菩提，安立有情三聚差别。然诸
yǒuqíng yú chī diāndǎo yú fēi shí fǎ qǐ shí fǎ xiǎng yú fēi shí yǒu
有情愚痴颠倒，于非实法起实法想，于非实有

qíng qǐ shí yǒu qíng xiǎng wǒ wéi chú zhāo bǐ xū wàng zhí yī shì sù shuō
情起实有情想，我为除遣彼虚妄执，依世俗说
bù yī shèng yì
不依胜义。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán rú lái qǐ bù ān zhù shèng yì
具寿善现复白佛言：“如来岂不安住胜义

zhèng dà pú tí
证大菩提？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现。”

rú lái qǐ zhù wàng xiǎng diān dǎo zhèng dà pú tí
“如来岂住妄想颠倒证大菩提？”

fú yě shàn xiàn
“不也！善现。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán rú lái ruò bù ān zhù shèng yì
具寿善现便白佛言：“如来若不安住胜义

zhèng dà pú tí yì bù ān zhù wàng xiǎng diān dǎo zhèng dà pú tí jiāng
证大菩提，亦不安住妄想颠倒证大菩提，将

wú rú lái bù néng zhèng dé wú shàng pú tí
无如来不能证得无上菩提？”

fó yán fú yě wǒ suī zhèng dé wú shàng pú tí ér wú suǒ zhù
佛言：“不也！我虽证得无上菩提而无所住，

wèi bú zhù yǒu wéi jiè yì bú zhù wú wéi jiè
谓不住有为界亦不住无为界。

shàn xiàn dāng zhī pì rú zhū fó suǒ biàn huà zhě suī bú zhù
“善现当知！譬如诸佛所变化者，虽不住

yǒu wéi jiè yì bú zhù wú wéi jiè ér yǒu qù lái zuò wò děng shì rú shì
有为界亦不住无为界，而有去来坐卧等事。如是

zhū fó suǒ biàn huà zhě ruò xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò
诸佛所变化者，若行布施乃至般若波罗蜜多，若

zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì
住内空乃至无性自性空，若住真如乃至不思議

jiè ruò zhù kǔ jí miè dào shèng dì ruò xiū sì niàn zhù nǎi
界，若住苦、集、灭、道圣谛，若修四念住乃

zhì bā shèng dào zhī ruò xiū sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng
至八圣道支，若修四静虑、四无量、四无色定，

ruò xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò xiū bā jiě tuō nǎi zhì
若修空、无相、无愿解脱门，若修八解脱乃至

shí biànchù ruò xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò xiū yī qiè tuó luó
十遍处，若修极喜地乃至法云地，若修一切陀罗
ní mén sān mó dì mén ruò xiū wǔ yǎn liù shéntōng ruò xiū rú
尼门、三摩地门，若修五眼、六神通，若修如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò xiū dà cí dà bēi dà
来十力乃至十八佛不共法，若修大慈、大悲、大
xǐ dà shě ruò xiū wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ruò xiū yī
喜、大舍，若修无忘失法、恒住舍性，若修一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò xiū pú sà mó hē sà xíng
切智、道相智、一切相智，若修菩萨摩诃萨行，
ruò zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún zuò zhū fó shì
若证无上正等菩提转妙法轮、作诸佛事。
shì suǒ huà zhě fù zhuǎn huà zuò wú liàng yǒu qíng yú zhōng ān lì sān jù
是所化者，复转化作无量有情，于中安立三聚
chā bié yú yì yún hé rú shì zhū fó suǒ biàn huà zhě wéi shí yǒu qù
差别。于意云何？如是诸佛所变化者，为实有去
lái zuò wò děng shì nǎi zhì wéi shí yǒu ān lì yǒu qíng sān jù chā bié
来坐卧等事，乃至为实有安立有情三聚差³⁰别
fǒu
不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì zhū fó shì zūn zhī yī qiè
佛告善现：“如是！如是！诸佛世尊知一切

fǎ jiē rú biàn huà shuō yī qiè fǎ yì rú biàn huà suī yǒu suǒ wéi ér
法皆如变化，说一切法亦如变化，虽有所为而
wú zhēn shí suī dù yǒu qíng ér wú suǒ dù rú suǒ huà zhě dù huà yǒu qíng
无真实，虽度有情而无所度，如所化者度化有情。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn ān ruò bō luó mì duō
如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，
yīng rú zhū fó suǒ biàn huà zhě suī yǒu suǒ zuò ér wú zhí zhuó
应如诸佛所变化者，虽有所作而无执著。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē rú biàn huà
具寿善现复白佛言：“若一切法皆如变化，

zhū fó yì ěr shì zé zhū fó yǔ suǒ huà zhě yǒu hé chā bié
诸佛亦尔，是则诸佛与所化者有何差别？”

³⁰ 大正藏：聚；永乐北藏及龙藏：聚差

fó gào shàn xiàn fó yǔ suǒ huà jí yī qiè fǎ shí wú chā bié
佛告善现：“佛与所化及一切法实无差别。

suǒ yǐ zhě hé zhū fó suǒ zuò yī qiè shì yè fó suǒ huà zhě yì jiē
所以者何？诸佛所作一切事业，佛所化者亦皆

néng zuò fó suǒ huà zhě suǒ zuò shì yè zhū fó shì zūn yì jiē néng zuò
能作，佛所化者所作事业，诸佛世尊亦皆能作，

shì gù zhū fó yǔ suǒ huà zhě jí yī qiè fǎ shí wú chā bié
是故诸佛与所化者及一切法实无差别。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò wú zhū fó suǒ biàn huà zhě
具寿善现复白佛言：“若无诸佛所变化者，

fó dú néng zuò suǒ zuò shì yè ruò wú zhū fó bǐ suǒ huà zhě wéi dú
佛独能作所作事业。若无诸佛，彼所化者为独

néng zuò suǒ zuò shì fǒu
能作所作事不？”

fó gào shàn xiàn bǐ yì néng zuò
佛告善现：“彼亦能作。”

shàn xiàn fù wèn qí shì yún hé
善现复问：“其事云何？”

fó gào shàn xiàn rú yǒu rú lái míng shàn jì huì zì yīng dù zhě
佛告善现：“如有如来名善寂慧，自应度者

jiē yǐ dù qì shí wú pú sà kān shòu fó jì biàn huà zuò yī fó lìng zhù
皆已度讫，时无菩萨堪受佛记，便化作一佛令住

shì jiān zì rù wú yú yī dà niè pán jiè shí bǐ huà fó yú bàn jié
世间，自入无余依大涅槃界。时，彼化佛于半劫

zhōng zuò zhū fó shì guò bàn jié yǐ shòu yī pú sà dà pú tí jì xiàn
中作诸佛事，过半劫已，授一菩萨大菩提记现

rù niè pán shí zhū tiān rén ā sù luò děng jiē wèi bǐ fó jīn
入涅槃。时，诸天、人、阿素洛等，皆谓彼佛今

rù niè pán rán huà fó shēn shí wú shēng miè rú shì shàn xiàn zhū
入涅槃，然化佛身实无生灭。如是，善现，诸

pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō yīng xìn zhū fǎ jiē rú
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，应信诸法皆如

biàn huà
变化。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò zhū fó shēn yǔ huà wú bié
具寿善现复白佛言：“若诸佛身与化无别，

yún hé néng zuò zhēn jìng fú tián ruò zhū yǒu qíng wèi jiě tuō gù yú zhū
云何能作真净福田？若诸有情为解脱故，于诸

fó suǒ gōng jìng gòng yǎng nǎi zhì niè pán qí fú wú jìn yú huà fó suǒ
佛所恭敬供养乃至涅槃，其福无尽，于化佛所
gōng jìng gòng yǎng qí fú yì yīng jiū jìng wú jìn
恭敬供养，其福亦应究竟无尽。”

fó gào shàn xiàn rú zhū fó shēn yóu fǎ xìng gù néng yǔ shī zhǔ
佛告善现：“如诸佛身由法性故，能与施主

zuò jìng fú tián fó suǒ huà shēn yì fù rú shì jù lìng shī zhǔ gōng jìng
作净福田，佛所化身亦复如是，俱令施主恭敬

gòng yǎng qióng shēng sǐ jì qí fú wú jìn shàn xiàn dāng zhī qiě zhì
供养，穷生死际其福无尽。善现当知！且置

gōng jìng gòng yǎng zhū fó jí fó huà shēn suǒ huò fú jù ruò shàn nán zǐ
恭敬供养诸佛及佛化身所获福聚。若善男子、

shàn nǚ rén děng yú zhū fó suǒ qǐ cí jìng xīn sī wéi yì niàn zhēn jìng
善女人等于诸佛所起慈敬心，思惟忆念真净

gōng dé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng qióng shēng sǐ jì shàng ēn wú
功德，是善男子、善女人等穷生死际善根无

jìn shàn xiàn dāng zhī fù zhì yú fó qǐ cí jìng xīn sī wéi yì niàn
尽。善现当知！复置于佛起慈敬心，思惟忆念

zhēn jìng gōng dé suǒ huò fú jù ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng wèi
真净功德所获福聚。若善男子、善女人等，为

gòng yǎng fó xià zhì yī huā sǎn xū kōng zhōng shì shàn nán zǐ shàn
供养佛，下至一华散虚空中，是善男子、善

nǚ rén děng qióng shēng sǐ jì shàng ēn wú jìn shàn xiàn dāng zhī fù zhì
女人等穷生死际善根无尽。善现当知！复置

wèi yù gòng yǎng fó gù xià zhì yī huā sǎn xū kōng zhōng suǒ huò fú jù
为欲供养佛故下至一华散虚空中所获福聚。

ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng xià zhì yī chēng nán mó fó tuó dà cí
若善男子、善女人等，下至一称南谩佛陀大慈

bēi zhě shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng qióng shēng sǐ jì shàng ēn wú
悲者，是善男子、善女人等穷生死际善根无

jìn yú tiān rén zhōng héng shòu fù lè nǎi zhì zuì hòu dé bō niè pán
尽，于天、人中恒受富乐，乃至最后得般涅槃。

rú shì shàn xiàn yú zhū fó suǒ jí fó huà shēn gōng jìng gòng yǎng huò
如是，善现，于诸佛所及佛化身恭敬供养，获

rú shì děng guǎng dà ráo yì shì gù shàn xiàn dāng zhī zhū fó yǔ
如是等广大饶益。是故，善现当知！诸佛与

fó huà shēn jù wéi shī zhǔ zhēn jìng fú tián děng wú chā bié zhū fǎ fǎ xìng
佛化身俱为施主真净福田等无差别，诸法法性

wéidìngliàng gù
为定量故。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng yǐ rú shì zhū fǎ
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应以如是诸法

fǎ xìng ér wéidìngliàng xíngshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiàn shànqiǎo
法性而为定量，行深般若波罗蜜多方便善巧，

rù zhū fǎ fǎ xìng yǐ ér yú zhū fǎ bú huài fǎ xìng wèi bù fēn bié
入诸法法性已，而于诸法不坏法性。谓不分别：

cǐ shì bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō cǐ shì bō rě nǎi zhì bù shī
此是般若乃至布施波罗蜜多，此是般若乃至布施

bō luó mì duō fǎ xìng guǎngshuō nǎi zhì cǐ shì yī qiè zhì zhì cǐ shì
波罗蜜多法性，广说乃至此是一切智智，此是

yī qiè zhì zhì fǎ xìng shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
一切智智法性。善现当知！诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí bù yīng rú shì fēn bié zhū fǎ fǎ xìng chā bié
般若波罗蜜多时，不应如是分别诸法法性差别

ér huài fǎ xìng
而坏法性。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō bù yīng fēn bié zhū fǎ fǎ xìng huài fǎ xìng zhě yún
般若波罗蜜多，不应分别诸法法性坏法性者，云

hé shì zūn zì shuō zhū fǎ fǎ xìng chā bié ér huài fǎ xìng wèi fó cháng
何世尊自说诸法法性差别而坏法性？谓佛常

shuō cǐ shì sè nǎi zhì shí cǐ shì yǎn chù nǎi zhì yì chù cǐ shì sè
说：此是色乃至识，此是眼处乃至意处，此是色

chù nǎi zhì fǎ chù cǐ shì yǎn jiè nǎi zhì yì jiè cǐ shì sè jiè nǎi zhì
处乃至法处，此是眼界乃至意识界，此是色界乃至

fǎ jiè cǐ shì yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè cǐ shì liù chù cǐ shì
法界，此是眼识界乃至意识界，此是六触，此是

liù shòu cǐ shì liù jiè cǐ shì sì yuán cǐ shì wú míng nǎi zhì lǎo
六受，此是六界，此是四缘，此是无明乃至老

sǐ cǐ shì nèi fǎ cǐ shì wài fǎ cǐ shì shàn fǎ cǐ shì fēi shàn
死，此是内法，此是外法；此是善法，此是非善

fǎ cǐ shì yǒu lòu fǎ cǐ shì wú lòu fǎ cǐ shì shì jiān fǎ cǐ
法；此是有漏法，此是无漏法；此是世间法，此

shì chū shì jiān fǎ cǐ shì gòng fǎ cǐ shì bú gòng fǎ cǐ shì yǒu wéi
是出世间法；此是共法，此是不共法；此是有为

fǎ cǐ shì wú wéi fǎ fó jì chángshuō rú shì děng fǎ zhǒngzhǒngchā
法，此是无为法。佛既常说如是等法种种差
bié jiāng wú shì zūn zì huài fǎ xìng
别，将无世尊自坏法性？”

fó gào shàn xiàn wǒ bú zì huàizhū fǎ fǎ xìng dàn yǐ míng
佛告善现：“我不自坏诸法法性，但以名
xiàng fāng biàn jiǎ shuō lìng zhū yǒu qíng wù rù zhū fǎ fǎ xìng píng děng chū
相方便假说，令诸有情悟入诸法法性平等，出
lí shēng sǐ zhèng dé nìe pán shì gù shàn xiàn rú lái suī shuō zhū
离生死证得涅槃。是故，善现，如来虽说诸
fǎ chā bié ér bù míng wéi huàizhū fǎ xìng
法差别，而不名为坏诸法性。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò fó dàn yǐ míng xiàng jiǎ shuō
具寿善现复白佛言：“若佛但以名相假说
zhū fǎ fǎ xìng lìng zhū yǒu qíng fāng biàn wù rù fǎ xìng píng děng yún hé
诸法法性，令诸有情方便悟入法性平等，云何
fó yú wú míng xiàng fǎ yǐ míng xiàng shuō ér yán bú huài
佛于无名相法以名相说而言不坏？”

fó gào shàn xiàn wǒ suí shì sù yú yī qiè fǎ jiǎ lì míng xiàng
佛告善现：“我随世俗，于一切法假立名相，
wéi zhū yǒu qíng fāng biàn xuān shuō wú suǒ zhí zhuó gù wú suǒ huài
为诸有情方便宣说，无所执著故无所坏。

shàn xiàn dāng zhī rú yú fū lèi wén shuō kǔ děng zhí zhuó
“善现当知！如愚夫类闻说苦等，执著
míng xiàng bù liǎo jiǎ shuō fēi zhū rú lái jí fó dì zǐ wén shuō kǔ děng
名相不了假说，非诸如来及佛弟子闻说苦等
zhí zhuó míng xiàng rán rú shí zhī suí shì sù shuō wú yǒu zhēn shí zhū fǎ
执著名相，然如实知随世俗说，无有真实诸法
míng xiàng shàn xiàn dāng zhī ruò zhū shèng zhě yú míng zhuó míng yú
名相。善现当知！若诸圣者于名著名，于
xiàng zhuó xiàng bǐ zé yì yīng yú kōng zhuó kōng yú wú xiàng zhuó wú
相著名，彼则亦应于空著名，于无相著名
xiàng yú wú yuàn zhuó wú yuàn yú zhēn rú zhuó zhēn rú yú shí jì
相，于无愿著名，于真如著名，于实际
zhuó shí jì yú fǎ jiè zhuó fǎ jiè yú wú wéi zhuó wú wéi shàn xiàn
著名，于法界著名，于无为著名。善现
dāng zhī shì yī qiè fǎ wéi yǒu jiǎ míng wéi yǒu jiǎ xiàng ér wú zhēn shí
当知！是一切法唯有假名，唯有假相而无真实，

shèngzhě yú zhōng yì bù zhí zhuówéi jiǎ míngxiàng rú shì shànxiàn
圣者于中亦不执著唯假名相。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà zhù yī qiè fǎ dàn jiǎ míngxiàng xíngshēn bō rě bō
诸菩萨摩诃萨住一切法但假名相行深般若波
luó mì duō ér yú qí zhōng wú suǒ zhí zhuó
罗蜜多，而于其中无所执著。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ dàn yǒumíngxiàng
具寿善现复白佛言：“若一切法但有名相，
zhū pú sà mó hē sà wèi hé shì gù fā pú tí xīn shòuzhū qín kǔ xíng
诸菩萨摩诃萨为何事故发菩提心，受诸勤苦行
pú sà xíng wèi zì qín kǔ xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
菩萨行，谓自勤苦修行布施乃至般若波罗蜜多，
guǎngshuō nǎi zhì qín kǔ xiū xíng yī qiè zhì zhì jiē lìng yuánmǎn
广说乃至勤苦修行一切智智，皆令圆满？”

fó gào shànxiàn yǐ yī qiè fǎ dàn yǒumíngxiàng rú shì míng
佛告善现：“以一切法但有名相，如是名
xiàngwéi jiǎ shī shè míngxiàng xìngkōng zhū yǒuqíng lèi diāndǎo zhí zhuó
相唯假施設，名相性空。诸有情类颠倒执著，
liú zhuǎnshēng sǐ shòuzhū kǔ nǎo bù néng jiě tuō shì gù pú sà wèi rǎo
流转生死受诸苦恼不能解脱。是故菩萨为饶
yì bǐ fā pú tí xīn shòuzhū qín kǔ xíng pú sà xíng jiàn cì zhèng dé
益彼，发菩提心受诸勤苦行菩萨行，渐次证得
yī qiè zhì zhì zhuànmiào fǎ lún yǐ sānshèng fǎ fāngbiàn jì bá lìng
一切智智转妙法轮，以三乘法方便济拔，令
chūshēng sǐ zhù niè pán jiè rán zhū míngxiàng wú shēng wú miè yì wú
出生死住涅槃界。然诸名相无生无灭，亦无
zhù yì shī shè kě dé
住异施設可得。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán fó shuō yī qiè zhì zhì wéi yī
尔时，善现便白佛言：“佛说一切智智为一
qiè zhì zhì yé
切智智耶？”

fó gào shànxiàn wǒ shuō yī qiè zhì zhì wéi yī qiè zhì zhì
佛告善现：“我说一切智智为一一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn chángshuō yī qiè zhì
具寿善现复白佛言：“世尊！常说一切智
zhì lüè yǒu sānzhǒng wèi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
智略有三种，谓一切智、道相智、一切相智。

rú shì sān zhì qí xiàngyún hé yǒu hé chā bié
如是三智其相云何？有何差别？”

fó gào shàn xiàn yī qiè zhì zhě wèi gòng shēng wén jí dú jué
佛告善现：“一切智者，谓共声闻及独觉
zhì dào xiàng zhì zhě wèi gòng pú sà mó hē sà zhì yī qiè xiàng zhì
智。道相智者，谓共菩萨摩诃萨智。一切相智
zhě wèi zhū rú lái yīng zhèng děng jué bú gòng miào zhì
者，谓诸如来、应、正等觉不共妙智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yuán yī qiè zhì shì gòng
具寿善现复白佛言：“何缘一切智是共
shēng wén jí dú jué zhì
声闻及独觉智？”

fó gào shàn xiàn yī qiè zhì wèi nèi wài fǎ děng chā bié fǎ mén
佛告善现：“一切智谓内外法等差别法门，
shēng wén dú jué yì néng liǎo zhī cǐ nèi wài děng fǎ mén chā bié ér bù
声闻、独觉亦能了知此内外等法门差别，而不
néng zhī yī qiè dào xiàng jí yī qiè fǎ yī qiè zhǒng xiàng gù yī qiè
能知一切道相及一切法、一切种相故，一切
zhì shì gòng shēng wén jí dú jué zhì
智是共声闻及独觉智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yuán dào xiàng zhì shì gòng
具寿善现复白佛言：“何缘道相智是共
pú sà mó hē sà zhì
菩萨摩诃萨智？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng xué biàn zhī yī qiè
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨应学遍知一切
dào xiàng wèi shēng wén dào xiàng dú jué dào xiàng pú sà dào xiàng
道相，谓声闻道相、独觉道相、菩萨道相、
rú lái dào xiàng zhū pú sà mó hē sà yú cǐ zhū dào cháng yīng xiū xué
如来道相。诸菩萨摩诃萨于此诸道常应修学
jiē lìng yuán mǎn suī lìng cǐ dào zuò suǒ yīng zuò ér bù lìng qí zhèng yú
皆令圆满。虽令此道作所应作，而不令其证于
shí jì gù dào xiàng zhì shì gòng pú sà mó hē sà zhì
实际故，道相智是共菩萨摩诃萨智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xiū rú lái
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨修如来
dào dé yuán mǎn yǐ qǐ yú shí jì yì bú zuò zhèng
道得圆满已，岂于实际亦不作证？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà chéng shú yǒu qíng yán
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨成熟有情、严

jìng fó tǔ xiū zhū dà yuàn ruò wèi yuán mǎn yóu yú shí jì wèi yīng zuò
净佛土，修诸大愿若未圆满，犹于实际未应作

zhèng ruò yǐ yuán mǎn nǎi yú shí jì yīng kě zuò zhèng
证。若已圆满，乃于实际应可作证。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà wéi zhù yú
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨为住于

dào zhèng shí jì yé
道证实实际耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

shàn xiàn fù wèn zhū pú sà mó hē sà wéi zhù fēi dào zhèng shí
善现复问：“诸菩萨摩诃萨为住非道证实

jì yé
实际耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

shàn xiàn fù wèn zhū pú sà mó hē sà wéi zhù dào fēi dào
善现复问：“诸菩萨摩诃萨为住道、非道

zhèng shí jì yé
证实实际耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

shàn xiàn fù wèn zhū pú sà mó hē sà wéi zhù fēi dào fēi fēi
善现复问：“诸菩萨摩诃萨为住非道、非非

dào zhèng shí jì yé
道证实实际耶？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò rú shì zhě zhū pú sà mó
具寿善现复白佛言：“若如是者，诸菩萨摩

hē sà wéi hé suǒ zhù zhèng yú shí jì
诃萨为何所住证于实际？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ wéi zhù dào dé jìn zhū lòu
佛告善现：“于意云何？汝为住道得尽诸漏

xīn jiě tuō fǒu
心解脱不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

shànxiàn rǔ wéizhù fēi dào dé jìn zhū lòu xīn jiě tuō fǒu
“善现，汝为住非道得尽诸漏心解脱不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

shànxiàn rǔ wéizhù dào fēi dào dé jìn zhū lòu xīn jiě tuō
“善现，汝为住道非道得尽诸漏心解脱
fǒu
不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

shànxiàn rǔ wéizhù fēi dào fēi fēi dào dé jìn zhū lòu xīn jiě
“善现，汝为住非道非非道得尽诸漏心解
tuō fǒu
脱不？”

fú yě shì zūn
“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn rǔ hé suǒ zhù dé jìn zhū lòu xīn yǒng jiě
佛告善现：“汝何所住得尽诸漏心永解
tuō
脱？”

shànxiàn dá yán fēi wǒ yǒuzhù dé jìn zhū lòu xīn yǒng jiě tuō
善现答言：“非我有住得尽诸漏心永解脱，
rán wǒ jìn lòu xīn dé jiě tuō dōu wú suǒ zhù
然我尽漏心得解脱都无所住。”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíngshēn
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨亦复如是，行深
bō rě bō luó mì duō dōu wú suǒ zhù ér zhèng shí jì
般若波罗蜜多，都无所住而证实际。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yuán yī qièxiàng zhì míng yī
具寿善现复白佛言：“何缘一切相智名一
qièxiàng zhì yé
切相智耶？”

fó gào shànxiàn zhī yī qiè fǎ jiē tóng yī xiàng wèi jì miè
佛告善现：“知一切法皆同一相，谓寂灭
xiàng shì gù míngwéi yī qièxiàng zhì fù cì shànxiàn zhū xíng
相，是故名为一切相智。复次，善现，诸行、

zhuàng xiàngnéngbiǎozhū fǎ rú lái rú shí néngbiàn jué zhī shì gù
状、相能表诸法，如来如实能遍觉知，是故
shuō míng yī qiè xiàng zhì
说名一切相智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè zhì ruò dào xiàng zhì
具寿善现复白佛言：“若一切智、若道相智、
ruò yī qiè xiàng zhì rú shì sān zhì zhū fán nǎo duàn yǒu chā bié fǒu yǒu
若一切相智，如是三智诸烦恼断有差别不？有
yǒu yú duàn wú yú duàn fǒu
有余断、无余断不？”

fó gào shànxiàn fēi zhū fán nǎo duàn yǒu chā bié rán zhū rú lái
佛告善现：“非诸烦恼断有差别，然诸如来
yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù jiē yǐ yǒng duàn shēng wén dú jué xí
一切烦恼习气相续皆已永断，声闻、独觉习
qì xiāng xù yóu wèi yǒng duàn
气相续犹未永断。”

shànxiàn fù wèn zhū fán nǎo duàn dé wú wéi fǒu
善现复问：“诸烦恼断得无为不？”

fó yán rú shì
佛言：“如是！”

shànxiàn fù wèn shēng wén dú jué bù dé wú wéi fán nǎo
善现复问：“声闻、独觉不得无为，烦恼
duàn fǒu
断不？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

shànxiàn fù wèn wú wéi fǎ zhōng yǒu chā bié fǒu
善现复问：“无为法中有差别不？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò wú wéi fǎ wú chā bié zhě
具寿善现复白佛言：“若无为法无差别者，
fó hé yuán shuō yī qiè rú lái xí qì xiāng xù jiē yǐ yǒng duàn shēng
佛何缘说一切如来习气相续皆已永断，声
wén dú jué xí qì xiāng xù yóu wèi yǒng duàn
闻、独觉习气相续犹未永断？”

fó gào shànxiàn xí qì xiāng xù shí fēi fán nǎo rán zhū shēng
佛告善现：“习气相续实非烦恼，然诸声

wén jí zhū dú jué fánǎo yǐ duàn yóuyǎoshǎofèn sì tān chēnděng
闻及诸独觉烦恼已断，犹有少分似贪、瞋等
fā shēn yǔ xiàng jí shuō cǐ wéi xí qì xiāng xù cǐ yú yú fū yì
发身、语相，即说此为习气相续。此于愚夫异
shēngxiāng xù néng yǐn wú yì fēi zài shēngwén dú jué xiāng xù néng yǐn
生相续能引无义，非在声闻、独觉相续能引
wú yì rú shì yī qiè xí qì xiāng xù rú lái yǒng duàn
无义，如是一切习气相续如来永断。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán dào yǔ niè pán jù wú zì xìng
尔时，善现复白佛言：“道与涅槃俱无自性，
fó hé yuánshuō cǐ shì yù liú nǎi zhì dú jué cǐ shì pú sà cǐ shì rú
佛何缘说此是预流乃至独觉，此是菩萨，此是如
lái
来？”

fó gào shànxiàn ruò zhū yù liú nǎi zhì dú jué ruò zhū pú sà
佛告善现：“若诸预流乃至独觉，若诸菩萨，
ruò zhū rú lái yī qiè jiē shì wú wéi suǒ xiǎn
若诸如来，一切皆是无为所显。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán wú wéi fǎ zhōng shí yǒu yù liú
具寿善现复白佛言：“无为法中实有预流
nǎi zhì rú lái yì chā bié fōu
乃至如来义差别不？”

fó yán fú yě
佛言：“不也！”

shànxiàn fù wèn ruò ěr hé yuán fó shuō yù liú nǎi zhì rú lái
善现复问：“若尔，何缘佛说预流乃至如来
yī qiè jiē shì wú wéi suǒ xiǎn
一切皆是无为所显？”

fó gào shànxiàn wǒ yī shì sù yánshuōxiǎn shì yǒu yù liú děng
佛告善现：“我依世俗言说显示有预流等
suǒ xiǎn chā bié bù yī shèng yì fēi shèng yì zhōng yǒu kě xiǎn shì
所显差别，不依胜义，非胜义中有可显示。
suǒ yǐ zhě hé fēi shèng yì zhōng yǒu yǔ yán dào huò fēn bié huì ruò
所以者何？非胜义中有语言道或分别慧，若
fù èr zhǒng rán yóu bǐ bǐ shì sù yánshuō zhū fǎ duàn gù shī shè bǐ
复二种，然由彼彼世俗言说诸法断故，施設彼
bǐ shì sù yánshuō zhū fǎ hòu jì
彼世俗言说诸法后际。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng
具寿善现复白佛言：“若一切法自相皆空，

qián jì shàng wú kuàngyǒuhòu jì rú hé shī shèyǒuhòu jì yé
前际尚无，况有后际，如何施设有后际耶？”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō zhū suǒ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸所

yǒu fǎ zì xiàng jiē kōng qián jì shàng wú kuàngyǒuhòu jì hòu jì
有法自相皆空，前际尚无，况有后际！后际

shí yǒu bì wú shì chù rán zhū yǒuqíng bù néngliǎo dá zhū suǒyǒu fǎ zì
实有必无是处，然诸有情不能了达诸所有法自

xiàng jiē kōng wèiráo yì bǐ fāngbiàn jiǎ shuō cǐ shì qián jì cǐ
相皆空，为饶益彼方便假说：‘此是前际，此

shì hòu jì rán yī qiè fǎ zì xiàngkōngzhōng qián jì hòu jì jù
是后际。’然一切法自相空中，前际、后际俱

bù kě dé rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà dá yī qiè fǎ zì
不可得。如是，善现，诸菩萨摩诃萨达一切法自

xiàngkōng yǐ xíngshēn bō rě bō luó mì duō shànxiàndāng zhī ruò
相空已，行深般若波罗蜜多。善现当知！若

pú sà mó hē sà dá yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng xíngshēn bō rě bō luó
菩萨摩诃萨达一切法自相皆空，行深般若波罗

mì duō yú zhū fǎ zhōng wú suǒ zhí zhuó wèi bù zhí zhuó ruò nèi ruò wài
蜜多，于诸法中无所执著，谓不执著若内若外、

ruò shàn ruò fēi shàn ruò shì jiān ruò chū shì jiān ruò yǒu lòu ruò wú lòu
若善若非善、若世间若出世间、若有漏若无漏、

ruò yǒu wéi ruò wú wéi ruò shēng wén fǎ ruò dú jué fǎ ruò pú sà
若有为若无为、若声闻法、若独觉法、若菩萨

fǎ ruò zhū fó fǎ wéi yī shì sù shī shè wéi yǒu bù yī shèng yì
法、若诸佛法，唯依世俗施设为有，不依胜义，

gù wú zhí zhuó
故无执著。”

大般若波罗蜜多经卷第五百二十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí liù
大般若波罗蜜多经卷第五百二十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn fāng biàn shàn qiǎo pǐn dì èr shí liù zhī sì
第三分方便善巧品第二十六之四

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn cháng shuō shēn shēn bō
尔时，善现复白佛言：“世尊常说甚深般
rě bō luó mì duō shēn shēn bō rě bō luó mì duō yī hé yì gù míng wéi
若波罗蜜多，甚深般若波罗蜜多依何义故名为
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō dào yī qiè fǎ jiū
佛告善现：“由此般若波罗蜜多到一切法究
jìng bǐ àn yī cǐ yì gù míng wéi bō rě bō luó mì duō
竟彼岸，依此义故，名为般若波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō shēng wén
“复次，善现，由此般若波罗蜜多声闻、
dú jué pú sà rú lái néng dào bǐ àn yī cǐ yì gù míng wéi
独觉、菩萨、如来能到彼岸，依此义故，名为
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō yī shèng yì
“复次，善现，由此般若波罗蜜多依胜义
lǐ fēn xī zhū fǎ nǎi zhì wú yǒu shǎo fēn kě dé yī cǐ yì gù
理分析³¹诸法，乃至无有少分可得，依此义故，
míng wéi bō rě bō luó mì duō
名为般若波罗蜜多。

fù cì shàn xiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō shè cáng zhēn
“复次，善现，由此般若波罗蜜多摄藏真
rú fǎ jiè fǎ xìng guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì jiè yī cǐ yì gù
如、法界、法性广说乃至不思議界，依此义故，

³¹ 大正藏：拈；永乐北藏及龙藏：析

míngwéi bō rě bō luó mì duō

名为般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō wú yǒushǎo
“复次，善现，由此般若波罗蜜多无有少

fǎ ruò xiāngyìng ruò bù xiāngyìng ruò yǒu sè ruò wú sè ruò yǒu jiàn ruò

wú jiàn ruò yǒu duì rě wú duì yī cǐ yì gù míngwéi bō rě bō luó

mì duō suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō fēi xiāngyìng fēi

bù xiāngyìng wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
不相应、无色、不见、无对、一相，所谓无相。

fù cì shànxiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō néng shēng yī
“复次，善现，由此般若波罗蜜多能生一

qiè shū shèng shàn fǎ néng fā yī qiè zhì huì biàn cái néng yǐn yī qiè shì

chū shì lè néng zhào yī qiè shēnshēn yì lǐ yī cǐ yì gù míngwéi

bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn yóu cǐ bō rě bō luó mì duō lǐ qù jiān shí
“复次，善现，由此般若波罗蜜多理趣坚实

bù kě dòng huài yī cǐ yì gù míngwéi bō rě bō luó mì duō
不可动坏，依此义故，名为般若波罗蜜多。

shànxiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“善现当知！若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yī qiè è mó jí bǐ juànshǔ shēngwén dú jué wàidào

fàn zhì è yǒu yuànchóu jiē bù néng huài suǒ yǐ zhě hé yóu cǐ

bō rě bō luó mì duō shēnshēn jīng zhōng shuō yī qiè fǎ jiē zì xiàng kōng

zhū è mó děng bù dé qí biàn shànxiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà

yīng suí shí yì xíng shēn bō rě bō luó mì duō wèi yī qiè fǎ zì xiàng jiē

kōng yī qiè è yuán wú néng dòng huài
空，一切恶缘无能动坏。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yù xíng bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨欲行般若波罗

mì duōshēnshēn yì qù yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yīngxíng wú cháng
蜜多甚深义趣，以无所得而为方便，应行无常

yì kǔ yì kōng yì wú wǒ yì yì yīngxíng kǔ zhì yì jí zhì
义、苦义、空义、无我义，亦应行苦智义、集智

yì miè zhì yì dào zhì yì fǎ zhì yì lèi zhì yì shì sù zhì
义、灭智义、道智义、法智义、类智义、世俗智

yì tā xīn zhì yì jìn zhì yì wú shēng zhì yì rú shuō zhì yì
义、他心智义、尽智义、无生智义、如说智义。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà wèixíng bō rě bō luó mì duō
如是，善现，诸菩萨摩诃萨为行般若波罗蜜多

shēnshēn yì qù yīngxíng bō rě bō luó mì duō
甚深义趣，应行般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán shēnshēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现即白佛言：“甚深般若波罗蜜多

yì yǔ fēi yì jù bù kě dé yún hé pú sà mó hē sà wèixíng bō rě bō
义与非义俱不可得，云何菩萨摩诃萨为行般若波

luó mì duōshēnshēn yì qù yīngxíng bō rě bō luó mì duō
罗蜜多甚深义趣，应行般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà wèixíng bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨为行般若波罗蜜

duōshēnshēn yì qù yīngzuò shì niàn wǒ bù yīngxíngtān yù fēi yì
多甚深义趣，应作是念：‘我不应行贪欲非义，

wǒ bù yīngxíngchēn huì fēi yì wǒ bù yīngxíng yú chī fēi yì wǒ bù yīng
我不应行瞋恚非义，我不应行愚痴非义，我不应

xíngjiāomàn fēi yì wǒ bù yīngxíng xié jiàn fēi yì wǒ bù yīngxíng nǎi zhì
行憍慢非义，我不应行邪见非义，我不应行乃至

yī qiè jiàn qù fēi yì yì bù yīngxíngtān yù chēn huì yú chī jiāo
一切见趣非义，亦不应行贪欲、瞋恚、愚痴、憍

màn xié jiàn jiàn qù jí yú fǎ yì suǒ yǐ zhě hé tān chēn
慢、邪见、见趣及余法义。’所以者何？贪、瞋、

chīděngzhēn rú shí jì bù yǔ zhū fǎ wéi yì fēi yì
痴等真如、实际，不与诸法为义、非义。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà wèixíng bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨为行般若波罗

mì duōshēnshēn yì qù yīngzuò shì niàn wǒ bù yīngxíng sè yì fēi yì
蜜多甚深义趣，应作是念：‘我不应行色义非义，

wǒ bù yīng xíng shòu xiǎng xíng shí yì fēi yì guǎng shuō nǎi zhì wǒ
我不应行受、想、行、识义非义，广说乃至我
bù yīng xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì fēi yì wǒ bù yīng xíng
不应行诸佛无上正等菩提义非义，我不应行
yī qiè zhì zhì yì fēi yì suǒ yǐ zhě hé fó dé wú shàng zhèng děng
一切智智义非义。’所以者何？佛得无上正等
jué shí qiú yī qiè fǎ yì yǔ fēi yì dōu bù kě dé
觉时，求一切法义与非义都不可得。

shàn xiàn dāng zhī zhū fó chū shì ruò bù chū shì zhū fǎ
“善现当知！诸佛出世、若不出世，诸法
fǎ jiè fǎ zhù fǎ dìng fǎ ěr cháng zhù wú fǎ yú fǎ wéi yì fēi
法界、法住、法定法尔常住，无法于法为义非
yì rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng lí yī qiè yì fēi yì
义。如是，善现，诸菩萨摩诃萨应离一切义非义
zhí dāng xíng bō rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù
执，当行般若波罗蜜多甚深义趣。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù shēn shēn bō
具寿善现复白佛言：“何因缘故，甚深般
rě bō luó mì duō bù yǔ zhū fǎ wéi yì fēi yì
若波罗蜜多不与诸法为义非义？”

fó gào shàn xiàn shēn shēn bō rě bō luó mì duō yú yǒu wéi fǎ
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多于有为法
jí wú wéi fǎ jù wú suǒ zuò fēi ēn fēi yuàn wú yì wú sǔn yóu cǐ
及无为法，俱无所作非恩非怨，无益无损，由此
yīn yuán bù yǔ zhū fǎ wéi yì fēi yì
因缘，不与诸法为义非义。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán qǐ bù zhū fó jí fó dì zǐ
具寿善现复白佛言：“岂不诸佛及佛弟子、
yī qiè xián shèng jiē yǐ wú wéi wéi suǒ qù yì
一切贤圣皆以无为为所趣义？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yī qiè
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。一切
xián shèng jiē yǐ wú wéi wéi suǒ qù yì rán wú wéi fǎ bù yǔ zhū fǎ wéi
贤圣皆以无为为所趣义，然无为法不与诸法为
yì wéi sǔn pì rú xū kōng zhēn rú shí jì bù yǔ zhū fǎ wéi yì wéi
益为损。譬如虚空、真如、实际不与诸法为益为
sǔn zhū pú sà mó hē sà shēn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì
损，诸菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多亦复如是，

bù yǔ zhū fǎ wéi yì wéi sǔn shì gù bō rě bō luó mì duō bù yǔ zhū fǎ
不与诸法为益为损，是故般若波罗蜜多不与诸法
wéi yì fēi yì
为义非义。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà qǐ bú yào
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨岂不要
xué wú wéi bō rě bō luó mì duō nǎi néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
学无为般若波罗蜜多，乃能证得一切智智？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩
sà mó hē sà yào xué shèn shēn wú wéi bō rě bō luó mì duō nǎi néng
萨摩诃萨要学甚深无为般若波罗蜜多，乃能
zhèng dé yī qiè zhì zhì yǐ bú èr fǎ ér wéi fāng biàn
证得一切智智，以不二法而为方便。”

shànxiàn fù wèn wéi yǐ bú èr fǎ dé bú èr fǎ yé
善现复问：“为以不二法得不二法耶？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

shànxiàn fù wèn wéi yǐ èr fǎ dé bú èr fǎ yé
善现复问：“为以二法得不二法耶？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

shànxiàn bó yán ruò wú èr fǎ bù yǐ èr fǎ bú èr fǎ dé
善现白言：“若无二法不以二法、不二法得，
zhū pú sà mó hē sà rú hé dāng dé yī qiè zhì zhì
诸菩萨摩诃萨如何当得一切智智？”

fó gào shànxiàn èr bú èr fǎ jù bù kě dé shì gù suǒ
佛告善现：“二、不二法俱不可得，是故所
dé yī qiè zhì zhì bù yǐ èr fǎ bú èr fǎ dé rán wú suǒ dé fǎ néng
得一切智智不以二法、不二法得，然无所得法能
dé wú suǒ dé suǒ yǐ zhě hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō jí yī
得无所得。所以者何？甚深般若波罗蜜多及一
qiè zhì zhì jù bù kě dé gù wú dé ér dé nǎi míng zhēn dé
切智智俱不可得故，无得而得乃名真得。”

ěr shí shànxiàn biàn bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
尔时，善现便白佛言：“如是般若波罗蜜多
zuì jí shèn shēn zhū pú sà mó hē sà néng wéi nán shì bù dé yǒu qíng
最极甚深，诸菩萨摩诃萨能为难事，不得有情，

yì fù bù dé yǒuqíng shī shè ér wèiyǒuqíng qiú qù wú shàngzhèngděng
亦复不得有情施設，而为有情求趣无上正等
pú tí pì rú yǒurén kōngzhōngzhòngshù shènwéinán shì zhū
菩提。譬如有人，空中种树，甚为难事！诸
pú sà mó hē sà yì fù rú shì bù dé yǒuqíng jí bǐ shī shè ér wèi
菩萨摩诃萨亦复如是，不得有情及彼施設，而为
yǒuqíng qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí jí wéinán shì
有情求趣无上正等菩提，极为难事！”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō rú shì
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。如是
bō rě bō luó mì duō zuì jí shèshēn zhū pú sà mó hē sà néngwéinán
般若波罗蜜多最极甚深，诸菩萨摩诃萨能为难
shì bù dé yǒuqíng yì fù bù dé yǒuqíng shī shè ér wèiyǒuqíng qiú
事，不得有情，亦复不得有情施設，而为有情求
qù wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà
趣无上正等菩提。善现当知！诸菩萨摩诃萨
suī bú jiànyǒuzhēn shí yǒuqíng jí bǐ shī shè ér zhū yǒuqíng yú chī diān
虽不见有真实有情及彼施設，而诸有情愚痴颠
dǎo zhí wéi shí yǒu chén lún shēng sǐ shòu kǔ wú qióng wèi bá bǐ gù
倒执为实有，沉沦生死受苦无穷，为拔彼故，
qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí dé pú tí yǐ fāngbiànshànqiǎo ér
求趣无上正等菩提，得菩提已方便善巧而
dù tuō zhī
度脱之。

pì rú yǒurén liángtiánzhòngshù shì rén suī fù bù shí cǐ shù
“譬如有人良田种树，是人虽复不识此树
gēnjīng zhī yè huāguǒ shòuzhě ér zhòngshù yǐ suí shí gài guàn
根茎、枝叶、花果、受者，而种树已随时溉灌
qín jiā shǒu hù cǐ shù hòu shí jiàn dé shēngzhǎng gēnjīng zhī yè
勤加守护。此树后时渐得生长，根茎、枝叶、
huāguǒmào shèng zhòng rén shòu yòng yù jí huò ān zhū pú sà mó hē
花果茂盛，众人受用愈疾获安。诸菩萨摩诃
sà yì fù rú shì suī bú jiànyǒu fó guǒ yǒuqíng ér wèiyǒuqíng qiú
萨亦复如是，虽不见有佛果、有情，而为有情求
qù wú shàngzhèngděng pú tí jiàn cì xiū xíng liù dào bǐ àn jí yú wú
趣无上正等菩提，渐次修行六到彼岸及余无
liàng pú tí fēn fǎ jì yuánmǎn yǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú
量菩提分法，既圆满已，证得无上正等菩

tí lìng zhū yǒu qíng shòu yòng fó shù zhī yè huā guǒ gè dé ráo yì
提，令诸有情受用佛树枝叶花果各得饶益。

shàn xiàn dāng zhī zhī yè ráo yì wèi zhū yǒu qíng yī cǐ fó
“善现当知！枝叶饶益，谓诸有情依此佛
shù tuō è qù kǔ qí huā ráo yì wèi zhū yǒu qíng yī cǐ fó shù huò
树脱恶趣苦；其华饶益，谓诸有情依此佛树，或
shēng chà dì lì dà zú nǎi zhì huò shēng jū shì dà zú huò shēng sì
生刹帝力大族，乃至或生居士大族，或生四
dà wáng zhòng tiān nǎi zhì huò shēng fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān qí guǒ
大王众天，乃至或生非想非非想处天。其果
ráo yì wèi zhū yǒu qíng yī cǐ fó shù huò zhèng yù liú guǒ nǎi zhì huò
饶益，谓诸有情依此佛树，或证预流果乃至或
zhèng dú jué pú tí huò zhèng wú shàng zhèng děng pú tí shì zhū yǒu
证独觉菩提，或证无上正等菩提。是诸有
qíng dé pú tí yǐ fù yòng fó shù zhī yè huā guǒ ráo yì yǒu qíng lìng zhū
情得菩提已，复用佛树枝叶花果饶益有情，令诸
yǒu qíng tuō è qù kǔ dé rén tiān lè jiàn cì ān lì lìng rù sān shèng
有情脱恶趣苦得人、天乐，渐次安立令入三乘
bō niè pán jiè
般涅槃界。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà suī zuò rú shì dà ráo
“善现当知！诸菩萨摩诃萨虽作如是大饶
yì shì ér dōu bú jiàn yǒu shí yǒu qíng dé niè pán zhě dàn jiàn wàng xiǎng
益事，而都不见有实有情得涅槃者，但见妄想
zhòng kǔ jì miè rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō
众苦寂灭。如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般
rě bō luó mì duō bù dé yǒu qíng jí bǐ shī shè rán wéi chú bǐ wàng
若波罗蜜多，不得有情及彼施設，然为除彼妄
xiǎng diān dǎo qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí yóu cǐ yīn yuán jí wéi
想颠倒，求趣无上正等菩提，由此因缘极为
nán shì jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà dāng
难事。”具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨当
zhī rú fó suǒ yǐ zhě hé yī zhū pú sà mó hē sà gù biàn néng
知如佛。所以者何？依诸菩萨摩诃萨故，便能
yǒng duàn yī qiè dì yù páng shēng guǐ jiè yì néng yǒng duàn yī
永断一切地狱、傍生、鬼界，亦能永断一
qiè wú xiá pín qióng liè qù sān jiè zhòng kǔ
切无暇贫穷劣趣三界众苦。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩

sà mó hē sà yīng zhī rú fó shì jiān ruò wú zhū pú sà zhòng fā qù wú
萨摩诃萨应知如佛。世间若无诸菩萨众发趣无

shàng zhèng děng pú tí zé wú shí fāng sān shì zhū fó yì wú dú jué
上正等菩提，则无十方三世诸佛，亦无独觉

jí zhū shēng wén yì wú yǒu néng yǒng duàn dì yù páng shēng guǐ
及诸声闻，亦无有能永断地狱、傍生、鬼

jiè jí yú wú xiá pín qióng liè qù sān jiè kǔ zhě shì gù shàn xiàn
界及余无暇贫穷劣趣三界苦者。是故，善现，

rú rǔ suǒ shuō zhū pú sà mó hē sà dāng zhī rú fó
如汝所说，诸菩萨摩诃萨当知如佛。

fù cì shàn xiàn dāng zhī pú sà mó hē sà zhòng jí shì rú
“复次，善现当知！菩萨摩诃萨众即是如

lái yīng zhèng děng jué suǒ yǐ zhě hé ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè
来、应、正等觉。所以者何？若由此真如施設

rú lái yīng zhèng děng jué jí yóu cǐ zhēn rú shī shè dú jué ruò
如来、应、正等觉，即由此真如施設独觉；若

yóu cǐ zhēn rú shī shè dú jué jí yóu cǐ zhēn rú shī shè shēng wén ruò
由此真如施設独觉，即由此真如施設声闻；若

yóu cǐ zhēn rú shī shè shēng wén jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè xián
由此真如施設声闻，即由此真如施設一切贤

shèng ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè xián shèng jí yóu cǐ zhēn rú
圣；若由此真如施設一切贤圣，即由此真如

shī shè sè yùn ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè sè yùn jí yóu cǐ zhēn rú shī
施設色蕴；若由此真如施設色蕴，即由此真如施

shè shòu xiǎng xíng shí yùn ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè shòu xiǎng
设受、想、行、识蕴；若由此真如施設受、想、

xíng shí yùn jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yǎn chù ruò yóu cǐ zhēn rú shī
行、识蕴，即由此真如施設眼处；若由此真如施

shè yǎn chù jí yóu cǐ zhēn rú shī shè ěr bí shé shēn yì chù
设眼处，即由此真如施設耳、鼻、舌、身、意处；

rú shì zhǎn zhuǎn guǎng shuō nǎi zhì ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè zhū fó wú
如是展转广说乃至若由此真如施設诸佛无

shàng zhèng děng pú tí jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè zhì zhì ruò
上正等菩提，即由此真如施設一切智智；若

yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè zhì zhì jí yóu cǐ zhēn rú shī shè yǒu wéi
由此真如施設一切智智，即由此真如施設有为

jiè ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yǒu wéi jiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè wú
界；若由此真如施设有为界，即由此真如施设无
wéi jiè ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè wú wéi jiè jí yóu cǐ zhēn rú shī shè
为界；若由此真如施设无为界，即由此真如施设
yī qiè fǎ ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè fǎ jí yóu cǐ zhēn rú shī
一切法；若由此真如施设一切法，即由此真如施
shè yī qiè yǒu qíng ruò yóu cǐ zhēn rú shī shè yī qiè yǒu qíng jí yóu cǐ
设一切有情；若由此真如施设一切有情，即由此
zhēn rú shī shè yī qiè pú sà mó hē sà rú shì shàn xiàn ruò rú lái
真如施设一切菩萨摩诃萨。如是，善现，若如来
zhēn rú ruò dú jué zhēn rú ruò shēng wén zhēn rú ruò yī qiè xián shèng
真如，若独觉真如，若声闻真如，若一切贤圣
zhēn rú ruò sè děng yī qiè fǎ zhēn rú ruò yǒu qíng zhēn rú ruò pú
真如，若色等一切法真如，若有情真如，若菩
sà mó hē sà zhēn rú rú shì zhēn rú shí jiē wú yì yóu wú yì gù
萨摩诃萨真如，如是真如实皆无异，由无异故
shuō míng zhēn rú zhū pú sà mó hē sà yú cǐ zhēn rú xiū xué yuán mǎn
说名真如。诸菩萨摩诃萨，于此真如修学圆满，
zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí gù míng rú lái yīng zhèng děng
证得无上正等菩提，故名如来、应、正等
jué shì gù shàn xiàn dāng zhī pú sà mó hē sà zhòng jí shì rú lái
觉。是故，善现当知！菩萨摩诃萨众即是如来、
yīng zhèng děng jué yī yī qiè fǎ yī qiè yǒu qíng jiē yǐ zhēn rú wéi
应、正等觉，以一切法、一切有情皆以真如为
dìng liàng gù
定量故。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng xué zhēn rú shèn
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨应学真如甚
shēn bō rě bō luó mì duō ruò xué zhēn rú shēn shēn bō rě bō luó mì duō
深般若波罗蜜多，若学真如甚深般若波罗蜜多
jí néng xué yī qiè fǎ zhēn rú ruò néng xué yī qiè fǎ zhēn rú zé néng
即能学一切法真如，若能学一切法真如则能
yuán mǎn yī qiè fǎ zhēn rú ruò néng yuán mǎn yī qiè fǎ zhēn rú zé yú
圆满一切法真如，若能圆满一切法真如则于
yī qiè fǎ zhēn rú dé zì zài ruò yú yī qiè fǎ zhēn rú dé zì zài zé
一切法真如得自在，若于一切法真如得自在则
néng shàn zhī yī qiè yǒu qíng gēn xìng shèng liè ruò néng shàn zhī yī qiè yǒu
能善知一切有情根性胜劣，若能善知一切有

qínggēnxìngshèng liè zé néngshěn zhī yī qiè yǒuqíngshèng jiě chābié ruò
情根性胜劣则能审知一切有情胜解差别，若
néngshěn zhī yī qiè yǒuqíngshèng jiě chābié zé zhī yī qiè yǒuqíng zì yè
能审知一切有情胜解差别则知一切有情自业
shòuguǒ ruò zhī yī qiè yǒuqíng zì yè shòuguǒ zé yuàn zhì yuánmǎn ruò
受果，若知一切有情自业受果则愿智圆满，若
yuàn zhì yuánmǎn zé néngjìng xiū sān shì miào zhì ruò néngjìng xiū sān shì
愿智圆满则能净修三世妙智，若能净修三世
miào zhì zé néngyuánmǎn yī qiè zhì zhì ruò néngyuánmǎn yī qiè zhì zhì
妙智则能圆满一切智智，若能圆满一切智智
zé néng wú dào xíng pú sà xíng ruò néng wú dào xíng pú sà xíng zé néng
则能无倒行菩萨行，若能无倒行菩萨行则能
chéngshú yǒuqíng ruò néngchéngshú yǒuqíng zé néngyánjìng fó tǔ ruò
成熟有情，若能成熟有情则能严净佛土，若
néngyánjìng fó tǔ zé néngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí
能严净佛土则能证得所求无上正等菩提，
ruò néngzhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí zé néng rú shí zhuàn
若能证得所求无上正等菩提则能如实转
miào fǎ lún ruò néng rú shí zhuàn miào fǎ lún zé néng wú dào ān lì yǒu
妙法轮，若能如实转妙法轮则能无倒安立有
qíng yú sānshèngdào ruò néng wú dào ān lì yǒuqíng yú sānshèngdào zé
情于三乘道，若能无倒安立有情于三乘道则
lìng yǒuqíng rù wú yú yī bō niè pán jiè rú shì shànxiàn zhū pú sà
令有情入无余依般涅槃界。如是，善现，诸菩萨
mó hē sà jiàn rú shì děng zì lì lì tā yī qiè gōng dé yīng fā wú
摩诃萨见如是等自利利他一切功德，应发无
shàngzhèngděng jué xīn yǒngměngzhèng qín xíngshēn bō rě bō luó mì duō
上正等觉心，勇猛正勤行深般若波罗蜜多
jiān gù wú tuì jù shòushànxiànbiàn bó fó yán ruò pú sà mó hē
坚固无退。”具寿善现便白佛言：“若菩萨摩诃
sà wèi yù ráo yì zhū yǒuqíng gù néng fā wú shàngzhèngděng jué xīn
萨为欲饶益诸有情故，能发无上正等觉心，
rú shuō xiū xíngshēn bō rě bō luó mì duō shì jiāntiān rén ā
如说修行甚深般若波罗蜜多，世间天、人、阿
sù luò děng jiē yīng lǐ jìng
素洛等皆应礼敬。”

fó yán shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō ruò
佛言：“善现，如是！如是！如汝所说。若

pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù néng fā wú shàng zhèng
菩萨摩诃萨为欲饶益诸有情故，能发无上正

děng jué xīn rú shuō xiū xíng shēn shēn bō rě bō luó mì duō shì jiān tiān
等觉心，如说修行甚深般若波罗蜜多，世间天、

rén ā sù luò děng jiē yīng lǐ jìng
人、阿素洛等皆应礼敬。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà pǔ wèi
尔时，善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨普为

ráo yì zhū yǒu qíng lèi chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn dé jǐ suǒ³²
饶益诸有情类，初发无上正等觉心，得几所

fú
福？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà dé fú wú liàng suàn shù
佛告善现：“是菩萨摩诃萨得福无量，算数

pì yù suǒ bù néng jí shàn xiàn dāng zhī jiǎ shǐ chōng mǎn sān qiān dà
譬喻所不能及。善现当知！假使充满三千大

qiān fó zhī shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē qù shēng wén huò dú jué dì yú yì
千佛之世界一切有情皆趣声闻或独觉地，于意

yún hé shì zhū yǒu qíng qí fú duō fǒu
云何？是诸有情其福多不？”

shàn xiàn duì yuē shènduō shì zūn bǐ suǒ huò fú wú liàng wú
善现对曰：“甚多！世尊！彼所获福无量无

biān
边。”

fó gào shàn xiàn bǐ suǒ huò fú yú rǔ suǒ wèn pǔ wèi ráo yì
佛告善现：“彼所获福，于汝所问普为饶益

zhū yǒu qíng lèi chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ
诸有情类初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所

huò fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī rú shì nǎi zhì bǎi
获福聚，百分不及一，千分不及一，如是乃至百

qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī suǒ yǐ zhě hé shēng wén
千俱胝那庾多分亦不及一。所以者何？声闻、

dú jué jiē yī pú sà mó hē sà yǒu fēi pú sà mó hē sà yī zhū shēng
独觉皆依菩萨摩诃萨有，非菩萨摩诃萨依诸声

wén dú jué ér yǒu
闻、独觉而有。

³² 大正藏：许；永乐北藏及龙藏：所

fù cì shànxiàn zhì mǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu
“复次，善现，置满三千大千世界一切有

qíng jiē qù shēngwénhuò dú jué dì suǒ huò fú jù shè mǎnsānqiān dà
情皆趣声闻或独觉地所获福聚。设满三千大

qiān shì jiè yī qiè yǒu qíng jiē zhù jìngguān dì yú yì yún hé shì zhū
千世界一切有情皆住净观地，于意云何？是诸

yǒu qíng qí fú duō fǒu
有情其福多不？”

shànxiàn duì yán shènduō shì zūn bǐ suǒ huò fú wú liàng wú
善现对言：“甚多！世尊！彼所获福无量无

biān
边。”

fó gào shànxiàn bǐ suǒ huò fú yú rǔ suǒ wèn pǔ wèi rǎo yì
佛告善现：“彼所获福，于汝所问普为饶益

zhū yǒu qíng lèi chū fā wú shàng zhèngděng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ
诸有情类初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所

huò fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī rú shì nǎi zhì bǎi
获福聚，百分不及一，千分不及一，如是乃至百

qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī suǒ yǐ zhě hé shēngwén
千俱胝那庾多分亦不及一。所以者何？声闻、

dú jué jiē yī pú sà mó hē sà yǒu fēi pú sà mó hē sà yī zhū shēng
独觉皆依菩萨摩诃萨有，非菩萨摩诃萨依诸声

wén dú jué ér yǒu
闻、独觉而有。

fù cì shànxiàn zhì mǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī qiè yǒu
“复次，善现，置满三千大千世界一切有

qíng jiē zhù jìngguān dì suǒ huò fú jù shè mǎnsānqiān dà qiān shì jiè yī
情皆住净观地所获福聚。设满三千大千世界一

qiè yǒu qíng jiē zhù zhǒng xìng³³ dì ruò dì bā dì ruò jù jiàn dì ruò
切有情皆住种性³³地、若第八地、若具见地、若

bó dì ruò lí yù dì ruò yǐ bàn dì ruò dú jué dì yú yì yún
薄地、若离欲地、若已办地、若独觉地，于意云

hé shì zhū yǒu qíng qí fú duō fǒu
何？是诸有情其福多不？”

shànxiàn duì yuē shènduō shì zūn bǐ suǒ huò fú wú liàng wú
善现对曰：“甚多！世尊！彼所获福无量无

³³ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

biān
边。”

fó gào shàn xiàn bǐ suǒ huò fú yú rǔ suǒ wèn pǔ wèi ráo yì
佛告善现：“彼所获福，于汝所问普为饶益

zhū yǒu qíng lèi chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn yī pú sà mó hē sà suǒ
诸有情类初发无上正等觉心一菩萨摩诃萨所

huò fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī rú shì nǎi zhì bǎi
获福聚，百分不及一，千分不及一，如是乃至百

qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī suǒ yǐ zhě hé shēng wén
千俱胝那庾多分亦不及一。所以者何？声闻、

dú jué jiē yī pú sà mó hē sà yǒu fēi pú sà mó hē sà yī zhū shēng
独觉皆依菩萨摩诃萨有，非菩萨摩诃萨依诸声

wén dú jué ér yǒu
闻、独觉而有。

fù cì shàn xiàn jiǎ shǐ chōng mǎn sān qiān dà qiān fó zhī shì
“复次，善现，假使充满三千大千佛之世

jiè yī qiè yǒu qíng jiē wèi ráo yì zhū yǒu qíng lèi chū fā wú shàng zhèng
界一切有情，皆为饶益诸有情类，初发无上正

děng jué xīn shì zhū pú sà mó hē sà zhòng suǒ huò fú jù yú rù pú
等觉心。是诸菩萨摩诃萨众所获福聚，于入菩

sà zhèng xìng lí shēng yī pú sà mó hē sà suǒ huò fú jù bǎi fēn bù jí
萨正性离生一菩萨摩诃萨所获福聚，百分不及

yī qiān fēn bù jí yī rú shì nǎi zhì bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì
一，千分不及一，如是乃至百千俱胝那庾多分亦

bù jí yī
不及一。

fù cì shàn xiàn jiǎ shǐ chōng mǎn sān qiān dà qiān fó zhī shì
“复次，善现，假使充满三千大千佛之世

jiè yī qiè yǒu qíng jiē rù pú sà zhèng xìng lí shēng shì zhū pú sà mó
界一切有情，皆入菩萨正性离生，是诸菩萨摩

hē sà zhòng suǒ huò fú jù yú xíng pú tí xiàng yī pú sà mó hē sà suǒ
诃萨众所获福聚，于行菩提向一菩萨摩诃萨所

huò fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī rú shì nǎi zhì bǎi
获福聚，百分不及一，千分不及一，如是乃至百

qiān jù zhī nà yǔ duō fēn yì bù jí yī
千俱胝那庾多分亦不及一。

fù cì shàn xiàn jiǎ shǐ chōng mǎn sān qiān dà qiān fó zhī shì
“复次，善现，假使充满三千大千佛之世

jiè yī qiè yǒuqíng jiē xíng pú tí xiàng shì zhū pú sà mó hē sà zhòng
界一切有情，皆行菩提向，是诸菩萨摩诃萨众
suǒ huò fú jù yú yī rú lái yīng zhèngděng jué suǒ yǒu fú jù
所获福聚，于一如来、应、正等觉所有福聚，
bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī rú shì nǎi zhì bǎi qiān jù zhī nà
百分不及一，千分不及一，如是乃至百千俱胝那
yǔ duō fēn yì bù jí yī
庾多分亦不及一。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán chū fā wú shàng zhèngděng jué
具寿善现复白佛言：“初发无上正等觉
xīn zhū pú sà mó hē sà hé suǒ sī wéi
心诸菩萨摩诃萨何所思惟？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà héngzhèng sī wéi yī qiè
佛告善现：“是菩萨摩诃萨恒正思惟一切
xiàng zhì
相智。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yī qiè xiàng zhì yǐ hé wéi xìng
具寿善现复白佛言：“一切相智以何为性？
hé suǒ yuán hé zēngshàng hé xíngxiàng yǒu hé xiàng
何所缘？何增上？何行相？有何相？”

fó gào shàn xiàn yī qiè xiàng zhì wú xìng wéi xìng wú xiàng wú yīn
佛告善现：“一切相智无性为性，无相无因，
wú suǒ jǐng jué wú shēng wú xiàn yòu rǔ suǒ wèn yī qiè xiàng zhì hé
无所警觉，无生无现。又汝所问‘一切相智何
suǒ yuán hé zēngshàng hé xíngxiàng yǒu hé xiàng zhě shàn
所缘？何增上？何行相？有何相？’者，善
xiàng dāng zhī yī qiè xiàng zhì wú xìng wéi suǒ yuán zhèng niàn wéi zēng
现当知！一切相智无性为所缘，正念为增
shàng jì jìng wéi xíngxiàng wú xiàng wéi xiàng
上，寂静为行相，无相为相。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán wéi dàn yī qiè xiàng zhì wú xìng
具寿善现复白佛言：“为但一切相智无性
wéi xìng wéi sè shòu xiǎng xíng shí yì wú xìng wéi xìng guǎng
为性，为色、受、想、行、识亦无性为性？广
shuō nǎi zhì wéi zhū fó wú shàng zhèngděng pú tí yì wú xìng wéi xìng wéi
说乃至为诸佛无上正等菩提亦无性为性，为
yǒu wéi jiè jí wú wéi jiè yì wú xìng wéi xìng
有为界及无为界亦无性为性？”

fó gào shàn xiàn fēi dàn yī qiè xiàng zhì wú xìng wéi xìng sè
佛告善现：“非但一切相智无性为性，色、
shòu xiǎng xíng shí yì wú xìng wéi xìng nǎi zhì yǒu wéi jiè jí wú wéi
受、想、行、识亦无性为性，乃至有为界及无为
jiè yì wú xìng wéi xìng
界亦无性为性。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù yī qiè xiàng
具寿善现复白佛言：“何因缘故，一切相
zhì wú xìng wéi xìng sè shòu xiǎng xíng shí yì wú xìng wéi xìng
智无性为性，色、受、想、行、识亦无性为性，
nǎi zhì yǒu wéi jiè jí wú wéi jiè yì wú xìng wéi xìng
乃至有为界及无为界亦无性为性？”

fó gào shàn xiàn yī qiè xiàng zhì zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng
佛告善现：“一切相智自性无故，若法自性
wú cǐ fǎ wú xìng wéi xìng sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì yǒu
无，此法无性为性；色、受、想、行、识乃至有
wéi jiè jí wú wéi jiè yì zì xìng wú gù ruò fǎ zì xìng wú cǐ fǎ wú
为界及无为界亦自性无故，若法自性无，此法无
xìng wéi xìng
性为性。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù yī qiè xiàng
具寿善现复白佛言：“何因缘故，一切相
zhì zì xìng wú sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì yǒu wéi jiè jí wú
智自性无，色、受、想、行、识乃至有为界及无
wéi jiè yì zì xìng wú
为界亦自性无？”

fó gào shàn xiàn yī qiè xiàng zhì wú hé hé zì xìng gù ruò fǎ
佛告善现：“一切相智无和合自性故，若法
wú hé hé zì xìng cǐ fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng sè shòu xiǎng
无和合自性，此法则以无性为性；色、受、想、
xíng shí nǎi zhì yǒu wéi jiè jí wú wéi jiè yì wú hé hé zì xìng gù ruò
行、识乃至有为界及无为界亦无和合自性故，若
fǎ wú hé hé zì xìng cǐ fǎ zé yǐ wú xìng wéi xìng yóu shì yīn yuán
法无和合自性，此法则以无性为性。由是因缘，
zhū pú sà mó hē sà yīng zhī yī qiè fǎ jiē wú xìng wéi xìng fù cì shàn
诸菩萨摩诃萨应知一切法皆无性为性。复次，善
xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ kōng wéi zì xìng wú xiàng wéi zì xìng wú yuàn
现，一切法皆以空为自性、无相为自性、无愿

wéi zì xìng yóu shì yīn yuán zhū pú sà mó hē sà yīng zhī yī qiè fǎ jiē
为自性，由是因緣，诸菩薩摩訶薩應知一切法皆
wú xìng wéi xìng fù cì shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ zhēn rú wéi zì xìng
无性为性。复次，善现，一切法皆以真如为自性、
guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì jiè wéi zì xìng yóu shì yīn yuán zhū pú sà
广说乃至不思議界为自性，由是因緣，诸菩薩
mó hē sà yīng zhī yī qiè fǎ jiē wú xìng wéi xìng
摩訶薩應知一切法皆无性为性。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē wú xìng zhě
具寿善现复白佛言：“若一切法皆无性者，
chū fā wú shàng zhèng děng jué xīn zhū pú sà mó hē sà chéng jiù hé
初发无上正等觉心诸菩薩摩訶薩，成就何
děng fāng biàn shàn qiǎo néng xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
等方便善巧，能行布施乃至般若波罗蜜多，
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ guǎng shuō nǎi zhì chéng jiù hé děng
成熟有情、严净佛土？广说乃至成就何等
fāng biàn shàn qiǎo néng xíng yī qiè zhì zhì chéng shú yǒu qíng yán jìng
方便善巧，能行一切智智，成熟有情、严净
fó tǔ
佛土？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà chéng jiù wēi miào fāng
佛告善现：“是菩薩摩訶薩成就微妙方
biàn shàn qiǎo suī zhī yī qiè fǎ jiē wú xìng wéi xìng ér cháng jīng qín
便善巧，虽知一切法皆无性为性，而常精勤
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ suī cháng jīng qín chéng shú yǒu qíng
成熟有情、严净佛土；虽常精勤成熟有情、
yán jìng fó tǔ ér héng tōng dá yī qiè yǒu qíng jí zhū fó tǔ jiē yǐ wú
严净佛土，而恒通达一切有情及诸佛土皆以无
xìng ér wéi zì xìng shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà suī xíng bù
性而为自性。善现当知！是菩薩摩訶薩虽行布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xué pú tí dào ér zhī bù shī nǎi zhì
施乃至般若波罗蜜多学菩提道，而知布施乃至
bō rě bō luó mì duō jí pú tí dào jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng guǎng
般若波罗蜜多及菩提道皆以无性而为自性，广
shuō nǎi zhì suī xíng yī qiè zhì zhì xué pú tí dào ér zhī yī qiè zhì zhì
说乃至虽行一切智智学菩提道，而知一切智智
jí pú tí dào jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng
及菩提道皆以无性而为自性。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shì xiū xíng liù dào
“善现当知！是菩萨摩诃萨如是修行六到

bǐ àn xué pú tí dào guǎngshuō nǎi zhì rú shì xiū xíng yī qiè zhì zhì xué
彼岸学菩提道，广说乃至如是修行一切智智学

pú tí dào ruò wèi chéng jiù rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú
菩提道，若未成就如来十力、四无所畏、四无

ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shí bā fó bú gòng fǎ
碍解、大慈、大悲、大喜、大舍、十八佛不共法、

wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
无忘失法、恒住舍性、一切智、道相智、一切

xiàng zhì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ jiē míng xué pú tí dào wèi dé
相智及余无量无边佛法，皆名学菩提道未得

yuán mǎn ruò xué cǐ dào yǐ dé yuán mǎn zé yú yī qiè bō luó mì duō
圆满。若学此道已得圆满，则于一切波罗蜜多

yì yǐ yuán mǎn bō luó mì duō yǐ yuán mǎn gù yóu yī chà nà xiāng
亦已圆满；波罗蜜多已圆满故，由一刹那相

ying bō rě biànnéngzhèng dé yī qiè xiàng zhì ěr shí yī qiè wēi xì
应般若，便能证得一切相智。尔时，一切微细

fán nǎo xí qì xiāng xù yǒng bù shēng gù míng wú yú duàn zé míng rú
烦恼习气相续永不生故名无余断，则名如

lái yīng zhèngděngjué fù yǐ wú zhàng qīng jìng fó yǎn biànguān
来、应、正等觉。复以无障清净佛眼，遍观

shí fāng sān shì děng fǎ shàng bù dé wú kuàngdāng dé yǒu rú shì
十方三世等法，尚不得无，况当得有！如是，

shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng xíng bō rě bō luó mì duō guān yī
善现，诸菩萨摩诃萨应行般若波罗蜜多，观一

qiè fǎ jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng shànxiàn shì míng zhū pú sà mó hē
切法皆以无性而为自性。善现，是名诸菩萨摩诃

sà chéng jiù wēi miào fāng biàn shàn qiǎo wèi xíng bō rě bō luó mì duō
萨成就微妙方便善巧，谓行般若波罗蜜多

guān yī qiè fǎ shàng bù dé wú kuàngdāng dé yǒu
观一切法，尚不得无，况当得有！

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō xiū bù shī shí yú cǐ bù shī shī zhě shòuzhě jí suǒ shī
蜜多，修布施时，于此布施、施者、受者及所施

wù bìng pú tí xīn shàng bú jiàn wú kuàngjiàn wéi yǒu xiū jìng jiè shí
物并菩提心，尚不见无，况见为有！修净戒时，

yú cǐ jìng jiè hù jìng jiè chù chí jìng jiè zhě shǒu jìng jiè xīn shàng
于此净戒、护净戒处、持净戒者、守净戒心，尚
bú jiàn wú kuàng jiàn wéi yǒu xiū ān rěn shí yú cǐ ān rěn xiū ān
不见无，况见为有！修安忍时，于此安忍、修安
rěn chù néng ān rěn zhě xiū ān rěn xīn shàng bú jiàn wú kuàng jiàn
忍处、能安忍者、修安忍心，尚不见无，况见
wéi yǒu xiū jīng jìn shí yú cǐ jīng jìn xiū jīng jìn chù néng jīng jìn
为有！修精进时，于此精进、修精进处、能精进
zhě xiū jīng jìn xīn shàng bú jiàn wú kuàng jiàn wéi yǒu xiū jìng lǜ
者、修精进心，尚不见无，况见为有！修静虑
shí yú cǐ jìng lǜ xiū jìng lǜ chù néng jìng lǜ zhě xiū jìng lǜ xīn
时，于此静虑、修静虑处、能静虑者、修静虑心，
shàng bú jiàn wú kuàng jiàn wéi yǒu xiū bō rě shí yú cǐ bō rě
尚不见无，况见为有！修般若时，于此般若、
xiū bō rě chù xíng bō rě zhě xiū bō rě xīn shàng bú jiàn wú kuàng
修般若处、行般若者、修般若心，尚不见无，况
jiàn wéi yǒu guǎng shuō nǎi zhì dé yī qiè zhì zhì shí yú cǐ yī qiè zhì
见为有！广说乃至得一切智智时，于此一切智
zhì ruò néng dé zhě ruò yóu cǐ dé jí dé shí chù shàng bú jiàn wú
智、若能得者、若由此得及得时处，尚不见无，
kuàng jiàn wéi yǒu suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà cháng zuò shì
况见为有！所以者何？是菩萨摩訶萨常作是
niàn zhū fǎ jiē yǐ wú xìng wéi xìng rú shì wú xìng běn xìng zì ěr
念：‘诸法皆以无性为性，如是无性本性自尔，
fēi fó suǒ zuò fēi dú jué zuò fēi shēng wén zuò yì fēi yú zuò
非佛所作，非独觉作，非声闻作，亦非余作，
yǐ yī qiè fǎ jiē wú zuò zhě lí zuò zhě gù
以一切法皆无作者、离作者故。’”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán qǐ bù zhū fǎ lí zhū fǎ
尔时，善现复白佛言：“岂不诸法离诸法

xìng
性？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì
佛告善现：“如是！如是！”

shàn xiàn fù wèn ruò yī qiè fǎ lí fǎ xìng zhě rú hé lí fǎ
善现复问：“若一切法离法性者，如何离法

néng zhī lí fǎ ruò yǒu ruò wú suǒ yǐ zhě hé wú fǎ bù yīng néng
能知离法若有若无？所以者何？无法不应能

zhī wú fǎ yǒu fǎ bù yīngnéng zhī yǒu fǎ wú fǎ bù yīngnéng zhī yǒu
知无法，有法不应能知有法，无法不应能知有
fǎ yǒu fǎ bù yīngnéng zhī wú fǎ rú shì yī qiè fǎ jiē wú zhī wéixìng
法，有法不应能知无法。如是一切法皆无知为性，
yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí xiǎn shì zhū
云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，显示诸
fǎ ruò yǒu ruò wú
法若有若无？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō suí shì sù gù xiǎn shì zhū fǎ ruò yǒu ruò wú fēi suí shèng yì
多，随世俗故，显示诸法若有若无，非随胜义。”

shàn xiàn fù wèn shì sù shèng yì wéi yǒu yì fǒu
善现复问：“世俗、胜义为有异不？”

fó gào shàn xiàn fēi yì shì sù bié yǒu shèng yì suǒ yǐ zhě hé
佛告善现：“非异世俗别有胜义。所以者何？”

shì sù zhēn rú jí shì shèng yì zhū yǒu qíng lèi diān dǎo wàng zhí yú
世俗真如即是胜义。诸有情类颠倒妄执，于
cǐ zhēn rú bù zhī bú jiàn zhū pú sà mó hē sà wèi rǎo yì bǐ suí shì
此真如不知不见，诸菩萨摩诃萨为饶益彼，随世
sù xiàng xiǎn shì zhū fǎ ruò yǒu ruò wú fēi suí shèng yì
俗相显示诸法若有若无，非随胜义。

fù cì shàn xiàn zhū yǒu qíng lèi yú wǔ yùn děng qǐ shí
“复次，善现，诸有情类于五蕴等，起实
yǒu xiǎng bù zhī fēi yǒu zhū pú sà mó hē sà wèi rǎo yì bǐ xiǎn shì
有想，不知非有。诸菩萨摩诃萨为饶益彼，显示
yùn děng ruò yǒu ruò wú lìng zhū yǒu qíng yīn sī liǎo dá yùn děng zhū fǎ fēi
蕴等若有若无，令诸有情因斯了达蕴等诸法非
yǒu fēi wú fēi yù lìng zhí shí yǒu wú xiàng rú shì shàn xiàn zhū
有非无，非欲令执实有无相。如是，善现，诸
pú sà mó hē sà yīng qín jīng jìn lí yǒu wú zhí xíngshēn bō rě bō luó
菩萨摩诃萨应勤精进，离有无执，行深般若波罗
mì duō wèi zhū yǒu qíng zuò dà rǎo yì
蜜多，为诸有情作大饶益。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán rú lái cháng shuō zhū pú sà
尔时，善现复白佛言：“如来常说诸菩萨
xíng hé děng míng wéi zhū pú sà xíng
行，何等名为诸菩萨行？”

fó gào shàn xiàn pú sà xíng zhě wèi wéi wú shàng pú tí gù xíng
佛告善现：“菩萨行者，谓为无上菩提故行，

huò wèi ráo yì zhū yǒu qíng gù míng pú sà xíng
或为饶益诸有情故名菩萨行。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà dāng yú
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨当于

hé chù xíng pú sà xíng
何处行菩萨行？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà dāng yú sè kōng xíng pú
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨当于色空行菩

sà xíng dāng yú shòu xiǎng xíng shí kōng xíng pú sà xíng guǎng
萨行，当于受、想、行、识空行菩萨行，广

shuō nǎi zhì dāng yú yī qiè zhì kōng xíng pú sà xíng dāng yú dào xiàng zhì
说乃至当于一切智空行菩萨行，当于道相智、

yī qiè xiàng zhì kōng xíng pú sà xíng dāng yú yán jìng fó tǔ kōng xíng pú
一切相智空行菩萨行，当于严净佛土空行菩

sà xíng dāng yú chéng shú yǒu qíng kōng xíng pú sà xíng dāng yú yǐn fā
萨行，当于成熟有情空行菩萨行，当于引发

biàn cái tuó luó ní kōng xíng pú sà xíng dāng yú yǐn fā wén zì tuó luó ní
辩才陀罗尼空行菩萨行，当于引发文字陀罗尼

kōng xíng pú sà xíng dāng yú wù rù wén zì tuó luó ní kōng xíng pú sà xíng
空行菩萨行，当于悟入文字陀罗尼空行菩萨行，

dāng yú wù rù wú wén zì tuó luó ní kōng xíng pú sà xíng dāng yú yǒu
当于悟入无文字陀罗尼空行菩萨行，当于有

wéi jiè kōng xíng pú sà xíng dāng yú wú wéi jiè kōng xíng pú sà xíng
为界空行菩萨行，当于无为界空行菩萨行。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà rú shì xiū xíng pú sà
“善现当知！诸菩萨摩诃萨如是修行菩萨

xíng shí rú fó wú shàng zhèng děng pú tí yú zhū fǎ zhōng bú zuò èr
行时，如佛无上正等菩提，于诸法中不作二

xiàng shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà rú shì xiū xíng shēn shēn bō
相。善现当知！诸菩萨摩诃萨如是修行甚深般

rě bō luó mì duō míng wéi wú shàng zhèng děng pú tí jí wéi yǒu qíng
若波罗蜜多，名为无上正等菩提，及为有情

xíng pú sà xíng
行菩萨行。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán rú lái chù chù cháng shuō fó
尔时，善现复白佛言：“如来处处常说佛

tuó cǐ fó tuómíng yī hé yì shuō
陀，此佛陀名依何义说？”

fó gàoshànxiàn néngjué shí yì gù míng fó tuó děngjué shí
佛告善现：“能觉实义故名佛陀，等觉实

fǎ gù míng fó tuó yú zhēn shí yì néngzhèngtōng dá gù míng fó tuó
法故名佛陀，于真实义能正通达故名佛陀，

yú yī qiè fǎ rú suǒ yǒuxìng jìn suǒ yǒuxìng néngxiànděngjué gù míng fó
于一切法如所有性尽所有性能现等觉故名佛

tuó rú shí kāi jué yī qiè yǒuqíng lìng lí diāndǎo gù míng fó tuó
陀，如实开觉一切有情令离颠倒故名佛陀。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán rú lái chùchù cháng shuō pú
尔时，善现复白佛言：“如来处处常说菩

tí cǐ pú tí míng yī hé yì shuō
提，此菩提名依何义说？”

fó gàoshànxiàn pú tí zhě shì kōng yì shì zhēn rú yì
佛告善现：“菩提者，是空义、是真如义、

shì shí jì yì shì fǎ jiè yì shì fǎ xìng yì fù cì shànxiàn
是实际义、是法界义、是法性义。复次，善现，

jiǎ lì míngxiàng shī shè yánshuō néngzhēn shí jué zuì shàng zuì miào gù
假立名相、施設言说，能真实觉最上最妙故

míng pú tí fù cì shànxiàn shì zhēn shì shí bù xū wàng
名菩提。复次，善现，是真、是实、不虚妄、

bú biàn yì gù míng pú tí fù cì shànxiàn bù kě pò huài wú
不变异故名菩提。复次，善现，不可破坏、无

fēn bié yì shì pú tí yì fù cì shànxiàn zhū fó suǒ yǒuzhēn jìng biàn
分别义是菩提义。复次，善现，诸佛所有真净遍

jué gù míng pú tí fù cì shànxiàn zhū fó yóu cǐ yú yī qiè fǎ
觉故名菩提。复次，善现，诸佛由此于一切法、

yī qiè zhǒng xiàng xiànděngzhèngjué gù míng pú tí fù cì shànxiàn
一切种相现等正觉故名菩提。复次，善现，

wéi jiǎ shī shè shì sù míng yán wú shí kě dé gù míng pú tí
唯假施設世俗名言无实可得故名菩提。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà wèi pú
尔时，善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨为菩

tí gù xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duōguāngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì
提故，修行六种波罗蜜多广说乃至一切智智，

jí shàngēn shí yú hé děng fǎ wéi yì wéi sǔn wéizēngwéijiǎn wéi
集善根时，于何等法为益为损、为增为减、为

shēngwéimiè wéirǎnwéijìng
生为灭、为染为净？”

fógàoshànxiàn zhūpúsà móhēsà wèipútígù xiūxíng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨为菩提故，修行
liùzhǒngbōluómìduōguǎngshuōnǎizhìyīqièzhìzhì jíshàngēnshí
六种波罗蜜多广说乃至一切智智，集善根时，
yúyīqièfǎwúyìwúsǔn wúzēngwújiǎn wúshēngwúmiè wú
于一切法无益无损、无增无减、无生无灭、无
rǎnwújìng suǒyǐzhěhé shìpúsà móhēsà wèipútígù xíng
染无净。所以者何？是菩萨摩诃萨为菩提故，行
shēnbōrěbōluómìduō yúyīqièfǎyǐwúsuǒyuánérwéifāngbiàn
深般若波罗蜜多，于一切法以无所缘而为方便，
bùwéiyìsǔn bùwéizēngjiǎn bùwéishēngmiè bùwéirǎnjìngér
不为益损、不为增减、不为生灭、不为染净而
xiànzàiqián
现在前。”

jùshòushànxiàn fùbófóyán ruòpúsà móhēsà wèipútígù
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨为菩提
gù xíngshēnbōrěbōluómìduō yúyīqièfǎyǐwúsuǒyuánér
故，行深般若波罗蜜多，于一切法以无所缘而
wéifāngbiàn bùwéiyìsǔn bùwéizēngjiǎn bùwéishēngmiè bù
为方便，不为益损，不为增减，不为生灭，不
wéirǎnjìng xiànzàiqiánzhě shìpúsà móhēsà xíngshēnbōrěbōluó
为染净，现在前者，是菩萨摩诃萨行深般若波罗
mìduō yúnhéshèshòubùshī jìngjiè ānrěn jīngjìn jìnglù
蜜多，云何摄受布施、净戒、安忍、精进、静虑、
bōrěbōluómìduō guǎngshuōnǎizhìyúnhéshèshòuyīqièxiàngzhì
般若波罗蜜多？广说乃至云何摄受一切相智？
yúnhénéngchāoshēngwén dújuéjìyìshēngdì qùrùpúsàzhèng
云何能超声闻、独觉及异生地，趣入菩萨正
xìnglíshēng xiūxíngpúsà móhēsà dì jiàncìzhèngdéyīqièzhì
性离生，修行菩萨摩诃萨地，渐次证得一切智
zhì
智？”

fógàoshànxiàn zhūpúsà móhēsà xíngshēnbōrěbōluómì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō bùyǐèrgùshèshòubùshīnǎizhìbōrěbōluómìduō guǎng
多，不以二故摄受布施乃至般若波罗蜜多，广

shuō nǎi zhì bù yǐ èr gù jiàn cì zhèng dé yī qiè zhì zhì
说乃至不以二故渐次证得一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō bù yǐ èr gù shèshòu bù shī nǎi zhì bō rě bō
般若波罗蜜多，不以二故摄受布施乃至般若波
luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì bù yǐ èr gù jiàn cì zhèng dé yī qiè zhì
罗蜜多，广说乃至不以二故渐次证得一切智
zhì yún hé pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì hòu xīn héng shí
智。云何菩萨摩诃萨从初发心乃至后心，恒时
zēngzhǎngshūshèngshàn fǎ
增长殊胜善法？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ èr gù xíng zé zhū
佛告善现：“若菩萨摩诃萨以二故行，则诸
shàn fǎ bù dé zēngzhǎng suǒ yǐ zhě hé yú fū yì shēng jiē yī èr
善法不得增长。所以者何？愚夫异生皆依二
gù suǒ qǐ shàn fǎ bù dé zēngzhǎng zhū pú sà mó hē sà bù xíng èr
故，所起善法不得增长。诸菩萨摩诃萨不行二
gù cóngchū fā xīn nǎi zhì hòu xīn héng shí zēngzhǎngshūshèngshàn fǎ
故，从初发心乃至后心，恒时增长殊胜善法。
shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà shàngēnjiān gù bù kě qū fú
是故，善现，诸菩萨摩诃萨善根坚固不可屈伏，
shì jiāntiān rén ā sù luò děng bù néng pò huài lìng duòshēngwén dú
世间天、人、阿素洛等不能破坏令堕声闻、独
jué děng dì shì jiānzhǒngzhǒng è bú shàn fǎ bù néng yǐn duó lìng xíng
觉等地。世间种种恶不善法，不能引夺令行
liù zhǒng bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì suǒ yǒushàn fǎ
六种波罗蜜多，广说乃至一切智智所有善法
bù dé zēngzhǎng rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng xíng wú
不得增长。如是，善现，诸菩萨摩诃萨应行无
èr shènshēn bō rě bō luó mì duō
二甚深般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà wèishàn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨为善
gēn gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō yé
根故行深般若波罗蜜多耶？”

fó yán fú ěr shànxiāndāng zhī zhū pú sà mó hē sà bú
佛言：“不尔！善现当知！诸菩萨摩诃萨不

wèishàngēn gù xíngshēn bō rě bō luó mì duō yì bú wèi bú shàngēn gù
为善根故行深般若波罗蜜多，亦不为不善根故
xíngshēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà
行深般若波罗蜜多。所以者何？诸菩萨摩诃萨
fǎ yīng rú shì ruò wèi qīn jìn gòngyǎnggōngjìng zhū fó shì zūn ruò zhū
法应如是，若未亲近供养恭敬诸佛世尊，若诸
shàngēnwèi jí yuánmǎn ruò zhēnshàn yǒuwèi duō shèshòu zhōng bù néng
善根未极圆满，若真善友未多摄受，终不能
dé yī qiè zhì zhì
得一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà qīn jìn
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨亲近
gòngyǎngzhū fó shì zūn lìng zhū shàngēn zuì jí yuánmǎn dé zhēnshàn
供养诸佛世尊，令诸善根最极圆满，得真善
yǒuduōsuǒ shèshòu jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
友多所摄受，疾能证得一切智智？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn qīn jìn
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨从初发心，亲近
gòngyǎngzhū fó shì zūn cóngzhū fó suǒwénshuō qì jīng nǎi zhì lùn yì
供养诸佛世尊，从诸佛所闻说契经乃至论义，
wén yǐ shòu chí zhuǎn dú wēn xí lìngshàntōng lì jì shàntōng
闻已受持、转读、温习、令善通利，既善通
lì rú lǐ sī wéi jì sī wéi yǐ shēnjiàn yì qù jiàn yì qù yǐ néng
利如理思惟，既思惟已深见意趣，见意趣已能
shàntōng dá jì shàntōng dá dé tuó luó ní qǐ wú ài jiě nǎi zhì zhèng
善通达，既善通达得陀罗尼，起无碍解乃至证
dé wú shàng pú tí suí suǒ shēng chù yú suǒ wén chí zhèng fǎ jiào yì
得无上菩提，随所生处于所闻持正法教义
cháng bú wàng shī yú zhū fó suǒguǎng zhí shàngēn yóushàngēn lì suǒ
常不忘失，于诸佛所广殖善根，由善根力所
rèn chí gù bú duò è qù wú xiá chùshēng fù yóushàngēnsuǒ shèshòu
任持故，不堕恶趣无暇处生，复由善根所摄受
gù yì yàoqīngjìng jìng yì yào lì suǒ shè chí gù chángnéng wú dào
故，意乐清净，净意乐力所摄持故，常能无倒
chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ fù yóushàngēnsuǒ shèshòu gù héng
成熟有情、严净佛土，复由善根所摄受故，恒
bù yuǎn lí zhēn jìng shàn yǒu wèi zhū rú lái jí zhū pú sà dú jué
不远离真净善友，谓诸如来及诸菩萨、独觉、

shēngwénbìng yú néngzàn fó fǎ sēngzhě rú shì shànxiàn
声闻并余能赞佛、法、僧者。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà qīn jìn gòngyǎngzhū fó shì zūn lìng zhū shàngēn zuì
诸菩萨摩诃萨亲近供养诸佛世尊，令诸善根最
jí yuánmǎn dé zhēnshànyǒuduōsuǒ shèshòu jí néngzhèng dé yī qiè
极圆满，得真善友多所摄受，疾能证得一切
zhì zhì shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
智智。是故，善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō yù jí zhèng dé yī qiè zhì zhì dāng qín jīng jìn qīn jìn gòngyǎng
蜜多，欲疾证得一切智智，当勤精进亲近供养
zhū fó shì zūn shèshòuyuánmǎnshèngmiào shàngēn shì zhēnshànyǒu
诸佛世尊，摄受圆满胜妙善根，事真善友，
cháng wú yànjuàn
常无厌倦。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà ruò bù
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨若不
qīn jìn gòngyǎngzhū fó bù néngyuánmǎnshèngmiào shàngēn bù duō
亲近供养诸佛，不能圆满胜妙善根，不多
chéng shì zhēn jìng shànyǒu qǐ bù néng dé yī qiè zhì zhì
承事真净善友，岂不能得一切智智？”

fó gào shànxiàn ruò bù qīn jìn gòngyǎngzhū fó bù néngyuán
佛告善现：“若不亲近供养诸佛，不能圆
mǎnshèngmiào shàngēn bù duōchéng shì zhēn jìng shànyǒu shàng bù yīng
满胜妙善根，不多承事真净善友，尚不应
shòu mó hē sà míng kuàng néngzhèng dé yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé
受摩诃萨名，况能证得一切智智！所以者何？
yǒu pú sà mó hē sà qīn jìn gòngyǎngzhū fó shì zūn guǎng zhí shàngēn
有菩萨摩诃萨亲近供养诸佛世尊、广殖善根、
duō shì shànyǒu yóu bù néng dé yī qiè zhì zhì kuàng bù qīn jìn gòng
多事善友，犹不能得一切智智，况不亲近供
yǎngzhū fó bù zhí shàngēn bú shì shànyǒu ér néngzhèng dé yī
养诸佛、不殖善根、不事善友，而能证得一
qiè zhì zhì bǐ ruò néng dé yī qiè zhì zhì dìng wú shì chù shì gù
切智智！彼若能得一切智智，定无是处。是故，
shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù shòu pú sà mó hē sà míng yù jí
善现，若菩萨摩诃萨欲受菩萨摩诃萨名，欲疾
zhèng dé yī qiè zhì zhì cháng yīng qīn jìn gòngyǎngzhū fó shè zhí yuán
证得一切智智，常应亲近供养诸佛，摄殖圆

mǎnshū shèngshàngēn chéng shì shànyǒu wù shēngyànjuàn
满殊胜善根，承事善友勿生厌倦。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù yǒu pú sà mó
具寿善现复白佛言：“何因缘故，有菩萨摩

hē sà suī néng qīn jìn gòngyǎngzhū fó guǎng zhí shàngēn duō shì shàn
诃萨虽能亲近供养诸佛、广殖善根、多事善
yǒu ér bù néng dé yī qiè zhì zhì
友，而不能得一切智智？”

fó gàoshànxiàn bǐ pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó
佛告善现：“彼菩萨摩诃萨远离般若波罗

mì duō fāngbiànshànqiǎo suī néng qīn jìn gòngyǎngzhū fó guǎng zhí
蜜多方便善巧，虽能亲近供养诸佛、广殖
shàngēn duō shì shànyǒu ér bù néng dé yī qiè zhì zhì
善根、多事善友，而不能得一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé děngmíngwéifāngbiànshàn
具寿善现复白佛言：“何等名为方便善

qiǎo zhū pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo zhū yǒu
巧，诸菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，诸有
suǒ wéidìngnéng zhèng dé yī qiè zhì zhì
所为定能³⁴证得一切智智？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū xíng
佛告善现：“若菩萨摩诃萨从初发心，修行

bù shī bō luó mì duō shí yī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì huò shī zhū
布施波罗蜜多时，以一切智智相应作意，或施诸

fó huò shī pú sà huò shī dú jué huò shī shēngwén huò shī zhū
佛，或施菩萨，或施独觉，或施声闻，或施诸

yú rén fēi rénděng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì yī qiè zhì
余人、非人等。是菩萨摩诃萨成就如是一切智

zhì xiāngyìngzuò yì suī xíng bù shī ér wú shī xiǎng wú shòuzhěxiǎng
智相应作意，虽行布施而无施想、无受者想，

yì wú yī qiè wǒ wǒ suǒxiǎng suǒ yī zhě hé shì pú sà mó hē sà
亦无一切我、我所想。所以者何？是菩萨摩诃萨

guān yī qiè fǎ xìngxiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn wú
观一切法性相皆空，无起、无成、无转、无

miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū xíng
灭，入诸法相；知一切法无作、无能，入诸行

³⁴ 大正藏：当；永乐北藏及龙藏：能

xiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo héng shí
相。是菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，恒时
zēngzhǎngshèngmiào shàngēn yóu cǐ shàngēnchángzēngzhǎng gù néng
增长胜妙善根，由此善根常增长故，能
xíng bù shī bō luó mì duō chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ suī xíng
行布施波罗蜜多，成熟有情、严净佛土。虽行
bù shī ér bù xī qiú shī suǒ dé guǒ wèi bù tānzhuóshēng sǐ shèngbào
布施而不希求施所得果，谓不贪著生死胜报，
dànwèi jiù hù wú jiù hù zhě jí yù jiě tuō wèi jiě tuō zhě qín xiū bù
但为救护无救护者，及欲解脱未解脱者，勤修布
shī bō luó mì duō
施波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心，
xiū xíngjìng jiè bō luó mì duō shí yǐ yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì shòu
修行净戒波罗蜜多时，以一切智智相应作意受
chí jìng jiè xīn cháng bù qǐ tān chēn chí dēng suí mián chán fù
持净戒，心常不起贪、瞋、痴等随眠、缠缚，
yì fù bù qǐ néngzhàng pú tí yú bú shàn fǎ suǒ wèiqiān lìn è jiè
亦复不起能障菩提余不善法，所谓悭吝、恶戒、
fèn huì xiè dài liè xīn luàn xīn è huì jí yú mànděng yì
忿恚、懈怠、劣心、乱心、恶慧及余慢等，亦
cháng bù qǐ shēngwén dú jué xiāngyìngzuò yì suǒ yǐ zhě hé shì
常不起声闻、独觉相应作意。所以者何？是
pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ xìngxiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng
菩萨摩诃萨观一切法性相皆空，无起、无成、
wú zhuǎn wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng
无转、无灭，入诸法相；知一切法无作、无能，
rù zhū xíngxiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo
入诸行相。是菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，
héng shí zēngzhǎngshèngmiào shàngēn yóu cǐ shàngēnchángzēngzhǎng gù
恒时增长胜妙善根，由此善根常增长故，
néng xíngjìng jiè bō luó mì duō chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ suī
能行净戒波罗蜜多，成熟有情、严净佛土。虽
xíngjìng jiè ér bù xī qiú jiè suǒ dé guǒ wèi bù tānzhuóshēng sǐ shèng
行净戒而不希求戒所得果，谓不贪著生死胜
bào dànwèi jiù hù wú jiù hù zhě jí yù jiě tuō wèi jiě tuō zhě qín
报，但为救护无救护者，及欲解脱未解脱者，勤

xiū jìng jiè bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yī yī jiē yīng
修净戒波罗蜜多。乃至般若波罗蜜多，一一皆应

zhǔn qián guǎng shuō
准前广说。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn fāng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心方

biàn shàn qiǎo yī yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì rù sì jìng lǜ jí sì
便善巧，以一切智智相应作意，入四静虑及四

wú liàng sì wú sè dīng shì pú sà mó hē sà suī yú jìng lǜ wú liàng
无量、四无色定。是菩萨摩诃萨虽于静虑、无量、

wú sè rù chū zì zài ér bú shè shòu bǐ yì shú guǒ suǒ yǐ zhě hé
无色入出自在，而不摄受彼异熟果。所以者何？

shì pú sà mó hē sà chéng jiù zuì shèng fāng biàn shàn qiǎo guān zhū jìng
是菩萨摩诃萨成就最胜方便善巧，观诸静

lǜ wú liàng wú sè xìng xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn
虑、无量、无色性相皆空，无起、无成、无转、

wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū
无灭，入诸法相，知一切法无作、无能，入诸

xíng xiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāng biàn shàn qiǎo héng
行相。是菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，恒

shí zēng zhǎng shèng miào shàn gēn yóu cǐ shàn gēn cháng zēng zhǎng gù
时增长胜妙善根，由此善根常增长故，

néng xíng jìng lǜ wú liàng wú sè yóu xíng jìng lǜ wú liàng wú
能行静虑、无量、无色，由行静虑、无量、无

sè biàn néng zì zài chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
色，便能自在成熟有情、严净佛土。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn fāng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心方

biàn shàn qiǎo yī yī qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì suī xíng jiàn xiū suǒ duàn
便善巧。以一切智智相应作意，虽行见修所断

fǎ dào ér néng bù qǔ yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
法道，而能不取预流、一来、不还、阿罗汉果、

dú jué pú tí suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ
独觉菩提。所以者何？是菩萨摩诃萨观一切法

xíng xiàng jiē kōng wú qǐ wú chéng wú zhuǎn wú miè rù zhū
性相皆空，无起、无成、无转、无灭，入诸

fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú zuò wú néng rù zhū xíng xiàng shì pú
法相，知一切法无作、无能，入诸行相。是菩

sà mó hē sà chéng jiù zuì shèngfāngbiànshànqiǎo héng shí zēngzhǎng
萨摩诃萨成就最胜方便善巧，恒时增长
shèngmiàooshàngēn yóu cǐ shàngēnchángzēngzhǎng gù néngxíng yī qiè
胜妙善根，由此善根常增长故，能行一切
pú tí fēn fǎ chāozhūshēngwén dú jué dèng dì qù rù pú sà zhèng
菩提分法，超诸声闻、独觉等地，趣入菩萨正
xìng lí shēng shì míng pú sà wú shēng fǎ rěn yóu cǐ rěn gù cháng
性离生，是名菩萨无生法忍。由此忍故，常
néng zì zài chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ
能自在成熟有情、严净佛土。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duōfāngbiànshànqiǎo yī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì suī dé zì
蜜多方便善巧，以一切智智相应作意，虽得自
zài shùn nì rù chū bā jiě tuōdìng jiǔ cì dì dìng ér néng bù qǔ yù
在顺逆入出八解脱定、九次第定，而能不取预
liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí suǒ yǐ zhě
流、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提。所以者
hé shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ xìngxiàng jiē kōng wú qǐ
何？是菩萨摩诃萨观一切法性相皆空，无起、
wú chéng wú zhuǎn wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú
无成、无转、无灭，入诸法相，知一切法无
zuò wú néng rù zhū xíngxiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù zuì shèng
作、无能，入诸行相。是菩萨摩诃萨成就最胜
fāngbiànshànqiǎo héng shí zēngzhǎngshèngmiàooshàngēn yóu cǐ shàngēn
方便善巧，恒时增长胜妙善根，由此善根
chángzēngzhǎng gù biànnéng zì zài chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ
常增长故，便能自在成熟有情、严净佛土，
zhèng rù pú sà bú tuì zhuǎn dì dé shòu jì rěn
证入菩萨不退转地得受记忍。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duōfāngbiànshànqiǎo yī yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì jīng jìn xiū
蜜多方便善巧，以一切智智相应作意，精进修
xíng rú lái shí lì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ nǎi zhì wèi jù chéngshú
行如来十力及余无量无边佛法，乃至未具成熟
yǒuqíng yánjìng fó tǔ yóu wèi zhèng dé yī qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě
有情、严净佛土，犹未证得一切智智。所以者

hé shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ xìngxiàng jiē kōng wú qǐ
何？是菩萨摩诃萨观一切法性相皆空，无起、
wú chéng wú zhuǎn wú miè rù zhū fǎ xiàng zhī yī qiè fǎ wú
无成、无转、无灭，入诸法相，知一切法无
zuò wú néng rù zhū xíngxiàng shì pú sà mó hē sà chéng jiù zuì shèng
作、无能，入诸行相。是菩萨摩诃萨成就最胜
fāngbiànshànqiǎo héng shí zēngzhǎngshèngmiào shàngēn yóu cǐ shàngēn
方便善巧，恒时增长胜妙善根，由此善根
chángzēngzhǎng gù biànnéng jù zú chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ
常增长故，便能具足成熟有情、严净佛土，
jiàn cì zhèng dé yī qiè zhì zhì rú shì míngwéifāngbiànshànqiǎo ruò
渐次证得一切智智，如是名为方便善巧。若
pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo zhū yǒu suǒ wéi dìng
菩萨摩诃萨成就如是方便善巧，诸有所为，定
néngzhèng dé yī qiè zhì zhì rú shì zuì shèngfāngbiànshànqiǎo jiē yóu
能证得一切智智。如是最胜方便善巧，皆由
bō rě bō luó mì duō ér dé chéng jiù shì gù shànxiàn zhū pú sà
般若波罗蜜多而得成就。是故，善现，诸菩萨
mó hē sà yīng qín xiū xuéshènshēn bō rě bō luó mì duō
摩诃萨应勤修学甚深般若波罗蜜多。”

大般若波罗蜜多经卷第五百二十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí qī
大般若波罗蜜多经卷第五百二十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn huì dào bǐ àn pǐn dì èr shí qī
第三分慧到彼岸品第二十七

ěr shí shàn xiàn wén shì yǔ yǐ biàn bó fó yán zhū pú sà
尔时，善现闻是语已，便白佛言：“诸菩萨
mó hē sà jù shèng jué huì suī néng xí xíng rú shì shēn fǎ ér bú shè
摩诃萨具胜觉慧，虽能习行如是深法，而不摄
shòu zhū yǒu shèng bào
受诸有胜报。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩
sà mó hē sà jù shèng jué huì suī néng xí xíng rú shì shēn fǎ ér bú
萨摩诃萨具胜觉慧，虽能习行如是深法，而不
shè shòu zhū yǒu shèng bào suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yú zì
摄受诸有胜报。所以者何？是菩萨摩诃萨于自
xìng zhōng ér néng bú dòng
性中而能不动。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà yú hé zì
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨于何自
xìng ér néng bú dòng
性而能不动？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà néng yú wú xìng zì xìng
佛告善现：“是菩萨摩诃萨能于无性自性
bú dòng
不动。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà yú hé wú
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨于何无
xìng zì xìng bú dòng
性自性不动？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà néng yú sè yùn nǎi zhì
佛告善现：“是菩萨摩诃萨能于色蕴乃至

shí yùn zì xìng bú dòng néng yú yǎnchù nǎi zhì yì chù zì xìng bú dòng
识蕴自性不动，能于眼处乃至意处自性不动，
néng yú sè chù nǎi zhì fǎ chù zì xìng bú dòng néng yú yǎn jiè nǎi zhì yì
能于色处乃至法处自性不动，能于眼界乃至意
jiè zì xìng bú dòng néng yú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zì xìng bú dòng néng
界自性不动，能于色界乃至法界自性不动，能
yú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zì xìng bú dòng néng yú yǎnchù nǎi zhì
于眼识界乃至意识界自性不动，能于眼触乃至
yì chù zì xìng bú dòng néng yú yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì
意触自性不动，能于眼触为缘所生诸受乃至
yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu zì xìng bú dòng néng yú dì jiè nǎi zhì
意触为缘所生诸受自性不动，能于地界乃至
shí jiè zì xìng bú dòng néng yú yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán zì xìng bú
识界自性不动，能于因缘乃至增上缘自性不
dòng néng yú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zì xìng bú dòng néng yú bù shī nǎi
动，能于无明乃至老死自性不动，能于布施乃
zhì bō rě bō luó mì duō zì xìng bú dòng néng yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng
至般若波罗蜜多自性不动，能于内空乃至无性
zì xìng kōng zì xìng bú dòng néng yú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zì
自性空自性不动，能于真如乃至不思議界自
xìng bú dòng néng yú kǔ jí miè dào shèng dì zì xìng bú dòng
性不动，能于苦、集、灭、道圣谛自性不动，
néng yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zì xìng bú dòng néng yú sì
能于四念住乃至八圣道支自性不动，能于四
jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zì xìng bú dòng néng yú kōng
静虑、四无量、四无色定自性不动，能于空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì xìng bú dòng néng yú bā jiě tuō nǎi zhì
无相、无愿解脱门自性不动，能于八解脱乃至
shí biàn chù zì xìng bú dòng néng yú jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zì
十遍处自性不动，能于净观地乃至如来地自
xìng bú dòng néng yú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zì xìng bú dòng néng
性不动，能于极喜地乃至法云地自性不动，能
yú yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xìng bú dòng néng yú wǔ
于一切陀罗尼门、三摩地门自性不动，能于五
yǎn liù shéntōng zì xìng bú dòng néng yú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
眼、六神通自性不动，能于如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ zì xìng bú dòng néng yú dà cí dà bēi dà xǐ
佛不共法自性不动，能于大慈、大悲、大喜、

dà shě zì xìng bú dòng néng yú sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
大舍自性不动，能于三十二大士相、八十随好

zì xìng bú dòng néng yú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng zì xìng bú
自性不动，能于无忘失法、恒住舍性自性不

dòng néng yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng bú dòng
动，能于一切智、道相智、一切相智自性不动，

néng yú yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí zì xìng bú dòng néng yú yī qiè
能于预流果乃至独觉菩提自性不动，能于一切

pú sà mó hē sà xíng zì xìng bú dòng néng yú zhū fó wú shàng zhèng
菩萨摩诃萨行自性不动，能于诸佛无上正

děng pú tí zì xìng bú dòng néng yú yī qiè zhì zhì zì xìng bú dòng
等菩提自性不动，能于一切智智自性不动，

néng yú yǒu wéi jiè wú wéi jiè zì xìng bú dòng suǒ yǐ zhě hé rú
能于有为界、无为界自性不动。所以者何？如

shì zhū fǎ zì xìng jí shì wú xìng zhū pú sà mó hē sà yú cǐ wú xìng zì
是诸法自性即是无性，诸菩萨摩诃萨于此无性自

xìng bú dòng wú xìng bù néng xiàn zhèng wú xìng
性不动，无性不能现证无性。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán yǒu xìng wéi néng zhèng wú xìng
具寿善现便白佛言：“有性为能证无性

fǒu
不？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

shàn xiàn fù wèn wú xìng wéi néng zhèng yǒu xìng fǒu
善现复问：“无性为能证有性不？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

shàn xiàn fù wèn yǒu xìng wéi néng zhèng yǒu xìng fǒu
善现复问：“有性为能证有性不？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

shàn xiàn fù wèn wú xìng wéi néng zhèng wú xìng fǒu
善现复问：“无性为能证无性不？”

fó yán fú ěr
佛言：“不尔！”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò ěr yì yīng yǒu xìng bù néng
具寿善现复白佛言：“若尔，亦应有性不能

xiànguān wú xìng   wú xìng bù néng xiànguān yǒu xìng   yǒu xìng bù néng xiàn
现观无性，无性不能现观有性，有性不能现
guān yǒu xìng   wú xìng bù néng xiànguān wú xìng   jiāng fēi shì zūn wú dé
观有性，无性不能现观无性，将非世尊无得、
wú xiànguān yé
无现观耶？”

fó gào shàn xiàn   wǒ suī yǒu dé   yǒu xiànguān   ér yuǎn lí sì
佛告善现：“我虽有得、有现观，而远离四
jù
句。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán   yún hé lí sì jù yǒu dé   yǒu
具寿善现复白佛言：“云何离四句有得、有
xiànguān
现观？”

fó gào shàn xiàn   ruò dé   ruò xiànguān   jiē fēi yǒu   fēi wú
佛告善现：“若得、若现观，皆非有、非无，
lí xiàng   lí míng   jué zhū xì lùn   shì gù wǒ shuō yǒu dé   yǒu xiàn
离相、离名，绝诸戏论，是故我说有得、有现
guān ér yuǎn lí sì jù
观而远离四句。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán   zhū pú sà mó hē sà yǐ hé fǎ
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨以何法
wéi xì lùn
为戏论？”

fó gào shàn xiàn   zhū pú sà mó hē sà guān sè yùn nǎi zhì shí
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨观色蕴乃至识
yùn ruò cháng ruò wú cháng   ruò lè ruò kǔ   ruò wǒ ruò wú wǒ   ruò jìng
蕴若常若无常、若乐若苦、若我若无我、若净
ruò bú jìng   ruò jì jìng ruò bú jì jìng   ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí
若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远离、
ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī   shì wéi xì lùn   guǎng shuō nǎi zhì
若是所遍知若非所遍知，是为戏论。广说乃至
guān yī qiè zhì zhì ruò cháng ruò wú cháng   ruò lè ruò kǔ   ruò wǒ ruò
观一切智智若常若无常、若乐若苦、若我若
wú wǒ   ruò jìng ruò bú jìng   ruò jì jìng ruò bú jì jìng   ruò yuǎn lí ruò
无我、若净若不净、若寂静若不寂静、若远离若
bù yuǎn lí   ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī   shì wéi xì lùn
不远离、若是所遍知若非所遍知，是为戏论。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨若作是念：

kǔ shèng dì yīngbiàn zhī jí shèng dì yīngyǒngduàn mièshèng dì yīng
‘苦圣谛应遍知，集圣谛应永断，灭圣谛应

zuòzhèng dào shèng dì yīng xiū xí shì wéi xì lùn fù cì shàn
作证，道圣谛应修习。’是为戏论。复次，善

xiàn zhū pú sà mó hē sà ruò zuò shì niàn yīng xiū bù shī nǎi zhì bō
现，诸菩萨摩诃萨若作是念：‘应修布施乃至般

rě bō luó mì duō shì wéi xì lùn ruò zuò shì niàn yīngzhù nèi kōng
若波罗蜜多。’是为戏论。若作是念：‘应住内空

nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yīngzhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yīngzhù
乃至无性自性空，应住真如乃至不思議界，应住

kǔ jí miè dào shèng dì shì wéi xì lùn ruò zuò shì niàn
苦、集、灭、道圣谛。’是为戏论。若作是念：

yīng xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yīng xiū sì jìng lǜ sì
‘应修四念住乃至八圣道支，应修四静虑、四

wú liàng sì wú sè dìng yīng xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
无量、四无色定，应修空、无相、无愿解脱门，

yīng xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù shì wéi xì lùn ruò zuò shì niàn
应修八解脱乃至十遍处。’是为戏论。若作是念：

yīngchāo yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí qù rù pú sà zhèngxìng lí
‘应超预流果乃至独觉菩提，趣入菩萨正性离

shēng yuánmǎn pú sà shí dì zhèngxíng chéngshú yǒuqíng yánjìng fó
生，圆满菩萨十地正行，成熟有情、严净佛

tǔ shì wéi xì lùn ruò zuò shì niàn yīng qǐ yī qiè tuó luó ní mén
土。’是为戏论。若作是念：‘应起一切陀罗尼门、

sān mó dì mén yīng yǐn wǔ yǎn liù shéntōng yīng yǐn rú lái shí lì
三摩地门，应引五眼、六神通，应引如来十力

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yīng yǐn dà cí dà bēi dà xǐ dà
乃至十八佛不共法，应引大慈、大悲、大喜、大

shě yīngyuánmǎnsān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yīng yǐn wú
舍，应圆满三十二大士相、八十随好，应引无

wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yīng yǐn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
忘失法、恒住舍性，应引一切智、道相智、一

qiè xiàng zhì shì wéi xì lùn ruò zuò shì niàn yīng xíng yī qiè pú sà
切相智。’是为戏论。若作是念：‘应行一切菩萨

mó hē sà xíng yīngzhèngzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí shì wéi xì
摩诃萨行，应证诸佛无上正等菩提。’是为戏

lùn ruò zuò shì niàn wǒ dāng yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù
论。若作是念：‘我当永断一切烦恼习气相续，
wǒ dāng zhèng dé yī qiè zhì zhì shì wéi xì lùn shàn xiàn dāng zhī
我当证得一切智智。’是为戏论。善现当知！
zhū pú sà mó hē sà yǐ rú shì děng zhǒng zhǒng fēn bié ér wéi xì lùn
诸菩萨摩诃萨以如是等种种分别而为戏论。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí yīng guān sè yùn nǎi zhì shí yùn ruò cháng ruò wú cháng ruò
蜜多时，应观色蕴乃至识蕴若常若无常、若
lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú
乐若苦、若我若无我、若净若不净、若寂静若不
jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn
寂静、若远离若不远离、若是所遍知若非所遍
zhī jiē bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn guǎng shuō nǎi zhì yīng guān yī
知，皆不可戏论故不应戏论。广说乃至应观一
qiè zhì zhì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ
切智智若常若无常、若乐若苦、若我若无我、
ruò jìng ruò bú jìng ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn
若净若不净、若寂静若不寂静、若远离若不远
lí ruò shì suǒ biàn zhī ruò fēi suǒ biàn zhī jiē bù kě xì lùn gù bù yīng
离、若是所遍知若非所遍知，皆不可戏论故不应
xì lùn
戏论。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí yīng guān kǔ shèng dì ruò yīng biàn zhī ruò bù yīng biàn zhī
蜜多时，应观苦圣谛若应遍知、若不应遍知，
yīng guān jí shèng dì ruò yīng yǒng duàn ruò bù yīng yǒng duàn yīng guān
应观集圣谛若应永断、若不应永断，应观
miè shèng dì ruò yīng zuò zhèng ruò bù yīng zuò zhèng yīng guān dào shèng
灭圣谛若应作证、若不应作证，应观道圣
dì ruò yīng xiū xí ruò bù yīng xiū xí jiē bù kě xì lùn gù bù yīng xì
谛若应修习、若不应修习，皆不可戏论故不应戏
lùn guǎng shuō nǎi zhì yīng guān yī qiè zhì zhì ruò yīng zhèng dé ruò bù
论，广说乃至应观一切智智若应证得、若不
yīng zhèng dé jù bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn shàn xiàn dāng zhī
应证得，俱不可戏论故不应戏论。善现当知！

zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yīngguān rú shì
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，应观如是
děngzhū fǎ jí yǒuqíng jiē bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn suǒ yǐ zhě
等诸法及有情，皆不可戏论故不应戏论。所以者
hé yǐ yī qiè fǎ jí zhū yǒuqíng yǒuxìng bù néng xì lùn wú xìng wú
何？以一切法及诸有情，有性不能戏论无性，无
xìng bù néng xì lùn yǒuxìng yǒuxìng bù néng xì lùn yǒuxìng wú xìng bù
性不能戏论有性，有性不能戏论有性，无性不
néng xì lùn wú xìng lí yǒu wú xìng ruò néng xì lùn ruò suǒ xì
能戏论无性，离有、无性，若能戏论、若所戏
lùn ruò xì lùn chù ruò xì lùn shí jiē bù kě dé shì gù shànxiàn
论、若戏论处、若戏论时皆不可得。是故，善现，
sè yùn wú xì lùn shòu xiǎng xíng shí yùn wú xì lùn guǎngshuō
色蕴无戏论，受、想、行、识蕴无戏论，广说
nǎi zhì yī qiè zhì zhì yì wú xì lùn rú shì shànxiàn zhū pú sà mó
乃至一切智智亦无戏论。如是，善现，诸菩萨摩
hē sà yīng xíng wú xì lùn shēnshēn bō rě bō luó mì duō ”
诃萨应行无戏论甚深般若波罗蜜多。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
尔时，善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí yún hé guān sè yùn nǎi zhì shí yùnguǎngshuō
般若波罗蜜多时，云何观色蕴乃至识蕴广说
nǎi zhì yī qiè zhì zhì jiē bù kě xì lùn gù bù yīng xì lùn ”
乃至一切智智皆不可戏论故不应戏论？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí yīngguān sè yùn nǎi zhì shí yùn jiē wú zì xìng guǎngshuō nǎi zhì
多时，应观色蕴乃至识蕴皆无自性，广说乃至
yī qiè zhì zhì yì wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé bù kě xì lùn shì
一切智智亦无自性，若法无自性则不可戏论。是
gù shànxiàn sè yùn nǎi zhì shí yùn jiē bù kě xì lùn gù zhū pú sà
故，善现，色蕴乃至识蕴皆不可戏论故，诸菩萨
mó hē sà bù yīng xì lùn guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì yì bù kě xì
摩诃萨不应戏论，广说乃至一切智智亦不可戏
lùn gù zhū pú sà mó hē sà bù yīng xì lùn shànxiàndāng zhī zhū
论故，诸菩萨摩诃萨不应戏论。善现当知！诸
pú sà mó hē sà ruò néng rú shì yú yī qiè fǎ xíng wú xì lùn shēnshēn
菩萨摩诃萨若能如是于一切法，行无戏论甚深

bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo biàn rù pú sà zhèng xìng lí
般若波罗蜜多方便善巧，便入菩萨正性离
shēng sù néng yuán mǎn zhū pú sà dì jí zhèng wú shàng zhèng děng pú
生，速能圆满诸菩萨地，疾证无上正等菩
tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè
提，能尽未来利乐一切。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē wú zì xìng
具寿善现复白佛言：“若一切法皆无自性，
yì wú xì lùn ér kě dé zhě zhū pú sà mó hē sà yòng hé děng dào
亦无戏论而可得者。诸菩萨摩诃萨用何等道，
dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng wéi shēng wén dào wèi dú jué dào
得入菩萨正性离生？为声闻道、为独觉道、
wéi zhū fó dào
为诸佛道？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà bú yòng shēng wén dú
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨不用声闻、独
jué fó dào dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng rán yú zhū dào xiān biàn
觉、佛道，得入菩萨正性离生，然于诸道先遍
xué yǐ yòng pú sà dào dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng shàn xiàn dāng
学已，用菩萨道得入菩萨正性离生。善现当
zhī rú dì bā zhě xiān xué zhū dào hòu yòng zì dào dé rù zì shèng
知！如第八者，先学诸道，后用自道得入自乘
zhèng xìng lí shēng nǎi zhì wèi qǐ yuán mǎn guǒ dào wèi néng zhèng dé zì
正性离生，乃至未起圆满果道，未能证得自
shèng jí guǒ zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì yú yī qiè dào xiān
乘极果。诸菩萨摩诃萨亦复如是，于一切道先
biàn xué yǐ yòng pú sà dào dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng nǎi zhì
遍学已，用菩萨道得入菩萨正性离生，乃至
wèi qǐ jīn gāng yù dìng yóu wèi néng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú
未起金刚喻定，犹未能得所求无上正等菩
tí ruò qǐ cǐ dìng yī yī chà nà xiāng yīng miào huì nǎi néng zhèng
提。若起此定，以一刹那相应妙慧，乃能证
dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí
得所求无上正等菩提。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà wèi yù
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨为欲
yuán mǎn yī qiè zhì zhì yú yī qiè dào xiān biàn xué yǐ yòng pú sà dào
圆满一切智智，于一切道先遍学已，用菩萨道

dé rù pú sà zhèngxìng lí shēng ruò ěr qǐ bú dì bā yù liú
得入菩萨正性离生。若尔，岂不第八、预流、
yī lái bù huán ā luó hàn dú jué rú lái xiàngguǒ qí dào gè
一来、不还、阿罗汉、独觉、如来向果其道各
yì rú shì zhū dào jì gè yǒu yì yún hé pú sà mó hē sà wèi yù
异？如是诸道既各有异，云何菩萨摩诃萨为欲
yuánmǎn yī qiè zhì zhì yú yī qiè dào xiān biàn xué yǐ hòu yòng zì dào
圆满一切智智，于一切道先遍学已，后用自道
dé rù pú sà zhèngxìng lí shēng wèi zhū pú sà mó hē sà ruò qǐ dì
得入菩萨正性离生？谓诸菩萨摩诃萨若起第
bā dào shí yīng chéng dì bā ruò qǐ jù jiàn dào shí yīng chéng yù liú ruò
八道时应成第八，若起具见道时应成预流，若
qǐ jìn xiū dào shí yīng chéng yī lái bù huán ruò qǐ wú xué dào shí yīng
起进修道时应成一来、不还，若起无学道时应
chéng ā luó hàn ruò qǐ dú jué dào shí yīng chéng dú jué
成阿罗汉，若起独觉道时应成独觉。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà chéng dì bā yǐ néng rù pú
“世尊！若菩萨摩诃萨成第八已，能入菩
sà zhèngxìng lí shēng dìng wú shì chù bú rù pú sà zhèngxìng lí shēng
萨正性离生定无是处。不入菩萨正性离生，
ér zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yì wú shì chù shì zūn ruò pú sà
而证无上正等菩提亦无是处。世尊！若菩萨
mó hē sà chéng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué néng rù pú sà zhèngxìng lí
摩诃萨成预流果乃至独觉，能入菩萨正性离
shēng dìng wú shì chù bú rù pú sà zhèngxìng lí shēng ér zhèng wú
生定无是处。不入菩萨正性离生，而证无
shàng zhèng děng pú tí yì wú shì chù yún hé lìng wǒ rú shí liǎo zhī zhū
上正等菩提亦无是处。云何令我如实了知诸
pú sà mó hē sà wèi yù yuánmǎn yī qiè zhì zhì yú yī qiè dào xiān biàn
菩萨摩诃萨为欲圆满一切智智，于一切道先遍
xué yǐ fāng rù pú sà zhèngxìng lí shēng ér bù wéi lǐ
学已，方入菩萨正性离生而不违理？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。若菩
sà mó hē sà chéng dì bā yǐ guǎng shuō nǎi zhì chéng dú jué yǐ néng
萨摩诃萨成第八已，广说乃至成独觉已，能
rù pú sà zhèngxìng lí shēng dìng wú shì chù bú rù pú sà zhèngxìng lí
入菩萨正性离生定无是处，不入菩萨正性离

shēng ér zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yì wú shì chù rán zhū pú sà
生，而证无上正等菩提亦无是处。然诸菩萨
mó hē sà yú yī qiè dào xiān biàn xué yǐ fāng rù pú sà zhèng xìng lí
摩诃萨于一切道先遍学已，方入菩萨正性离
shēng yì bù wéi lǐ wèi zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn yǒng měng
生亦不违理。谓诸菩萨摩诃萨从初发心勇猛
jīng jìn xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǐ shèng zhì jiàn
精进，修行布施乃至般若波罗蜜多，以胜智见
chāo guò bā dì wèi jìng guān dì nǎi zhì dú jué dì suī yú rú shì suǒ
超过八地，谓净观地乃至独觉地。虽于如是所
shuō bā dì jiē biàn xiū xué ér néng yǐ shèng zhì jiàn chāo guò yòng dào
说八地皆遍修学，而能以胜智见超过，用道
xiàng zhì dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng yǐ rù pú sà zhèng xìng lí
相智得入菩萨正性离生。已入菩萨正性离
shēng jiàn cì fù yòng yī qiè xiàng zhì yǒng duàn yī qiè xí qì xiāng xù
生，渐次复用一切相智，永断一切习气相续，
zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí shàn xiàn dāng zhī suǒ xué dì bā
证得无上正等菩提。善现当知！所学第八
ruò zhì ruò duàn nǎi zhì dú jué ruò zhì ruò duàn jiē shì pú sà mó hē
若智若断，乃至独觉若智若断，皆是菩萨摩诃
sà rěn rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè dào xiān biàn
萨忍。如是，善现，诸菩萨摩诃萨于一切道先遍
xué yǐ hòu yòng zì dào dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng yǐ rù pú sà
学已，后用自道得入菩萨正性离生。已入菩萨
zhèng xìng lí shēng jiàn cì xiū xíng zhū pú sà xíng hòu zhèng wú shàng
正性离生，渐次修行诸菩萨行，后证无上
zhèngděng pú tí yǐ guǒ ráo yì zhū yǒu qíng lèi
正等菩提，以果饶益诸有情类。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán rú shì zūn shuō zhū pú sà mó
尔时，善现便白佛言：“如世尊说诸菩萨摩
hē sà yīng xué biàn zhī yī qiè dào xiàng ruò shēng wén dào ruò dú jué dào
诃萨应学遍知一切道相，若声闻道、若独觉道、
ruò pú sà dào ruò zhū fó dào zhī cǐ děng dào yī qiè zhǒng xiàng míng
若菩萨道、若诸佛道，知此等道一切种相名
dào xiàng zhì zhū pú sà mó hē sà yún hé dāng qǐ dào xiàng zhì dào
道相智，诸菩萨摩诃萨云何当起道相智道？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng qǐ yī qiè jìng dào
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨应起一切净道

xiàng zhì yún hé pú sà mó hē sà dāng qǐ yī qiè jìng dào xiàng zhì
相智。云何菩萨摩诃萨当起一切净道相智？

wèi zhū xíng zhuàng xiàng néng zhèng xiǎn fā jìng dào xiàng zhì zhū
谓诸行、状、相，能正显发净道相智。诸

pú sà mó hē sà biàn yú rú shì zhū xíng zhuàng xiàng jiē xiàn děng jué
菩萨摩诃萨遍于如是诸行、状、相皆现等觉，

xiàn děng jué yǐ rú shí wèi tā xuān shuō kāi shì shī shè jiàn lì
现等觉已如实为他宣说、开示、施設、建立，

lìng zhū yǒu qíng dé wú dào jiě suí yìng qù xiàng lì yì ān lè shì pú
令诸有情得无倒解，随应趣向利益安乐。是菩

sà mó hē sà yīng yú yī qiè yīn shēng yǔ yán jiē dé shàn qiǎo yòng cǐ
萨摩诃萨应于一切音声语言皆得善巧，用此

shàn qiǎo yīn shēng yǔ yán biàn wèi sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi
善巧音声语言，遍为三千大千世界诸有情类

xuān shuō zhèng fǎ lìng zhī suǒ wén jiē rú gǔ xiǎng suī yǒu jiě liǎo ér wú
宣说正法，令知所闻皆如谷响，虽有解了而无

zhí zhuó
执著。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán yīng xué
“善现当知！诸菩萨摩诃萨由此因缘应学

yuán mǎn zhēn dào xiàng zhì jì xué yuán mǎn dào xiàng zhì yǐ yīng rú shí
圆满真道相智。既学圆满道相智已，应如实

zhī yī qiè yǒu qíng suí mián yì yào zhǒng zhǒng chā bié rú yìng wèi zuò
知一切有情随眠、意乐种种差别，如应为作

lì yì ān lè wèi rú shí zhī dì yù yǒu qíng suí mián yì yào jí bǐ yīn
利益安乐，谓如实知地狱有情随眠、意乐及彼因

guǒ zhī yǐ fāng biàn zhē zhàng bǐ dào yì rú shí zhī páng shēng guǐ
果，知己方便遮障彼道；亦如实知傍生、鬼

jiè zhū lóng yào chā ā sù luò děng suí mián yì yào jí bǐ yīn
界、诸龙、药叉、阿素洛等随眠、意乐及彼因

guǒ zhī yǐ fāng biàn zhē zhàng bǐ dào yì rú shí zhī rén yù jiè tiān nǎi
果，知己方便遮障彼道；亦如实知人欲界天乃

zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù suí mián yì yào zhī yǐ fāng biàn zhē zhàng
至非想非非想处随眠、意乐，知己方便遮障

bǐ dào yì rú shí zhī sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī jí bǐ yīn guǒ
彼道。亦如实知四念住乃至八圣道支及彼因果，

yì rú shí zhī sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng jí bǐ yīn guǒ
亦如实知四静虑、四无量、四无色定及彼因果，

yì rú shí zhī kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jí bǐ yīn guǒ yì
亦如实知空、无相、无愿解脱门及彼因果，亦
rú shí zhī bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī
如实知八解脱乃至十遍处及彼因果，亦如实知
kǔ jí miè dào shèng dì jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī liù bō
苦、集、灭、道圣谛及彼因果，亦如实知六波
luó mì duō jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
罗蜜多及彼因果，亦如实知内空乃至无性自性
kōng jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jí bǐ
空及彼因果，亦如实知真如乃至不思議界及彼
yīn guǒ yì rú shí zhī jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jí bǐ yīn guǒ yì
因果，亦如实知净观地乃至如来地及彼因果，亦
rú shí zhī jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī tuó
如实知极喜地乃至法云地及彼因果，亦如实知陀
luó ní mén sān mó dì mén jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī jìng wǔ yǎn
罗尼门、三摩地门及彼因果，亦如实知净五眼、
liù shéntōng jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
六神通及彼因果，亦如实知如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī dà cí dà bēi dà xǐ
佛不共法及彼因果，亦如实知大慈、大悲、大喜、
dà shě jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
大舍及彼因果，亦如实知无忘失法、恒住舍性
jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
及彼因果，亦如实知一切智、道相智、一切相
zhì jí bǐ yīn guǒ yì rú shí zhī shēng wén dú jué pú sà rú
智及彼因果，亦如实知声闻、独觉、菩萨、如
lái jí bǐ yīn guǒ
来及彼因果。

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà jì rú shí zhī shēng
“善现当知！诸菩萨摩诃萨既如实知声

wén děng dào jí yīn guǒ yǐ suí qí suǒ yìng yǐ rú shì dào ān lì yǒu
闻等道及因果已，随其所应，以如是道安立有

qíng yú sān shèng dào lìng qín xiū xué gè dé jiū jìng shàn xiàn dāng zhī
情于三乘道，令勤修学各得究竟。善现当知！

zhū pú sà mó hē sà yīng qǐ rú shì zhēn dào xiàng zhì ruò pú sà mó hē
诸菩萨摩诃萨应起如是真道相智。若菩萨摩诃

sà xiū xué rú shì zhēn dào xiàng zhì yú zhū yǒu qíng zhǒng zhǒng jiè xìng
萨修学如是真道相智，于诸有情种种界性、

suí mián yì yào jiē shàn wù rù jì wù rù yǐ suí qí suǒ yìng wèi
随眠、意乐皆善悟入。既悟入已，随其所应为
shuō zhèng fǎ jiē lìng huò dé suǒ qiú shèng guǒ wú kōng guò zhě suǒ yǐ zhě
说正法，皆令获得所求胜果无空过者。所以者
hé shì pú sà mó hē sà shàn zhī yǒu qíng zhū gēn shèng liè rú shí tōng
何？是菩萨摩诃萨善知有情诸根胜劣，如实通
dá yī qiè yǒu qíng wǎng lái shēng sǐ xīn xīn suǒ fǎ qù xiàng chā bié wèi
达一切有情往来生死心、心所法趣向差别，为
shuō fǎ gù wú kōng guò zhě shàn xiān dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yīng
说法故无空过者。善现当知！诸菩萨摩诃萨应
xíng rú shì zhū dào bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé yī qiè shēng
行如是诸道般若波罗蜜多。所以者何？一切声
wén dú jué pú sà suǒ yīng xué dào pú tí fēn fǎ jiē shè zài cǐ shèn
闻、独觉、菩萨所应学道菩提分法，皆摄在此甚
shēn bō rě bō luó mì duō yī qiè shēng wén dú jué pú sà yú zhōng
深般若波罗蜜多。一切声闻、独觉、菩萨于中
qín xué jiē dé jiū jìng
勤学，皆得究竟。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò yī qiè zhǒng pú tí fēn fǎ
具寿善现便白佛言：“若一切种菩提分法

jí zhū pú tí rú shì yī qiè jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng wú sè
及诸菩提，如是一切皆非相应非不相应、无色、
wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng yún hé rú shì pú tí
不见、无对、一相，所谓无相。云何如是菩提
fēn fǎ néng qǔ pú tí jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng wú sè wú
分法能取菩提？皆非相应非不相应、无色、无
jiàn wú duì yī xiàng wèi wú xiàng fǎ néng yú yú fǎ yǒu qǔ yǒu
见、无对、一相，谓无相法，能于余法有取有
shě pì rú xū kōng yú yī qiè fǎ wú qǔ wú shě zì xìng kōng gù
舍？譬如虚空，于一切法无取无舍，自性空故，
zhū fǎ yì ěr zì xìng jiē kōng fēi yú yú fǎ yǒu qǔ yǒu shě rú hé kě
诸法亦尔自性皆空，非于余法有取有舍。如何可
shuō pú tí fēn fǎ néng qǔ pú tí
说菩提分法能取菩提？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yī yī
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。以一

qiè fǎ zì xìng jiē kōng wú qǔ wú shě rán zhū yǒu qíng yú yī qiè fǎ zì
切法自性皆空无取无舍，然诸有情于一切法自

xìngkōng yì bù néng jiě liǎo wèi yì bǐ gù fāngbiàn xuān shuō pú tí fēn
性空义不能解了，为益彼故，方便宣说菩提分
fǎ néng qǔ pú tí
法能取菩提。

fù cì shànxiàn ruò zhū sè yùn nǎi zhì shí yùn guǎngshuō
“复次，善现，若诸色蕴乃至识蕴，广说
nǎi zhì yī qiè zhì zhì yú cǐ shèng fǎ pí nài yē zhōng jiē fēi xiāngyìng
乃至一切智智，于此圣法毗奈耶中，皆非相应
fēi bù xiāngyìng wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú
非不相应、无色、不见、无对、一相，所谓无
xiàng fó wèi rǎo yì zhū yǒuqíng lèi lìng dé zhèng jiě rù fǎ shí xiàng
相。佛为饶益诸有情类，令得正解入法实相，
yī shì sù shuō bù yī shèng yì shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà
依世俗说不依胜义。善现当知！诸菩萨摩訶萨
yú rú shì yī qiè fǎ yīng xué zhì jiàn xué zhì jiàn yǐ rú shí guānchá rú
于如是一切法应学智见。学智见已，如实观察如
shì zhū fǎ yīng kě shèshòu rú shì zhū fǎ bù yīngshèshòu
是诸法应可摄受，如是诸法不应摄受。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán zhū pú sà mó hē sà yú hé
具寿善现即白佛言：“诸菩萨摩訶萨于何
děng fǎ xué zhì jiàn yǐ rú shí guānchá bù yīngshèshòu yú hé děng fǎ
等法学智见已如实观察不应摄受？于何等法
xué zhì jiàn yǐ rú shí guānchá yīng kě shèshòu
学智见已如实观察应可摄受？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yú zhū shēng wén dú jué
佛告善现：“诸菩萨摩訶萨于诸声闻、独觉
děng fǎ xué zhì jiàn yǐ rú shí guānchá bù yīngshèshòu yú yī qiè zhì
等法学智见已，如实观察不应摄受；于一切智
zhì xiāngyìng zhū fǎ xué zhì jiàn yǐ rú shí guānchá yī qiè zhǒng xiāngyìng
智相应诸法学智见已，如实观察一切种相应
kě shèshòu shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yú cǐ shèng fǎ pí
可摄受。善现当知！诸菩萨摩訶萨于此圣法毗
nài yē zhōng yīng rú shì xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō
奈耶中，应如是学甚深般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán fó shuō shèng fǎ pí nài yē zhě
具寿善现复白佛言：“佛说圣法毗奈耶者，
hé děng míng shèng fǎ pí nài yē hé gù míng shèng fǎ pí nài yē
何等名圣法毗奈耶？何故名圣法毗奈耶？”

fó gào shàn xiàn ruò zhū shēng wén ruò zhū dú jué ruò zhū pú
佛告善现：“若诸声闻，若诸独觉，若诸菩
sà ruò zhū rú lái yīng zhèng děng jué rú shì yī qiè yǔ tān
萨，若诸如来、应、正等觉，如是一切与贪、
chēn chī jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ sà jiā yē jiàn jiè jìn
瞋、痴皆非相应非不相应，与萨迦耶见、戒禁
qǔ yí jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ yù tān chēn huì jiē fēi
取、疑皆非相应非不相应，与欲贪、瞋恚皆非
xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ sè ài wú sè ài diào jǔ màn
相应非不相应，与色爱、无色爱、掉举、慢、
wú míng jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ sì jìng lù sì wú liàng
无明皆非相应非不相应，与四静虑、四无量、
sì wú sè dìng jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ sì niàn zhù nǎi zhì bā
四无色定皆非相应非不相应，与四念住乃至八
shèng dào zhī jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ kǔ jí miè dào
圣道支皆非相应非不相应，与苦、集、灭、道
shèng dì jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ kōng wú xiàng wú yuàn
圣谛皆非相应非不相应，与空、无相、无愿
jiě tuō mén jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ bā jiě tuō nǎi zhì shí
解脱门皆非相应非不相应，与八解脱乃至十
biàn chù jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ liù bō luó mì duō jiē fēi
遍处皆非相应非不相应，与六波罗蜜多皆非
xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jiē fēi
相应非不相应，与内空乃至无性自性空皆非
xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jiē fēi xiāng
相应非不相应，与真如乃至不思議界皆非相
yìng fēi bù xiāng yìng yǔ jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jiē fēi xiāng yìng
应非不相应，与净观地乃至如来地皆非相应
fēi bù xiāng yìng yǔ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jiē fēi xiāng yìng fēi bù
非不相应，与极喜地乃至法云地皆非相应非不
xiāng yìng yǔ tuó luó ní mén sān mó dì mén jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng
相应，与陀罗尼门、三摩地门皆非相应非不相
yìng yǔ wǔ yǎn liù shéntōng jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng yǔ rú
应，与五眼、六神通皆非相应非不相应，与如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng
来十力乃至十八佛不共法皆非相应非不相应，
yǔ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě jiē fēi xiāng yìng fēi bù xiāng yìng
与大慈、大悲、大喜、大舍皆非相应非不相应，

yǔ sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
与三十二大士相、八十随好皆非相应非不相
yìng yǔ wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāng
应，与无忘失法、恒住舍性皆非相应非不相
yìng yǔ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē fēi xiāngyìng fēi
应，与一切智、道相智、一切相智皆非相应非
bù xiāngyìng yǔ yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí jiē fēi xiāngyìng fēi bù
不相应，与预流果乃至独觉菩提皆非相应非不
xiāngyìng yǔ zhū pú sà mó hē sà xíng jí fó wú shàng zhèngděng pú tí
相应，与诸菩萨摩诃萨行及佛无上正等菩提
jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yǔ duàn fán nǎo xí qì xiāng xù yī
皆非相应非不相应，与断烦恼习气相续、一
qiè zhì zhì jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng yǔ yǒu wéi jiè jí wú wéi jiè
切智智皆非相应非不相应，与有为界及无为界
jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
皆非相应非不相应。

shànxiàndāng zhī bǐ míngwéishèng cǐ shì bǐ shèng fǎ pí
“善现当知！彼名为圣，此是彼圣法毗
nài yē shì gù míngshèng fǎ pí nài yē suǒ yǐ zhě hé cǐ yī qiè
奈耶，是故名圣法毗奈耶。所以者何？此一切
fǎ wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng bǐ zhū
法无色、不见、无对、一相，所谓无相，彼诸
shèngzhě rú shí xiànjàn shànxiàndāng zhī zhū wú sè fǎ yǔ wú sè fǎ
圣者如实现见。善现当知！诸无色法与无色法
jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng zhū wú jiàn fǎ yǔ wú jiàn fǎ jiē fēi
皆非相应非不相应，诸无见法与无见法皆非
xiāngyìng fēi bù xiāngyìng zhū wú duì fǎ yǔ wú duì fǎ jiē fēi xiāngyìng
相应非不相应，诸无对法与无对法皆非相应
fēi bù xiāngyìng zhū yī xiàng fǎ yǔ yī xiàng fǎ jiē fēi xiāngyìng fēi bù
非不相应，诸一相法与一相法皆非相应非不
xiāngyìng zhū wú xiàng fǎ yǔ wú xiàng fǎ jiē fēi xiāngyìng fēi bù xiāngyìng
相应，诸无相法与无相法皆非相应非不相应。
shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yú cǐ wú sè wú jiàn
善现当知！诸菩萨摩诃萨，于此无色、不见、
wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shēnshēn bō rě bō luó mì duōcháng
无对、一相所谓³⁵无相甚深般若波罗蜜多常

³⁵ 大正藏：相；永乐北藏及龙藏：相所谓

yīng xiū xué xué yǐ bù zhí yī qiè fǎ xiàng
应修学，学已不执一切法相。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán zhū pú sà mó hē sà qǐ bù
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨岂不

yīng yú sè nǎi zhì shí zhū xiàng xué yé guǎng shuō nǎi zhì qǐ bù yīng yú
应于色乃至识诸相学耶？广说乃至岂不应于

yī qiè zhì zhì zhū xiàng xué yé qǐ bù yīng yú zhī kǔ duàn jí zhèng
一切智智诸相学耶？岂不应于知苦、断集、证

miè xiū dào zhū xiàng xué yé qǐ bù yīng yú shùn nì guān chá shí èr
灭、修道诸相学耶？岂不应于顺逆观察十二

yuán qǐ zhū xiàng xué yé qǐ bù yīng yú shèng zhě shèng fǎ zhū xiàng
缘起诸相学耶？岂不应于圣者、圣法诸相

xué yé qǐ bù yīng yú yǒu wéi jiè wú wéi jiè zhū xiàng xué yé
学耶？岂不应于有为界、无为界诸相学耶？

shì zūn ruò pú sà mó hē sà bù yú rú shì zhū fǎ xiàng xué
“世尊！若菩萨摩诃萨不于如是诸法相学，

yì yīng bù yú zhū xíng xiàng xué shì zūn ruò pú sà mó hē sà yú zhū fǎ
亦应不于诸行相学。世尊！若菩萨摩诃萨于诸法

xiàng jí zhū xíng xiàng jì bù néng xué yún hé néng chāo shēng wén dú jué
相及诸行相既不能学，云何能超声闻、独觉

děng dì ruò bù néng chāo shēng wén dú jué děng dì yún hé néng rù
等地？若不能超声闻、独觉等地，云何能入

pú sà zhèng xìng lí shēng ruò bù néng rù pú sà zhèng xìng lí shēng
菩萨正性离生？若不能入菩萨正性离生，

yún hé néng zhèng wú shàng pú tí ruò bù néng zhèng wú shàng pú tí
云何能证无上菩提？若不能证无上菩提，

yún hé néng zhuàn wēi miào fǎ lún ruò bù néng zhuàn wēi miào fǎ lún
云何能转微妙法轮？若不能转微妙法轮，

yún hé néng yǐ shēng wén dú jué wú shàng chéng fǎ ān lì yǒu qíng lìng
云何能以声闻、独觉无上乘法安立有情，令

tuō wú biān shēng sǐ dà kǔ ān zhù qīng jìng cháng lè niè pán
脱无边生死大苦，安住清净常乐涅槃？”

fó gào shàn xiàn ruò yī qiè fǎ shí yǒu xiàng zhě zhū pú sà mó
佛告善现：“若一切法实有相者，诸菩萨摩

hē sà yīng yú zhōng xué yǐ yī qiè fǎ fēi shí yǒu xiàng wú sè wú
诃萨应于中学。以一切法非实有相，无色、无

jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng shì gù pú sà mó hē sà
见、无对、一相，所谓无相，是故菩萨摩诃萨

zhòng bù yú xiàngxué yì fù bù yú wú xiàng fǎ xué suǒ yǐ zhě hé
众不于相学，亦复不于无相法学。所以者何？

rú lái chū shì ruò bù chū shì fǎ jiè chángzhù zhū fǎ yī xiàng suǒ
如来出世、若不出世，法界常住诸法一相，所

wèi wú xiàng rú shì wú xiàng jì fēi yǒuxiàng yì fēi wú xiàng gù bù kě
谓无相，如是无相既非有相亦非无相故不可

xué hé yǐ gù fēi yī qiè fǎ xiān shì yǒuxiàng hòu chéng wú xiàng yǐ
学，何以故？非一切法先是有相后成无相，以

yī qiè fǎ běn shì wú xiàng hòu yì wú xiàng shì gù pú sà mó hē sà
一切法本是无相后亦无相。是故菩萨摩诃萨

zhòng bù xué yǒuxiàng bù xué wú xiàng xiàng wú xiàng fǎ xiāng dài
众，不学有相、不学无相，相、无相法相待

ér lì fēi jiū jìng gù
而立非究竟故。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē fēi yǒuxiàng
具寿善现复白佛言：“若一切法皆非有相

yì fēi wú xiàng yīng fēi yī xiàng yì fēi yì xiàng yún hé pú sà mó hē
亦非无相，应非一相亦非异相，云何菩萨摩诃

sà néng xiū bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà bù xiū bō rě
萨能修般若波罗蜜多？若菩萨摩诃萨不修般若

bō luó mì duō yīng bù néng chāoshēngwén dú jué děng dì ruò bù
波罗蜜多，应不能超声闻、独觉等地。若不

néng chāoshēngwén dú jué děng dì yīng bù néng rù pú sà zhèng xìng
能超声闻、独觉等地，应不能入菩萨正性

lí shēng ruò bù néng rù pú sà zhèng xìng lí shēng yīng bù néng qǐ³⁶
离生。若不能入菩萨正性离生，应不能起³⁶

pú sà wú shēng fǎ rěn ruò bù néng qǐ³⁷ pú sà wú shēng fǎ rěn yīng
菩萨无生法忍。若不能起³⁷菩萨无生法忍，应

bù néng fā pú sà shèng miào shéntōng ruò bù néng fā pú sà shèng miào
不能发菩萨胜妙神通。若不能发菩萨胜妙

shéntōng yīng bù néng yán jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng ruò bù néng
神通，应不能严净佛土、成熟有情。若不能

yán jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng yīng bù néng dé wú shàng zhèng děng pú
严净佛土、成熟有情，应不能得无上正等菩

tí ruò bù néng dé wú shàng zhèng děng pú tí yīng bù néng zhuàn qīng
提。若不能得无上正等菩提，应不能转清

³⁶ 大正藏：超；永乐北藏及龙藏：起

³⁷ 大正藏：超；永乐北藏及龙藏：起

jìng fǎ lún ruò bù néng zhuǎn qīng jìng fǎ lún zé yīng bù néng fāng biàn
净法轮。若不能转清净法轮，则应不能方便
ān lì zhū yǒu qíng lèi lìng zhù shēng wén shèng guǒ huò zhù dú jué shèng
安立诸有情类，令住声闻乘果，或住独觉乘
guǒ huò zhù wú shàng shèng guǒ yì yīng bù néng fāng biàn ān lì zhū yǒu
果，或住无上乘果。亦应不能方便安立诸有
qíng lèi lìng zhù shī xìng fú yè shì huò zhù jiè xìng fú yè shì huò zhù
情类，令住施性福业事，或住戒性福业事，或住
xiū xìng fú yè shì dāng dé rén tiān zì zài fù lè
修性福业事，当得人、天自在富乐。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō yī qiè
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。一切

fǎ fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng fēi yī xiàng fēi yì xiàng ruò pú sà mó hē
法非有相非无相、非一相非异相。若菩萨摩诃
sà zhī yī qiè fǎ ruò yǒu xiàng ruò wú xiàng ruò yī xiàng ruò yì xiàng jiē
萨知一切法若有相若无相、若一相若异相皆
tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng xiū cǐ wú xiàng míng xiū bō rě bō luó mì
同一相，所谓无相，修此无相名修般若波罗蜜
duō。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xiū cǐ
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨修此

wú xiàng míng xiū bō rě bō luó mì duō？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū chú qiǎn yī qiè fǎ
佛告善现：“若菩萨摩诃萨修除遣一切法，

míng xiū bō rě bō luó mì duō。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xiū chú
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨修除

qiǎn yī qiè fǎ míng xiū bō rě bō luó mì duō？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiū chú qiǎn sè yì chú
佛告善现：“若菩萨摩诃萨修除遣色亦除

qiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn shòu xiǎng
遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣受、想、

xíng shí yì chú qiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn
行、识亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣

yǎnchù nǎi zhì yì chù yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō
眼处乃至意处亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；
xiū chúqiǎn sè chù nǎi zhì fǎ chù yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō
修除遣色处乃至法处亦除遣此修，名修般若波
luó mì duō xiū chúqiǎnyǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì chúqiǎn cǐ xiū míng
罗蜜多；修除遣眼界乃至意界亦除遣此修，名
xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì chúqiǎn
修般若波罗蜜多；修除遣色界乃至法界亦除遣
cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnyǎn shí jiè nǎi zhì yì
此修，名修般若波罗蜜多；修除遣眼识界乃至意
shí jiè yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn
识界亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣
yǎnchù nǎi zhì yì chù yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō
眼触乃至意触亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；
xiū chúqiǎnyǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ
修除遣眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所
shēng zhū shòu yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú
生诸受亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除
qiǎn dì jiè nǎi zhì shí jiè yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì
遣地界乃至识界亦除遣此修，名修般若波罗蜜
duō xiū chúqiǎn yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán yì chúqiǎn cǐ xiū míng
多；修除遣因缘乃至增上缘亦除遣此修，名
xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì chúqiǎn
修般若波罗蜜多；修除遣无明乃至老死亦除遣
cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn rù chūshēng sǐ jí
此修，名修般若波罗蜜多；修除遣入出生死及
bú jìng guān yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú
不净观亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除
qiǎn sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng yì chúqiǎn cǐ xiū míng
遣四静虑、四无量、四无色定亦除遣此修，名
xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn fó suí niàn nǎi zhì xī suí niàn yì
修般若波罗蜜多；修除遣佛随念乃至息随念亦
chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn wú cháng
除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣无常
xiǎng nǎi zhì miè xiǎng yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō
想乃至灭想亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；
xiū chúqiǎn wǒ xiǎng nǎi zhì jiàn zhě xiǎng yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō
修除遣我想乃至见者想亦除遣此修，名修般

rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnyuán qǐ xiǎng jí fēi yuán qǐ xiǎng yì chú
若波罗蜜多；修除遣缘起想及非缘起想亦除

qiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎncháng lè
遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣常、乐、

wǒ jìngxiǎng jí wú cháng wú lè wú wǒ wú jìngxiǎng yì chúqiǎn
我、净想及无常、无乐、无我、无净想亦除遣

cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn sì niànzhù nǎi zhì
此修，名修般若波罗蜜多；修除遣四念住乃至

bā shèngdào zhī yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū
八圣道支亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修

chúqiǎnkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì chúqiǎn cǐ xiū míng
除遣空、无相、无愿解脱门亦除遣此修，名

xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì
修般若波罗蜜多；修除遣八解脱乃至十遍处亦

chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnzhūshèng dì
除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣诸圣谛

xiǎng jí fēi shèng dì xiǎng yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì
想及非圣谛想亦除遣此修，名修般若波罗蜜

duō xiū chúqiǎnyǒuxúnyǒu sì sān mó dì wú xúnwéi sì sān mó dì
多；修除遣有寻有伺三摩地、无寻唯伺三摩地、

wú xún wú sì sān mó dì yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì
无寻无伺三摩地亦除遣此修，名修般若波罗蜜

duō xiū chúqiǎn kǔ jí miè dào shèng dì yì chúqiǎn cǐ xiū
多；修除遣苦、集、灭、道圣谛亦除遣此修，

míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn kǔ zhì nǎi zhì rú shuō zhì yì
名修般若波罗蜜多；修除遣苦智乃至如说智亦

chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn bù shī nǎi
除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣布施乃

zhì bō rě bō luó mì duō yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì
至般若波罗蜜多亦除遣此修，名修般若波罗蜜

duō xiū chúqiǎn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì chúqiǎn cǐ xiū
多；修除遣内空乃至无性自性空亦除遣此修，

míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
名修般若波罗蜜多；修除遣真如乃至不思議界

yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnjìngguān
亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣净观

dì nǎi zhì rú lái dì yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō
地乃至如来地亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；

xiū chúqiǎn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō
修除遣极喜地乃至法云地亦除遣此修，名修般
rě bō luó mì duō xiū chúqiǎntuó luó ní mén sān mó dì mén yì chú
若波罗蜜多；修除遣陀罗尼门、三摩地门亦除
qiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn wǔ yǎn liù
遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣五眼、六
shéntōng yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn
神通亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū
如来十力乃至十八佛不共法亦除遣此修，名修
bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
般若波罗蜜多；修除遣大慈、大悲、大喜、大舍
yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnsān shí
亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō
二大士相、八十随好亦除遣此修，名修般若波
luó mì duō xiū chúqiǎn wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì chúqiǎn cǐ
罗蜜多；修除遣无忘失法、恒住舍性亦除遣此
xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn yī qiè zhì dào xiàng
修，名修般若波罗蜜多；修除遣一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō
智、一切相智亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；
xiū chúqiǎn yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū
修除遣预流果乃至独觉菩提亦除遣此修，名修
bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì chú
般若波罗蜜多；修除遣一切菩萨摩诃萨行亦除
qiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnzhū fó wú shàng
遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣诸佛无上
zhèngděng pú tí yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū
正等菩提亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修
chúqiǎnyǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō
除遣永断烦恼习气相续亦除遣此修，名修般
rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn yī qiè zhì zhì yì chúqiǎn cǐ xiū míng
若波罗蜜多；修除遣一切智智亦除遣此修，名
xiū bō rě bō luó mì duō
修般若波罗蜜多。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xiū
尔时，善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨修

chúqiǎn sè yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú
 除遣色亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除
 qiǎnshòu xiǎng xíng shí yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó
 遣受、想、行、识亦除遣此修，名修般若波罗
 mì duō guǎngshuō nǎi zhì xiū chúqiǎnyǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù
 蜜多？广说乃至修除遣永断烦恼习气相续
 yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn yī qiè
 亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣一切
 zhì zhì yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō
 智智亦除遣此修，名修般若波罗蜜多？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
 佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí ruò niànyǒu sè jí huài³⁸ cǐ xiū fēi chúqiǎn sè fēi xiū bō
 多时，若念有色及坏³⁸此修，非除遣色，非修般
 rě bō luó mì duō ruò niànyǒushòu xiǎng xíng shí jí huài cǐ xiū
 若波罗蜜多；若念有受、想、行、识及坏此修，
 fēi chúqiǎnshòu xiǎng xíng shí fēi xiū bō rě bō luó mì duō
 非除遣受、想、行、识，非修般若波罗蜜多。

guǎngshuō nǎi zhì ruò niànyǒuyǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù jí huài cǐ
 广说乃至若念有永断烦恼习气相续及坏此

xiū fēi chúqiǎnyǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù fēi xiū bō rě bō luó
 修，非除遣永断烦恼习气相续，非修般若波罗
 mì duō ruò niànyǒu yī qiè zhì zhì jí huài cǐ xiū fēi chúqiǎn yī qiè zhì
 蜜多；若念有一切智智及坏此修，非除遣一切智
 zhì fēi xiū bō rě bō luó mì duō rán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō
 智，非修般若波罗蜜多。然诸菩萨摩诃萨行深般

rě bō luó mì duō shí bú niànyǒu sè jí huài cǐ xiū shì chúqiǎn sè
 若波罗蜜多时，不念有色及坏此修，是除遣色，

shì xiū bō rě bō luó mì duō bú niànyǒushòu xiǎng xíng shí jí
 是修般若波罗蜜多；不念有受、想、行、识及

huài cǐ xiū shì chúqiǎnshòu xiǎng xíng shí shì xiū bō rě bō
 坏此修，是除遣受、想、行、识，是修般若波

luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì bú niànyǒuyǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng
 罗蜜多。广说乃至不念有永断烦恼习气相

xù jí huài cǐ xiū shì chúqiǎnyǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù shì xiū
 续及坏此修，是除遣永断烦恼习气相续，是修

³⁸ 大正藏：坏；永乐北藏：坏；龙藏：怀；校勘：坏

bō rě bō luó mì duō bú niànyǒu yī qiè zhì zhì jí huài cǐ xiū shì chú
般若波罗蜜多；不念有一切智智及坏此修，是除
qiǎn yī qiè zhì zhì shì xiū bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé fēi
遣一切智智，是修般若波罗蜜多。所以者何？非
yǒuxiǎngzhěduàntān chēn chī suí mián chángòu néng xiū bō
有想者断贪、瞋、痴、随眠、缠垢，能修般
rě bō luó mì duō shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū chúqiǎn
若波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨修除遣
sè yì chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnshòu
色亦除遣此修，名修般若波罗蜜多；修除遣受、
xiǎng xíng shí jí chúqiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō
想、行、识及除遣此修，名修般若波罗蜜多。
guǎngshuō nǎi zhì xiū chúqiǎnyǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù jí chúqiǎn
广说乃至修除遣永断烦恼习气相续及除遣
cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn yī qiè zhì zhì jí chú
此修，名修般若波罗蜜多；修除遣一切智智及除
qiǎn cǐ xiū míng xiū bō rě bō luó mì duō
遣此修，名修般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhù yǒuxiǎngzhě bù néng xiū bù shī bō
“复次，善现，住有想者，不能修布施波
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì zhù yǒuxiǎng
罗蜜多乃至般若波罗蜜多，广说乃至住有想
zhě yì bù néng yǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù yì bù néng xiū yī
者，亦不能永断烦恼习气相续，亦不能修一
qiè zhì zhì suǒ yǐ zhě hé zhù yǒuxiǎngzhě dìngdāng zhí yǒu wǒ jí
切智智。所以者何？住有想者，定当执有我及
wǒ suǒ yóu cǐ zhí gù biàn zhuó èr biān zhuó èr biān gù jué dìng bù néng
我所，由此执故便著二边，著二边故决定不能
jiě tuō shēng sǐ wú dào wú niè pán yún hé néng rú shí xiū liù bō
解脱生死，无道、无涅槃，云何能如实修六波
luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù jí néng
罗蜜多，广说乃至永断烦恼习气相续，及能
xiū xí yī qiè zhì zhì
修习一切智智？”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé děng shì yǒu hé děng shì
具寿善现复白佛言：“何等是有？何等是
fēi yǒu
非有？”

fó gào shàn xiàn èr shì yǒu bú èr shì fēi yǒu
佛告善现：“二是有，不二是非有。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé wéi èr yún hé wéi bú èr ? ”
具寿善现复白佛言：“云何为二？云何为不
二？”

fó gào shàn xiàn sè xiǎng nǎi zhì shí xiǎng wéi èr sè xiǎng kōng
佛告善现：“色想乃至识想为二，色想空
nǎi zhì shí xiǎng kōng wéi bú èr yǎn chù xiǎng nǎi zhì yì chù xiǎng wéi èr
乃至识想空为不二；眼处想乃至意处想为二，
yǎn chù xiǎng kōng nǎi zhì yì chù xiǎng kōng wéi bú èr sè chù xiǎng nǎi zhì
眼处想空乃至意处想空为不二；色处想乃至
fǎ chù xiǎng wéi èr sè chù xiǎng kōng nǎi zhì fǎ chù xiǎng kōng wéi bú èr
法处想为二，色处想空乃至法处想空为不二；
yǎn jiè xiǎng nǎi zhì yì jiè xiǎng wéi èr yǎn jiè xiǎng kōng nǎi zhì yì jiè
眼界想乃至意界想为二，眼界想空乃至意界
xiǎng kōng wéi bú èr sè jiè xiǎng nǎi zhì fǎ jiè xiǎng wéi èr sè jiè
想空为不二；色界想乃至法界想为二，色界
xiǎng kōng nǎi zhì fǎ jiè xiǎng kōng wéi bú èr yǎn shí jiè xiǎng nǎi zhì yì
想空乃至法界想空为不二；眼识界想乃至意
shí jiè xiǎng wéi èr yǎn shí jiè xiǎng kōng nǎi zhì yì shí jiè xiǎng kōng wéi
识界想为二，眼识界想空乃至意识界想空为
bú èr yǎn chù xiǎng nǎi zhì yì chù xiǎng wéi èr yǎn chù xiǎng kōng nǎi zhì
不二；眼触想乃至意触想为二，眼触想空乃至
yì chù xiǎng kōng wéi bú èr yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xiǎng nǎi
意触想空为不二；眼触为缘所生诸受想乃
zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xiǎng wéi èr yǎn chù wéi yuán suǒ
至意触为缘所生诸受想为二，眼触为缘所
shēng zhū shòu xiǎng kōng nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xiǎng kōng
生诸受想空乃至意触为缘所生诸受想空
wéi bú èr dì jiè xiǎng nǎi zhì shí jiè xiǎng wéi èr dì jiè xiǎng kōng nǎi
为不二；地界想乃至识界想为二，地界想空乃
zhì shí jiè xiǎng kōng wéi bú èr yīn yuán xiǎng nǎi zhì zēng shàng yuán xiǎng
至识界想空为不二；因缘想乃至增上缘想
wéi èr yīn yuán xiǎng kōng nǎi zhì zēng shàng yuán xiǎng kōng wéi bú èr
为二，因缘想空乃至增上缘想空为不二；
wú míng xiǎng nǎi zhì lǎo sǐ xiǎng wéi èr wú míng xiǎng kōng nǎi zhì lǎo sǐ
无明想乃至老死想为二，无明想空乃至老死

xiǎngkōngwéi bú èr bù shī bō luó mì duōxiǎngnǎi zhì bō rě bō luó mì
想空为不二；布施波罗蜜多想乃至般若波罗蜜
duōxiǎngwéi èr bù shī bō luó mì duōxiǎngkōngnǎi zhì bō rě bō luó
多想为二，布施波罗蜜多想空乃至般若波罗
mì duōxiǎngkōngwéi bú èr nèi kōngxiǎngnǎi zhì wú xìng zì xìngkōngxiǎng
蜜多想空为不二；内空想乃至无性自性空想
wéi èr nèi kōngxiǎngkōngnǎi zhì wú xìng zì xìngkōngxiǎngkōngwéi bú èr
为二，内空想空乃至无性自性空想空为不二；
zhēn rú xiǎngnǎi zhì bù sī yì jiè xiǎngwéi èr zhēn rú xiǎngkōngnǎi zhì
真如想乃至不思議界想为二，真如想空乃至
bù sī yì jiè xiǎngkōngwéi bú èr kǔ jí miè dào shèng dì xiǎng
不思議界想空为不二；苦、集、灭、道圣谛想
wéi èr kǔ jí miè dào shèng dì xiǎngkōngwéi bú èr sì niàn
为二，苦、集、灭、道圣谛想空为不二；四念
zhù xiǎngnǎi zhì bā shèng dào zhī xiǎngwéi èr sì niàn zhù xiǎngkōngnǎi
住想乃至八圣道支想为二，四念住想空乃
zhì bā shèng dào zhī xiǎngkōngwéi bú èr sì jìng lǜ sì wú liàng sì
至八圣道支想空为不二；四静虑、四无量、四
wú sè dìngxiǎngwéi èr sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìngxiǎng
无色定想为二，四静虑、四无量、四无色定想
kōngwéi bú èr sān jiě tuō mén xiǎngwéi èr sān jiě tuō mén xiǎngkōng
空为不二；三解脱门想为二，三解脱门想空
wéi bú èr bā jiě tuō xiǎngnǎi zhì shí biàn chù xiǎngwéi èr bā jiě tuō
为不二；八解脱想乃至十遍处想为二，八解脱
xiǎngkōngnǎi zhì shí biàn chù xiǎngkōngwéi bú èr jìng guān dì xiǎngnǎi
想空乃至十遍处想空为不二；净观地想乃
zhì rú lái dì xiǎngwéi èr jìng guān dì xiǎngkōngnǎi zhì rú lái dì xiǎng
至如来地想为二，净观地想空乃至如来地想
kōngwéi bú èr jí xǐ dì xiǎngnǎi zhì fǎ yún dì xiǎngwéi èr jí xǐ
空为不二；极喜地想乃至法云地想为二，极喜
dì xiǎngkōngnǎi zhì fǎ yún dì xiǎngkōngwéi bú èr tuó luó ní mén sān
地想空乃至法云地想空为不二；陀罗尼门、三
mó dì mén xiǎngwéi èr tuó luó ní mén sān mó dì mén xiǎngkōngwéi bú
摩地门想为二，陀罗尼门、三摩地门想空为不
èr wǔ yǎn liù shéntōng xiǎngwéi èr wǔ yǎn liù shéntōng xiǎngkōng
二；五眼、六神通想为二，五眼、六神通想空
wéi bú èr rú lái shí lì xiǎngnǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiǎngwéi èr
为不二，如来十力想乃至十八佛不共法想为二，

rú lái shí lì xiǎngkōng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiǎngkōng wéi bú èr
如来十力想空乃至十八佛不共法想空为不二；
dà cí dà bēi dà xǐ dà shěxiǎng wéi èr dà cí dà bēi
大慈、大悲、大喜、大舍想为二，大慈、大悲、
dà xǐ dà shěxiǎngkōng wéi bú èr sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo
大喜、大舍想空为不二；三十二相、八十随好
xiǎng wéi èr sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo xiǎngkōng wéi bú èr wú
想为二，三十二相、八十随好想空为不二；无
wàng shī fǎ héngzhù shěxìngxiǎng wéi èr wú wàng shī fǎ héngzhù
忘失法、恒住舍性想为二，无忘失法、恒住
shěxìngxiǎngkōng wéi bú èr yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
舍性想空为不二；一切智、道相智、一切相智
xiǎng wéi èr yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiǎngkōng wéi
想为二，一切智、道相智、一切相智想空为
bú èr yù liú guǒ xiǎng nǎi zhì dú jué pú tí xiǎng wéi èr yù liú guǒ
不二；预流果想乃至独觉菩提想为二，预流果
xiǎngkōng nǎi zhì dú jué pú tí xiǎngkōng wéi bú èr yī qiè pú sà mó
想空乃至独觉菩提想空为不二；一切菩萨摩
hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí xiǎng wéi èr yī qiè pú
诃萨行、诸佛无上正等菩提想为二，一切菩
sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí xiǎngkōng wéi bú èr
萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提想空为不二；
yǒu wéi jiè wú wéi jiè xiǎng wéi èr yǒu wéi jiè wú wéi jiè xiǎngkōng
有为界、无为界想为二，有为界、无为界想空
wéi bú èr
为不二。

shànxiàndāng zhī nǎi zhì yī qiè xiǎng jiē wéi èr nǎi zhì yī
“善现当知！乃至一切想皆为二，乃至一

qiè èr jiē shì yǒu nǎi zhì yī qiè yǒu jiē yǒushēng sǐ yǒushēng sǐ zhě
切二皆是有，乃至一切有皆有生死，有生死者

bù néng jiě tuō shēng lǎo bìng sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo shànxiàndāng zhī
不能解脱生老病死愁叹苦忧恼。善现当知！

zhū xiǎngkōng zhě jiē wéi bú èr zhū bú èr zhě jiē shì fēi yǒu zhū fēi
诸想空者皆为不二，诸不二者皆是非有，诸非

yǒu zhě jiē wú shēng sǐ wú shēng sǐ zhě biànnéng jiě tuō shēng lǎo bìng
有者皆无生死，无生死者便能解脱生老病

sǐ chóu tàn kǔ yōunǎo yóu cǐ yīn yuán dāng zhī yī qiè yǒu èr xiǎng zhě
死愁叹苦忧恼。由此因缘，当知一切有二想者，

dìng wú bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú dào wú dé yì wú xiàn
定无布施乃至般若波罗蜜多，无道、无得亦无现
guān xià zhì shùn rěn bǐ shàng fēi yǒu kuàng néng biàn zhī sè guǎng shuō
观，下至顺忍彼尚非有，况能遍知色广说
nǎi zhì yī qiè zhì zhì bǐ shàng bù néng xiū zhū shèng dào kuàng néng dé
乃至一切智智！彼尚不能修诸圣道，况能得
yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí kuàng néng yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí
预流果乃至独觉菩提！况能永断一切烦恼习
qì xiāng xù zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù
气相续，证得无上正等菩提，转妙法轮度
yǒu qíng zhòng
有情众！”

大般若波罗蜜多经卷第五百二十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí bā
大般若波罗蜜多经卷第五百二十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn miào xiàng pǐn dì èr shí bā zhī yī
第三分妙相品第二十八之一

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán zhù yǒu xiǎng zhě ruò wú shùn
尔时，善现便白佛言：“住有想者，若无顺
rěn yì wú xiū dào dé guǒ xiàn guān zhù wú xiǎng zhě qǐ yǒu
忍，亦无修道、得果、现观，住无想者，岂有
shùn rěn ruò jìng guān dì guǎng shuō nǎi zhì ruò rú lái dì ruò xiū
顺忍？若净观地，广说乃至若如来地，若修
shèng dào yī xiū shèng dào duàn zhū fán nǎo yóu cǐ fán nǎo suǒ fù
圣道，依修圣道，断诸烦恼，由此烦恼所覆
zhàng gù shàng bù néng dé shēng wén dú jué xiāng yìng fǎ dì kuàng
障故，尚不能得声闻、独觉相应法地，况
rù pú sà zhèng xìng lí shēng bú rù pú sà zhèng xìng lí shēng qǐ néng
入菩萨正性离生。不入菩萨正性离生，岂能
zhèng dé yī qiè xiàng zhì ruò bù néng dé yī qiè xiàng zhì hé néng
证得一切相智？若不能得一切相智，何能
yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù shì zūn ruò yī qiè fǎ bì
永断一切烦恼习气相续？世尊！若一切法毕
jìng fēi yǒu wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng rú shì zhū fǎ jì dōu bù
竟非有，无生无灭，无染无净，如是诸法既都不
shēng qǐ néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
生，岂能证得一切智智？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhù wú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。住无
xiǎng zhě yì wú shùn rěn nǎi zhì yì wú yǒng duàn fán nǎo xí qì xiāng
想者，亦无顺忍，乃至亦无永断烦恼习气相
xù yì bù néng dé yī qiè zhì zhì rán yī wú xiàng fēi shí yǒu fǎ
续，亦不能得一切智智。然依无相，非实有法
xiū dé shùn rěn nǎi zhì yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù yì
修得顺忍，乃至永断一切烦恼习气相续，亦

néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
能证得一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí wéiyǒuyǒuxiǎng yǒu wú xiǎngfǒu wéiyǒu
般若波罗蜜多时，为有有想，有无想不？为有

sè yùnxǎng nǎi zhì shí yùnxǎngfǒu guǎngshuō nǎi zhì wéiyǒuyǒngduàn
色蕴想乃至识蕴想不？广说乃至为有永断

yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù xiǎngfǒu wéiyǒuzhèng dé yī qiè zhì zhì
一切烦恼习气相续想不？为有证得一切智智

xiǎngfǒu shì zūn shì pú sà mó hē sà wéiyǒu sè xiǎng yǒu sè duàn
想不？世尊！是菩萨摩诃萨为有色想，有色断

xiǎngfǒu wéiyǒushòuxiǎngxíng shí xiǎng yǒushòuxiǎngxíng shí duànxiǎng
想不？为有受想行识想，有受想行识断想

fǒu wéiyǒuyǎnchù nǎi zhì yì chùxiǎng yǒuyǎnchù nǎi zhì yì chùduàn
不？为有眼处乃至意处想，有眼处乃至意处断

xiǎngfǒu wéiyǒu sè chù nǎi zhì fǎ chùxiǎng yǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù
想不？为有色处乃至法处想，有色处乃至法处

duànxiǎngfǒu wéiyǒuyǎn jiè nǎi zhì yì jiè xiǎng yǒuyǎn jiè nǎi zhì
断想不？为有眼界乃至意识界想，有眼界乃至

yì jiè duànxiǎngfǒu wéiyǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè xiǎng yǒu sè jiè
意识界断想不？为有色界乃至法界想，有色界

nǎi zhì fǎ jiè duànxiǎngfǒu wéiyǒuyǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè xiǎng
乃至法界断想不？为有眼识界乃至意识界想，

yǒuyǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè duànxiǎngfǒu wéiyǒuyǎnchù nǎi zhì
有眼识界乃至意识界断想不？为有眼触乃至

yì chùxiǎng yǒuyǎnchù nǎi zhì yì chùduànxiǎngfǒu wéiyǒuyǎnchù
意触想，有眼触乃至意触断想不？为有眼触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiǎng
为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受想，

yǒuyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhū
有眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸

shòuduànxiǎngfǒu wéiyǒu dì jiè nǎi zhì shí jiè xiǎng yǒu dì jiè nǎi
受断想不？为有地界乃至识界想，有地界乃

zhì shí jiè duànxiǎngfǒu wéiyǒu yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuánxiǎng
至识界断想不？为有因缘乃至增上缘想，

yǒu yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán duànxiǎngfǒu wéiyǒu tān chēn chí
有因缘乃至增上缘断想不？为有贪瞋痴

xiǎng yǒu tān chēn chī duànxiǎng fǒu wéi yǒu wú míng nǎi zhì lǎo sǐ
想，有贪瞋痴断想不？为有无明乃至老死

xiǎng yǒu wú míng nǎi zhì lǎo sǐ duànxiǎng fǒu wéi yǒu kǔ jí miè dào
想，有无明乃至老死断想不？为有苦集灭道

xiǎng yǒu kǔ jí miè dào duànxiǎng fǒu guǎng shuō nǎi zhì wéi yǒu suǒ
想，有苦集灭道断想不？广说乃至为有所

duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù xiǎng yǒu suǒ duàn yī qiè fán nǎo xí
断一切烦恼习气相续想，有所断一切烦恼习

qì xiāng xù duànxiǎng fǒu wéi yǒu yī qiè zhì zhì xiǎng yǒu yī qiè zhì
气相续断想不？为有一切智智想，有一切智

zhì duànxiǎng fǒu
智断想不？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yú yī qiè fǎ jiē wú yǒu xiǎng yì wú wú xiǎng ruò wú yǒu
多时，于一切法皆无有想，亦无无想。若无有

xiǎng yì wú wú xiǎng dāng zhī jí shì pú sà shùn rěn yì shì xiū dào
想，亦无无想，当知即是菩萨顺忍，亦是修道、

dé guǒ xiànguān shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yǐ wú xìng
得果、现观。善现当知！诸菩萨摩诃萨以无性

wéi shèng dào yǐ wú xìng wéi dé guǒ yǐ wú xìng wéi xiànguān yóu cǐ
为圣道，以无性为得果，以无性为现观。由此

yīn yuán dāng zhī zhū fǎ wú bù jiē yǐ wú xìng wéi xìng
因缘，当知诸法无不皆以无性为性。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ wú bù jiē yǐ wú
具寿善现复白佛言：“若一切法无不皆以无

xìng wéi xìng yún hé shì zūn yú yī qiè fǎ wú xìng wéi xìng xiàn děng zhèng
性为性，云何世尊于一切法无性为性，现等正

jué xiàn děng zhèng jué yǐ shuō míng wéi fó yú yī qiè fǎ jí zhū jìng
觉，现等正觉已，说名为佛，于一切法及诸境

jiè dé zì zài zhuǎn
界得自在转？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì zhū fǎ jiē yǐ wú xìng wéi
佛告善现：“如是！如是！诸法皆以无性为

xìng wǒ běn xiū xué pú sà dào shí xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó
性。我本修学菩萨道时，修行布施乃至般若波罗

mì duō yóu cǐ lí yù è bú shàn fǎ yǒu xún yǒu sì lí shēng xǐ
蜜多，由此离欲恶不善法，有寻有伺，离生喜

yào rù chū jìng lù guǎngshuō nǎi zhì duàn lè duàn kǔ xiān xǐ yōu
乐，入初静虑，广说乃至断乐断苦，先喜忧
mò bù kǔ bú lè shěniànqīngjìng rù dì sì jìng lù jù zú ér zhù
没，不苦不乐，舍念清净，入第四静虑具足而住。
wǒ yú ěr shí yú zhū jìng lù jí jìng lù zhī suī shàn qǔ xiàng ér wú
我于尔时，于诸静虑及静虑支虽善取相，而无
suǒ zhí yú zhū jìng lù jí jìng lù zhī bù shēngwèizhuó yú zhū jìng lù
所执，于诸静虑及静虑支不生味著，于诸静虑
jí jìng lù zhī dōu wú suǒ dé wǒ yú ěr shí yú sì jìng lù xíngxiàngqīng
及静虑支都无所得。我于尔时，于四静虑行相清
jìng wú suǒ fēn bié wǒ yú ěr shí yú zhū jìng lù jí jìng lù zhī suī shàn
净无所分别。我于尔时，于诸静虑及静虑支虽善
chúnshú ér bú shòu bǐ suǒ dé guǒbào dàn yī jìng lù lìng xīn yǐn
纯熟，而不受彼所得果报，但依静虑，令心引
fā shén jìng tiān ěr tā xīn sù zhù tiānyǎn zhì tōng yú cǐ wǔ
发神境、天耳、他心、宿住、天眼智通，于此五
tōng suī shàn qǔ xiàng ér wú suǒ zhí yì bú ài wèi yú zhū tōng jìng
通虽善取相，而无所执，亦不爱味，于诸通境
dōu wú suǒ dé yì bù fēn bié rú kōng ér zhù wǒ yú ěr shí guān
都无所得，亦不分别，如空而住。我于尔时，观
yī qiè fǎ píngděngpíngděng wú xìngwéixìng yī yī chà nà xiāngyīng
一切法平等平等，无性为性，以一刹那相应
miào huì zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí wèixiànděngjué shì kǔ
妙慧，证得无上正等菩提，谓现等觉是苦
shèng dì shì jí shèng dì shì mièshèng dì shì dào shèng dì jiē
圣谛，是集圣谛，是灭圣谛，是道圣谛，皆
tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng rú shì wú xiàng yì bù kě dé yóu
同一相，所谓无相，如是无相，亦不可得。由
cǐ chéng jiù rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě jí shí bā
此成就如来十力、四无所畏、四无碍解及十八
fó bú gòng fǎ děng wú biāngōng dé yǐ fó miào zhì ān lì yǒuqíng sān
佛不共法等无边功德，以佛妙智安立有情三
jù chā bié suí qí suǒ yīng fāngbiàn huà dǎo lìng huò shū shèng lì yì
聚差别，随其所应，方便化导，令获殊胜利益
ān lè
安乐。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé rú lái yīng zhèng děng jué
具寿善现复白佛言：“云何如来应正等觉

yú yī qiè fǎ wú xìng xìng zhōng qǐ sì jìng lù fā wǔ shéntōng zhèng
于一切法无性性中，起四静虑，发五神通，证
dà pú tí jù zhū gōng dé ān lì lì lè sān jù yǒu qíng
大菩提，具诸功德，安立利乐三聚有情？”

fó gào shàn xiàn ruò zhū yù è bú shàn fǎ děng yǒu shǎo zì
佛告善现：“若诸欲恶不善法等，有少自
xìng huò fù tā xìng wéi zì xìng zhě wǒ běn xiū xué pú sà dào shí bù
性，或复他性为自性者，我本修学菩萨道时，不
yīng tōng dá yī qiè yù è bú shàn fǎ děng jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng
应通达一切欲恶不善法等，皆以无性而为自性，
lí yù è děng rù zhū jìng lù jù zú ér zhù yǐ zhū yù è bú shàn
离欲恶等，入诸静虑，具足而住，以诸欲恶不善
fǎ děng wú zì tā xìng dàn yǐ wú xìng wéi zì xìng gù wǒ běn xiū xué
法等，无自他性，但以无性为自性故。我本修学
pú sà dào shí tōng dá yù è bú shàn fǎ děng jiē yǐ wú xìng ér wéi
菩萨道时，通达欲恶不善法等，皆以无性而为
zì xìng lí yù è děng rù zhū jìng lù jù zú ér zhù
自性，离欲恶等，入诸静虑，具足而住。

shàn xiàn dāng zhī ruò wǔ shéntōng yǒu shǎo zì xìng huò fù tā
“善现当知！若五神通有少自性，或复他
xìng wéi zì xìng zhě wǒ běn xiū xué pú sà dào shí bù yīng tōng dá yī qiè
性为自性者，我本修学菩萨道时，不应通达一切
shéntōng jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng fā qǐ zhǒng zhǒng zì zài shéntōng
神通皆以无性而为自性，发起种种自在神通，
yú zhū jìng jiè miào yòng wú ài yǐ zhū shéntōng wú zì tā xìng dàn
于诸境界，妙用无碍，以诸神通无自他性，但
yǐ wú xìng wéi zì xìng gù wǒ běn xiū xué pú sà dào shí tōng dá shén
以无性为自性故。我本修学菩萨道时，通达神
tōng jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng fā qǐ zhǒng zhǒng zì zài shéntōng
通皆以无性而为自性，发起种种自在神通，
yú zhū jìng jiè miào yòng wú ài
于诸境界，妙用无碍。

shàn xiàn dāng zhī ruò fó wú shàng zhèng děng pú tí yǒu shǎo
“善现当知！若佛无上正等菩提有少
zì xìng huò fù tā xìng wéi zì xìng zhě wǒ běn xiū xué pú sà dào shí
自性，或复他性为自性者，我本修学菩萨道时，
bù yīng tōng dá zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jí zhū gōng dé jiē yǐ
不应通达诸佛无上正等菩提及诸功德皆以

wú xìng ér wéi zì xìng zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí jù zhūgōng
无性而为自性，证得无上正等菩提，具诸功
dé yǐ fó wú shàngzhèngděng pú tí jí zhūgōng dé wú zì tā xìng
德，以佛无上正等菩提及诸功德无自他性，
dàn yǐ wú xìngwéi zì xìng gù wǒ běn xiū xué pú sà dào shí tōng dá wú
但以无性为自性故。我本修学菩萨道时，通达无
shàngzhèngděng pú tí jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yòng yī chà nà
上正等菩提皆以无性而为自性，用一刹那
xiāngyǐngmiào huì zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí jù zhūgōng dé
相应妙慧，证得无上正等菩提，具诸功德。
shànxiàndāng zhī ruò zhūyǒuqíngyǒushǎo zì xìng huò fù tā xìngwéi zì
善现当知！若诸有情有少自性，或复他性为自
xìngzhě wǒ chéng fó yǐ bù yīngtōng dá yī qiè yǒuqíng jiē yǐ wú xìng
性者，我成佛已，不应通达一切有情皆以无性
ér wéi zì xìng ān lì yǒuqíngsān jù chābié suí qí suǒyìng fāngbiàn
而为自性，安立有情三聚差别，随其所应，方便
huàdǎo lìng huò shū shèng lì yì ān lè yǐ zhūyǒuqíng wú zì tā xìng
化导，令获殊胜利益安乐，以诸有情无自他性，
dàn yǐ wú xìngwéi zì xìng gù wǒ chéng fó yǐ tōng dá yǒuqíng jiē yǐ
但以无性为自性故。我成佛已，通达有情皆以
wú xìng ér wéi zì xìng ān lì yǒuqíngsān jù chābié suí qí suǒyìng
无性而为自性，安立有情三聚差别，随其所应，
fāngbiàn huàdǎo lìng huò shū shèng lì yì ān lè
方便化导，令获殊胜利益安乐。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà zhī yī
尔时，善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨知一
qiè fǎ wú xìngwéixìng ér yú qí zhōng qǐ sì jìng lǜ fā wǔ shéntōng
切法无性为性，而于其中起四静虑，发五神通，
zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí jù zhūgōng dé ān lì yǒuqíngsān
证得无上正等菩提，具诸功德，安立有情三
jù chābié suí qí suǒyìng fāngbiàn huàdǎo lìng qí huò dé lì lè shì
聚差别，随其所应，方便化导，令其获得利乐事
zhě yún hé chū fā xīn pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú xìng xìng zhōng
者，云何初发心菩萨摩诃萨于一切法无性性中，
zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng yóu cǐ jiàn cì yè
作渐次业，修渐次学，行渐次行，由此渐次业、
xué xíng gù zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí zuò zhūyǒuqíng lì
学、行故，证得无上正等菩提，作诸有情利

yì ān lè
益安乐？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà chū fā xīn wèi huò cóng
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨初发心位，或从
fó wén huò fù cóng yú duō gòng yǎng fó pú sà dú jué jí ā luó
佛闻，或复从于多供养佛、菩萨、独觉及阿罗
hàn bù huán yī lái yù liú guǒ děng xián shèng suǒ wén wèi zhèng
汉、不还、一来、预流果等贤圣所闻，谓证
zhū fǎ wú xìng wéi xìng jiū jìng yuán mǎn nǎi míng wéi fó jiàn zhèng zhū fǎ
诸法无性为性究竟圆满，乃名为佛，渐证诸法
wú xìng wéi xìng míng wéi pú sà nǎi zhì yù liú shēn xìn zhū fǎ wú xìng wéi
无性为性，名为菩萨，乃至预流深信诸法无性为
xìng míng xián shàn shì gù yī qiè fǎ jí zhū yǒu qíng wú bù jiē yǐ wú
性，名贤善士，故一切法及诸有情无不皆以无
xìng wéi xìng fǎ jí yǒu qíng nǎi zhì wú yǒu rú máo duān liàng zì xìng kě dé
性为性，法及有情乃至无有如毛端量自性可得。
shì pú sà mó hē sà wén cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi ruò yī qiè fǎ
是菩萨摩诃萨闻此事已，作是思惟：‘若一切法
jí zhū yǒu qíng jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng zhèng dé cǐ gù shuō míng
及诸有情皆以无性而为自性，证得此故，说名
wéi fó nǎi zhì yù liú shēn xìn cǐ gù míng xián shàn shì wǒ yú wú
为佛，乃至预流深信此故，名贤善士。我于无
shàng zhèng děng pú tí ruò dāng zhèng dé ruò bú zhèng dé zhū fǎ
上正等菩提，若当证得，若不证得，诸法
yǒu qíng cháng yǐ wú xìng ér wéi zì xìng gù wǒ dìng yīng fā qù wú shàng
有情常以无性而为自性故，我定应发趣无上
zhèng děng pú tí dé pú tí yǐ ruò zhū yǒu qíng xíng yǒu xiǎng zhě fāng
正等菩提，得菩提已，若诸有情行有想者，方
biàn ān lì lìng zhù wú xiǎng
便安立，令住无想。’

shì pú sà mó hē sà jì sī wéi yǐ fā qù wú shàng zhèng
“是菩萨摩诃萨既思惟已，发趣无上正
děng pú tí pǔ wèi yǒu qíng dé niè pán gù zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì
等菩提，普为有情得涅槃故，作渐次业，修渐次
xué xíng jiàn cì xíng rú guò qù shì zhū pú sà mó hē sà fā qù wú shàng
学，行渐次行。如过去世诸菩萨摩诃萨发趣无上
zhèng děng pú tí xiān xué jiàn cì yè xué xíng gù zhèng dé wú shàng
正等菩提，先学渐次业、学、行故，证得无上

zhèngděng pú tí shì pú sà mó hē sà yì fù rú shì xiānyīng xiū xué
正等菩提，是菩萨摩诃萨亦复如是，先应修学
bù shī bō luó mì duō cì yīng xiū xué jìng jiè bō luó mì duō zhǎnzhuǎn
布施波罗蜜多，次应修学净戒波罗蜜多，展转
nǎi zhì hòuyīng xiū xué bō rě bō luó mì duō
乃至后应修学般若波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū xué
“善现当知！是菩萨摩诃萨从初发心修学

bù shī bō luó mì duō shí yīng zì xíng bù shī yì quàn tā xíng bù shī
布施波罗蜜多时，应自行布施，亦劝他行布施，
héngzhèngchēngyáng bù shī gōng dé huān xǐ zàn tàn xíng bù shī zhě yóu
恒正称扬布施功德，欢喜赞叹行布施者。由
cǐ yīn yuán bù shī yuánmǎn dé dà cái wèi cháng xíng bù shī lí
此因缘，布施圆满，得大财位，常行布施，离
qiān lìn xīn suí zhū yǒu qíng suǒ xū yǐn shí jí yú zī jù xī jiē shī yǔ
悭吝心，随诸有情所须饮食及余资具，悉皆施与。

shì pú sà mó hē sà yóu bù shī gù shòu chí jiè yùn shēng tiān rén zhōng
是菩萨摩诃萨由布施故，受持戒蕴，生天人中，
dé dà zūn guì yóu shī jiè gù fù dé dìng yùn yóu shī jiè
得大尊贵；由施、戒故，复得定蕴；由施、戒、

dìng gù fù dé huì yùn yóu shī jiè dìng huì gù fù dé jiě
定故，复得慧蕴；由施、戒、定、慧故，复得解
tuō yùn yóu shī jiè dìng huì jiě tuō gù fù dé jiě tuō zhì
脱蕴；由施、戒、定、慧、解脱故，复得解脱智

jiàn yùn yóu shī jiè dìng huì jiě tuō jiě tuō zhì jiàn yùn yuán
见蕴；由施、戒、定、慧、解脱、解脱智见蕴圆
mǎn gù chāo zhū shēng wén dú jué děng dì zhèng rù pú sà zhèng
满故，超诸声闻、独觉等地，证入菩萨正

xìng lí shēng jì rù pú sà zhèng xìng lí shēng chéng shú yǒu qíng yán
性离生；既入菩萨正性离生，成熟有情，严
jìng fó tǔ zuò cǐ shì yǐ biàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì zhuàn
净佛土；作此事已，便能证得一切智智，转

miào fǎ lún yǐ sān shèng fǎ ān lì dù tuō zhū yǒu qíng lèi lìng chū shēng
妙法轮，以三乘法安立度脱诸有情类，令出生
sǐ zhèng dé niè pán shì pú sà mó hē sà yóu bù shī gù suī néng
死，证得涅槃。是菩萨摩诃萨由布施故，虽能

rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng ér yú yī qiè
如是作渐次业，修渐次学，行渐次行，而于一切

dōu wú suǒ dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ wú zì xìng gù
都无所得。何以故？以一切法无自性故。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心修

xué jìng jiè bō luó mì duō shí yīng zì xíng jìng jiè yì quàn tā xíng jìng jiè
学净戒波罗蜜多时，应自行净戒，亦劝他行净戒，

héngzhèngchēngyángjìng jiè gōng dé huān xǐ zàn tàn xíng jìng jiè zhě yóu
恒正称扬净戒功德，欢喜赞叹行净戒者。由

cǐ yīn yuán jiè yù nqīngjìng shēngtiānrénzhōng dé dà zūn guì shī
此因缘，戒蕴清净，生天人中，得大尊贵，施

pín qióngzhě suǒ xū cái wù jì xíng shī yǐ ān zhù jiè yùn dìngyùn
贫穷者所须财物；既行施已，安住戒蕴、定蕴、

huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn yóu jiè dìng huì jiě
慧蕴、解脱蕴、解脱智见蕴；由戒、定、慧、解

tuō jiě tuō zhì jiàn yùn qīngjìng gù chāozhūshēngwén dú jué děng dì
脱、解脱智见蕴清净故，超诸声闻、独觉等地，

zhèng rù pú sà zhèng xìng lí shēng jì rù pú sà zhèng xìng lí shēng
证入菩萨正性离生；既入菩萨正性离生，

chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ zuò cǐ shì yǐ biànnéngzhèng dé
成熟有情，严净佛土；作此事已，便能证得

yī qiè zhì zhì zhuànmiào fǎ lún yǐ sānshèng fǎ ān lì dù tuō zhū yǒu
一切智智，转妙法轮，以三乘法安立度脱诸有

qíng lèi lìng chūshēng sǐ zhèng dé nièpán shì pú sà mó hē sà yóu
情类，令出生死，证得涅槃。是菩萨摩诃萨由

jìng jiè gù suī néng rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì
净戒故，虽能如是作渐次业，修渐次学，行渐次

xíng ér yú yī qiè dōu wú suǒ dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ wú zì
行，而于一切都无所得。何以故？以一切法无自

xìng gù
性故。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心修

xué ān rěn bō luó mì duō shí yīng zì xíng ān rěn yì quàn tā xíng ān rěn
学安忍波罗蜜多时，应自行安忍，亦劝他行安忍，

héngzhèngchēngyáng ān rěn gōng dé huān xǐ zàn tàn xíng ān rěn zhě shì
恒正称扬安忍功德，欢喜赞叹行安忍者。是

pú sà mó hē sà xíng ān rěn shí néng yǐ cái wù shī zhū yǒuqíng jiē lìng
菩萨摩诃萨行安忍时，能以财物施诸有情，皆令

mǎn zú jì xíng shī yǐ ān zhù jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō
满足；既行施已，安住戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱
yùn jiě tuō zhì jiàn yùn yóu jiè dìng huì jiě tuō jiě tuō zhì
蕴、解脱智见蕴；由戒、定、慧、解脱、解脱智
jiàn yùn qīng jìng gù chāo zhū shēng wén dú jué děng dì zhèng rù pú
见蕴清净故，超诸声闻、独觉等地，证入菩
sà zhèng xìng lí shēng jì rù pú sà zhèng xìng lí shēng chéng shú yǒu
萨正性离生；既入菩萨正性离生，成熟有
qíng yán jìng fó tǔ zuò cǐ shì yǐ biàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
情，严净佛土；作此事已，便能证得一切智智，
zhuàn miào fǎ lún yǐ sān shèng fǎ ān lì dù tuō zhū yǒu qíng lèi lìng chū
转妙法轮，以三乘法安立度脱诸有情类，令出
shēng sǐ zhèng dé niè pán shì pú sà mó hē sà yóu ān rěn gù suī
生死，证得涅槃。是菩萨摩诃萨由安忍故，虽
néng rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng ér yú yī
能如是作渐次业，修渐次学，行渐次行，而于一
qiè dōu wú suǒ dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ wú zì xìng gù
切都无所得。何以故？以一切法无自性故。

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心修

xué jīng jìn bō luó mì duō shí yīng zì xíng jīng jìn yì quàn tā xíng jīng jìn
学精进波罗蜜多时，应自行精进，亦劝他行精进，
héng zhèng chēng yáng jīng jìn gōng dé huān xǐ zàn tàn xíng jīng jìn zhě shì
恒正称扬精进功德，欢喜赞叹行精进者。是
pú sà mó hē sà xíng jīng jìn shí néng yǐ cái wù shī zhū yǒu qíng jiē lìng
菩萨摩诃萨行精进时，能以财物施诸有情，皆令
mǎn zú jì xíng shī yǐ ān zhù jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō
满足；既行施已，安住戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱
yùn jiě tuō zhì jiàn yùn yóu jiè dìng huì jiě tuō jiě tuō zhì
蕴、解脱智见蕴；由戒、定、慧、解脱、解脱智
jiàn yùn qīng jìng gù chāo zhū shēng wén dú jué děng dì zhèng rù pú
见蕴清净故，超诸声闻、独觉等地，证入菩
sà zhèng xìng lí shēng jì rù pú sà zhèng xìng lí shēng chéng shú yǒu
萨正性离生；既入菩萨正性离生，成熟有
qíng yán jìng fó tǔ zuò cǐ shì yǐ biàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
情，严净佛土；作此事已，便能证得一切智智，
zhuàn miào fǎ lún yǐ sān shèng fǎ ān lì dù tuō zhū yǒu qíng lèi lìng chū
转妙法轮，以三乘法安立度脱诸有情类，令出

shēng sǐ zhèng dé niè pán shì pú sà mó hē sà yóu jīng jìn gù suī
生死，证得涅槃。是菩萨摩诃萨由精进故，虽
néng rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng ér yú yī
能如是作渐次业，修渐次学，行渐次行，而于一
qiè dōu wú suǒ dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ wú zì xìng gù
切都无所得。何以故？以一切法无自性故。

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心修
xué jìng lù bō luó mì duō shí yīng zì rù jìng lù wú liàng wú sè dìng
学静虑波罗蜜多时，应自入静虑、无量、无色定，
yì quàn tā rù jìng lù wú liàng wú sè dìng héng zhèng chēng yáng jìng
亦劝他入静虑、无量、无色定，恒正称扬静
lù wú liàng wú sè dìng gōng dé huān xǐ zàn tàn rù jìng lù wú
虑、无量、无色定功德，欢喜赞叹入静虑、无
liàng wú sè dìng zhě shì pú sà mó hē sà xíng jìng lù shí néng yǐ
量、无色定者。是菩萨摩诃萨行静虑时，能以
cái wù shī zhū yǒu qíng jiē lìng mǎn zú jì xíng shī yǐ ān zhù jiè yùn
财物施诸有情，皆令满足；既行施已，安住戒蕴、
dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn yóu jiè dìng
定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智见蕴；由戒、定、
huì jiě tuō jiě tuō zhì jiàn yùn qīng jìng gù chāo zhū shēng wén dú
慧、解脱、解脱智见蕴清净故，超诸声闻、独
jué děng dì zhèng rù pú sà zhèng xìng lí shēng jì rù pú sà zhèng xìng
觉等地，证入菩萨正性离生；既入菩萨正性
lí shēng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ zuò cǐ shì yǐ biàn néng
离生，成熟有情，严净佛土；作此事已，便能
zhèng dé yī qiè zhì zhì zhuàn miào fǎ lún yǐ sān shèng fǎ ān lì dù
证得一切智智，转妙法轮，以三乘法安立度
tuō zhū yǒu qíng lèi lìng chū shēng sǐ zhèng dé niè pán shì pú sà mó
脱诸有情类，令出生死，证得涅槃。是菩萨摩
hē sà yóu jìng lù gù suī néng rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué
诃萨由静虑故，虽能如是作渐次业，修渐次学，
xíng jiàn cì xíng ér yú yī qiè dōu wú suǒ dé hé yǐ gù yǐ yī qiè
行渐次行，而于一切都无所得。何以故？以一切
fǎ wú zì xìng gù
法无自性故。

fù cì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn xiū
“复次，善现，是菩萨摩诃萨从初发心修

xué bō rě bō luó mì duō shí yǐ jiè dìng huì jí shèng jiě tuō
学般若波罗蜜多时，以戒、定、慧及胜解脱、
jiě tuō zhì jiàn ān lì yǒuqíng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yīng zì xíng
解脱智见安立有情，以无所得而为方便，应自行
liù bō luó mì duō yì quàn tā xíng liù bō luó mì duō héngzhèngchēng
六波罗蜜多，亦劝他行六波罗蜜多，恒正称
yáng liù bō luó mì duōgōng dé huān xǐ zàn tàn xíng liù bō luó mì duōzhě
扬六波罗蜜多功德，欢喜赞叹行六波罗蜜多者。
shì pú sà mó hē sà yóu yú bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
是菩萨摩诃萨由于布施乃至般若波罗蜜多方便
shànqiǎo chāozhūshēngwén dú jué děng dì zhèng rù pú sà zhèng
善巧，超诸声闻、独觉等地，证入菩萨正
xìng lí shēng jì rù pú sà zhèngxìng lí shēng chéngshúyǒuqíng yán
性离生；既入菩萨正性离生，成熟有情，严
jìng fó tǔ zuò cǐ shì yǐ biànnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì zhuàn
净佛土；作此事已，便能证得一切智智，转
miào fǎ lún yǐ sānshèng fǎ ān lì dù tuō zhū yǒuqíng lèi lìng chūshēng
妙法轮，以三乘法安立度脱诸有情类，令出生
sǐ zhèng dé niè pán shì pú sà mó hē sà yóu bō rě gù suī néng
死，证得涅槃。是菩萨摩诃萨由般若故，虽能
rú shì zuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng ér yú yī qiè
如是作渐次业，修渐次学，行渐次行，而于一切
dōu wú suǒ dé hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ wú zì xìng gù shànxiàn
都无所得。何以故？以一切法无自性故。善现
dāng zhī shì wéichū fā xīn pú sà mó hē sà yī xué liù zhǒng bō luó mì
当知！是为初发心菩萨摩诃萨依学六种波罗蜜
duō zuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng lì lè yǒuqíng
多作渐次业，修渐次学，行渐次行，利乐有情。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨从初发心，
zuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng shí yǐ yī qiè zhì zhì
作渐次业，修渐次学，行渐次行时，以一切智智
xiàngyìngzuò yì xìn jiě zhū fǎ jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng xiānyīng xiū
相应作意，信解诸法皆以无性而为自性，先应修
xué fó suí niàn cì yīng xiū xué fǎ suí niàn zhǎnzhuǎn nǎi zhì hòuyīng xiū
学佛随念，次应修学法随念，展转乃至后应修
xuétīan suí niàn
学天随念。

shànxiàndāng zhī yún hé pú sà mó hē sà xiū xué fó suí niàn
“善现当知！云何菩萨摩诃萨修学佛随念？”

wèi pú sà mó hē sà xiū xué fó suí niàn shí bù yīng yǐ sè shòuxiǎng xíng
谓菩萨摩诃萨修学佛随念时，不应以色受想行

shí sī wéi rú lái yīng zhèng děng jué suǒ yǐ zhě hé sè nǎi zhì shí jiē
识思惟如来应正等觉。所以者何？色乃至识皆

wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé
无自性。若法无自性，则无所有；若无所有，则

bù kě niàn bù kě sī wéi hé yǐ gù ruò wú niàn wú sī wéi shì
不可念，不可思惟。何以故？若无念无思惟，是

wéi fó suí niàn
为佛随念。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xué fó suí niàn shí
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨修学佛随念时，

bù yīng yǐ sān shí èr xiàng zhēn jīn sè shēn chángguāng yī xún bā
不应以三十二相、真金色身、常光一寻、八

shí suí hǎo sī wéi rú lái yīng zhèng děng jué suǒ yǐ zhě hé rú shì
十随好思惟如来应正等觉。所以者何？如是

xiàng hǎo jīn guāng sè shēn dōu wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú
相好、金光色身都无自性。若法无自性，则无

suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn bù kě sī wéi hé yǐ gù
所有；若无所有，则不可念，不可思惟。何以故？

ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi fó suí niàn
若无念无思惟，是为佛随念。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xué fó suí niàn shí
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨修学佛随念时，

bù yīng yǐ jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn
不应以戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智见蕴

sī wéi rú lái yīng zhèng děng jué suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū yùn jiē
思惟如来应正等觉。所以者何？如是诸蕴，皆

wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé
无自性。若法无自性，则无所有；若无所有，则

bù kě niàn bù kě sī wéi hé yǐ gù ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi
不可念不可思惟。何以故？若无念无思惟，是为

fó suí niàn
佛随念。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xué fó suí niàn shí
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨修学佛随念时，

bù yīng yǐ wǔ yǎn liù shéntōng rú lái shí lì sì wú suǒ wèi sì
不应以五眼、六神通、如来十力、四无所畏、四
wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ dà cí dà bēi dà xǐ dà shě wú
无碍解、十八佛不共法、大慈大悲大喜大舍、无
wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
忘失法、恒住舍性、一切智、道相智、一切相
zhì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ sī wéi rú lái yīng zhèng děng jué suǒ
智及余无量无边佛法思惟如来应正等觉。所
yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé
以者何？如是诸法，皆无自性。若法无自性，则
wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn bù kě sī wéi hé yǐ
无所有；若无所有，则不可念，不可思惟。何以
gù ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi fó suí niàn
故？若无念无思惟，是为佛随念。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū xué fó suí niàn shí
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨修学佛随念时，

bù yīng yǐ yuán qǐ fǎ sī wéi rú lái yīng zhèng děng jué suǒ yǐ zhě hé
不应以缘起法思惟如来应正等觉。所以者何？

zhū yuán qǐ fǎ jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu
诸缘起法，皆无自性。若法无自性，则无所有；

ruò fǎ wú suǒ yǒu zé bù kě niàn bù kě sī wéi hé yǐ gù ruò
若法无所有，则不可念，不可思惟。何以故？若

wú niàn wú sī wéi shì wéi fó suí niàn shànxiàn dāng zhī zhū pú sà
无念无思惟，是为佛随念。善现当知！诸菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yīng rú shì xiū xué fó suí
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，应如是修学佛随

niàn ruò rú shì xiū xué fó suí niàn shì wéi zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì
念；若如是修学佛随念，是为作渐次业，修渐次

xué xíng jiàn cì xíng ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zuò jiàn cì yè
学，行渐次行。若菩萨摩诃萨能如是作渐次业，

xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn zhù nǎi zhì
修渐次学，行渐次行时，则能圆满四念住乃至

bā shèng dào zhī guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī
八圣道支，广说乃至一切相智，由此证得一

qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà yǐ yī qiè fǎ wú xìng wéi xìng fāng biàn
切智智。是菩萨摩诃萨以一切法无性为性方便

lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒu xiǎng yì fù
力故，觉一切法皆无自性，其中无有想，亦复

wú wú xiǎng shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū xué
无无想。善现当知！诸菩萨摩诃萨应如是修学
fó suí niàn wèi yú qí zhōng fó shàng bù kě dé kuàngyǒu fó suí
佛随念，谓于其中，佛尚不可得，况有佛随
niàn
念。

fù cì shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū xué fǎ suí niàn
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨修学法随念？

wèi pú sà mó hē sà xiū xué fǎ suí niàn shí bù yīng sī wéishàn fǎ fēi
谓菩萨摩诃萨修学法随念时，不应思惟善法非
shàn fǎ ruò yǒu jì fǎ wú jì fǎ ruò shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ ruò
善法、若有记法无记法、若世间法出世间法、若
yǒu ài wèi fǎ wú ài wèi fǎ ruò shèng fǎ fēi shèng fǎ ruò yǒu lòu fǎ
有爱味法无爱味法、若圣法非圣法、若有漏法
wú lòu fǎ ruò duò sān jiè fǎ bú duò sān jiè fǎ ruò yǒu wéi fǎ wú wéi
无漏法、若堕三界法不堕三界法、若有为法无为
fǎ suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì
法。所以者何？如是诸法，皆无自性。若法无自
xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn bù kě sī wéi
性，则无所有；若无所有，则不可念，不可思惟。

hé yǐ gù ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi fǎ suí niàn shànxiàndāng
何以故？若无念无思惟，是为法随念。善现当

zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yīng rú shì
知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，应如是

xiū xué fǎ suí niàn ruò rú shì xiū xué fǎ suí niàn shì wéi zuò jiàn cì yè
修学法随念；若如是修学法随念，是为作渐次业，

xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zuò jiàn
修渐次学，行渐次行。若菩萨摩诃萨能如是作渐

cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn
次业，修渐次学，行渐次行时，则能圆满四念

zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yóu cǐ
住乃至八圣道支，广说乃至一切相智，由此

zhèng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà yǐ yī qiè fǎ wú xìng wéi
证得一切智智。是菩萨摩诃萨以一切法无性为

xìng fāng biàn lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒu xiǎng
性方便力故，觉一切法皆无自性，其中无有想，

yì fù wú wú xiǎng shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì
亦复无无想。善现当知！诸菩萨摩诃萨应如是

xiū xué fǎ suí niàn wèi yú qí zhōng fǎ shàng bù kě dé kuàngyǒu
修学法随念，谓于其中，法尚不可得，况有
fǎ suí niàn
法随念。

fù cì shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū xuésēng suí
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨修学僧随
niàn wèi pú sà mó hē sà xiū xuésēng suí niàn shí yīngzuò shì niàn
念？谓菩萨摩诃萨修学僧随念时，应作是念：

fó dì zǐ zhòng jù zhūgōng dé sì shuāng bā zhī bǔ tè qié luó
‘佛弟子众，具诸功德，四双八只补特伽罗，
yī qiè jiē shì wú wéisuǒxiǎn jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng yóu cǐ yīn
一切皆是无为所显，皆以无性而为自性，由此因

yuán bù yīng sī niàn suǒ yǐ zhě hé rú shì shàn shì jiē wú zì
缘，不应思念。’所以者何？如是善士，皆无自
xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒyǒu ruò wú suǒyǒu zé bù kě
性。若法无自性，则无所有；若无所有，则不可

niàn bù kě sī wéi hé yǐ gù ruò wú niàn wú sī wéi shì wéisēng
念，不可思惟。何以故？若无念无思惟，是为僧
suí niàn shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
随念。善现当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí yīng rú shì xiū xuésēng suí niàn ruò rú shì xiū xuésēng suí
蜜多时，应如是修学僧随念；若如是修学僧随
niàn shì wéizuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng ruò pú
念，是为作渐次业，修渐次学，行渐次行。若菩

sà mó hē sà néng rú shì zuòjiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng
萨摩诃萨能如是作渐次业，修渐次学，行渐次行
shí zé néngyuánmǎn sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī guǎngshuō nǎi
时，则能圆满四念住乃至八圣道支，广说乃

zhì yī qièxiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē
至一切相智，由此证得一切智智。是菩萨摩诃
sà yǐ yī qiè fǎ wú xìngwéixìngfāngbiàn lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú
萨以一切法无性为性方便力故，觉一切法皆无

zì xìng qí zhōng wú yǒuxiǎng yì fù wú wú xiǎng shànxiàndāng zhī
自性，其中无有想，亦复无无想。善现当知！
zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū xuésēng suí niàn wèi yú qí zhōng
诸菩萨摩诃萨应如是修学僧随念，谓于其中，

sēngshàng bù kě dé kuàngyǒusēng suí niàn
僧尚不可得，况有僧随念。

fù cì shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū xué jiè suí niàn
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨修学戒随念？”

wèi pú sà mó hē sà xiū xué jiè suí niàn shí cóngchū fā xīn yīngniàn
谓菩萨摩诃萨修学戒随念时，从初发心应念

shèng jiè wú quē wú xì wú xiá wú huì wú suǒ qǔ zhuó yīngshòugòng
圣戒无缺无隙，无瑕无秽，无所取著，应受供

yǎng zhì zhě suǒ zàn miào shàn shòu chí miào shàn jiū jìng suí shùn
养，智者所赞，妙善受持，妙善究竟，随顺

shèngdìng sī wéi cǐ jiè wú xìng wéi xìng yóu shì yīn yuán bù yīng sī
胜定，思惟此戒无性为性，由是因缘，不应思

niàn suǒ yǐ zhě hé rú shì shèng jiè dōu wú zì xìng ruò fǎ wú
念。所以者何？如是圣戒，都无自性。若法无

zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu zé bù kě niàn bù kě sī
自性，则无所有；若无所有，则不可念，不可思

wéi hé yǐ gù ruò wú niàn wú sī wéi shì wéi jiè suí niàn shànxiàn
惟。何以故？若无念无思惟，是为戒随念。善现

dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí yīng
当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，应

rú shì xiū xué jiè suí niàn ruò rú shì xiū xué jiè suí niàn shì wéi zuò jiàn
如是修学戒随念；若如是修学戒随念，是为作渐

cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng ruò pú sà mó hē sà néng rú
次业，修渐次学，行渐次行。若菩萨摩诃萨能如

shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíngjiàn cì xíng shí zé néng yuán
是作渐次业，修渐次学，行渐次行时，则能圆

mǎn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng
满四念住乃至八圣道支，广说乃至一切相

zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà yǐ yī qiè fǎ
智，由此证得一切智智。是菩萨摩诃萨以一切法

wú xìng wéi xìng fāng biàn lì gù jué yī qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng
无性为性方便力故，觉一切法皆无自性，其中

wú yǒu xiǎng yì fù wú wú xiǎng shànxiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē
无有想，亦复无无想。善现当知！诸菩萨摩诃

sà yīng rú shì xiū xué jiè suí niàn wèi yú qí zhōng jiè shàng bù kě dé
萨应如是修学戒随念，谓于其中，戒尚不可得，

kuàng yǒu jiè suí niàn
况有戒随念。

fù cì shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū xué shě suí niàn
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨修学舍随念？”

wèi pú sà mó hē sà xiū xué shě suí niàn shí cóngchū fā xīn yīng yǐ wú
谓菩萨摩诃萨修学舍随念时，从初发心应以无
xìng wéi xìng fāng biàn xiū shě suí niàn wèi ruò shě cái ruò shě fǎ shí
性为性方便，修舍随念，谓若舍财、若舍法时，
bú zuò shì niàn wǒ néng shě shī huò bù shě shī ruò shě shēn fēn
不作是念：‘我能舍施，或不舍施。’若舍身分
zhī jié děng shí yì bù qǐ xīn wǒ néng shě shī huò bù shě shī
支节等时，亦不起心：‘我能舍施，或不舍施。’
yì bù sī wéi suǒ shě suǒ huì shī fú shī guǒ suǒ yǐ zhě hé rú shì
亦不思惟所舍、所惠施福施果。所以者何？如是
zhū fǎ jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú
诸法，皆无自性。若法无自性，则无所有；若无
suǒ yǒu zé bù kě niàn bù kě sī wéi hé yǐ gù ruò wú niàn wú
所有，则不可念，不可思惟。何以故？若无念无
sī wéi shì wéi shě suí niàn shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà
思惟，是为舍随念。善现当知！诸菩萨摩诃萨
xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yīng rú shì xiū xué shě suí niàn ruò rú
行深般若波罗蜜多时，应如是修学舍随念；若如
shì xiū xué shě suí niàn shì wéi zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn
是修学舍随念，是为作渐次业，修渐次学，行渐
cì xíng ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué
次行。若菩萨摩诃萨能如是作渐次业，修渐次学，
xíng jiàn cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
行渐次行时，则能圆满四念住乃至八圣道支，
guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì shì
广说乃至一切相智，由此证得一切智智。是
pú sà mó hē sà yǐ yī qiè fǎ wú xìng wéi xìng fāng biàn lì gù jué yī
菩萨摩诃萨以一切法无性为性方便力故，觉一
qiè fǎ jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒu xiǎng yì fù wú wú xiǎng shàn
切法皆无自性，其中无有想，亦复无无想。善
xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū xué shě suí niàn wèi
现当知！诸菩萨摩诃萨应如是修学舍随念，谓
yú qí zhōng shě shàng bù kě dé kuàng yǒu shě suí niàn
于其中，舍尚不可得，况有舍随念。

fù cì shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà xiū xué tiān suí niàn
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨修学天随念？”

wèi pú sà mó hē sà xiū xué tiān suí niàn shí cóngchū fā xīn yīng yǐ wú
谓菩萨摩诃萨修学天随念时，从初发心应以无

xìng wéi xìng fāng biàn xiū tiān suí niàn wèi zuò shì niàn zhū yù liú děng
性为性方便，修天随念，谓作是念：‘诸预流等，
shēng liù yù tiān zhū bù huán děng shēng shàng èr jiè rú shì yī
生六欲天，诸不还等，生上二界。’如是一
qiè jiē bù kě dé bù yīng sī niàn suǒ yǐ zhě hé shì zhū tiān děng
切，皆不可得，不应思念。所以者何？是诸天等，
jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng zé wú suǒ yǒu ruò wú suǒ yǒu
皆无自性。若法无自性，则无所有；若无所有，
zé bù kě niàn bù kě sī wéi hé yǐ gù ruò wú niàn wú sī wéi
则不可念，不可思惟。何以故？若无念无思惟，
shì wéi tiān suí niàn shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō
是为天随念。善现当知！诸菩萨摩诃萨行深般
rě bō luó mì duō shí yīng rú shì xiū xué tiān suí niàn ruò rú shì xiū xué
若波罗蜜多时，应如是修学天随念；若如是修学
tiān suí niàn shì wéi zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng
天随念，是为作渐次业，修渐次学，行渐次行。
ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn
若菩萨摩诃萨能如是作渐次业，修渐次学，行渐
cì xíng shí zé néng yuán mǎn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī guǎng
次行时，则能圆满四念住乃至八圣道支，广
shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yóu cǐ zhèng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà
说乃至一切相智，由此证得一切智智。是菩萨
mó hē sà yǐ yī qiè fǎ wú xìng wéi xìng fāng biàn lì gù jué yī qiè fǎ
摩诃萨以一切法无性为性方便力故，觉一切法
jiē wú zì xìng qí zhōng wú yǒu xiǎng yì fù wú wú xiǎng shàn xiàn
皆无自性，其中无有想，亦复无无想。善现
dāng zhī zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì xiū xué tiān suí niàn wèi yú qí
当知！诸菩萨摩诃萨应如是修学天随念，谓于其
zhōng tiān shàng bù kě dé kuàng yǒu tiān suí niàn shàn xiàn dāng zhī shì
中天尚不可得，况有天随念。善现当知！是
wéi chū fā xīn pú sà mó hē sà yī xué liù suí niàn zuò jiàn cì yè xiū
为初发心菩萨摩诃萨依学六随念作渐次业，修
jiàn cì xué xíng jiàn cì xíng lì lè yǒu qíng
渐次学，行渐次行，利乐有情。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí ruò yù yuán mǎn zuò jiàn cì yè xiū jiàn cì xué xíng jiàn cì
蜜多时，若欲圆满作渐次业，修渐次学，行渐次

xíng yǐ yī qiè fǎ wú xìng wéi xìng fāng biàn lì gù yīng xué nèi kōng nǎi
行，以一切法无性为性方便力故，应学内空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng yīng xué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yīng xué kǔ
至无性自性空，应学真如乃至不思議界，应学苦
jí miè dào shèng dì yīng xué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī guǎng
集灭道圣谛，应学四念住乃至八圣道支，广
shuō nǎi zhì yīng xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì pú
说乃至应学一切智、道相智、一切相智。是菩
sà mó hē sà rú shì xiū xué pú tí dào shí jué yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng
萨摩诃萨如是修学菩提道时，觉一切法皆以无性
ér wéi zì xìng yú zhōng shàng wú shǎo niàn kě dé kuàng yǒu niàn sè shòu
而为自性，于中尚无少念可得，况有念色受
xiǎng xíng shí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì zhì rú shì zhū niàn jí suǒ niàn
想行识，广说乃至一切智智。如是诸念及所念
fǎ ruò shǎo shí yǒu wú yǒu shì chù rú shì shàn xiàn zhū pú sà
法，若少实有，无有是处。如是，善现，诸菩萨
mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí suī zuò jiàn cì yè xiū jiàn
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，虽作渐次业，修渐
cì xué xíng jiàn cì xíng ér yú qí zhōng xīn jiē bù zhuǎn yǐ yī
次学，行渐次行，而于其中，心皆不转，以一
qiè fǎ wú zì xìng gù
切法无自性故。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē wú zì xìng
尔时，善现便白佛言：“若一切法皆无自性，
zé yīng wú sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì yīng wú yī qiè zhì zhì shì zé
则应无色受想行识，乃至应无一切智智，是则
yīng wú fó fǎ sēng bǎo dào guǒ rǎn jìng yì wú dé wú xiàn guān zé
应无佛法僧宝、道果染净，亦无得无现观，则
yī qiè fǎ jiē yīng shì wú
一切法皆应是无。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yú yī qiè fǎ wú xìng xìng
佛告善现：“于意云何？于一切法无性性
zhōng yǒu xìng wú xìng wéi kě dé bù
中，有性无性为可得不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也，世尊！”

fó gào shàn xiàn ruò yī qiè fǎ wú xìng xìng zhōng yǒu xìng wú xìng
佛告善现：“若一切法无性性中，有性无性

jù bù kě dé rǔ jīn yún hé kě zuò shì shuō ruò yī qiè fǎ jiē wú zì
俱不可得，汝今云何可作是说：若一切法皆无自
xìng zé yīng wú sè shòuxiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì zé yī qiè fǎ jiē
性，则应无色受想行识，广说乃至则一切法皆
yīng shì wú
应是无？”

shànxiàn bó yán wǒ yú cǐ yì zì wú yí huò dàn wéi wèi
善现白言：“我于此义，自无疑惑，但为未
lái yǒu bì chúděng huò qiú shēng wén huò qiú dú jué huò qiú fó guǒ
来有苾刍等，或求声闻，或求独觉，或求佛果，
bǐ zuò shì niàn ruò yī qiè fǎ jiē wú zì xìng shéi rǎn shéi jìng shéi
彼作是念：‘若一切法皆无自性，谁染谁净？谁
fù shéi jiě bǐ yú rǎn jìng fù jiě yì zhōng bù liǎo zhī gù pò jiè
缚谁解？’彼于染净缚解义中不了知故，破戒、
pò jiàn pò wēi yí pò jìng mìng yóu cǐ dāng duò sān è qù zhōng
破见、破威仪、破净命，由此当堕三恶趣中，
shòuzhǒngzhǒng kǔ lún zhuǎnshēng sǐ nán dé jiě tuō wǒ guān wèi
受种种苦，轮转生死，难得解脱。我观未
lái dāng yǒu rú shì kě bù wèi shì gù zuò shì wèn rán wǒ yú cǐ shí
来当有如是可怖畏事，故作是问，然我于此，实
wú yí huò
无疑惑。”

fó gào shànxiàn shàn zāi shàn zāi rǔ jīn nǎi néng wéi wèi
佛告善现：“善哉！善哉！汝今乃能为未
lái shì zuò rú shì wèn rán yī qiè fǎ wú xìng xìng zhōng ruò yǒu ruò wú
来世作如是问，然一切法无性性中，若有若无，
jù bù kě dé bù yīng yú cǐ zhí yǒu wú xìng
俱不可得，不应于此执有无性。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng ér
具寿善现复白佛言：“若一切法皆以无性而
wéi zì xìng zhū pú sà mó hē sà guān hé děng yì wèi yù lì lè zhū
为自性，诸菩萨摩诃萨观何等义，为欲利乐诸
yǒuqíng gù qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí
有情故，求趣无上正等菩提？”

fó gào shànxiàn yǐ yī qiè fǎ jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng
佛告善现：“以一切法皆以无性而为自性，
zhū pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì zhū yǒuqíng gù qiú qù wú shàng
诸菩萨摩诃萨为欲饶益诸有情故，求趣无上

zhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé zhūyǒuqíng lèi jù duànchángjiàn
正等菩提。所以者何？诸有情类具断常见，
zhùyǒusuǒ dé nán kě tiáo fú yú chīdiāndǎo nán kě jiě tuō shàn
住有所得，难可调伏，愚痴颠倒，难可解脱。善
xiàndāng zhī zhùyǒusuǒ dé zhě yóuyǒusuǒ dé xiǎng wú dé wú xiàn
现当知！住有所得者，由有所得想，无得无现
guān yì wú wú shàngzhèngděng pú tí
观，亦无无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruòyǒusuǒ dé zhě wú dé wú
具寿善现复白佛言：“若有所得者，无得无
xiànguān yì wú wú shàngzhèngděng pú tí wú suǒ dé zhě wéiyǒu
现观，亦无无上正等菩提；无所得者，为有
dé yǒuxiànguān yǒu wú shàngzhèngděng pú tí fǒu
得有现观，有无上正等菩提不？”

fó gàoshànxiàn ruò wú suǒ dé jí shì dé jí shì xiànguān
佛告善现：“若无所得即是得，即是现观，
jí shì wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé yǐ bǐ bú huài fǎ
即是无上正等菩提。所以者何？以彼不坏法
jiè xiàngù shànxiàndāng zhī ruòyǒu yú cǐ wú suǒ dé zhōng yù
界相故。善现当知！若有于此无所得中，欲
yǒusuǒ dé yù dé xiànguān yù dé wú shàngzhèngděng pú tí dāng
有所得，欲得现观，欲得无上正等菩提，当
zhī bǐ wéi yù huài fǎ jiè
知彼为欲坏法界。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruòyǒusuǒ dé zhě wú dé wú
具寿善现复白佛言：“若有所得者，无得无
xiànguān yì wú wú shàngzhèngděng pú tí ruò wú suǒ dé jí shì dé
现观，亦无无上正等菩提；若无所得即是得，
jí shì xiànguān jí shì wú shàngzhèngděng pú tí wú suǒ dé zhōng
即是现观，即是无上正等菩提。无所得中，
wú dé wú xiànguān yì wú wú shàngzhèngděng pú tí zhū pú sà mó
无得无现观，亦无无上正等菩提，诸菩萨摩
hē sà yún hé dé yǒuchū dì èr dì nǎi zhì shí dì yún hé dé yǒu wú
诃萨云何得有初地、二地乃至十地？云何得有无
shēng fǎ rěn yún hé dé yǒu yì shúshēngshéntōng yún hé dé yǒu yì
生法忍？云何得有异熟生神通？云何得有异
shúshēng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yún hé dé yǒu ān zhù rú
熟生布施乃至般若波罗蜜多？云何得有安住如

shì yì shúshēng fǎ chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ yú zhū fó suǒ
是异熟生法，成熟有情，严净佛土，于诸佛所
qīn jìn gòngyǎngshàngmiào gòng jù suǒ huòshàngēn nǎi zhì wú shàng
亲近供养上妙供具所获善根，乃至无上
zhèngděng pú tí yǔ guǒ wú jìn zhǎnzhuǎn nǎi zhì bō niè pánhòu zì
正等菩提与果无尽，展转乃至般涅槃后，自
shè lì luó jí zhū dì zǐ yóu dé zhǒngzhǒng gòngyǎng gōngjìng shàngēn
设利罗及诸弟子犹得种种供养恭敬，善根
shì lì réngwèiqióng jìn
势力仍未穷尽？”

fó gào shànxiàn yǐ yī qiè fǎ wú suǒ dé gù zhū pú sà mó
佛告善现：“以一切法无所得故，诸菩萨摩
hē sà dé yǒuchū dì èr dì nǎi zhì shí dì jí yóu cǐ gù dé yǒu
诃萨得有初地、二地乃至十地。即由此故，得有
wú shēng fǎ rěn jí yóu cǐ gù dé yǒu yì shúshēngshéntōng jí yóu
无生法忍；即由此故，得有异熟生神通；即由
cǐ gù dé yǒu yì shúshēng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jí yóu
此故，得有异熟生布施乃至般若波罗蜜多；即由
cǐ gù dé yǒu ān zhù yì shúshēng fǎ chéngshúyǒuqíng yánjìng fó
此故，得有安住异熟生法，成熟有情，严净佛
tǔ yú zhū fó suǒ qīn jìn gòngyǎngshàngmiào gòng jù suǒ huòshàngēn
土，于诸佛所亲近供养上妙供具所获善根，
nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí yǔ guǒ wú jìn zhǎnzhuǎn nǎi zhì bō
乃至无上正等菩提与果无尽，展转乃至般
niè pánhòu zì shè lì luó jí zhū dì zǐ yóu dé zhǒngzhǒng gòngyǎng gōng
涅槃后，自设利罗及诸弟子犹得种种供养恭
jìng shàngēn shì lì réngwèiqióng jìn
敬，善根势力仍未穷尽。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē wú suǒ dé
具寿善现复白佛言：“若一切法皆无所得，
bù shī děng liù bō luó mì duō jí zhū shéntōngyǒu hé chā bié
布施等六波罗蜜多及诸神通有何差别？”

fó gào shànxiàn wú suǒ dé zhě bù shī děng liù bō luó mì duō
佛告善现：“无所得者，布施等六波罗蜜多
jí zhū shéntōng jiē wú chā bié wèi yù lìng bǐ yǒu suǒ dé zhě lí zhū rǎn
及诸神通皆无差别。为欲令彼有所得者离诸染
zhuó fāngbiàn xuānshuō bù shī děng liù bō luó mì duō jí zhū shéntōngyǒu
著，方便宣说布施等六波罗蜜多及诸神通有

chā bié xiàng
差别相。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù wú suǒ dé zhě
具寿善现复白佛言：“何因缘故，无所得者，
bù shī děng liù bō luó mì duō jí zhūshéntōngshuō wú chā bié
布施等六波罗蜜多及诸神通说无差别？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí bù dé bù shī bù dé shī zhě bù dé shòu zhě bù dé suǒ
多时，不得布施，不得施者，不得受者，不得所
shī bù dé shī guǒ ér xíng bù shī bù dé jìng jiè ér chí jìng jiè bù
施，不得施果而行布施，不得净戒而持净戒，不
dé ān rěn ér xiū ān rěn bù dé jīng jìn ér qín jīng jìn bù dé jìng lǜ
得安忍而修安忍，不得精进而勤精进，不得静虑
ér rù jìng lǜ bù dé bō rě ér xué bō rě bù dé shéntōng ér fā
而入静虑，不得般若而学般若，不得神通而发
shéntōng bù dé sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ér xiū sì niàn zhù
神通，不得四念住乃至八圣道支而修四念住
nǎi zhì bā shèng dào zhī guǎng shuō nǎi zhì bù dé yī qiè zhì dào xiàng
乃至八圣道支，广说乃至不得一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì ér xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
智、一切相智而修一切智、道相智、一切相智，
bù dé zhū yǒu qíng ér chéng shú yǒu qíng bù dé zhū fó tǔ ér yán jìng fó
不得诸有情而成熟有情，不得诸佛土而严净佛
tǔ bù dé fó fǎ ér zhèng pú tí rú shì shàn xiàn zhū pú sà
土，不得佛法而证菩提。如是，善现，诸菩萨
mó hē sà yīng xíng wú suǒ dé shēn shēn bō rě bō luó mì duō ruò pú sà
摩诃萨应行无所得甚深般若波罗蜜多。若菩萨
mó hē sà néng xíng wú suǒ dé shēn shēn bō rě bō luó mì duō tiān mó wài
摩诃萨能行无所得甚深般若波罗蜜多，天魔外
dào bù néng pò huài
道不能破坏。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
尔时，善现便白佛言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí yī xīn xiàn qǐ zé néng jù shè bù shī
深般若波罗蜜多时，一心现起则能具摄布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō guǎng
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，广

shuō nǎi zhì sān shí èr dà shì fū xiàng bā shí suí hǎo
说乃至三十二大士夫相、八十随好？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí suǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì
多时，所修布施乃至般若波罗蜜多，广说乃至
sān shí èr dà shì fū xiàng bā shí suí hǎo jiē wéi bō rě bō luó mì duō
三十二大士夫相、八十随好，皆为般若波罗蜜多
zhī suǒ shè shòu nǎi dé yuán mǎn rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó
之所摄受，乃得圆满。如是，善现，诸菩萨摩
hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yī xīn xiàn qǐ zé néng shè shòu
诃萨行深般若波罗蜜多时，一心现起则能摄受
liù bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì sān shí èr dà shì fū xiàng bā shí
六波罗蜜多，广说乃至三十二大士夫相、八十
suí hǎo
随好。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí zhū yǒu suǒ zuò jiē wéi bō rě bō luó mì
深般若波罗蜜多时，诸有所作，皆为般若波罗蜜
duō suǒ shè shòu gù yī xīn xiàn qǐ zé néng shè shòu liù bō luó mì duō
多所摄受故，一心现起则能摄受六波罗蜜多，
guǎng shuō nǎi zhì sān shí èr dà shì fū xiàng bā shí suí hǎo
广说乃至三十二大士夫相、八十随好？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí suǒ xiū liù zhǒng bō luó mì duō nǎi zhì suǒ yǐn sān shí èr dà
多时，所修六种波罗蜜多，乃至所引三十二大
shì fū xiàng bā shí suí hǎo jiē wéi bō rě bō luó mì duō suǒ shè shòu
士夫相、八十随好，皆为般若波罗蜜多所摄受
gù yuǎn lí èr xiǎng
故，远离二想。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí suī xíng liù zhǒng bō luó mì duō nǎi zhì
深般若波罗蜜多时，虽行六种波罗蜜多，乃至
suī yǐn sān shí èr dà shì fū xiàng bā shí suí hǎo ér wú èr xiǎng
虽引三十二大士夫相、八十随好而无二想？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí wèi yù yuán mǎn bù shī bō luó mì duō gù jí yú bù shī bō
多时，为欲圆满布施波罗蜜多故，即于布施波

luó mì duō zhōng shè shòu yī qiè bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì bā
罗蜜多中，摄受一切波罗蜜多，广说乃至八

shí suí hǎo ér xíng bù shī yóu cǐ yīn yuán ér wú èr xiǎng rú shì
十随好而行布施，由此因缘，而无二想。如是

nǎi zhì wèi yù yuán mǎn bā shí suí hǎo gù jí yú bā shí suí hǎo zhōng
乃至为欲圆满八十随好故，即于八十随好中，

shè shòu yī qiè bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì bā shí suí hǎo ér yīn
摄受一切波罗蜜多，广说乃至八十随好而引

bā shí suí hǎo yóu cǐ yīn yuán ér wú èr xiǎng fù cì shàn xiàn
八十随好，由此因缘，而无二想。复次，善现，

zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō gù ruò xíng bù shī
诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多故，若行布施

bō luó mì duō shí zhù wú lòu xīn ér xíng bù shī bō luó mì duō guǎng
波罗蜜多时，住无漏心而行布施波罗蜜多；广

shuō nǎi zhì ruò yīn bā shí suí hǎo shí zhù wú lòu xīn ér yīn bā shí suí
说乃至若引八十随好时，住无漏心而引八十随

hǎo shì gù suī xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì suī yīn bā shí suí hǎo
好。是故虽行布施波罗蜜多，乃至虽引八十随好

ér wú èr xiǎng
而无二想。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō gù ruò xíng bù shī bō luó mì duō shí zhù wú
深般若波罗蜜多故，若行布施波罗蜜多时，住无

lòu xīn ér xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì ruò yīn bā shí suí hǎo shí
漏心而行布施波罗蜜多；乃至若引八十随好时，

zhù wú lòu xīn ér yīn bā shí suí hǎo
住无漏心而引八十随好？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí yǐ lí xiàng xīn bú jiàn zhū xiàng ér xíng bù shī bō luó mì duō
多时，以离相心不见诸相而行布施波罗蜜多，

suǒ wèi bú jiàn shéi néng xíng shī suǒ shī hé wù shéi shòu cǐ shī yóu cǐ
所谓不见谁能行施、所施何物、谁受此施、由此

bù shī wèi cǐ bù shī yún hé xíng shī zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng
布施、为此布施、云何行施。住是离相无漏心中，
lí ài lí qiān ér xíng bù shī bō luó mì duō ěr shí bú jiàn suǒ xíng bù
离爱离悭而行布施波罗蜜多，尔时不见所行布
shī yì fù bú jiàn cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú
施，亦复不见此无漏心，乃至不见一切佛法，如
shì pú sà mó hē sà zhù wú lòu xīn ér xíng bù shī bō luó mì duō guǎng
是菩萨摩诃萨住无漏心而行布施波罗蜜多。广
shuō nǎi zhì ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yǐ
说乃至若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，以
lí xiàng xīn bú jiàn zhū xiàng ér yǐn bā shí suí hǎo suǒ wèi bú jiàn shéi shì
离相心不见诸相而引八十随好，所谓不见谁是
néng yǐn shéi shì suǒ yǐn yóu cǐ ér yǐn wèi cǐ ér yǐn yún hé ér
能引、谁是所引、由此而引、为此而引、云何而
yǐn bā shí suí hǎo zhù shì lí xiàng wú lòu xīn zhōng wú rǎn wú zhuó ér
引八十随好。住是离相无漏心中，无染无著而
yǐn bā shí suí hǎo ěr shí bú jiàn suǒ yǐn bā shí suí hǎo yì fù bú jiàn
引八十随好，尔时不见所引八十随好，亦复不见
cǐ wú lòu xīn nǎi zhì bú jiàn yī qiè fó fǎ rú shì pú sà mó hē sà
此无漏心，乃至不见一切佛法，如是菩萨摩诃萨
zhù wú lòu xīn ér yǐn bā shí suí hǎo
住无漏心而引八十随好。”

大般若波罗蜜多经卷第五百二十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百二十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn miào xiàng pǐn dì èr shí bā zhī èr
第三分 妙相品第二十八之二

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà xíng shēn
尔时，善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí zhī yī qiè fǎ wú xiàng wú dé yì wú suǒ zuò
般若波罗蜜多时，知一切法无相、无得亦无所作，

yún hé néng yuán mǎn liù bō luó mì duō yún hé néng yuán mǎn nèi kōng
云何能圆满六波罗蜜多？云何能圆满内空

nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yún hé néng yuán mǎn zhēn rú nǎi zhì bù sī
乃至无性自性空？云何能圆满真如乃至不思

yì jiè yún hé néng yuán mǎn kǔ jí miè dào shèng dì yún hé
议界？云何能圆满苦、集、灭、道圣谛？云何

néng yuán mǎn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yún hé néng yuán mǎn
能圆满四念住乃至八圣道支？云何能圆满

sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng yún hé néng yuán mǎn kōng
四静虑、四无量、四无色定？云何能圆满空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yún hé néng yuán mǎn bā jiě tuō nǎi zhì
无相、无愿解脱门？云何能圆满八解脱乃至

shí biàn chù yún hé néng yuán mǎn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yún
十遍处？云何能圆满极喜地乃至法云地？云

hé néng yuán mǎn tuó luó ní mén sān mó dì mén yún hé néng yuán
何能圆满陀罗尼门、三摩地门？云何能圆

mǎn wǔ yǎn liù shén tōng yún hé néng yuán mǎn rú lái shí lì nǎi zhì
满五眼、六神通？云何能圆满如来十力乃至

shí bā fó bú gòng fǎ yún hé néng yuán mǎn dà cí dà bēi dà xǐ
十八佛不共法？云何能圆满大慈、大悲、大喜、

dà shě yún hé néng yuán mǎn wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yún
大舍？云何能圆满无忘失法、恒住舍性？云

hé néng yuán mǎn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yún hé
何能圆满一切智、道相智、一切相智？云何

néng yuán mǎn yī qiè pú sà mó hē sà xíng yún hé néng yuán mǎn zhū
能 圆 满 一 切 菩 萨 摩 诃 萨 行 ？ 云 何 能 圆 满 诸
fó wú shàng zhèng děng pú tí yún hé néng yuán mǎn sān shí èr dà shì
佛 无 上 正 等 菩 提 ？ 云 何 能 圆 满 三 十 二 大 士
fū xiàng bā shí suí hǎo
夫 相 、 八 十 随 好 ？ ”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛 告 善 现 ：“ 诸 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜

duō shí néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū bù shī bō luó mì duō
多 时 ， 能 以 离 相 无 漏 之 心 ， 而 修 布 施 波 罗 蜜 多 。

ruò zhū yǒu qíng xū shí yǔ shí xū yǐn yǔ yǐn xū yú zī jù yǔ yú zī
若 诸 有 情 须 食 与 食 、 须 饮 与 饮 、 须 余 资 具 与 余 资

jù ruò zhū yǒu qíng xū nèi suǒ yǒu tóu mù suǐ nǎo pí ròu zhī³⁹
具 ， 若 诸 有 情 须 内 所 有 头 目 、 髓 脑 、 皮 肉 、 支³⁹

jié jīn gǔ shēn mìng yì jiē shī yǔ ruò zhū yǒu qíng xū wài suǒ yǒu guó
节 、 筋 骨 、 身 命 亦 皆 施 与 ， 若 诸 有 情 须 外 所 有 国

chéng qī zǐ suǒ ài qīn shǔ zhǒng zhǒng zhuāng yán huān xǐ shī yǔ
城 、 妻 子 、 所 爱 亲 属 、 种 种 庄 严 欢 喜 施 与 。

pú sà rú shì xíng bù shī shí shè yǒu rén lái xiàn qián hē zé hé yòng
菩 萨 如 是 行 布 施 时 ， 设 有 人 来 现 前 呵 责 ：“ 何 用

xíng cǐ wú yì shī wéi rú shì shī zhě jīn shì hòu shì shēn xīn láo juàn
行 此 无 益 施 为 ？ 如 是 施 者 ， 今 世 、 后 世 身 心 劳 倦

duō zhū kǔ nǎo shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
多 诸 苦 恼 ！” 是 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗 蜜 多 ，

suī wén qí yán ér bú tuì qū dàn zuò shì niàn bǐ rén suī lái hē zé
虽 闻 其 言 而 不 退 屈 ， 但 作 是 念 ：“ 彼 人 虽 来 诃 责

yú wǒ ér wǒ bù yīng xīn shēng yōu huǐ wǒ dāng yǒng měng shī zhū yǒu
于 我 ， 而 我 不 应 心 生 忧 悔 ， 我 当 勇 猛 施 诸 有

qíng suǒ xū zhī wù shēn xīn wú juàn
情 所 须 之 物 身 心 无 倦 。”

shì pú sà mó hē sà chí cǐ shī fú yǔ zhū yǒu qíng píng děng
“ 是 菩 萨 摩 诃 萨 持 此 施 福 ， 与 诸 有 情 平 等

huí xiàng yī qiè zhì zhì rú shì bù shī jí huí xiàng shí bú jiàn qí xiàng
回 向 一 切 智 智 。 如 是 布 施 及 回 向 时 不 见 其 相 ，

suǒ wèi bú jiàn shéi shī shéi shòu suǒ shī hé wù yú hé ér shī
所 谓 不 见 谁 施 ？ 谁 受 ？ 所 施 何 物 ？ 于 何 而 施 ？

³⁹ 大正藏：肢；永乐北藏及龙藏：支

yóu hé wèi hé yún hé xíng shī yì fù bú jiàn shéi néng huí xiàng
由何为何？云何行施？亦复不见谁能回向？

hé suǒ huí xiàng yú hé huí xiàng yóu hé wèi hé yún hé huí xiàng
何所回向？于何回向？由何为何？云何回向？

yú rú shì děng yī qiè shì wù xī jiē bú jiàn suǒ yǐ zhě hé rú shì
于如是等一切事物悉皆不见。所以者何？如是

zhū fǎ wú bù jiē yóu nèi kōng gù kōng rú shì nǎi zhì xiàng kōng gù kōng
诸法无不皆由内空故空，如是乃至相空故空。

shì pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ wú bù kōng yǐ fù zuò
“是菩萨摩诃萨观一切法无不空已，复作

shì niàn shéi néng huí xiàng hé suǒ huí xiàng yú hé huí xiàng yóu
是念：‘谁能回向？何所回向？于何回向？由

hé wèi hé yún hé huí xiàng rú shì děng fǎ jiē bù kě dé shì
何为何？云何回向？如是等法皆不可得。’是

pú sà mó hē sà yóu rú shì guān jí rú shì niàn suǒ qǐ huí xiàng míng
菩萨摩诃萨由如是观及如是念，所起回向名

shàn huí xiàng yóu cǐ fù néng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ yì
善回向。由此复能成熟有情、严净佛土，亦

néng yuán mǎn suǒ xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi
能圆满所行布施乃至般若波罗蜜多，广说乃

zhì yì néng yuán mǎn bā shí suí hǎo
至亦能圆满八十随好。

shì pú sà mó hē sà suī néng rú shì yuán mǎn bù shī bō luó
“是菩萨摩诃萨虽能如是圆满布施波罗

mì duō ér bú shè shòu shī yì shú guǒ suī bú shè shòu shī yì shú guǒ
蜜多，而不摄受施异熟果。虽不摄受施异熟果，

ér yóu bù shī bō luó mì duō shàn qīng jìng gù suí yì néng bàn yī qiè zī
而由布施波罗蜜多善清净故，随意能办一切资

jù yóu rú tā huà zì zài zhū tiān yī qiè suǒ xū suí xīn jiē xiàn cǐ
具。犹如他化自在诸天，一切所须随心皆现，此

pú sà mó hē sà yì fù rú shì zhū yǒu suǒ xū suí yì néng bàn yóu cǐ
菩萨摩诃萨亦复如是，诸有所须随意能办，由此

bù shī zēng shàng shì lì néng yǐ zhǒng zhǒng shàng miào lè jù gōng jìng
布施增上势力，能以种种上妙乐具恭敬

gòng yǎng zhū fó shì zūn yì néng chōng zú tiān rén děng zhòng shì pú
供养诸佛世尊，亦能充足天、人等众。是菩

sà mó hē sà yóu cǐ bù shī bō luó mì duō shè zhū yǒu qíng fāng biàn shàn
萨摩诃萨由此布施波罗蜜多，摄诸有情方便善

qiǎo yǐ sānshèng fǎ ér ān lì zhī lìng suí suǒ yí gè dé ráo yì
巧，以三乘法而安立之，令随所宜各得饶益。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yóu lí zhū xiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
蜜多，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无

dé wú zuò fǎ zhōng yuánmǎn bù shī bō luó mì duō yì néng yuán
得、无作法中，圆满布施波罗蜜多，亦能圆

mǎnzhū yú shàn fǎ
满诸余善法。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū jìng jiè bō luó mì
蜜多时，能以离相无漏之心，而修净戒波罗蜜

duō wèishèng wú lòu dào zhī suǒ shè fǎ ěr suǒ dé shànqīngjìng jiè
多，谓圣无漏道支所摄法，尔所得善清净戒，

rú shì jìng jiè wú quē wú xì wú xiá wú huì wú suǒ qǔ zhuó yīngshòu
如是净戒无缺无隙，无瑕无秽，无所取著，应受

gòngyǎng zhì zhě suǒ zàn yóu cǐ jìng jiè yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ qǔ
供养，智者所赞。由此净戒于一切法都无所取，

wèi bù qǔ sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì bù qǔ sān shí èr dà
谓不取色、受、想、行、识，乃至不取三十二大

shì fū xiàng bā shí suí hǎo yì fù bù qǔ chà dì lì dà zú nǎi zhì jū
士夫相、八十随好，亦复不取刹帝力大族乃至居

shì dà zú yì fù bù qǔ sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi
士大族，亦复不取四大王众天乃至非想非非

xiǎngchùtiān yì fù bù qǔ yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì fù bù
想处天，亦复不取预流果乃至独觉菩提，亦复不

qǔ zhuàn lún wáng wèi jí yú xiǎowáng zǎi guānděng wèi dàn yǐ rú shì
取转轮王位及余小王宰官等位，但以如是

suǒshòu chí jiè yǔ zhū yǒuqíng píngděng huí xiàng yī qiè zhì zhì yú huí
所受持戒，与诸有情平等回向一切智智，于回

xiàng shí yǐ wú xiàng wú suǒ dé wú èr wéifāngbiàn fēi yǒuxiàng
向时以无相、无所得、无二为方便，非有相、

yǒusuǒ dé yǒu èr wéifāngbiàn dàn yī shì sù bù yī shèng yì yóu
有所得、有二为方便，但依世俗不依胜义，由

cǐ yīn yuán yī qiè fó fǎ jiē dé yuánmǎn
此因缘，一切佛法皆得圆满。

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jìng jiè bō luó mì duō fāng biàn
“是菩萨摩诃萨由此净戒波罗蜜多方便

shàn qiǎo qǐ sì jìng lǜ shèng jìn fēn wú rǎn zhuó wéi fāng biàn gù yīn fā
善巧，起四静虑胜进分，不染著为方便故引发

shén tōng shì pú sà mó hē sà yòng yì shú shēng qīng jìng tiān yǎn néng jiàn
神通。是菩萨摩诃萨用异熟生清净天眼能见

shí fāng xiàn zài zhū fó nǎi zhì zhèng dé yī qiè zhì zhì yú suǒ jiàn shì
十方现在诸佛，乃至证得一切智智，于所见事

néng bú wàng shī yòng chāo guò rén qīng jìng tiān ěr néng wén shí fāng zhū
能不忘失。用超过人清净天耳，能闻十方诸

fó shuō fǎ nǎi zhì zhèng dé yī qiè zhì zhì yú suǒ wén shì néng bú
佛说法，乃至证得一切智智，于所闻事能不

wàng shī suí suǒ wén fǎ néng zuò zì tā zhū ráo yì shì wú kōng guò zhě
忘失，随所闻法能作自他诸饶益事无空过者。

yòng tā xīn zhì néng zhī shí fāng fó jí yǒu qíng xīn jí xīn suǒ zhī yǐ
用他心智，能知十方佛及有情心及心所，知已

néng chāo⁴⁰ yī qiè yǒu qíng suí qí suǒ yí zhū ráo yì shì yòng sù zhù zhì
能超⁴⁰一切有情随其所宜诸饶益事。用宿住智，

zhī zhū yǒu qíng xiān suǒ zào yè yóu suǒ zào yè bù shī huài gù shēng bǐ
知诸有情先所造业，由所造业不失坏故，生彼

bǐ chù shòu zhū kǔ lè zhī yǐ wèi shuō běn yè yīn yuán lìng qí yì zhī
彼处受诸苦乐，知已为说本业因缘，令其忆知

zuò ráo yì shì yòng lòu jìn zhì ān lì yǒu qíng huò lìng zhù yù liú guǒ
作饶益事。用漏尽智，安立有情，或令住预流果，

huò lìng zhù yī lái guǒ guǎng shuō nǎi zhì huò lìng ān zhù wú shàng pú tí
或令住一来果，广说乃至或令安住无上菩提。

yǐ yào yán zhī shì pú sà mó hē sà zài suǒ shēng chù suí zhū yǒu qíng
以要言之，是菩萨摩诃萨在所生处，随诸有情

kān néng chā bié fāng biàn lìng zhù zhū shàn pǐn zhōng
堪能差别方便，令住诸善品中。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yóu lí zhū xiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
蜜多，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无

dé wú zuò fǎ zhōng yuán mǎn jìng jiè bō luó mì duō yì néng yuán
得、无作法中，圆满净戒波罗蜜多，亦能圆

⁴⁰ 大正藏：起；永乐北藏及龙藏：超

mǎnzhū yú shàn fǎ
满诸余善法。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū ān rěn bō luó mì duō
蜜多时，能以离相无漏之心而修安忍波罗蜜多。

shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú
“是菩萨摩诃萨从初发心乃至安坐妙菩

tí zuò qí zhōng jiǎ shǐ yī qiè yǒuqíng gè chí zhǒng zhǒng kǔ jù jiā hài
提座，其中假使一切有情各持种种苦具加害，

shì pú sà mó hē sà bù qǐ yī niàn fèn huì jù xīn ěr shí pú sà yīng
是菩萨摩诃萨不起一念忿恚俱心。尔时，菩萨应

xiū èr rěn yī zhě yīngshòu yī qiè yǒuqíng mà rǔ jiā hài bù shēng
修二忍：一者、应受一切有情骂辱加害，不生

fèn huì fú chēnhèn rěn èr zhě yīng qǐ wú shēng fǎ rěn
忿恚伏瞋恨忍。二者、应起无生法忍。

shì pú sà mó hē sà ruò zāozhǒngzhǒng kǔ yán mà rǔ huò
“是菩萨摩诃萨若遭种种苦言骂辱，或

zāozhǒngzhǒng dāozhàng jiā hài yīngshěn sī cháshéinéng mà rǔ shéi
遭种种刀杖加害，应审思察谁能骂辱？谁

shòu mà rǔ shéinéng jiā hài shéishòu jiā hài shéi qǐ fèn huì
受骂辱？谁能加害？谁受加害？谁起忿恚？

shéiyīng rěn shòu fù yīngshěnchá yī qiè fǎ xìng jiē bì jìng kōng fǎ
谁应忍受？复应审察一切法性皆毕竟空，法

shàng bù kě dé kuàngdāngyǒu fǎ xìng shàng wú fǎ xìng kuàngyǒu
尚不可得，况当有法性！尚无法性，况有

yǒuqíng rú shì guān shí ruò néng mà rǔ ruò suǒ mà rǔ ruò néng
有情！如是观时，若能骂辱，若所骂辱，若能

jiā hài ruò suǒ jiā hài jiē jiàn fēi yǒu nǎi zhì fēn fēn gē jié shēn zhī
加害，若所加害皆见非有，乃至分分割截身肢，

qí xīn ān rěn dōu wú yì niàn yú zhū fǎ xìng rú shí guānchá fù néng
其心安忍都无异念，于诸法性如实观察，复能

zhèng dé wú shēng fǎ rěn yún hé míng wéi wú shēng fǎ rěn wèi lìng yī
证得无生法忍。云何名为无生法忍？谓令一

qiè fán nǎo bù shēng wēimiào zhì huì cháng wú jiàn duàn guān yī qiè fǎ
切烦恼不生，微妙智慧常无间断，观一切法

bì jìng bù shēng shì gù míng wéi wú shēng fǎ rěn
毕竟不生，是故名无生法忍。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì èr zhǒng rěn zhōng sù
“是菩萨摩诃萨安住如是二种忍中，速
néng yuán mǎn bù shī děng liù bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì sù néng
能圆满布施等六波罗蜜多，广说乃至速能
yuán mǎn bā shí suí hǎo
圆满八十随好。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì zhū fó fǎ yǐ yú shèng
“是菩萨摩诃萨安住如是诸佛法已，于圣
wú lòu chū shì bú gòng yī qiè shēng wén dú jué shéntōng jiē dé yuán
无漏、出世、不共一切声闻、独觉神通皆得圆
mǎn ān zhù rú shì shèng shéntōng yǐ yòng jìng tiān yǎn cháng jiàn shí fāng
满。安住如是胜神通已，用净天眼常见十方
xiàn zài zhū fó nǎi zhì zhèng dé yī qiè zhì zhì qǐ fó suí niàn héng wú
现在诸佛，乃至证得一切智智，起佛随念恒无
jiàn duàn yòng jìng tiān ěr cháng wén shí fāng zhū fó shuō fǎ shòu chí bú
间断；用净天耳常闻十方诸佛说法，受持不
wàng wèi zhū yǒu qíng rú shí xuān shuō yòng tā xīn zhì néng zhèng cè liáng
忘，为诸有情如实宣说；用他心智能正测量
zhū fó shì zūn xīn jí xīn suǒ yì néng zhèng zhī yú yǒu qíng lèi xīn jí xīn
诸佛世尊心及心所，亦能正知余有情类心及心
suǒ suí qí suǒ yìng wèi shuō zhèng fǎ lìng shēng shèng jiě yòng sù zhù zhì
所，随其所应为说正法令生胜解；用宿住智
zhī zhū yǒu qíng sù zhòng shàng ēn zhǒng zhǒng chā bié zhī yǐ fāng biàn shì
知诸有情宿种善根种种差别，知己方便示
xiàn quàn dǎo zàn lì qìng xǐ lìng dé ráo yì yòng lǒu jìn zhì suí qí suǒ yī
现劝导赞励庆喜令得饶益；用漏尽智随其所宜，
ān lì yǒu qíng yú sān shèng fǎ
安立有情于三乘法。

shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn
“是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，方便
shàn qiǎo yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng jí néng jù zú yī qiè xiàng
善巧严净佛土、成熟有情，疾能具足一切相
zhì zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún ráo yì yī
智，证得无上正等菩提，转妙法轮饶益一
qiè
切。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yóu lí zhūxiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
蜜多，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无
dé wú zuò fǎ zhōng yuánmǎn ān rěn bō luó mì duō yì néngyuán
得、无作法中，圆满安忍波罗蜜多，亦能圆
mǎnzhū yú shàn fǎ
满诸余善法。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū jīng jìn bō luó mì duō
蜜多时，能以离相无漏之心而修精进波罗蜜多。

shì pú sà mó hē sà chéng jiù yǒngměngshēn xīn jīng jìn rù chūjìng lù
是菩萨摩诃萨成就勇猛身心精进，入初静虑

nǎi zhì néng rù dì sì jìng lù yī sì jìng lù fā qǐ zhǒngzhǒngshéntōng
乃至能入第四静虑，依四静虑发起种种神通

biànxian nǎi zhì yǐ shǒuménmō rì yuè zì zài huí zhuǎn bù yǐ wèinán
变现，乃至以手扞摸日月自在回转不以为难。

chéng jiù yǒngměngshēn jīng jìn gù yǐ shéntōng lì jīng xū yú qǐng néng
成就勇猛身精进故，以神通力经须臾顷，能

zhì shí fāngjìng qié shāděngzhū fó shì jiè fù yǐ zhǒngzhǒngshàngmiào
至十方殑伽沙等诸佛世界，复以种种上妙

lè jù gòngyǎnggōngjìng zhū fó shì zūn yóu cǐ shàngēnguǒbào wú jìn
乐具供养恭敬诸佛世尊，由此善根果报无尽，

jiàn cì zhèng dé yī qiè zhì zhì yóu cǐ shàngēnzēngshàng shì lì dé
渐次证得一切智智。由此善根增上势力得

chéng fó yǐ fù wéi wú liàng shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ wú
成佛已，复为无量世间天、人、阿素洛等以无

liàngzhǒngshàngmiào lè jù gòngyǎnggōngjìng yóu cǐ shàngēn bō niè
量种上妙乐具供养恭敬。由此善根，般涅槃

pánhòu zì shè lì luó jí zhū dì zǐ yóuwéi wú liàng shì jiāntiān rén ā
槃后自设利罗及诸弟子犹为无量世间天、人、阿

sù luò děnggòngyǎnggōngjìng
素洛等供养恭敬。

shì pú sà mó hē sà fù yǐ shén lì néng zhì shí fāngjìng qié
“是菩萨摩诃萨复以神力，能至十方殑伽

shāděngzhū fó shì jiè yú zhū fó suǒ tīngwénzhèng fǎ wén yǐ shòu chí
沙等诸佛世界，于诸佛所听闻正法，闻已受持

nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí néng bú wàng shī shì pú sà mó hē
乃至无上正等菩提能不忘失。是菩萨摩诃

sà fù yǐ shén lì néng zhì shí fāng jìng qié shā děng zhū fó shì jiè chéng
萨复以神力，能至十方殄伽沙等诸佛世界成
shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ jīng qín xiū xué yī qiè xiàng zhì dé yuán
熟有情、严净佛土，精勤修学一切相智，得圆
mǎn yǐ zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu
满已证得无上正等菩提，转妙法轮度有
qíng zhòng
情众。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà chéng jiù yǒng měng
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨成就勇猛
shēn jīng jìn gù néng lìng jīng jìn bō luó mì duō sù dé yuán mǎn
身精进故，能令精进波罗蜜多速得圆满。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà chéng jiù yǒng měng
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨成就勇猛
xīn jīng jìn gù sù néng yuán mǎn zhū shèng wú lòu dào jí dào zhī suǒ shè
心精进故，速能圆满诸圣无漏道及道支所摄
jīng jìn bō luó mì duō yóu cǐ néng lìng yī qiè bù shàn shēn yǔ yì
精进波罗蜜多，由此能令一切不善身、语、意
yè wú róng dé qǐ
业无容得起。

shì pú sà mó hē sà yú zhū fǎ zhōng zhōng bù qǔ zhuó ruò
“是菩萨摩诃萨于诸法中终不取著若
cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú
常若无常，若乐若苦，若我若无我，若净若不
jìng ruò yǒu wéi jiè ruò wú wéi jiè ruò yù jiè ruò sè jiè ruò wú sè jiè
净，若有为界若无为界，若欲界若色界若无色界，
ruò sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò sì niàn zhù nǎi zhì bā
若四静虑、四无量、四无色定，若四念住乃至八
shèng dào zhī ruò sān jiě tuō mén ruò yú wú liàng wú biān fó fǎ jiē bù
圣道支，若三解脱门，若余无量无边佛法皆不
qǔ zhuó cháng wú cháng děng yì bù qǔ zhuó ruò yù liú guǒ nǎi zhì wú
取著常无常等，亦不取著若预流果乃至无
shàng zhèng děng pú tí shì pú sà mó hē sà yì bù qǔ zhuó shì yù liú
上正等菩提。是菩萨摩诃萨亦不取著是预流
zhě shì yī lái zhě nǎi zhì shì fó yì bù qǔ zhuó rú shì yǒu qíng jiàn jù
者、是一来者乃至是佛，亦不取著如是有情见具
zú gù míng yù liú zhě rú shì yǒu qíng xià jié bó gù míng yī lái zhě rú
足故名预流者，如是有情下结薄故名一来者，如

shì yǒuqíng xià jié jìn gù míng bù huánzhě rú shì yǒuqíngshàng jié jìn
是有情下结尽故名不还者，如是有情上结尽
gù míng ā luó hàn rú shì yǒuqíng dé dú jué dào gù míngwéi dú jué
故名阿罗汉，如是有情得独觉道故名为独觉，
rú shì yǒuqíng dé dàoxiàng zhì gù míngwéi pú sà rú shì yǒuqíng dé yī
如是有情得道相智故名为菩萨，如是有情得一
qièxiàng zhì gù míngwéi rú lái yīng zhèngděngjué shì pú sà mó hē
切相智故名为如来、应、正等觉。是菩萨摩诃
sà yú rú shì děng fǎ jí yǒuqíng jiē bù qǔ zhuó suǒ yǐ zhě hé yǐ
萨于如是等法及有情皆不取著。所以者何？以
yī qiè fǎ jí zhūyǒuqíng jiē wú zì xìng bù kě qǔ zhuó
一切法及诸有情皆无自性不可取著。

shì pú sà mó hē sà chéng jiù yǒngměng xīn jīng jìn gù suī
“是菩萨摩诃萨成就勇猛心精进故，虽
zuòráo yì zhūyǒuqíng shì bú gù shēnmìng ér yú yǒuqíngdōu wú suǒ dé
作饶益诸有情事不顾身命，而于有情都无所得；
suī néngyuánmǎnsuǒ xiū jīng jìn bō luó mì duō ér yú jīng jìn bō luó mì
虽能圆满所修精进波罗蜜多，而于精进波罗蜜
duōdōu wú suǒ dé suī néngyuánmǎn yī qiè fó fǎ ér yú fó fǎ dōu
多都无所得；虽能圆满一切佛法，而于佛法都
wú suǒ dé suī néngyánjìng yī qiè fó tǔ ér yú fó tǔ dōu wú suǒ dé
无所得；虽能严净一切佛土，而于佛土都无所得。

shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shēn xīn jīng jìn suī
“是菩萨摩诃萨成就如是身心精进，虽
néngyuǎn lí yī qiè è fǎ yì néngshèshòu yī qiè shàn fǎ ér wú qǔ
能远离一切恶法，亦能摄受一切善法而无取
zhuó wú qǔ zhuó gù cóng yī fó tǔ zhì yī fó tǔ cóng yī shì jiè
著。无取著故，从一佛土至一佛土，从一世界
zhì yī shì jiè wèi yù ráo yì zhūyǒuqíng gù suǒ yù shì xiànzhūshéntōng
至一世界，为欲饶益诸有情故，所欲示现诸神通
shì jiē néng zì zài shì xiàn wú ài wèihuò shì xiàn yù zhòngmiào huā
事，皆能自在示现无碍。谓或示现雨众妙华，
sànzhòngmíngxiāng zuòzhòng jì yuè xiànyún léi yīn zhèn dòng dà dì
散众名香，作众伎乐，现云雷音震⁴¹动大地。
huò fù shì xiànzhòngmiào qī bǎozhuāngyán shì jiè shēnfàngguāngmíng
或复示现众妙七宝庄严世界，身放光明

⁴¹ 大正藏：振；永乐北藏及龙藏：震

mángmíngzhòngshēng xī méng kāi xiǎo huò fù shì xiànsēnchūmiàoxiāng
盲冥众生悉蒙开晓。或复示现身出妙香，
zhūchòuhuìzhějiē lìngxiāngjié huò fù shì xiànsè dà cí sì yú zhōng
诸臭秽者皆令香洁。或复示现设大祠祀，于中
bùnǎozhūyǒuqíng lèi yīn sī huàdǎo wú liàngyǒuqíng lìng rù zhèngdào
不恼诸有情类，因斯化导无量有情，令入正道
lí duànshēngmìng nǎi zhì xié jiàn huò yǐ bù shī nǎi zhì bō rě shè zhū
离断生命乃至邪见。或以布施乃至般若摄⁴²诸
yǒuqíng wèi yù ráo yì zhūyǒuqíng gù huòshě cái bǎo huòshě qī zǐ
有情，为欲饶益诸有情故或舍财宝、或舍妻子、
huòshěwángwèi huòshě zhī jié huòshěshēnmìng suí zhūyǒuqíng
或舍王位、或舍支⁴³节、或舍身命，随诸有情
yīng yǐ rú shì rú shì fāngbiàn ér dé lì lè jí yǐ rú shì rú shì fāng
应以如是如是方便而得利乐，即以如是如是方
biàn ér lì lè zhī
便而利乐之。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō yóu lí zhūxiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
蜜多，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无
dé wú zuò fǎ zhōng yuánmǎnjīng jìn bō luó mì duō yì néngyuán
得、无作法中，圆满精进波罗蜜多，亦能圆
mǎnzhū yú shàn fǎ
满诸余善法。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū jìng lǜ bō luó mì
蜜多时，能以离相无漏之心，而修静虑波罗蜜
duō
多。

shì pú sà mó hē sà chú rú lái dìng yú yú zhū dìng jiē néng
“是菩萨摩诃萨除如来定，于余诸定皆能
yuánmǎn shì pú sà mó hē sà lí yù è bú shàn fǎ yǒuxúnyǒu sì
圆满。是菩萨摩诃萨离欲恶不善法，有寻有伺，
lí shēng xǐ yào rù chūjìng lǜ nǎi zhì néng rù dì sì jìng lǜ jù zú
离生喜乐，入初静虑，乃至能入第四静虑具足

⁴² 大正藏：摄；永乐北藏及龙藏：设；校勘：摄

⁴³ 大正藏：肢；永乐北藏及龙藏：支

ér zhù
而住。

shì pú sà mó hē sà yǐ cí jù xīn guǎngshuō nǎi zhì yǐ shě
“是菩萨摩诃萨以慈俱心，广说乃至以舍

jù xīn pǔ yuán shí fāng jù zú ér zhù
俱心，普缘十方具足而住。

shì pú sà mó hē sà chāozhū sè xiǎng mièyǒu duì xiǎng bù
“是菩萨摩诃萨超诸色想，灭有对想，不

sī wéizhǒngzhǒngxiǎng rù wú biānkōngkōng wú biānchù nǎi zhì fēi
思惟种种想，入无边空空无边处，乃至非

xiǎng fēi fēi xiǎngchù jù zú ér zhù
想非非想处具足而住。

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō yú bā jiě
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，于八解

tuō jiǔ cì dì dìng jiē néngshùn nì jù zú ér zhù
脱、九次第定，皆能顺逆具足而住。

shì pú sà mó hē sà yú kōng wú xiàng wú yuànděng chí jù
“是菩萨摩诃萨于空、无相、无愿等持具

zú ér zhù yú wú jiàndìng rú diànguāngdìng jīn gāng yù dìng shèng
足而住，于无间定如电光定、金刚喻定、圣

zhèngdìngděng jù zú ér zhù
正定等具足而住。

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō xiū sān shí
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，修三十

qī pú tí fēn fǎ jí dào xiàng zhì jiē líng yuán mǎn yǐ dào xiàng zhì shè
七菩提分法及道相智皆令圆满。以道相智摄

shòu yī qiè sān mó dì yǐ jiàn cì xiū chāo jìng zhǐ guān dì nǎi zhì xiū
受一切三摩地已，渐次修超净止观地，乃至修

chāo dú jué dì yǐ zhèng rù pú sà zhèng xìng lí shēng jì rù pú sà
超独觉地已，证入菩萨正性离生，既入菩萨

zhèng xìng lí shēng xiū zhū dì xíng yuán mǎn fó dì shì pú sà mó hē
正性离生，修诸地行圆满佛地。是菩萨摩诃

sà suī yú zhū dì jiàn cì xiū chāo nǎi zhì wèi dé yī qiè zhì zhì ér yú
萨虽于诸地渐次修超，乃至未得一切智智，而于

zhōngjiān bù qǔ guǒ zhèng
中间⁴⁴不取果证。

⁴⁴ 大正藏：间；永乐北藏：间；龙藏：门；校勘：间

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō cóng yī
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，从一
fó tǔ zhì yī fó tǔ qīn jìn gòngyǎngzhū fó shì zūn yú zhū fó suǒ zhí
佛土至一佛土，亲近供养诸佛世尊，于诸佛所殖
zhòngshànběn chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ cóng yī shì jiè zhì
众善本，成熟有情、严净佛土，从一世界至
yī shì jiè lì lè yǒuqíngshēn xīn wú xiè huò yǐ bù shī nǎi zhì bō rě
一世界，利乐有情身心无懈。或以布施乃至般若
shè zhū yǒuqíng huò yǐ jiè yùn nǎi zhì jiě tuō zhì jiàn yùn shè zhū yǒuqíng
摄诸有情，或以戒蕴乃至解脱智见蕴摄诸有情，
huò jiào yǒuqíng zhù yù liú guǒ guǎngshuō nǎi zhì huò jiào yǒuqíng ān zhù
或教有情住预流果，广说乃至或教有情安住
wú shàng zhèng děng pú tí suí zhū yǒuqíng shàngēn shì lì shàn fǎ zēng
无上正等菩提，随诸有情善根势力善法增
zhǎng zhǒngzhǒng fāngbiàn lìng qí ān zhù
长，种种方便令其安住。

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lǜ bō luó mì duō néng yǐn
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，能引
yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén néng dé shūshèng sì wú ài jiě
一切陀罗尼门、三摩地门，能得殊胜四无碍解，
néng dé shūshèng yì shúshéntōng
能得殊胜异熟神通。

shì pú sà mó hē sà chéng jiù shūshèng yì shúshéntōng jué
“是菩萨摩诃萨成就殊胜异熟神通，决
dìng bú fù rù yú mǔ tāi jué dìng bú fù shòu yín yù lè jué dìng bú fù
定不复入于母胎，决定不复受淫欲乐，决定不复
shè shòu shēng shèng jué dìng bù wéi shēng guò suǒ rǎn suǒ yǐ zhě hé
摄受生乘，决定不为生过所染。所以者何？

shì pú sà mó hē sà shàn jiàn shàn zhī yī qiè fǎ xìng jiē rú huàn huà suī
是菩萨摩诃萨善见善知一切法性皆如幻化，虽
zhī zhū xíng jiē rú huàn huà ér chéng bēi yuàn lì lè yǒuqíng suī chéng
知诸行皆如幻化，而乘悲愿利乐有情。虽乘
bēi yuàn lì lè yǒuqíng ér dá yǒuqíng jí bǐ shī shè jiē bù kě dé suī
悲愿利乐有情，而达有情及彼施設皆不可得。虽
dá yǒuqíng jí bǐ shī shè jiē bù kě dé ér néng ān lì yī qiè yǒuqíng
达有情及彼施設皆不可得，而能安立一切有情，
lìng qí ān zhù bù kě dé fǎ cǐ yī shì sù bù yī shèng yì
令其安住不可得法，此依世俗不依胜义。

shì pú sà mó hē sà ān zhù jìng lù bō luó mì duō xiū xíng yī
“是菩萨摩诃萨安住静虑波罗蜜多，修行一

qiè jìng lù jiě tuō děng chí děng zhì nǎi zhì yuánmǎn wú shàng
切静虑、解脱、等持、等至，乃至圆满无上

pú tí héng bù shě lí suǒ xiū jìng lù bō luó mì duō
菩提，恒不舍离所修静虑波罗蜜多。

shì pú sà mó hē sà xíngdào xiàng zhì fāngbiàn yīn fā yī qiè
“是菩萨摩诃萨行道相智，方便引发一切

xiàng zhì ān zhù qí zhōng yǒng duàn fán nǎo xí qì xiāng xù néng zhèng
相智，安住其中永断烦恼习气相续，能正

zì lì yì zhèng lì tā néng yǔ yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò
自利亦正利他，能与一切世间天、人、阿素洛

děng zuò jìng fú tián kān shòu shì jiāng gòng yǎng gōng jìng
等作净福田，堪受世间供养恭敬。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yóu lí zhū xiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
蜜多，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无

dé wú zuò fǎ zhōng yuánmǎn jìng lù bō luó mì duō yì néng yuán
得、无作法中，圆满静虑波罗蜜多，亦能圆

mǎn zhū yú shàn fǎ
满诸余善法。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí néng yǐ lí xiàng wú lòu zhī xīn ér xiū bō rě bō luó mì
蜜多时，能以离相无漏之心，而修般若波罗蜜

duō
多。

shì pú sà mó hē sà bú jiàn shǎo fǎ shí yǒu chéng jiù wèi bú
“是菩萨摩诃萨不见少法实有成就，谓不

jiàn sè shòu xiǎng xíng shí guǎng shuō nǎi zhì zhū yǒu lòu fǎ jí wú
见色、受、想、行、识广说乃至诸有漏法及无

lòu fǎ shí yǒu chéng jiù yì fù bú jiàn rú shì zhū fǎ ruò shēng ruò miè
漏法实有成就，亦复不见如是诸法若生若灭，

ruò zēng yì mén ruò sǔn jiǎn mén ruò yǒu jí jí ruò yǒu lí sǎn rú shí
若增益门若损减门，若有积集若有离散。如实

guān sè shòu xiǎng xíng shí guǎng shuō nǎi zhì zhū yǒu lòu fǎ jí
观色、受、想、行、识广说乃至诸有漏法及

wú lòu fǎ jiē shì xū wàng jiē fēi jiān shí jiē wú zì xìng
无漏法皆是虚妄，皆非坚实，皆无自性。

shì pú sà mó hē sà rú shì guān shí bù dé sè zì xìng bù
“是菩萨摩诃萨如是观时，不得色自性，不
dé shòu xiǎng xíng shí zì xìng guǎngshuō nǎi zhì bù dé yǒu lòu fǎ
得受、想、行、识自性，广说乃至不得有漏法
zì xìng bù dé wú lòu fǎ zì xìng
自性，不得无漏法自性。

shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō rú shì
“是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多如是
guān shí yú yī qiè fǎ shēnshēng xìn jiě jiē yǐ wú xìng ér wéi zì xìng
观时，于一切法深生信解，皆以无性而为自性，
yú rú shì shì shēng xìn jiě yǐ néng xíng nèi kōng nǎi zhì néng xíng wú xìng
于如是事生信解已，能行内空，乃至能行无性
zì xìng kōng rú shì xíng shí yú yī qiè fǎ wú suǒ qǔ zhuó wèi bù qǔ
自性空。如是行时，于一切法无所取著，谓不取
zhuó sè yì bù qǔ zhuó shòu xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì
著色，亦不取著受、想、行、识，广说乃至
bù qǔ zhuó yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì bù qǔ zhuó zhū fó wú shàng
不取著一切菩萨摩诃萨行，亦不取著诸佛无上
zhèngděng pú tí
正等菩提。

shì pú sà mó hē sà xíng wú suǒ yǒu shēnshēn bō rě bō luó mì
“是菩萨摩诃萨行无所有甚深般若波罗蜜
duō shí néng yuán mǎn pú tí dào wèi néng yuán mǎn bù shī jìng jiè
多时，能圆满菩提道，谓能圆满布施、净戒、
ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì bā
安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多广说乃至八
shí suí hǎo
十随好。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì pú tí dào yǐ fù néng
“是菩萨摩诃萨安住如是菩提道已，复能
yuán mǎn yì shú fó dào wèi néng yuán mǎn bù shī jìng jiè ān rěn
圆满异熟佛道，谓能圆满布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí yú wú liàng pú tí fēn fǎ
精进、静虑、般若波罗蜜多及余无量菩提分法。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì yì shú fó dào yóu yì shú
“是菩萨摩诃萨安住如是异熟佛道，由异熟

shēngshèngshéntōng lì fāngbiànráo yì zhūyǒuqíng lèi suí zhūyǒuqíng
生 胜 神通力，方便饶益诸有情类，随诸有情
yīng yǐ bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér shèshòuzhě jí yǐ bù
应以布施乃至般若波罗蜜多而摄受者，即以布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér shèshòuzhī yīng yǐ jiè yùn nǎi zhì
施乃至般若波罗蜜多而摄受之；应以戒蕴乃至
jiě tuō zhì jiàn yùn ér shèshòuzhě jí yǐ jiè yùn nǎi zhì jiě tuō zhì jiàn
解脱智见蕴而摄受者，即以戒蕴乃至解脱智见
yùn ér shèshòuzhī yīng lìng ān zhù yù liú guǒ huò yī lái guǒ nǎi zhì wú
蕴而摄受之；应令安住预流果或一来果乃至无
shàngzhèngděng pú tí zhě jí yǐ fāngbiàn lìng qí ān zhù yù liú guǒ huò
上 正 等 菩提者，即以方便令其安住预流果或
yī lái guǒ nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí
一来果乃至无上 正 等菩提。

shì pú sà mó hē sà néngzuò zhǒngzhǒngshéntōngbiànxian yù
“是菩萨摩诃萨能作种种神通变现，欲
wǎngjìng qié shāděng shì jiè suí yì néngwǎng yù xiànsuǒwǎngzhū shì
往殑伽沙等世界，随意能往；欲现所往诸世
jiè zhōngzhǒngzhǒngzhēnbǎo suí yì néngxiàn yù lìng suǒwǎngzhū shì
界中种种珍宝，随意能现；欲令所往诸世
jiè zhōngyǒuqíngshòuyòng zhū miào zhēnbǎo suí qí suǒ yào jiē lìng mǎn
界中有情受用诸妙珍宝，随其所乐皆令满
zú
足。

shì pú sà mó hē sà cóng yī shì jiè qù yī shì jiè lì yì
“是菩萨摩诃萨从一世界趣一世界，利益
ān lè wú liàngyǒuqíng jiàn zhū shì jiè yán jìng zhī xiàng néng zì shèshòu
安乐无量有情，见诸世界严净之相，能自摄受
suí yì suǒ yào zhuāng yán fó tǔ yóu rú tā huà zì zài zhū tiān zhū yǒu suǒ
随意所乐 庄严佛土。犹如他化自在诸天诸有所
xū zhǒngzhǒng lè jù suí xīn ér xiàn rú shì pú sà suí yì shèshòuzhǒng
须种种乐具随心而现，如是菩萨随意摄受种
zhǒng zhuāng yán wú liàng fó tǔ cǐ suǒ shèshòuzhū fó tǔ zhōng wēi
种 庄严无量佛土，此所摄受诸佛土中，微
miào qīng jìng lí zá rǎn fǎ suí yì suǒ yù xī jiē néng xiàn
妙 清净离杂染法，随意所欲悉皆能现。

shì pú sà mó hē sà yóu yì shúshēng bù shī jìng jiè ān rěn
“是菩萨摩诃萨由异熟生布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí yì shúshēngzhū miào shén
精进、静虑、般若波罗蜜多，及异熟生诸妙神
tōng bìng yì shúshēng pú tí dào gù xíng dào xiàng zhì yóu dào xiàng zhì
通，并异熟生菩提道故行道相智，由道相智
dé chéngshú gù fù néngzhèng dé yī qiè xiàng zhì yóu dé cǐ zhì
得成熟故，复能证得一切相智。由得此智，
yú yī qiè fǎ wú suǒ shèshòu wèi bú shèshòu sè yì bú shèshòu shòu
于一切法无所摄受，谓不摄受色，亦不摄受受、
xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì yì bú shèshòu ruò shàn fǎ fēi shàn
想、行、识，广说乃至亦不摄受若善法非善
fǎ ruò shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ ruò yǒu lòu fǎ wú lòu fǎ ruò yǒu
法，若世间法出世间法，若有漏法无漏法，若有
wéi fǎ wú wéi fǎ yì bú shèshòu suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
为法无为法。亦不摄受所证无上正等菩提，
yì bú shèshòu yī qiè fó tǔ suǒ shòu yòng wù qí zhōng yǒu qíng yú yī
亦不摄受一切佛土所受用物，其中有情于一
qiè fǎ yì wú shèshòu suǒ yī zhě hé shì pú sà mó hē sà xiān bú
切法亦无摄受。所以者何？是菩萨摩诃萨先不
shèshòu yī qiè fǎ gù yú yī qiè fǎ wú suǒ dé gù wèi zhū yǒu qíng wú
摄受一切法故，于一切法无所得故，为诸有情无
dào xuān shuō yī qiè fǎ xìng wú shèshòu gù
倒宣说一切法性无摄受故。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō yóu lí zhū xiàng wú lòu xīn lì néng yú yī qiè wú xiàng wú
蜜多，由离诸相无漏心力，能于一切无相、无
dé wú zuò fǎ zhōng yuán mǎn bō rě bō luó mì duō yì néng yuán
得、无作法中，圆满般若波罗蜜多，亦能圆
mǎn zhū yú shàn fǎ
满诸余善法。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà yún hé
尔时，善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨云何
néng yú wú zá wú xiàng zì xiàng kōng fǎ yuán mǎn bù shī nǎi zhì
能于无杂、无相、自相空法，圆满布施乃至
bō rě bō luó mì duō yún hé néng yú yī qiè wú lòu wú chā bié fǎ
般若波罗蜜多？云何能于一切无漏、无差别法
shī shè chā bié yún hé liǎo zhī rú shì zhū fǎ chā bié zhī xiàng yún hé
施設差别？云何了知如是诸法差别之相？云何

yú bō rě bō luó mì duōzhōng shèshòu liù zhǒng bō luó mì duō jí yú
于般若波罗蜜多中，摄受六种波罗蜜多及余
yī qiè shì chū shì fǎ yún hé néng yú yì xiàngzhū fǎ shī shè yī xiàng
一切世、出世法？云何能于异相诸法施設一相
suǒ wèi wú xiàng jí yú yī xiàng wú xiàng fǎ zhōng shī shèzhǒngzhǒng
所谓无相，及于一相、无相法中施設种种
chā bié fǎ xiàng
差别法相？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú
多时，安住如梦、如响、如像、如光影、如
yáng yàn rú huàn rú huà rú xún xiāng chéng wǔ qǔ yùn zhōng wèi
阳焰、如幻、如化、如寻香城五取蕴中，为
zhū yǒu qíng xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō rú shí liǎo zhī
诸有情修行布施乃至般若波罗蜜多，如实了知
rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng wǔ qǔ yùn jiē wú xiàng suǒ yǐ zhě hé
如梦乃至如寻香城五取蕴皆无相。所以者何？
mèng nǎi zhì xún xiāng chéng jiē wú zì xìng ruò fǎ wú zì xìng shì fǎ zé
梦乃至寻香城皆无自性，若法无自性是法则
wú xiàng ruò fǎ wú xiàng shì fǎ yī xiàng suǒ wèi wú xiàng yóu cǐ yīn
无相，若法无相是法一相，所谓无相。由此因
yuán dāng zhī yī qiè shī zhě shòu zhě shī wù shī xìng shī guǒ
缘，当知一切施者、受者、施物、施性、施果、
shī yuán jiē tóng wú xiàng
施缘皆同无相。

ruò rú shì zhī ér xíng bù shī zé néng yuán mǎn suǒ xíng bù shī
“若如是知而行布施，则能圆满所行布施
bō luó mì duō ruò néng yuán mǎn suǒ xíng bù shī bō luó mì duō zé yú
波罗蜜多，若能圆满所行布施波罗蜜多，则于
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō cháng bù
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多常不
shě lí ān zhù cǐ liù bō luó mì duō zé néng yuán mǎn sì jìng lù
舍离。安住此六波罗蜜多，则能圆满四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng yì néng yuán mǎn sì niàn zhù nǎi zhì bā
四无量、四无色定，亦能圆满四念住乃至八
shèng dào zhī guǎng shuō nǎi zhì yì néng yuán mǎn yī qiè zhì dào xiàng
圣道支，广说乃至亦能圆满一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì
智、一切相智。

shì pú sà mó hē sà ān zhù rú shì zhū yì shú shēng shèng wú
“是菩萨摩诃萨安住如是诸异熟生圣无

lòu fǎ yǐ shéntōng lì néng wǎng shí fāng jìng qié shā dēng zhū fó shì jiè
漏法，以神通力能往十方殄伽沙等诸佛世界，

yǐ wú liàng zhǒng shàng miào lè jù gòng yǎng gōng jìng zhū fó shì zūn yǔ
以无量种上妙乐具供养恭敬诸佛世尊，与

zhū yǒu qíng zuò ráo yì shì yīng yǐ bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
诸有情作饶益事，应以布施乃至般若波罗蜜多

ér shè yì zhě jí yǐ bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér shè yì zhī
而摄益者，即以布施乃至般若波罗蜜多而摄益之；

yīng yǐ zhū yú zhǒng zhǒng shàn fǎ ér shè yì zhě jí yǐ zhū yú zhǒng
应以诸余种种种善法而摄益者，即以诸余种

zhǒng shàn fǎ ér shè yì zhī
种善法而摄益之。

shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shū shèng shàn gēn yú
“是菩萨摩诃萨成就如是殊胜善根，于

yī qiè fǎ jiē dé zì zài suī shòu shēng sǐ bù wéi shēng sǐ guò shī suǒ
一切法皆得自在，虽受生死不为生死过失所

rǎn wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù shè shòu rén tiān fù guì zì zài yóu
染。为欲饶益诸有情故，摄受人天富贵自在，由

cǐ fù guì zì zài shì lì néng zuò yǒu qíng zhū ráo yì shì yǐ sì shè shì
此富贵自在势力，能作有情诸饶益事，以四摄事

ér shè shòu zhī
而摄受之。

shì pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ jiē wú xiàng gù suī zhī
“是菩萨摩诃萨知一切法皆无相故，虽知

yù liú guǒ ér bú zhù yù liú guǒ nǎi zhì suī zhī dú jué pú tí ér bú zhù
预流果而不住预流果，乃至虽知独觉菩提而不住

dú jué pú tí suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī yī
独觉菩提。所以者何？是菩萨摩诃萨如实了知一

qiè fǎ yǐ wèi yù zhèng dé bú gòng yī qiè shēng wén dú jué yī qiè
切法已，为欲证得不共一切声闻、独觉一切

xiàng zhì
相智。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ jiē wú
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨知一切法皆无

xiàng gù rú shí liǎo zhī bù shī děng liù bō luó mì duō jí yú wú liàng wú
相故，如实了知布施等六波罗蜜多及余无量无
biān fó fǎ jiē tóng wú xiàng yóu shì yīn yuán pǔ néng yuán mǎn yī qiè
边佛法皆同无相。由是因缘，普能圆满一切
fó fǎ biàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì qióng wèi lái jì lì lè yǒu
佛法，便能证得一切智智，穷未来际利乐有
qíng
情。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng
蜜多时，安住如梦、如响、如像、如光影、
rú yáng yàn rú huàn rú huà rú xún xiāng chéng wǔ qǔ yùn zhōng
如阳焰、如幻、如化、如寻香城五取蕴中，
yuán mǎn jìng jiè bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī shì
圆满净戒波罗蜜多。是菩萨摩诃萨如实了知是
wǔ qǔ yùn rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng biàn néng yuán mǎn wú xiàng
五取蕴如梦乃至如寻香城，便能圆满无相
jìng jiè bō luó mì duō rú shì jìng jiè wú quē wú xì wú xiá wú huì
净戒波罗蜜多。如是净戒，无缺无隙，无瑕无秽，
wú suǒ qǔ zhuó yīng shòu gòng yǎng zhì zhě suǒ zàn miào shàn shòu chí
无所取著，应受供养，智者所赞，妙善受持，
miào shàn jiū jìng shì shèng wú lòu shì chū shì jiān dào zhī suǒ shè ān
妙善究竟，是圣无漏，是出世间道支所摄。安
zhù cǐ jiè néng shàn shòu chí shòu shī shè jiè fǎ ěr dé jiè lǜ yí
住此戒，能善受持受施設戒、法尔得戒、律仪
jiè yǒu biǎo jiè wú biǎo jiè xiàn xíng jiè bú xiàn xíng jiè wēi yí
戒、有表戒、无表戒、现行戒、不现行戒、威仪
jiè fēi wēi yí jiè
戒、非威仪戒。

shì pú sà mó hē sà suī jù chéng jiù rú shì zhū jiè ér yú
“是菩萨摩诃萨虽具成就如是诸戒，而于

zhū fǎ wú suǒ zhí zhuó bú zuò shì niàn wǒ yīn cǐ jiè dāng shēng jià
诸法无所执著，不作是念：‘我因此戒当生刹
dì lì dà zú nǎi zhì jū shì dà zú fù guì zì zài bú zuò shì niàn
帝力大族乃至居士大族富贵自在。’不作是念：
wǒ yīn cǐ jiè dāng zuò xiǎo wáng huò zuò dà wáng huò zuò lún wáng
‘我因此戒当作小王、或作大王、或作轮王、

huòzuò fǔ xiàng fù guì zì zài bú zuò shì niàn wǒ yīn cǐ jiè dāng
或作辅相富贵自在。’ 不作是念：‘我因此戒当
shēng sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùtiān fù guì zì
生四大王众天乃至非想非非想处天富贵自
zài bú zuò shì niàn wǒ yīn cǐ jiè dāng dé yù liú guǒ nǎi zhì wú
在。’ 不作是念：‘我因此戒当得预流果乃至无
shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ jiē tóng yī
上正等菩提。’ 所以者何？如是诸法皆同一
xiàng suǒ wèi wú xiàng wú zhù wú dé wú xiàng zhī fǎ bù dé wú
相，所谓无相、无住、无得，无相之法不得无
xiàng yǒuxiàng zhī fǎ bù dé yǒuxiàng wú xiàng zhī fǎ bù dé yǒuxiàng
相，有相之法不得有相，无相之法不得有相，
yǒuxiàng zhī fǎ bù dé wú xiàng yóu cǐ yīn yuándōu wú suǒ dé
有相之法不得无相，由此因缘都无所得。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō jí néngyuánmǎn wú xiàngjìng jiè bō luó mì duō jì néngyuán
蜜多，疾能圆满无相净戒波罗蜜多；既能圆
mǎn wú xiàngjìng jiè bō luó mì duō jí rù pú sà zhèngxìng lí shēng
满无相净戒波罗蜜多，疾入菩萨正性离生；
jì rù pú sà zhèngxìng lí shēng fù dé pú sà wú shēng fǎ rěn jì dé
既入菩萨正性离生，复得菩萨无生法忍；既得
pú sà wú shēng fǎ rěn xiū xíngdào xiàng zhì qù yī qiè xiàng zhì dé yì
菩萨无生法忍，修行道相智趣一切相智得异
shú shēng wǔ shèngshéntōng fù dé wǔ bǎi tuó luó ní mén yì dé wǔ
熟生五胜神通。复得五百陀罗尼门，亦得五
bǎi sān mó dì mén zhù cǐ fù dé sì wú ài jiě cóng yī fó tǔ zhì yī
百三摩地门，住此复得四无碍解，从一佛土至一
fó tǔ qīn jìn gòngyǎngzhū fó shì zūn chéngshú yǒuqíng yánjìng fó
佛土，亲近供养诸佛世尊，成熟有情、严净佛
tǔ
土。

shì pú sà mó hē sà wèihuà yǒuqíng suī xiàn liú zhuǎnzhū qù
“是菩萨摩诃萨为化有情，虽现流转诸趣
shēng sǐ ér bù wéi bǐ guò shī suǒ rǎn rú huàn huà rén suī xiànxíng zhù
生死，而不为彼过失所染。如幻化人虽现行住
zuò wò děng shì ér wú zhēn shí wǎng lái děng yè suī xiànzhǒngzhǒng lì
坐卧等事，而无真实往来等业；虽现种种利

lè yǒuqíng ér yú yǒuqíng jí bǐ shī shèdōu wú suǒ dé rú yǒu rú lái
乐有情，而于有情及彼施設都无所得。如有如来、
yīng zhèngděngjué míng sū shànduō dé pú tí yǐ zhuànmào fǎ lún
应、正等觉，名苏扇多，得菩提已转妙法轮，
dù wú liàngzhòng lìng chūshēng sǐ zhèng dé niè pán shí wú yǒuqíngkān
度无量众令出生死证得涅槃。时，无有情堪
shòu fó jì suì zuòhuà fó lìng jiǔ zhù shì zì shěshòuxíngqián rù niè
受佛记，遂作化佛令久住世，自舍寿行潜入涅
pán bǐ huà fó shēnzhu yī jié yǐ shòu yī pú sà dà pú tí jì rán
槃。彼化佛身住一劫已，授一菩萨大菩提记，然
hòu shì rù wú yú niè pán bǐ huà fó shēn suī zuòzhǒngzhǒng yì yǒuqíng
后示入无余涅槃。彼化佛身，虽作种种益有情
shì ér wú suǒ dé wèi bù dé sè shòu xiǎng xíng shí nǎi zhì
事而无所得，谓不得色、受、想、行、识，乃至
bù dé yī qiè yǒulòu wú lòu děng fǎ jí zhū yǒuqíng zhū pú sà mó hē
不得一切有漏、无漏等法及诸有情。诸菩萨摩诃
sà yì fù rú shì suī yǒusuǒ zuò ér wú suǒ dé
萨亦复如是，虽有所作而无所得。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yuánmǎnjìng jiè bō luó mì duō yóu cǐ jìng jiè bō luó mì duō
蜜多，圆满净戒波罗蜜多，由此净戒波罗蜜多
dé yuánmǎn gù biànnéngshèshòu yī qiè fó fǎ yīn sī zhèng dé yī
得圆满故，便能摄受一切佛法，因斯证得一
qiè zhì zhì qióngwèi lái jì lì lè yǒuqíng
切智智，穷未来际利乐有情。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāngyǐng
蜜多时，安住如梦、如响、如像、如光影、
rú yángyàn rú huàn rú huà rú xúnxiāngchéng wǔ qǔ yùnzōng
如阳焰、如幻、如化、如寻香城五取蕴中，
yuánmǎn ān rěn bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī wǔ
圆满安忍波罗蜜多。是菩萨摩诃萨如实了知五
zhǒng qǔ yùn rú mèng nǎi zhì rú xúnxiāngchéng biànnéngyuánmǎn wú
种取蕴如梦乃至如寻香城，便能圆满无
xiàng ān rěn bō luó mì duō
相安忍波罗蜜多。

shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
“善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí rú shí liǎo zhī wǔ zhǒng qǔ yùn rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng
多时，如实了知五种取蕴如梦乃至如寻香

chéng biànnéngyuánmǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō shànxiàn shì
城，便能圆满无相安忍波罗蜜多？善现，是

pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī wǔ zhǒng qǔ yùn wú shí xiàng gù xiū èr
菩萨摩诃萨如实了知五种取蕴无实相故，修二

zhǒng rěn biànnéngyuánmǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō hé děng wéi
种忍便能圆满无相安忍波罗蜜多。何等为

èr yī ān shòu rěn èr guānchá rěn
二？一、安受忍。二、观察忍。

ān shòu rěn zhě wèi zhū pú sà cóng chū fā xīn nǎi zhì ān zuò
“安受忍者，谓诸菩萨从初发心乃至安坐

miào pú tí zuò yú qí zhōngjiān jiǎ shǐ yī qiè yǒuqíng zhī lèi jiē lái
妙菩提座，于其中间，假使一切有情之类皆来

hē zé dāozhàng jiā hài shì shí pú sà wèi mǎn ān rěn bō luó mì
呵责，刀杖加害，是时，菩萨为满安忍波罗蜜

duō nǎi zhì bù shēng yī niàn chēnhèn yì fù bù qǐ jiā bào zhī xīn
多，乃至不生一念瞋恨，亦复不起加报之心，

dàn zuò shì niàn bǐ zhū yǒuqíngshēn kě lián mǐn zēngshàng fán nǎo
但作是念：‘彼诸有情深可怜愍，增上烦恼

zhuàng jī qí xīn bù dé zì zài yú wǒ fā qǐ rú shì è yè wǒ jīn
撞击其心不得自在，于我发起如是恶业，我今

bù yīng chēnhèn yú bǐ fù zuò shì niàn yóu wǒ shè shòu yuàn jiā⁴⁵
不应瞋恨于彼。’复作是念：‘由我摄受怨家⁴⁵

zhū yùn lìng bǐ yǒuqíng yú wǒ fā qǐ rú shì è yè dàn yīng zì zé bù
诸蕴，令彼有情于我发起如是恶业，但应自责不

yīng chēn bǐ pú sà rú shì shěn guānchá shí yú bǐ yǒuqíngshēnshēng
应瞋彼。’菩萨如是审观察时，于彼有情深生

cí mǐn rú shì děng lèi míng ān shòu rěn
慈愍，如是等类名安受忍。

guānchá rěn zhě wèi zhū pú sà zuò shì sī wéi zhū xíng rú
“观察忍者，谓诸菩萨作是思惟：‘诸行如

huàn xū wàng bù shí bù dé zì zài yì rú xū kōng wú wǒ nǎi
幻、虚妄不实、不得自在，亦如虚空无我，乃

⁴⁵ 大正藏：像；永乐北藏及龙藏：家

zhì zhī zhě jiànzhě wéi shì xū wàngfēn bié suǒ qǐ yī qiè jiē shì zì xīn
至知者、见者唯是虚妄分别所起，一切皆是自心
suǒ biàn shéi hē zé wǒ shéi jiā hài wǒ shéi fù shòu bǐ hē zé jiā
所变，谁呵责我？谁加害我？谁复受彼呵责、加
hài jiē shì zì xīn xū wàngfēn bié wǒ jīn bù yīnghèng qǐ zhí zhuó
害？皆是自心虚妄分别，我今不应横起执著，
rú shì zhū fǎ yóu zì xìngkōng shèng yì kōng gù dōu wú suǒ yǒu pú
如是诸法由自性空、胜义空故都无所有。’ 菩
sà rú shì shěnguānchá shí rú shí liǎo zhī zhū xíngkōng jì yú yī qiè
萨如是审观察时，如实了知诸行空寂，于一切
fǎ bù shēng yì xiǎng rú shì děng lèi míngguānchá rěn
法不生异想，如是等类名观察忍。

shì pú sà mó hē sà xiū xué rú shì èr zhǒng rěn gù biànnéng
“是菩萨摩诃萨修学如是二种忍故，便能
yuánmǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō yóu cǐ biàn dé wú shēng fǎ
圆满无相安忍波罗蜜多，由此便得无生法
rěn
忍。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán yún hé míngwéi wú shēng fǎ rěn
具寿善现即白佛言：“云何名为无生法忍？
cǐ hé suǒ duàn fù shì hé zhì
此何所断？复是何智？”

fó gào shànxiàn yóu sī shì lì nǎi zhì shǎo fèn è bú shàn fǎ
佛告善现：“由斯势力乃至少分恶不善法
yì bù dé shēng shì gù míngwéi wú shēng fǎ rěn cǐ lìng yī qiè wǒ jí
亦不得生，是故名为无生法忍。此令一切我及
wǒ suǒ màn děng fán nǎo bì jìng jì miè rú shí rěn shòu zhū xíng rú mèng
我所慢等烦恼毕竟寂灭，如实忍受诸行如梦，
guǎng shuō nǎi zhì rú xún xiāng chéng cǐ rěn míng zhì dé cǐ zhì gù míng
广说乃至如寻香城，此忍名智，得此智故名
wéi huò dé wú shēng fǎ rěn
为获得无生法忍。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shēng wén dú jué wú shēng fǎ
具寿善现复白佛言：“声闻、独觉无生法
rěn yǔ zhū pú sà wú shēng fǎ rěn yǒu hé chā bié
忍，与诸菩萨无生法忍，有何差别？”

fó gào shànxiàn zhū yù liú zhě nǎi zhì dú jué ruò zhì ruò duàn
佛告善现：“诸预流者乃至独觉若智若断，

yì míng pú sà mó hē sà rěn fù yǒu pú sà mó hē sà rěn wèi rěn zhū
亦名菩萨摩诃萨忍。复有菩萨摩诃萨忍，谓忍诸
fǎ bì jìng bù shēng shì wéi chā bié
法毕竟不生，是为差别。

shàn xiān dāng zhī zhū pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shū
“善现当知！诸菩萨摩诃萨成就如是殊
shèng rěn gù chāo guò yī qiè shēng wén dú jué zhū pú sà mó hē sà
胜忍故，超过一切声闻、独觉。诸菩萨摩诃萨
ān zhù rú shì yì shú rěn zhōng xíng pú sà dào néng yuán mǎn dào xiāng zhì
安住如是异熟忍中行菩萨道能圆满道相智，
chéng jiù rú shì dào xiāng zhì gù cháng bù yuǎn lí sì niàn zhù nǎi zhì
成就如是道相智故，常不远离四念住乃至
bā shèng dào zhī yì bù yuǎn lí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
八圣道支，亦不远离空、无相、无愿解脱门，
yì bù yuǎn lí yì shú shén tōng yóu bù yuǎn lí yì shú shén tōng cóng
亦不远离异熟神通。由不远离异熟神通，从
yī fó tǔ zhì yī fó tǔ qīn jìn gòng yǎng zhū fó shì zūn chéng shú yǒu
一佛土至一佛土，亲近供养诸佛世尊，成熟有
qíng yán jìng fó tǔ zuò shì shì yǐ biàn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
情、严净佛土。作是事已，便能证得一切智智。

rú shì shàn xiān zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō sù néng yuán mǎn wú xiàng ān rěn bō luó mì duō yóu cǐ ān rěn
蜜多，速能圆满无相安忍波罗蜜多。由此安忍
bō luó mì duō dé yuán mǎn gù biàn néng yuán mǎn yī qiè fó fǎ yīn
波罗蜜多得圆满故，便能圆满一切佛法，因
sī zhèng dé yī qiè zhì zhì qióng wèi lái jì lì lè yǒu qíng
斯证得一切智智，穷未来际利乐有情。

fù cì shàn xiān zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng
蜜多时，安住如梦、如响、如像、如光影、
rú yáng yàn rú huàn rú huà rú xún xiāng chéng wǔ qǔ yùn zhōng
如阳焰、如幻、如化、如寻香城五取蕴中，
rú shí liǎo zhī wǔ zhǒng qǔ yùn rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng wú shí
如实了知五种取蕴如梦乃至如寻香城无实
xiàng yǐ fā qǐ yǒng měng shēn xīn jīng jìn
相已，发起勇猛身心精进。

shì pú sà mó hē sà fā qǐ yǒngměngshēnjīng jìn gù yīn fā
“是菩萨摩诃萨发起勇猛身精进故，引发

shūshèngxùn sù shéntōng néngwǎng shí fāngzhū fó shì jiè qīn jìn gòng
殊胜迅速神通，能往十方诸佛世界，亲近供

yǎngzhū fó shì zūn yú zhū fó suǒzhòngzhūshàngēn lì yì ān lè zhū
养诸佛世尊，于诸佛所种诸善根，利益安乐诸

yǒuqíng lèi yì néngyánjìngzhǒngzhǒng fó tǔ shì pú sà mó hē sà yóu
有情类，亦能严净种种佛土。是菩萨摩诃萨由

shēnjīng jìn chéngshú yǒuqíng yǐ sānshèng fǎ fāngbiàn lìng zhù
身精进，成熟有情以三乘法方便令住。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yóushēnjīng jìn sù néngyuánmǎn wú xiàngjīng jìn bō luó mì duō
蜜多，由身精进速能圆满无相精进波罗蜜多。

shì pú sà mó hē sà fā qǐ yǒngměng xīnjīng jìn gù yīn fā zhūshèng
是菩萨摩诃萨发起勇猛心精进故，引发诸圣

wú lòu dào zhī suǒ shè shèng dào yuánmǎnjīng jìn bō luó mì duō yú
无漏道支所摄圣道，圆满精进波罗蜜多，于

zhōng jù néngshè zhūshàn fǎ wèi sì niànzhù guǎngshuō nǎi zhì yī qiè
中具能摄诸善法，谓四念住广说乃至一切

xiàng zhì shì pú sà mó hē sà yóu xīnjīng jìn zhūxiàng suí hǎo jiē dé
相智。是菩萨摩诃萨由心精进，诸相随好皆得

yuánmǎn fàng dà guāngmíngzhào wú biān jiè yóu xīnjīng jìn jí yuán
圆满，放大光明照无边界，由心精进极圆

mǎn gù yǒngduàn fán nǎo xí qì xiāng xù zhèng dé wú shàng zhèng děng
满故，永断烦恼习气相续，证得无上正等

pú tí zhuàn miào fǎ lún jù sān shí èr xiàng lìng dà qiān jiè liù zhǒng
菩提，转妙法轮具三十二相，令大千界六种

biàndòng qí zhōng yǒuqíng méngguāng zhào chù dǔ sī biàndòng wén
变动。其中有情蒙光照触、睹斯变动、闻

zhèng fǎ yīn suí qí suǒ yìng yú sānshèng dào dé bú tuì zhuǎn nǎi zhì
正法音，随其所应，于三乘道得不退转乃至

jiū jìng
究竟。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yuánmǎnjīng jìn bō luó mì duō yóu cǐ jīng jìn bō luó mì duō
蜜多，圆满精进波罗蜜多，由此精进波罗蜜多，

néngbàn zì tā duōráo yì shì sù néngyuánmǎn yī qiè fó fǎ yīn sī
能办自他多饶益事，速能圆满一切佛法，因斯
zhèng dé yī qiè zhì zhì qióngwèi lái jì lì lè yǒuqíng
证得一切智智，穷未来际利乐有情。

大般若波罗蜜多经卷第五百二十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi sān shí
大般若波罗蜜多经卷第五百三十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn miào xiàng pǐn dì èr shí bā zhī sān
第三分妙相品第二十八之三

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng
蜜多时，安住如梦、如响、如像、如光影、
rú yáng yàn rú huàn rú huà rú xún xiāng chéng wǔ qǔ yùn zhōng
如阳焰、如幻、如化、如寻香城五取蕴中，
yuán mǎn jìng lù bō luó mì duō
圆满静虑波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn bó yán shì zūn yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现白言：“世尊！云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí ān zhù rú mèng guǎng shuō nǎi zhì rú xún
深般若波罗蜜多时，安住如梦广说乃至如寻
xiāng chéng wǔ qǔ yùn zhōng yuán mǎn jìng lù bō luó mì duō
香城五取蕴中，圆满静虑波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí rú shí liǎo zhī wǔ zhǒng qǔ yùn rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng
多时，如实了知五种取蕴如梦乃至如寻香
chéng wú shí xiàng yǐ rù sì jìng lù jí sì wú liàng sì wú sè dìng
城无实相已，入四静虑及四无量、四无色定，
xiū kōng wú xiàng wú yuàn děng chí xiū rú diàn guāng jí jīn gāng yù
修空、无相、无愿等持，修如电光及金刚喻、
shèng zhèng děng chí zhù jīn gāng yù sān mó dì zhōng chú rú lái dìng
圣正等持，住金刚喻三摩地中，除如来定，
yú yú suǒ yǒu ruò gòng èr shèng ruò yú shèng dìng yī qiè néng rù jù
于余所有若共二乘、若余胜定，一切能入具
zú ān zhù rán yú rú shì zhū sān mó dì bù shēng wèi zhuó yì bù dān
足安住，然于如是诸三摩地不生味著，亦不耽

zhuó bǐ suǒ dé guǒ suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo
著彼所得果。所以者何？是菩萨摩诃萨如实了
zhī jìng lǜ dèngdìng jí yī qiè fǎ jiē tóng wú xiàng wú xìng wéi xìng bù
知静虑等定及一切法皆同无相、无性为性，不
yīng wú xiàng wèi zhuó wú xiàng bù yīng wú xìng wèi zhuó wú xìng wú wèi zhuó
应无相味著无相，不应无性味著无性。无味著
gù zhōng bù suí shùn zhū dìng shì lì shēng yú sè jiè wú sè jiè zhōng
故，终不随顺诸定势力，生于色界、无色界中。
suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yú yī qiè jiè dōu wú suǒ dé yú
所以者何？是菩萨摩诃萨于一切界都无所得，于
néng rù dìng jí suǒ rù dìng yóu cǐ wèi cǐ rù dìng chù shí yì wú
能入定及所入定，由此、为此、入定处时亦无
suǒ dé
所得。

shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú suǒ dé gù néng jí
“是菩萨摩诃萨于一切法无所得故，能疾
yuánmǎn wú xiàng jìng lǜ bō luó mì duō yóu cǐ jìng lǜ bō luó mì duō dé
圆满无相静虑波罗蜜多，由此静虑波罗蜜多得
yuánmǎn gù chāozhūshēngwén dú jué děng dì
圆满故，超诸声闻、独觉等地。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán shì pú sà mó hē sà yún hé
具寿善现便白佛言：“是菩萨摩诃萨云何
yóu cǐ wú xiàng jìng lǜ bō luó mì duō dé yuánmǎn gù chāozhūshēngwén
由此无相静虑波罗蜜多得圆满故，超诸声闻、
dú jué děng dì
独觉等地？”

fó gàoshànxiàn shì pú sà mó hē sà shàn xué nèi kōng nǎi zhì
佛告善现：“是菩萨摩诃萨善学内空乃至
wú xìng zì xìng kōng gù biànnéng yuánmǎn wú xiàng jìng lǜ bō luó mì duō
无性自性空故，便能圆满无相静虑波罗蜜多，
chāozhūshēngwén dú jué děng dì shì pú sà mó hē sà zhù zhū kōng
超诸声闻、独觉等地。是菩萨摩诃萨住诸空
zhōng yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé bú jiàn yǒu fǎ lí zhū kōng zhě
中，于一切法都无所得，不见有法离诸空者。
shì pú sà mó hē sà ān zhù cǐ zhōng bù dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué
是菩萨摩诃萨安住此中，不得预流果乃至独觉
pú tí yì fù bù dé yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì fù bù dé zhū
菩提，亦复不得一切菩萨摩诃萨行，亦复不得诸

fó wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé kōngzhōng wú fǎ yì
佛无上正等菩提。所以者何？空中无法亦
wú kōng gù shì pú sà mó hē sà yóuzhù cǐ kōng chāozhūshēngwén
无空故。是菩萨摩诃萨由住此空，超诸声闻、
dú jué děng dì zhèng rù pú sà zhèngxìng lí shēng
独觉等地，证入菩萨正性离生。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà yǐ hé wéi
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨以何为
shēng yǐ hé wéi lí shēng
生？以何为离生？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ yī qiè yǒusuǒ dé wéi
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨以一切有所得为
shēng yǐ yī qiè wú suǒ dé wéi lí shēng
生，以一切无所得为离生。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà yǐ hé wéi
具寿善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨以何为
yǒusuǒ dé yǐ hé wéi wú suǒ dé
有所得？以何为无所得？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ yī qiè fǎ wéiyǒusuǒ
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨以一切法为有所
dé wèi pú sà mó hē sà yǐ sè yùnwéiyǒusuǒ dé yǐ shòu xiǎng
得。谓菩萨摩诃萨以色蕴为有所得，以受、想、
xíng shí yùnwéiyǒusuǒ dé guǎngshuō nǎi zhì yǐ yī qiè zhì zhì wéiyǒu
行、识蕴为有所得，广说乃至以一切智智为有
suǒ dé zhū pú sà mó hē sà yǐ rú shì děngzhǒngzhǒng fǎ mén wéiyǒu
所得。诸菩萨摩诃萨以如是等种种法门为有
suǒ dé jí yǒusuǒ dé shuō míng wéi shēng rú shēng yǐn shí néng wéi huàn
所得，即有所得说名为生。如生饮食能为患
gù
故。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yǐ yī qiè fǎ wú xíng
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨以一切法无行、
wú dé wú shuō wú shì wéi wú suǒ dé wèi pú sà mó hē sà yǐ sè
无得、无说、无示为无所得。谓菩萨摩诃萨以色
nǎi zhì yī qiè zhì zhì wú xíng wú dé wú shuō wú shì wéi wú suǒ dé
乃至一切智智无行、无得、无说、无示为无所得。
suǒ yǐ zhě hé yǐ sè nǎi zhì yī qiè zhì zhì suǒ yǒu zì xìng jiē bù kě
所以者何？以色乃至一切智智所有自性，皆不可

xíng yì bù kě dé yì bù kě shuō yì bù kě shì
行，亦不可得，亦不可说，亦不可示。

zhū pú sà mó hē sà yǐ rú shì děngzhǒngzhǒng fǎ mén wú
“诸菩萨摩诃萨以如是等种种法门无

xíng wú dé wú shuō wú shì wéi wú suǒ dé jí wú suǒ dé shuō míng
行、无得、无说、无示为无所得，即无所得说名

lí shēng zhū pú sà mó hē sà zhèng rù zhèng xìng lí shēng wèi yǐ yuán
离生。诸菩萨摩诃萨证入正性离生位已，圆

mǎn yī qiè jìng lǜ jiě tuō děng chí děng zhì shàng bù suí dìng shì
满一切静虑、解脱、等持、等至，尚不随定势

lì shòu shēng kuàng suí tān chēn chī děng fán nǎo ruò suí fán nǎo
力受生，况随贪、瞋、痴等烦恼！若随烦恼

shì lì shòu shēng wú yǒu shì chù shì pú sà mó hē sà ān zhù cǐ zhōng
势力受生，无有是处！是菩萨摩诃萨安住此中

zào zuò zhū yè yóu yè shì lì liú zhuǎn zhū qù yì wú shì chù shì
造作诸业，由业势力流转诸趣，亦无是处！是

pú sà mó hē sà suī zhù rú huàn zhū xíng jù zhōng zuò zhū yǒu qíng lì yì
菩萨摩诃萨虽住如幻诸行聚中作诸有情利益

ān lè ér bù dé huàn jí zhū yǒu qíng shì pú sà mó hē sà yú rú shì
安乐，而不得幻及诸有情。是菩萨摩诃萨于如是

shì wú suǒ dé shí chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ cháng wú xiè fèi
事无所得时，成熟有情、严净佛土常无懈怠。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō jí néng yuán mǎn wú xiàng jìng lǜ bō luó mì duō yóu cǐ jìng lǜ
蜜多，疾能圆满无相静虑波罗蜜多。由此静虑

bō luó mì duō dé yuán mǎn gù biàn néng yuán mǎn yī qiè fó fǎ yīn
波罗蜜多得圆满故，便能圆满一切佛法，因

sī zhèng dé yī qiè zhì zhì qióng wèi lái jì zhuǎn miào fǎ lún lì lè
斯证得一切智智，穷未来际转妙法轮，利乐

yǒu qíng cháng wú jiàn duàn rú shì suǒ zhuǎn wú shàng fǎ lún suī yǒu suǒ
有情常无间断。如是所转无上法轮，虽有所

wéi ér wú suǒ dé néng shuō suǒ shuō wú zì xìng gù
为而无所不得，能说、所说无自性故。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí ān zhù rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng
蜜多时，安住如梦、如响、如像、如光影、

rú yángyàn rú huàn rú huà rú xúnxiāngchéng wǔ qǔ yùnzōng
如阳焰、如幻、如化、如寻香城五取蕴中，
yuánmǎn bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà rú shí liǎo zhī yī
圆满般若波罗蜜多。是菩萨摩诃萨如实了知一
qiè fǎ xìng rú mèng nǎi zhì rú xúnxiāngchéng dōu wú zhēn shí biànnéng
切法性如梦乃至如寻香城都无真实，便能
yuánmǎn wú xiàng bō rě bō luó mì duō
圆满无相般若波罗蜜多。”

jù shòushànxiànbìan bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现便白佛言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí rú shí liǎo zhī yī qiè fǎ xìng rú mèng nǎi
深般若波罗蜜多时，如实了知一切法性如梦乃
zhì rú xúnxiāngchéng
至如寻香城？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí bú jiàn mèng bú jiàn jiàn mèng zhě bù wén xiǎng bú jiàn wén
多时，不见梦，不见见梦者；不闻响，不见闻
xiǎng zhě bú jiàn xiàng bú jiàn jiàn xiàng zhě bú jiàn guāng yǐng bú
响者；不见像，不见见像者；不见光影，不
jiàn jiàn guāng yǐng zhě bú jiàn yáng yàn bú jiàn jiàn yáng yàn zhě bú jiàn
见见光影者；不见阳焰，不见见阳焰者；不见
huàn bú jiàn jiàn huàn zhě bú jiàn huà bú jiàn jiàn huà zhě bú jiàn
幻，不见见幻者；不见化，不见见化者；不见
xún xiāng chéng bú jiàn jiàn xún xiāng chéng zhě suǒ yǐ zhě hé mèng
寻香城，不见见寻香城者。所以者何？梦、
jiàn mèng zhě nǎi zhì xún xiāng chéng jiàn xún xiāng chéng zhě jiē shì yú
见梦者，乃至寻香城、见寻香城者，皆是愚
fū yì shēng diān dǎo zhī suǒ zhí zhuó zhū ā luó hàn dú jué pú sà
夫异生颠倒之所执著，诸阿罗汉、独觉、菩萨
jí zhū rú lái jiē bú jiàn mèng jí jiàn mèng zhě guǎng shuō nǎi zhì bú
及诸如来，皆不见梦及见梦者，广说乃至不
jiàn xún xiāng chéng jí jiàn xún xiāng chéng zhě suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè
见寻香城及见寻香城者。所以者何？以一切
fǎ wú xìng wéi xìng fēi chéng fēi shí wú xiàng wú wéi fēi shí yǒu xìng
法无性为性，非成非实，无相无为，非实有性
yǔ niè pánděng ruò yī qiè fǎ wú xìng wéi xìng guǎng shuō nǎi zhì yǔ niè
与涅槃等。若一切法无性为性，广说乃至与涅

pánděng yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
槃等，云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
yú yī qiè fǎ qǐ yǒuxìngxiǎng chéngxiǎng shí xiǎng yǒuxiǎng yǒu
于一切法起有性想、成想、实想、有想、有
wéi yǒu shí xìngxiǎng ruò qǐ cǐ xiǎng wú yǒu shì chù suǒ yǐ zhě
为、有实性想？若起此想，无有是处！所以者
hé ruò yī qiè fǎ shǎoyǒu zì xìng yǒuchéngyǒu shí yǒuxiàngyǒuwéi
何？若一切法少有自性，有成有实，有相有为，
yǒu shí xìng kě dé zhě zé suǒ xiū xíngshēnshēn bō rě bō luó mì duō yīng
有实性可得者，则所修行甚深般若波罗蜜多应
fēi bō rě bō luó mì duō bù dé zhū fǎ zhēnxìngxiàng gù
非般若波罗蜜多，不得诸法真性相故。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí bù zhuó sè yùn bù zhuóshòu xiǎng xíng shí yùn
蜜多时，不著色蕴，不著受、想、行、识蕴，
nǎi zhì bù zhuó yī qiè zhì zhì
乃至不著一切智智。

shì pú sà mó hē sà yú rú shì děng yī qiè fǎ mén wú suǒ
“是菩萨摩诃萨于如是等一切法门无所
zhuó gù biànnéngyuánmǎn pú sà chū dì nǎi zhì shí dì ér yú qí
著故，便能圆满菩萨初地乃至十地，而于其
zhōng bù shēngtānzhuó suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà bù dé
中不生贪著。所以者何？是菩萨摩诃萨不得
chū dì nǎi zhì shí dì néngsuǒyuánmǎn yún hé yú zhōng ér qǐ tānzhuó
初地乃至十地能所圆满，云何于中而起贪著？
shì pú sà mó hē sà suī xíng bō rě bō luó mì duō ér bù dé bō rě bō
是菩萨摩诃萨虽行般若波罗蜜多，而不得般若波
luó mì duō yóu yú bō rě bō luó mì duō wú suǒ dé gù yú yī qiè fǎ
罗蜜多，由于般若波罗蜜多无所得故，于一切法
yì wú suǒ dé shì pú sà mó hē sà suī guān bō rě bō luó mì duō shè
亦无所得。是菩萨摩诃萨虽观般若波罗蜜多摄
yī qiè fǎ ér yú zhū fǎ dōu wú suǒ dé suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè
一切法，而于诸法都无所得。所以者何？以一切
fǎ yǔ cǐ bō rě bō luó mì duō wú èr wú bié hé yǐ gù yī qiè
法与此般若波罗蜜多无二、无别。何以故？一切
fǎ xìng bù kě fēn bié shuō wéizhēn rú shuō wéi fǎ jiè shuō wéi shí jì
法性不可分别说为真如、说为法界、说为实际，

zhū fǎ wú zá wú chā bié gù
诸法无杂、无差别故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ zì xìng wú zá
具寿善现复白佛言：“若一切法自性无杂、
wú chā bié zhě rú hé kě shuō shì shàn shì fēi shàn shì yǒu lòu
无差别者，如何可说是善、是非善，是有漏、
shì wú lòu shì shì jiān shì chū shì jiān shì yǒu wéi shì wú wéi
是无漏，是世间、是出世间，是有为、是无为，
zhū rú shì děng wú liàng chā bié
诸如是等无量差别？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé zhū fǎ shí xìng wéi yǒu kě
佛告善现：“于意云何？诸法实性，为有可
shuō shì shàn děng fǒu fù yǒu kě shuō shì yù liú guǒ nǎi zhì kě shuō fó
说是善等不？复有可说是预流果乃至可说佛
pú tí fǒu
菩提不？”

shàn xiàn duì yuē fú yě shì zūn
善现对曰：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yóu cǐ yīn yuán dāng zhī zhū fǎ qí xìng wú zá
佛告善现：“由此因缘，当知诸法其性无杂
yì wú chā bié wú xiàng wú shēng wú miè wú ài wú shuō
亦无差别、无相、无生、无灭、无碍、无说、
wú shì
无示。

shàn xiàn dāng zhī wǒ běn xiū xué pú sà dào shí yú zhū fǎ
“善现当知！我本修学菩萨道时，于诸法
xìng dōu wú suǒ dé wèi bù dé sè shòu xiǎng xíng shí bù
性都无所得，谓不得色、受、想、行、识，不
dé yǎn chù nǎi zhì yì chù bù dé sè chù nǎi zhì fǎ chù bù dé yǎn jiè
得眼处乃至意处，不得色处乃至法处，不得眼界
nǎi zhì yì jiè bù dé sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bù dé yǎn shí jiè nǎi zhì
乃至意界，不得色界乃至法界，不得眼识界乃至
yì shí jiè bù dé yǎn chù nǎi zhì yì chù bù dé yǎn chù wéi yuán suǒ
意识界，不得眼触乃至意触，不得眼触为缘所
shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù dé dì jiè nǎi
生诸受乃至意触为缘所生诸受，不得地界乃
zhì shí jiè bù dé yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán bù dé cóng yuán suǒ
至识界，不得因缘乃至增上缘，不得从缘所

shēngzhū fǎ bù dé wú míng nǎi zhì lǎo sǐ bù dé yù jiè sè jiè
生 诸法，不得无明乃至老死，不得欲界、色界、
wú sè jiè bù dé shàn fēi shàn fǎ bù dé yǒu lòu wú lòu fǎ
无色界，不得善、非善法，不得有漏、无漏法，
bù dé shì jiān chū shì jiān fǎ bù dé yǒu wéi wú wéi fǎ guǎng
不得世间、出世间法，不得有为、无为法，广
shuō nǎi zhì bù dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bù dé pú sà mó
说乃至不得预流果乃至独觉菩提，不得菩萨摩
hē sà xíng bù dé wú shàng zhèng děng pú tí
诃萨行，不得无上正等菩提。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí cóng chū fā xīn nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí cháng yīng
蜜多时，从初发心乃至无上正等菩提，常应
shàn xué zhū fǎ zì xìng ruò néng shàn xué zhū fǎ zì xìng zé néng shàn jìng
善学诸法自性。若能善学诸法自性，则能善净
dà pú tí dào yì néng yuán mǎn zhū pú sà xíng chéng shú yǒu qíng
大菩提道，亦能圆满诸菩萨行，成熟有情、
yán jìng fó tǔ ān zhù shì fǎ jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
严净佛土，安住是法，疾证无上正等菩提，
yǐ sān shèng fǎ fāng biàn tiáo fú zhū yǒu qíng lèi lìng yú sān yǒu bú fù lún
以三乘法方便调伏诸有情类，令于三有不复轮
huí dé bō niè pán bì jìng ān lè
回，得般涅槃毕竟安乐。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng yǐ wú xiàng ér
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨应以无相而
wéi fāng biàn xiū xué bō rě bō luó mì duō lìng sù yuán mǎn ruò xiū bō
为方便，修学般若波罗蜜多令速圆满。若修般
rě bō luó mì duō sù dé yuán mǎn jí néng shè shòu yī qiè fó fǎ yīn
若波罗蜜多速得圆满，即能摄受一切佛法，因
sī zhèng dé yī qiè zhì zhì qióng wèi lái jì lì lè yǒu qíng
斯证得一切智智，穷未来际利乐有情。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ wú bù rú mèng
尔时，善现复白佛言：“若一切法无不如梦，
guǎng shuō nǎi zhì rú xún xiāng chéng dōu wú shí shì wú xìng wéi xìng zì
广说乃至如寻香城都无实事，无性为性，自
xiàng jiē kōng rú hé kě lì shì shàn shì fēi shàn shì yǒu lòu shì
相皆空，如何可立是善、是非善，是有漏、是

wú lòu shì shì jiān shì chū shì jiān shì yǒu wéi shì wú wéi guǎng
无漏，是世间、是出世间，是有为、是无为，广
shuō nǎi zhì shì yù liú guǒ shì néng zhèng dé yù liú guǒ fǎ rú shì nǎi
说乃至是预流果，是能证得预流果法，如是乃
zhì shì fó wú shàng zhèng děng pú tí shì néng zhèng dé fó pú tí
至是佛无上正等菩提，是能证得佛菩提
fǎ fǎ?
法？”

fó gào shàn xiàn shì jiān yú fū wú wén yì shēng yú mèng dé
佛告善现：“世间愚夫无闻异生，于梦得
mèng dé jiàn mèng zhě guǎng shuō nǎi zhì yú xún xiāng chéng dé xún xiāng
梦、得见梦者，广说乃至于寻香城得寻香
chéng yì dé jiàn zhě rú shì yú fū wú wén yì shēng dé mèng děng yǐ
城亦得见者。如是愚夫无闻异生得梦等已
diān dǎo zhí zhuó huò zuò bú shàn shēn yǔ yì xíng huò fù zuò shàn
颠倒执著，或作不善身、语、意行，或复作善
shēn yǔ yì xíng huò zuò wú jì shēn yǔ yì xíng huò zuò fēi
身、语、意行，或作无记身、语、意行，或作非
fú shēn yǔ yì xíng huò fù zuò fú shēn yǔ yì xíng huò zuò
福身、语、意行，或复作福身、语、意行，或作
bú dòng shēn yǔ yì xíng yóu zhū xíng gù wǎng lái shēng sǐ shòu
不动身、语、意行，由诸行故，往来生死受
kǔ wú qióng
苦无穷。

zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō zhù èr
“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，住二
zhōng kōng guān chá zhū fǎ suǒ wèi bì jìng wú jì èr kōng shì pú sà
种空观察诸法，所谓毕竟、无际二空。是菩萨
mó hē sà ān zhù rú shì èr zhōng kōng zhōng wèi zhū yǒu qíng xuān shuō
摩诃萨安住如是二种空中，为诸有情宣说
zhèng fǎ
正法。

wèi zuò shì yán sè nǎi zhì shí kōng wú suǒ yǒu yǎn chù nǎi
“谓作是言：‘色乃至识空无所有，眼处乃
zhì yì chù kōng wú suǒ yǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù kōng wú suǒ yǒu yǎn jiè
至意处空无所有，色处乃至法处空无所有，眼界
nǎi zhì yì jiè kōng wú suǒ yǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè kōng wú suǒ yǒu yǎn
乃至眼界空无所有，色界乃至法界空无所有，眼

shí jiè nǎi zhì yì shí jiè kōng wú suǒ yǒu yǎn chù nǎi zhì yì chù kōng wú
 识界乃至意识界空无所有，眼触乃至意触空无
 suǒ yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng
 所有，眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生
 zhū shòu kōng wú suǒ yǒu dì jiè nǎi zhì shí jiè kōng wú suǒ yǒu yīn yuán
 诸受空无所有，地界乃至识界空无所有，因缘
 nǎi zhì zēng shàng yuán kōng wú suǒ yǒu cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ kōng wú
 乃至增上缘空无所有，从缘所生诸法空无
 suǒ yǒu wú míng nǎi zhì lǎo sǐ děng fǎ kōng wú suǒ yǒu
 所有，无明乃至老死等法空无所有。’

fù zuò shì yán sè shòu xiǎng xíng shí rú mèng nǎi
 “复作是言：‘色、受、想、行、识如梦乃

zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng yǎn chù nǎi zhì yì chù rú mèng nǎi
 至如寻香城都无自性，眼处乃至意处如梦乃

zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng sè chù nǎi zhì fǎ chù rú mèng nǎi
 至如寻香城都无自性，色处乃至法处如梦乃

zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè rú mèng nǎi
 至如寻香城都无自性，眼界乃至意识界如梦乃

zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè rú mèng nǎi
 至如寻香城都无自性，色界乃至法界如梦乃

zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè rú
 至如寻香城都无自性，眼识界乃至意识界如

mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng yǎn chù nǎi zhì yì chù rú
 梦乃至如寻香城都无自性，眼触乃至意触如

mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng
 梦乃至如寻香城都无自性，眼触为缘所生

zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu rú mèng nǎi zhì rú xún
 诸受乃至意触为缘所生诸受如梦乃至如寻

xiāng chéng dōu wú zì xìng dì jiè nǎi zhì shí jiè rú mèng nǎi zhì rú xún
 香城都无自性，地界乃至识界如梦乃至如寻

xiāng chéng dōu wú zì xìng yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán rú mèng nǎi zhì
 香城都无自性，因缘乃至增上缘如梦乃至

rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng cóng yuán suǒ shēng zhū fǎ rú mèng nǎi
 如寻香城都无自性，从缘所生诸法如梦乃

zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ děng fǎ rú
 至如寻香城都无自性，无明乃至老死等法如

mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng dōu wú zì xìng
 梦乃至如寻香城都无自性。’

fù zuò shì yán cǐ zhōng wú sè shòu xiǎng xíng
“复作是言：‘此中无色、受、想、行、
shí wú yǎnchù nǎi zhì yì chù wú sè chù nǎi zhì fǎ chù wú yǎn jiè
识，无眼处乃至意处，无色处乃至法处，无眼界
nǎi zhì yì jiè wú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí
乃至意识界，无色界乃至法界，无眼识界乃至意识
jiè wú yǎnchù nǎi zhì yì chù wú yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi
界，无眼触乃至意触，无眼触为缘所生诸受乃
zhì yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu wú dì jiè nǎi zhì shí jiè wú yīn
至意触为缘所生诸受，无地界乃至识界，无因
yuán nǎi zhì zēngshàngyuán wú cóngyuánsuǒshēngzhū fǎ wú wú míng
缘乃至增上缘，无从缘所生诸法，无无明
nǎi zhì lǎo sǐ děng fǎ
乃至老死等法。’

fù zuò shì yán cǐ zhōng wú mèng wú jiàn mèng zhě guǎng
“复作是言：‘此中无梦、无见梦者，广
shuō nǎi zhì wú xún xiāng chéng wú jiàn xún xiāng chéng zhě
说乃至无寻香城、无见寻香城者。’

fù zuò shì yán rú shì zhū fǎ jiē wú shí shì wú xìng wéi xìng
“复作是言：‘如是诸法皆无实事，无性为性。
rǔ děng xū wàng fēn bié lì gù yú wú sè yùn nǎi zhì shí yùn jiàn yǒu
汝等虚妄分别力故，于无色蕴乃至识蕴，见有
sè yùn nǎi zhì shí yùn yú wú yǎnchù nǎi zhì yì chù jiàn yǒu yǎnchù nǎi
色蕴乃至识蕴；于无眼处乃至意处，见有眼处乃
zhì yì chù yú wú sè chù nǎi zhì fǎ chù jiàn yǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù
至意处；于无色处乃至法处，见有色处乃至法处；
yú wú yǎn jiè nǎi zhì yì jiè jiàn yǒu yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yú wú sè
于无眼界乃至意识界，见有眼界乃至意识界；于无色
jiè nǎi zhì fǎ jiè jiàn yǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yú wú yǎn shí jiè nǎi
界乃至法界，见有色界乃至法界；于无眼识界乃
zhì yì shí jiè jiàn yǒu yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yú wú yǎnchù nǎi
至意识界，见有眼识界乃至意识界；于无眼触乃
zhì yì chù jiàn yǒu yǎnchù nǎi zhì yì chù yú wú yǎnchù wéiyuánsuǒ
至意触，见有眼触乃至意触；于无眼触为缘所
shēngzhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu jiàn yǒu yǎnchù wéi
生诸受乃至意触为缘所生诸受，见有眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú wú
缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受；于无

dì jiè nǎi zhì shí jiè jiànyǒu dì jiè nǎi zhì shí jiè yú wú yīn yuán nǎi
地界乃至识界，见有地界乃至识界；于无因缘乃
zhì zēngshàngyuán jiànyǒu yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán yú wú cóng
至增上缘，见有因缘乃至增上缘；于无从
yuánsuǒshēngzhū fǎ jiànyǒucóngyuánsuǒshēngzhū fǎ yú wú wú míng
缘所生诸法，见有从缘所生诸法；于无无明
nǎi zhì lǎo sǐ děng fǎ jiànyǒu wú míng nǎi zhì lǎo sǐ děng fǎ
乃至老死等法，见有无明乃至老死等法。’

fù zuò shì yán yùn chù jiè děng yī qiè fǎ xìng jiē
“复作是言：‘蕴、处、界等一切法性，皆
cóngzhòngyuán hé hé jiàn lì diāndǎosuǒ qǐ zhū yè yì shú zhī suǒ shè
从众缘和合建立颠倒所起，诸业异熟之所摄
shòu rǔ děng hé yuán yú cǐ xū wàng wú shí shì fǎ qǐ shí shì xiǎng
受。汝等何缘于此虚妄无实法起实思想？’

ěr shí pú sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
“尔时，菩萨行深般若波罗蜜多方便善
qiǎo ruò zhū yǒu qíng yǒu qiān tān zhě fāng biàn jì bá lìng lí qiān tān
巧，若诸有情有悭贪者，方便济拔令离悭贪，
shì zhū yǒu qíng lí qiān tān yǐ quàn xiū bù shī bō luó mì duō shì zhū
是诸有情离悭贪已，劝修布施波罗蜜多。是诸
yǒu qíng yóu bù shī gù dé dà cái wèi fù guì zì zài fù cóng shì chù
有情由布施故，得大财位富贵自在。复从是处
fāng biàn jì bá quàn xiū jìng jiè bō luó mì duō shì zhū yǒu qíng yóu jìng
方便济拔，劝修净戒波罗蜜多。是诸有情由净
jiè gù dé shēng shàn qù fù guì zì zài fù cóng shì chù fāng biàn jì bá
戒故，得生善趣富贵自在。复从是处方便济拔，
quàn xiū jìng lǜ bō luó mì duō shì zhū yǒu qíng yóu jìng lǜ gù dé shēng fàn
劝修静虑波罗蜜多。是诸有情由静虑故得生梵
shì yú chū jìng lǜ ān zhù zì zài cóng chū jìng lǜ fāng biàn jì bá
世，于初静虑安住自在。从初静虑方便济拔，
fù lìng ān zhù dì èr jìng lǜ rú shì zhǎn zhuǎn fāng biàn jì bá nǎi zhì
复令安住第二静虑，如是展转方便济拔，乃至
lìng qí ān zhù fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù
令其安住非想非非想处。

shì zhū yǒu qíng yóu shī jiè dìng dé shèng guǒ bào duō shēng rǎn
“是诸有情由施、戒、定得胜果报多生染
zhuó pú sà ěr shí fāng biàn shàn qiǎo yú sī liè chù bá jì lìng chū
著，菩萨尔时方便善巧，于斯劣处拔济令出，

ān zhì wú yú bō niè pán jiè wèi yǐ fāngbiàn suí qí suǒ yí lìng yī sān
安置无余般涅槃界。谓以方便随其所宜，令依三
shèng qín xiū shèng dào huò lìng ān zhù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
乘勤修圣道，或令安住四念住乃至八圣道支，
huò lìng ān zhù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén huò lìng ān zhù bā
或令安住空、无相、无愿解脱门，或令安住八
jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù huò lìng ān zhù kǔ jí miè dào shèng
解脱乃至十遍处，或令安住苦、集、灭、道圣
dì huò lìng ān zhù shùn nì guān chá shí èr yuán qǐ huò lìng ān zhù liù
谛，或令安住顺逆观察十二缘起，或令安住六
bō luó mì duō huò lìng ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng huò
波罗蜜多，或令安住内空乃至无性自性空，或
lìng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè huò lìng ān zhù zhū pú sà dì
令安住真如乃至不思議界，或令安住诸菩萨地，
huò lìng ān zhù tuó luó ní mén sān mó dì mén huò lìng ān zhù wǔ yǎn
或令安住陀罗尼门、三摩地门，或令安住五眼、
liù shéntōng huò lìng ān zhù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
六神通，或令安住如来十力乃至十八佛不共法，
huò lìng ān zhù dà cí dà bēi dà xǐ dà shě huò lìng ān zhù wú
或令安住大慈、大悲、大喜、大舍，或令安住无
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng huò lìng ān zhù yī qiè zhì dào xiàng zhì
忘失法、恒住舍性，或令安住一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì
一切相智。

shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō fāngbiàn
“是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，方便
shàn qiǎo chéng jiù wú sè wú jiàn wú duì zhēn wú lòu fǎ ān zhù qí
善巧成就无色、不见、无对真无漏法，安住其
zhōng ruò zhū yǒu qíng yīng dé yù liú guǒ zhě shì xiàn quàn dǎo zàn
中。若诸有情应得预流果者，示现、劝导、赞
lì qīng xǐ fāngbiàn jì bá lìng dé yù liú guǒ guǎng shuō nǎi zhì
励、庆喜、方便济拔，令得预流果，广说乃至
ruò zhū yǒu qíng yīng dé wú shàng zhèng děng jué zhě shì xiàn quàn dǎo
若诸有情应得无上正等觉者，示现、劝导、
zàn lì qīng xǐ fāngbiàn jì bá lìng dé wú shàng zhèng děng pú tí
赞励、庆喜、方便济拔，令得无上正等菩提。

rú shì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō guānchá è kōng suī zhī zhū fǎ rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng
蜜多，观察二空，虽知诸法如梦乃至如寻香

chéng jiē fēi shí yǒu wú xìng wéi xìng zì xiàng jiē kōng ér néng
城，皆非实有，无性为性，自相皆空，而能

ān lì shì shàn shì fēi shàn shì yǒu lòu shì wú lòu shì shì jiān
安立是善、是非善，是有漏、是无漏，是世间、

shì chū shì jiān shì yǒu wéi shì wú wéi guǎng shuō nǎi zhì shì yù liú
是出世间，是有为、是为无为，广说乃至是预流

guǒ shì néng zhèng dé yù liú guǒ fǎ rú shì nǎi zhì shì fó wú shàng
果，是能证得预流果法，如是乃至是佛无上

zhèng děng pú tí shì néng zhèng dé fó pú tí fǎ jiē wú zá luàn
正等菩提，是能证得佛菩提法，皆无杂乱。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shèn qí xī yǒu guānchá bì jìng wú jì èr
般若波罗蜜多，甚奇希有！观察毕竟、无际二

kōng ān zhù bì jìng wú jì èr kōng suī zhī zhū fǎ rú mèng nǎi zhì
空，安住毕竟、无际二空，虽知诸法如梦乃至

rú xún xiāng chéng jiē fēi shí yǒu wú xìng wéi xìng zì xiàng běn kōng
如寻香城，皆非实有，无性为性，自相本空，

ér néng ān lì shàn fēi shàn děng wú liàng fǎ mén bù xiāng zá luàn
而能安立善、非善等无量法门不相杂乱。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō zhū pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸菩

sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shèn qí xī yǒu suī zhī zhū
萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，甚奇希有！虽知诸

fǎ jiē shì bì jìng wú jì kōng xìng dōu fēi shí yǒu rú mèng nǎi zhì rú xún
法皆是毕竟无际空性都非实有，如梦乃至如寻

xiāng chéng zì xiàng běn kōng wú xìng wéi xìng ér néng ān lì shàn fēi
香城自相本空，无性为性，而能安立善、非

shàn děng zhǒng zhǒng fǎ mén bù xiāng zá luàn rǔ děng ruò zhī zhū pú sà
善等种种法门不相杂乱。汝等若知诸菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu shèn qí xī yǒu zhī fǎ
摩诃萨行深般若波罗蜜多，所有甚奇希有之法，

shēng wén dú jué jiē bù chéng jiù bù néng cè liáng rǔ děng shēng
声闻、独觉皆不成就、不能测量。汝等声

wén jí zhū dú jué yú zhū pú sà mó hē sà biàn shàng bù néng bào
闻及诸独觉，于诸菩萨摩诃萨辩尚不能报，

kuàng yú yǒuqíng ér néngchóu duì
况余有情而能酬对！”

jù shòushànxiàn bō yán shì zūn hé děngmíngwéizhū pú sà
具寿善现白言：“世尊！何等名为诸菩萨
mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō suǒyǒushèn qí xī yǒu zhī fǎ
摩诃萨行深般若波罗蜜多，所有甚奇希有之法，
shēngwén dú jué jiē bù chéng jiù bù néng cè liáng
声闻、独觉皆不成就、不能测量？”

fó gàoshànxiàn dì tīng dì tīng shàn sī niàn zhī wú dāng
佛告善现：“谛听！谛听！善思念之！吾当
wèi rǔ fēn bié jiě shuō zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
为汝分别解说，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō suǒyǒushèn qí xī yǒu zhī fǎ lìng rǔ xīn xǐ
多，所有甚奇希有之法，令汝心喜。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí zhù yì shúshēng liù dào bǐ àn wǔ miào shéntōng sān shí
蜜多时，住异熟生六到彼岸、五妙神通、三十
qī zhǒng pú tí fēn fǎ jí tuó luó ní wú ài jiě děng wú liàng wú shù zhēn
七种菩提分法及陀罗尼无碍解等无量无数真
jìng gōng dé yǐ shéntōng lì yóu lì shí fāng ruò zhū yǒuqíng yīng yǐ bù
净功德，以神通力游历十方。若诸有情应以布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér shè yì zhě zé yǐ bù shī nǎi zhì bō
施乃至般若波罗蜜多而摄益者，则以布施乃至般
rě bō luó mì duō ér shè yì zhī yīng yǐ chūjìng lù nǎi zhì dì sì jìng lù
若波罗蜜多而摄益之；应以初静虑乃至第四静虑
ér shè yì zhě zé yǐ chūjìng lù nǎi zhì dì sì jìng lù ér shè yì zhī
而摄益者，则以初静虑乃至第四静虑而摄益之；
yīng yǐ cí wú liàng nǎi zhì shě wú liàng ér shè yì zhě zé yǐ cí wú liàng
应以慈无量乃至舍无量而摄益者，则以慈无量
nǎi zhì shě wú liàng ér shè yì zhī yīng yǐ kōng wú biānchùdìng nǎi zhì fēi
乃至舍无量而摄益之；应以空无边处定乃至非
xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng ér shè yì zhě zé yǐ kōng wú biānchùdìng nǎi
想非非想处定而摄益者，则以空无边处定乃
zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎngchùdìng ér shè yì zhī yīng yǐ sì niànzhù nǎi zhì
至非想非非想处定而摄益之；应以四念住乃至
bā shèngdào zhī ér shè yì zhě zé yǐ sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào
八圣道支而摄益者，则以四念住乃至八圣道

zhī ér shè yì zhī yīng yǐ kōng jiě tuō mén nǎi zhì wú yuàn jiě tuō mén ér
支而摄益之；应以空解脱门乃至无愿解脱门而
shè yì zhě zé yǐ kōng jiě tuō mén nǎi zhì wú yuàn jiě tuō mén ér shè yì
摄益者，则以空解脱门乃至无愿解脱门而摄益
zhī yīng yǐ zhū yú shū shèng shàn fǎ ér shè yì zhě zé yǐ zhū yú shū
之；应以诸余殊胜善法而摄益者，则以诸余殊
shèng shàn fǎ ér shè yì zhī
胜善法而摄益之。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
具寿善现复白佛言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí zhù yì shú shēng liù dào bǐ àn wǔ shén
深般若波罗蜜多时，住异熟生六到彼岸、五神
tōng děng zhēn jìng gōng dé yǐ bù shī děng shè yì yǒu qíng ? ”
通等真净功德，以布施等摄益有情？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí shī zhū yǒu qíng suǒ xū zī jù wèi xū yǐn shí shī yǔ yǐn shí
多时，施诸有情所须资具，谓须饮食施与饮食，
ruò xū chē shèng shī yǔ chē shèng ruò xū yī fú shī yǔ yī fú ruò xū
若须车乘施与车乘，若须衣服施与衣服，若须
xiāng huā shī yǔ xiāng huā ruò xū zhū yú zhǒng zhǒng zī jù xī jiē shī yǔ
香华施与香华，若须诸余种种种资具悉皆施与
lìng wú kuì fá huò shī shēng wén dú jué pú sà zhū fó shì zūn
令无匮乏，或施声闻、独觉、菩萨、诸佛世尊
zhǒng zhǒng gōng jù rú shī shí shí qí xīn píng děng wú chā bié xiǎng ér
种种供具。如是施时，其心平等无差别想而
xíng bù shī rú shī chí jiè fàn jiè yì ěr rú shī rén qù fēi rén
行布施，如施持戒，犯戒亦尔；如施人趣，非人
yì ěr rú shī nèi dào wài dào yì ěr rú shī zhū shèng yì shēng
亦尔；如施内道，外道亦尔；如施诸圣，异生
yì ěr rú shī zūn guì xià jiàn yì ěr shàng cóng zhū fó xià zhì páng
亦尔；如施尊贵，下贱亦尔。上从诸佛下至傍
shēng píng děng píng děng wú suǒ fēn bié bù guān fú tián shèng liè yǒu yì
生，平等平等无所分别，不观福田胜劣有异。
suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà dá yī qiè fǎ jí zhū yǒu qíng zì
所以者何？诸菩萨摩诃萨达一切法及诸有情自
xiàng jiē kōng dōu wú chā bié gù wú yì xiǎng ér xíng bù shī shì pú
相皆空、都无差别故，无异想而行布施。是菩

sà mó hē sà yóu wú yì xiǎng ér xíng bù shī dāng dé wú yì wú fēn
萨摩诃萨由无异想而行布施，当得无异、无分
bié guǒ wèi dé yuánmǎn yī qiè zhì zhì jí yú wú liàng wú biān fó fǎ
别果，谓得圆满一切智智及余无量无边佛法。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà jiàn qǐ zhě lái biàn
“善现当知！若菩萨摩诃萨见乞者来，便

zuò shì niàn cǐ lái qǐ zhě ruò shì rú lái yīng zhèngděng jué
作是念：‘此来乞者，若是如来、应、正等觉，
shì fú tián gù wǒ yīng shī zhī ruò fēi rú lái yīng zhèngděng jué
是福田故，我应施之。若非如来、应、正等觉，
shì pángshēngděng fēi fú tián gù bù yīng shī yǔ shì pú sà mó
是傍生等，非福田故，不应施与。’是菩萨摩
hē sà zuò rú shì niàn wéi pú sà fǎ suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó
诃萨作如是念，违菩萨法。所以者何？诸菩萨摩
hē sà yào jìng zì xīn fú tián fāng jìng jiàn zhū qǐ zhě bù yīng niàn yán
诃萨要净自心，福田方净。见诸乞者不应念言：

rú shì yǒu qíng yǒu suǒ qiú qǐ wǒ dāng shī yǔ rú shì yǒu qíng yǒu suǒ
‘如是有情有所求乞我当施与，如是有情有所

qiú qǐ wǒ bù yīng shī ruò zuò shì niàn wéi běn suǒ fā dà pú tí xīn
求乞我不应施。’若作是念，违本所发大菩提心，
wèi zhū pú sà běn fā wú shàng zhèngděng jué xīn wǒ wèi yǒu qíng dāng
谓诸菩萨本发无上正等觉心：‘我为有情当

zuò yī hù zhōuzhǔ shèzhái jiù hù zhī chù jiàn qǐ zhě lái yīng
作依怙、洲渚、舍宅、救护之处。’见乞者来应

zuò shì niàn jīn cǐ yǒu qíng pín qióng gū lù wǒ dāng yǐ shī ér shè yì
作是念：‘今此有情贫穷孤露，我当以施而摄益
zhī bǐ yóu cǐ yuán yì néng zhuǎn shī shǎo yù xǐ zú lí duàn shēng
之。彼由此缘亦能转施，少欲喜足，离断生

mìng guǎngshuō nǎi zhì lí zá huì yǔ yì néng tiáo fú tān chēn
命，广说乃至离杂秽语，亦能调伏贪、瞋、

xié jiàn yóu cǐ yīn yuán mìng zhōng yǐ hòu shēng chà dì lì dà zú
邪见，由此因缘，命终已后，生刹帝力大族

nǎi zhì huò shēng jū shì dà zú huò yú suí yī fù guì chù shēng fēng rǎo
乃至或生居士大族，或余随一富贵处生，丰饶

cái bǎo xiū zhū shàn yè huò yóu cǐ shī shè yì yīn yuán jiàn yī sān shèng
财宝修诸善业，或由此施摄益因缘，渐依三乘

ér dé jiě tuō
而得解脱。’

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ruò zhūyuàn dí huò
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨若诸怨敌或
yú yǒuqíng lái zhì qí suǒ wèi sǔn hài gù huò kuì fá gù yǒu suǒ qiú qǐ
余有情来至其所，为损害故、或匮乏故有所求乞。
shì pú sà mó hē sà bù yīng fā qǐ fēn bié yì xīn cǐ yīng shī yǔ cǐ
是菩萨摩诃萨不应发起分别异心：‘此应施与，此
bù yīng shī dàn yīng fā qǐ píngděng zhī xīn suí qiú shēn fèn jí yú cái
不应施。’但应发起平等之心，随求身分及余财
bǎo guó chéng qī zǐ jiē yīng huì shī suǒ yǐ zhě hé shì pú sà
宝、国城、妻子皆应惠施。所以者何？是菩萨
mó hē sà pǔ wèi lì lè zhū yǒuqíng gù qiú qù wú shàng zhèngděng pú
摩诃萨普为利乐诸有情故，求趣无上正等菩
tí ruò dāng fā qǐ fēn bié yì xīn cǐ yīng shī yǔ cǐ bù yīng shī
提，若当发起分别异心：‘此应施与，此不应施。’
biàn wéi zhū fó dú jué shēng wén pú sà tiān rén ā sù
便为诸佛、独觉、声闻、菩萨、天、人、阿素
luò děng zhū xián shèng zhòng jiē gòng hē zé shéi yào qǐng rǔ fā pú tí
洛等诸贤圣众皆共呵责：‘谁要请汝发菩提
xīn shì pǔ ráo yì zhū yǒuqíng lèi wú guī yī zhě wèi zuò guī yī wú
心，誓普饶益诸有情类，无归依者为作归依，无
shè zhái zhě wèi zuò shè zhái wú jiù hù zhě wèi zuò jiù hù wú zhōu zhǔ zhě
舍宅者为作舍宅，无救护者为作救护，无洲渚者
wèi zuò zhōu zhǔ bù ān lè zhě lìng qí ān lè ér jīn jiǎn zé yǒu shī
为作洲渚，不安乐者令其安乐，而今简择有施、
bù shī
不施？’

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǒu rén fēi rén lái
“复次，善现，若菩萨摩诃萨有人、非人来
zhì qí suǒ qiú suǒ shēn fèn shǒu zú zhī jié shì pú sà mó hē sà bù yīng
至其所，求索身分手足支节。是菩萨摩诃萨不应
fā qǐ fēn bié èr xīn wéi shī bù shī wéi zuò shì niàn suí
发起分别二心：‘为施、不施？’唯作是念：‘随
bǐ suǒ qiú jiē dāng shī yǔ suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà
彼所求皆当施与。’所以者何？是菩萨摩诃萨
cháng zuò shì niàn wǒ wèi ráo yì zhū yǒuqíng gù ér shòu cǐ shēn zhū
常作是念：‘我为饶益诸有情故而受此身，诸
yǒu lái qiú bì dāng shī yǔ bù yīng bù shī gù jiàn qǐ zhě biàn qǐ shì
有来求必当施与，不应不施。’故见乞者便起是

xīn wú jīn cǐ shēn běn wèi tā shòu bǐ bù lái qǔ shàng yīng zì sòng
心：‘吾今此身本为他受，彼不来取尚应自送，
kuàng lái qiú suǒ ér dāng bù yǔ zuò shì niàn yǐ huān xǐ yǒng yuè
况来求索而当不与！’作是念已，欢喜踊跃，
zì jiě zhī jié ér shòu yǔ zhī fù zì qīng yán jīn huò dà lì wèi
自解支节而授与之，复自庆言：‘今获大利，谓
shě zá huì dé chún jìng shēn
舍杂秽得纯净身。’

shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
“善现当知！诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō qiú dà pú tí yīng rú shì xué
蜜多，求大菩提应如是学。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà jiàn zhū qǐ zhě biàn qǐ
“复次，善现，若菩萨摩诃萨见诸乞者便起

shì xīn jīn yú cǐ zhōng shéi shī shéi shòu suǒ shī hé wù yóu
是心：‘今于此中谁施？谁受？所施何物？由
hé wèi hé yún hé bù shī zhū fǎ zì xìng jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě
何为何？云何布施？诸法自性皆不可得。所以者
hé rú shì zhū fǎ jiē bì jìng kōng fēi kōng fǎ zhōng yǒu yǔ yǒu qǔ
何？如是诸法皆毕竟空，非空法中有与、有夺、
yǒu shī yǒu shòu shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
有施、有受。’善现当知！诸菩萨摩诃萨行深

bō rě bō luó mì duō shí yīng rú shì xué zhū fǎ jiē kōng suǒ wèi huò yóu
般若波罗蜜多时，应如是学诸法皆空。所谓或由

nèi kōng gù kōng nǎi zhì huò yóu wú xìng zì xìng kōng gù kōng shì pú sà
内空故空，乃至或由无性自性空故空。是菩萨

mó hē sà ān zhù cǐ kōng ér xíng bù shī cháng wú jiàn duàn yuán mǎn bù
摩诃萨安住此空而行布施常无间断，圆满布

shī bō luó mì duō yóu cǐ bù shī bō luó mì duō dé yuán mǎn gù wéi
施波罗蜜多。由此布施波罗蜜多得圆满故，为

tā gē jié jié duó yī qiè nèi wài wù shí qí xīn dōu wú fēn bié chēn hèn
他割截、劫夺一切内外物时，其心都无分别瞋恨，

wéi zuò shì niàn yǒu qíng jí fǎ yī qiè jiē kōng shéi gē jié wǒ shéi
唯作是念：‘有情及法一切皆空，谁割截我？谁

jié duó wǒ shéi fù shòu zhī shéi yú cǐ zhōng zuò shì kōng guān
劫夺我？谁复受之？谁于此中作是空观？’

fù cì shàn xiàn wǒ yǐ fó yǎn biàn guān shí fāng yuǎn jiā shā
“复次，善现，我以佛眼遍观十方殍伽沙

děngzhū fó shì jiè yǒu pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng lèi
等诸佛世界。有菩萨摩诃萨为欲饶益诸有情类，
yǐ gù sī yuàn rù dà dì yù jiàn zhū yǒu qíng shòu zhǒng zhǒng kǔ jiàn
以故思愿入大地狱，见诸有情受种种苦，见
yǐ fā qǐ sān zhǒng shì dǎo hé děng wéi sān yī zhě shén biàn èr
已发起三种示导。何等为三？一者、神变。二
zhě jì shuō sān zhě jiào jiè shì pú sà mó hē sà xiān yǐ shén biàn
者、记说。三者、教诫。是菩萨摩诃萨先以神变
shì dǎo wēi lì miè chú dì yù tāng huǒ dāo děng zhǒng zhǒng kǔ jù
示导威力，灭除地狱汤、火、刀等种种苦具，
cì yǐ jì shuō shì dǎo wēi lì jì bǐ yǒu qíng xīn zhī suǒ niàn ér wéi shuō
次以记说示导威力，记彼有情心之所念而为说
fǎ hòu yǐ jiào jiè shì dǎo wēi lì yú bǐ fā qǐ dà cí dà bēi
法，后以教诫示导威力，于彼发起大慈、大悲、
dà xǐ dà shě ér wéi shuō fǎ lìng bǐ dì yù zhū yǒu qíng lèi yú pú
大喜、大舍而为说法，令彼地狱诸有情类，于菩
sà suǒ shēng jìng xīn xīn yóu cǐ yīn yuán cóng dì yù chū dé shēng tiān
萨所生净信心，由此因缘从地狱出，得生天
shàng huò shēng rén zhōng jiàn yī sān shèng ér dé jiě tuō
上或生人中，渐依三乘而得解脱。

fù cì shàn xiàn wǒ yǐ fó yǎn biàn guān shí fāng jìng qié shā
“复次，善现，我以佛眼遍观十方殍伽沙

děngzhū fó shì jiè yǒu pú sà mó hē sà qīn jìn gòng yǎng zhū fó shì zūn
等诸佛世界，有菩萨摩诃萨亲近供养诸佛世尊。
shì pú sà mó hē sà qīn jìn gòng yǎng fó shì zūn shí shēn xīn huān xǐ
是菩萨摩诃萨亲近供养佛世尊时，深心欢喜
ài yào gōng jìng fēi bù huān xǐ ài yào gōng jìng shì pú sà mó hē sà
爱乐恭敬，非不欢喜爱乐恭敬。是菩萨摩诃萨
yú fó shì zūn suǒ shuō zhèng fǎ gōng jìng tīng wén shòu chí dú sòng
于佛世尊所说正法恭敬听闻、受持、读诵，
nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí zhōng bú wàng shī suí suǒ wén fǎ
乃至无上正等菩提终不忘失，随所闻法，
néng wéi yǒu qíng wú dào jiě shuō lìng huò shū shèng lì yì ān lè nǎi zhì
能为有情无倒解说，令获殊胜利益安乐，乃至
wú shàng zhèng děng pú tí cháng wú yàn juàn
无上正等菩提常无厌倦。

fù cì shàn xiàn wǒ yǐ fó yǎn biàn guān shí fāng jìng qié shā
“复次，善现，我以佛眼遍观十方殍伽沙

děngzhū fó shì jiè yǒu pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì pángshēng qù
等诸佛世界，有菩萨摩诃萨为欲饶益傍生趣
zhōngzhū yǒuqíng gù zì shěshēnmìng shì pú sà mó hē sà jiànzhū páng
中诸有情故自舍身命。是菩萨摩诃萨见诸傍
shēng jī huǒsuǒ bī yù xiāngcán hài qǐ cí mǐn xīn zì gē shēnfēn duàn
生饥火所逼欲相残害，起慈愍心自割身分断
zhū zhī jié sǎn zhì shí fāng zì lìng shí dàn zhū pángshēng lèi dé cǐ
诸支节，散掷十方恣令食噉。诸傍生类，得此
pú sà shēnròu shí zhě jiē yú pú sà shēn qǐ ài jìngcán kuì zhī xīn yóu
菩萨身肉食者，皆于菩萨深起爱敬惭愧之心，由
cǐ yīn yuán tuō pángshēng qù dé shēngtiānshàng huò shēng rén zhōng zhí
此因缘脱傍生趣，得生天上或生人中，值
yù rú lái yīng zhèngděng jué wénshuōzhèng fǎ rú lǐ xiū xíng
遇如来、应、正等觉，闻说正法如理修行，
jiàn yī sānshèng ér dé jiě tuō rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē
渐依三乘而得解脱。如是，善现，诸菩萨摩诃
sà néng wèi shì jiān zuò nán zuò shì duō suǒ ráo yì wèi wèi lì lè zhū yǒu
萨能为世间作难作事多所饶益，谓为利乐诸有
qíng gù zì fā wú shàng dà pú tí xīn yì lìng tā fā zì xíngzhǒng
情故，自发无上大菩提心亦令他发，自行种
zhǒng rú lǐ zhèng xíng yì lìng tā xíng chūshēng sǐ kǔ dé niè pán lè
种如理正行亦令他行，出生死苦得涅槃乐。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng yuǎjiāshā
“复次，善现，我以佛眼遍观十方殍伽沙

děngzhū fó shì jiè yǒu pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì è guǐ qù zhōng
等诸佛世界，有菩萨摩诃萨为欲饶益饿鬼趣中
zhū yǒuqíng lèi yǐ gù sī yuàn wǎng bǐ jiè zhōng fāngbiàn xī chú jī
诸有情类，以故思愿往彼界中，方便息除饥
kě děng kǔ bǐ zhū è guǐzhòng kǔ jì xī yú cǐ pú sà shēnshēng
渴等苦，彼诸饿鬼众苦既息，于此菩萨深生
ài jìngcán kuì zhī xīn fù wèixuānshuō lí qiǎn fǎ yào lìng bǐ wén yǐ
爱敬惭愧之心，复为宣说离慳法要，令彼闻已
qǐ huì shě xīn chéng cǐ shàngēntuō è guǐ qù dé shēngtiānshàng huò
起惠舍心，乘此善根脱饿鬼趣，得生天上或
shēng rén zhōng zhí yù rú lái qīn jìn gòngyǎng wénshuōzhèng fǎ jiàn cì
生人中，值遇如来亲近供养闻说正法，渐次
xiū xíng sānshèng zhèng xíng nǎi zhì dé rù wú yú niè pán rú shì shàn
修行三乘正行，乃至得入无余涅槃。如是，善

xiàn zhū pú sà mó hē sà yú yǒuqíng lèi ān zhù dà bēi fā qǐ wú biān
现，诸菩萨摩诃萨于有情类安住大悲，发起无边
fāngbiànshànqiǎo bá jì lìng rù sānshèng niè pán
方便善巧，拔济令入三乘涅槃。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng jìng qié shā
“复次，善现，我以佛眼遍观十方殍伽沙

děngzhū fó shì jiè yǒu pú sà mó hē sà fāngbiànshànqiǎo huòwèi sì
等诸佛世界，有菩萨摩诃萨方便善巧，或为四

dà wángzhòngtiānxuānshuōzhèng fǎ nǎi zhì huòwèi tā huà zì zài tiān
大王众天宣说正法，乃至或为他化自在天

xuānshuōzhèng fǎ bǐ zhūtiānzhòng yú pú sà suǒwénzhèng fǎ yǐ jiàn
宣说正法。彼诸天众于菩萨所闻正法已，渐

yī sānshèng qín xiū zhèngxíng suí yìngzhèng rù jiū jìng niè pán bǐ tiān
依三乘勤修正行，随应证入究竟涅槃。彼天

zhòngzhōngyǒuzhūtiān zǐ dānzhúotiānshàng wǔ miào yù yào jí suǒ jū
众中有诸天子，耽著天上五妙欲乐及所居

zhǐ zhòngbǎogōngdiàn shì pú sà mó hē sà shì xiànhuǒ qǐ shāo bǐ
止众宝宫殿，是菩萨摩诃萨示现火起，烧彼

gōngdiàn lìng shēngyàn bù yīn wèishuō fǎ zuò shì yán zhūtiān zǐ
宫殿令生厌怖，因为说法作是言：‘诸天子！

yīngshěnguāncházhū xíng wú cháng kǔ kōng fēi wǒ bù kě bǎo xìn
应审观察诸行无常、苦、空、非我不可保信，

shéiyǒu zhì zhě yú sī yào zhuó shí zhūtiān zǐ wén cǐ fǎ yīn yú
谁有智者于斯乐著？’时，诸天子闻此法音，于

wǔ yù yào shēnshēngyàn lí zì guānshēnmìng xū wěi wú cháng yóuruò
五欲乐深生厌离，自观身命虚伪无常，犹若

bā jiāo diànguāng yángyàn guānzhūgōngdiàn pì rú láo yù zuò
芭蕉、电光、阳焰，观诸宫殿譬如牢狱。作

shì guān yǐ jiàn yī sānshèng qín xiū zhèngxíng ér qù yuán jì
是观已，渐依三乘勤修正行而趣圆寂。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ fó yǎnbiànguān shí fāng jìng qié shā
“复次，善现，我以佛眼遍观十方殍伽沙

děngzhū fó shì jiè yǒu pú sà mó hē sà jiàn zhū fàntiānzhú zhū jiàn qù
等诸佛世界，有菩萨摩诃萨见诸梵天著诸见趣，

fāngbiàn huà dǎo lìng qí yànshě gào yán tiānxiān nǚ děng hé gù yú
方便化导令其厌舍，告言：‘天仙！汝等何故于

kōng wú xiàng xū wàng bù shí zhū xíng jù zhōng fā qǐ rú shì
空、无相、虚妄、不实诸行聚中，发起如是

zhū è jiàn qù dāng sù shě zhī xìn shòuzhèng fǎ lìng rǔ huò dé wú
诸恶见趣？当速舍之，信受正法，令汝获得无
shànggān lù rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù dà bēi
上甘露！’如是，善现，诸菩萨摩诃萨安住大悲，
wèiyǒuqíng lèi xuānshuōzhèng fǎ shànxiàn shì wéizhū pú sà mó hē sà
为有情类宣说正法。善现，是为诸菩萨摩诃萨
xíngshēn bō rě bō luó mì duō suǒyǒushèn qí xī yǒu zhī fǎ
行深般若波罗蜜多，所有甚奇希有之法。

fù cì shànxiàn wǒ yǐ wú zhàng qīngjìng fó yǎn biànguān
“复次，善现，我以无障清净佛眼，遍观
shí fāngjìng qié shāděngzhū fó shì jiè yǒu pú sà mó hē sà yǐ sì shè
十方殄伽沙等诸佛世界，有菩萨摩诃萨以四摄
shì shè zhūyǒuqíng hé děngwéi sì yī zhě bù shī èr zhě ài
事摄诸有情。何等为四？一者、布施。二者、爱
yǔ sānzhě lì xíng sì zhě tóng shì
语。三者、利行。四者、同事。

shànxiàn yún hé zhū pú sà mó hē sà yǐ bù shī shì shè zhū
“善现，云何诸菩萨摩诃萨以布施事摄诸
yǒuqíng wèi pú sà mó hē sà yǐ èr zhǒng shī shè zhūyǒuqíng yī zhě
有情？谓菩萨摩诃萨以二种施摄诸有情：一者、
cái shī èr zhě fǎ shī
财施。二者、法施。

yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
“云何菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
néng yǐ cái shī shè zhūyǒuqíng wèi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
能以财施摄诸有情？谓菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō néng yǐ zhǒngzhǒng yǐn shí yī fú fángshè wò
波罗蜜多，能以种种饮食、衣服、房舍、卧
jù chēshèng dēngmíng jì yuè xiānghuā jīn yín zhēnbǎo
具、车乘、灯明、伎乐、香华、金银、珍宝、
zhuāngyán jù děng shī zhūyǒuqíng huò yǐ qī qiè nán nǚ dà xiǎotóng
庄严具等施诸有情，或以妻妾、男女、大小僮
pú shì wèi xiàngmǎ niú yáng jí yī yàoděng shī zhūyǒuqíng
仆、侍卫、象马、牛羊、及医药等施诸有情，
huò yǐ kù zàng chéng yì jù luò jí wángwèiděng shī zhūyǒuqíng
或以库藏、城邑、聚落及王位等施诸有情，
huò yǐ shēn fèn zhī jié shǒu zú tóu mù suǐ nǎo shī zhūyǒuqíng
或以身分支节、手足、头目、髓脑施诸有情。

shì pú sà mó hē sà yǐ zhǒngzhǒng wù zhì sì qú dào shēnggāo tái
是菩萨摩诃萨以种种物置四衢道，升高台
shàngchàng rú shì yán yī qiè yǒuqíngyǒusuǒ xū zhě zì yì lái qǔ
上唱如是言：‘一切有情有所须者，恣意来取
wù shēng yí nán rú qǔ jǐ wù mò zuò tā xiǎng nǎi zhì wǒ shēn zhī jié
勿生疑难，如取己物莫作他想，乃至我身支节、
shǒu zú tóu mù suǐ nǎo suí yì qǔ zhī wǒ yú rǔ děng wú suǒ lìn
手足、头目、髓脑随意取之，我于汝等无所吝
xī
惜。’

shì pú sà mó hē sà shī zhū yǒuqíngsuǒ xū wù yǐ fù quàn
“是菩萨摩诃萨施诸有情所须物已，复劝
guī yī fó fǎ sēngbǎo huòquànshòu chí jìn shì wǔ jiè huòquàn
归依佛、法、僧宝，或劝受持近事五戒，或劝
shòu chí jìn zhù bā jiè huòquànshòu chí shí shàn yè dào huòquàn xiū
受持近住八戒，或劝受持十善业道，或劝修
xué sì jìng lǜ huòquàn xiū xué sì wú liàng huòquàn xiū xué sì wú sè
学四静虑，或劝修学四无量，或劝修学四无色
dìng huòquàn xiū xué liù zhǒng suí niàn huòquàn xiū xué bú jìng guān chí
定，或劝修学六种随念，或劝修学不净观持
xī niàn huòquàn xiū xué shí zhǒngshànxiǎng huòquàn xiū xué sān shí qī
息念，或劝修学十种善想，或劝修学三十七
zhǒng pú tí fēn fǎ huòquàn xiū xué sān jiě tuō mén huòquàn xiū xué bā
种菩提分法，或劝修学三解脱门，或劝修学八
jiě tuō nǎi zhì shí biànchù huòquàn xiū xué liù bō luó mì duō huòquàn
解脱乃至十遍处，或劝修学六波罗蜜多，或劝
ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng huòquàn ān zhù zhēn rú nǎi
安住内空乃至无性自性空，或劝安住真如乃
zhì bù sī yì jiè huòquàn ān zhù sì zhǒngshèng dì huòquàn xiū xué
至不思議界，或劝安住四种圣谛，或劝修学
jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì huòquàn xiū xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún
净观地乃至如来地，或劝修学极喜地乃至法云
dì huòquàn xiū xué tuó luó ní mén sān mó dì mén huòquàn xiū xué
地，或劝修学陀罗尼门、三摩地门，或劝修学
wǔ yǎn liù shéntōng huòquàn xiū xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó
五眼、六神通，或劝修学如来十力乃至十八佛
bú gòng fǎ huòquàn xiū xué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
不共法，或劝修学大慈、大悲、大喜、大舍，

huòquàn xiū xuésān shí èr dà shì fū xiàng bā shí suí hǎo huòquàn xiū
或劝修学三十二大士夫相、八十随好，或劝修
xué wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng huòquàn xiū xué yī qiè zhì dào
学无忘失法、恒住舍性，或劝修学一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì huòquàn xiū xué yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú
相智、一切相智，或劝修学预流果乃至独觉菩
tí huòquàn xiū xué yī qiè pú sà mó hē sà xíng huòquàn xiū xué zhū
提，或劝修学一切菩萨摩诃萨行，或劝修学诸
fó wú shàng zhèngděng pú tí
佛无上正等菩提。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō fāngbiàn shànqiǎo yú zhū yǒuqíng xíng cái shī yǐ fù shàn ān lì
蜜多方便善巧，于诸有情行财施已，复善安立
zhū yǒuqíng lèi lìng zhù wú shàng ān wěn fǎ zhōng nǎi zhì lìng dé yī qiè
诸有情类，令住无上安隐法中，乃至令得一切
zhì zhì shànxiàn shì wéi pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
智智。善现，是为菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō suǒ yǒu shèn qí xī yǒu zhī fǎ
多，所有甚奇希有之法。

fù cì shànxiàn yún hé pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí néng yǐ fǎ shī shè zhū yǒuqíng wèi pú sà mó hē sà
罗蜜多时，能以法施摄诸有情？谓菩萨摩诃萨
fǎ shī yǒu èr zhǒng yī zhě shì jiān fǎ shī èr zhě chū shì fǎ shī
法施有二种：一者、世间法施。二者、出世法施。

yún hé pú sà mó hē sà shì jiān fǎ shī wèi pú sà mó hē
“云何菩萨摩诃萨世间法施？谓菩萨摩诃
sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí wèi zhū yǒuqíng xuānshuō kāi shì
萨行深般若波罗蜜多时，为诸有情宣说开示、
fēn bié xiǎnliǎo shì jiān miào fǎ wèi bú jìngguān ruò chí xī niàn ruò
分别显了世间妙法，谓不净观、若持息念、若
sì jìng lǜ ruò sì wú liàng ruò sì wú sè dìng ruò wǔ shéntōng
四静虑、若四无量、若四无色定、若五神通、
ruò yú shì jiāngòng yì shēng fǎ rú shì míngwéi shì jiān fǎ shī
若余世间共异生法，如是名为世间法施。

shì pú sà mó hē sà xíng cǐ shì jiān miào fǎ shī yǐ zhǒng
“是菩萨摩诃萨行此世间妙法施已，种

zhǒng fāng biàn huà dǎo yǒu qíng lìng zhù shèng fǎ jí shèng fǎ guǒ yún hé
种方便化导有情，令住圣法及圣法果。云何
shèng fǎ jí shèng fǎ guǒ shàn xiàn dāng zhī yán shèng fǎ zhě wèi sān
圣法及圣法果？善现当知！言圣法者，谓三
shí qī pú tí fēn fǎ jí kōng wú xiàng wú yuàn dìng děng shèng fǎ
十七菩提分法及空、无相、无愿定等。圣法
guǒ zhě wèi yù liú guǒ guǎng shuō nǎi zhì dú jué pú tí
果者，谓预流果广说乃至独觉菩提。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà shèng fǎ zhě wèi
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨圣法者，谓
yù liú guǒ zhì nǎi zhì dú jué pú tí zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú
预流果智乃至独觉菩提智，诸佛无上正等菩
tí zhì ruò sān shí qī pú tí fēn fǎ zhì nǎi zhì rú lái shí lì děng zhì
提智，若三十七菩提分法智乃至如来十力等智，
ruò dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zhì ruò yú wú liàng zhū fó fǎ
若大慈、大悲、大喜、大舍智，若余无量诸佛法
zhì ruò zhū shì jiān chū shì jiān fǎ zhì ruò zhū yǒu wéi wú wéi fǎ
智，若诸世间、出世间法智，若诸有为、无为法
zhì zhū rú shì děng yī qiè xiàng zhì shì míng shèng fǎ shèng fǎ guǒ
智。诸如是等一切相智，是名圣法。圣法果
zhě wèi ruò yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù míng shèng fǎ guǒ
者，谓若永断一切烦恼习气相续名圣法果。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà shèng fǎ zhě wèi
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨圣法者，谓
liù bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
六波罗蜜多广说乃至一切智、道相智、一切
xiàng zhì děng zhū wú lòu fǎ shèng fǎ guǒ zhě wèi suǒ zhèng dé zhēn rú
相智等诸无漏法。圣法果者，谓所证得真如
fǎ jiè jiū jìng niè pán rú shì míng wéi zhēn shèng fǎ guǒ
法界究竟涅槃，如是名为真圣法果。”

大般若波罗蜜多经卷第五百三十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé 愿以此功德	zhuāngyán fó jìng tǔ 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn 上报四重恩	xià jì sān tú kǔ 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě 若有见闻者	xī fā pú tí xīn 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn 尽此一报身	tóngshēng jí lè guó 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪